

Bente Heggem Kojan

Klasseblikk på et barnevern i vekst

Avhandling for graden philosophiae doctor

Trondheim, mai 2011

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse
Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap

NTNU

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Doktoravhandling for graden philosophiae doctor

Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse
Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap

© Bente Heggem Kojan

ISBN 978-82-471-2807-7 (trykt utg.)
ISBN 978-82-471-2809-1 (elektr. utg.)
ISSN 1503-8181

Doktoravhandlingar ved NTNU, 2011:134

Trykket av NTNU-trykk

Jeg skammer meg over å være fattig. Har aldri vært på utenlandsreise, for eksempel. Jeg har fått økonomisk støtte av barnevernet noen ganger. Da var det smil fra øre til øre. En annen gang fikk vi dra til Hunderfossen, det var stort. Den store drømmen hadde vi levd på i årevis, en tur til Syden sammen. Det er flaut at alle andre enn oss har vært der.

(Enslig mor til to døtre på 12 og 17 år, uføretrygd som hovedinntekt)

Forord

Jeg har selv vært den som har stått på dørterskelen til en fremmed familie på vei til å ringe på døren. Jeg har sett hus i forfall, falmet maling, og kanskje en gammel og rustet bil i oppkjørselen. Jeg har sett på de ytre omgivelsene og tenkt: *hvordan er det å vokse opp her?* Det var kanskje på bakgrunn av slike erfaringer, i min første fulltidsjobb i barneverntjenesten etter sosionomutdanningen for rundt 10 år siden, at jeg begynte på en reise som ser ut til å ta en mellomlanding nå. Mest trolig begynte den tidlige, for i min egen oppvekst fikk jeg særlig gjennom min bestefar som hadde vært gruvearbeider, innsikt i et lite bilde av implikasjonene av det klassesdelte industrisamfunnet Løkken Verk. Her handlet det blant annet om de synlige klasseforskjellene: Om å bo på den rette siden av Raubekken, og om en arbeidet i gruen eller hadde kontorplass i det ærverdige Thamsbygget. Men motsetningene mellom klassene handlet også om sosiale og kulturelle ulikheter. Det var ikke sjelden jeg hørte bestefar sarkastisk omtale funksjonærer og ledere som representanter for finkulturen.

Arbeidet med denne avhandlingen er i slutfasen, og selv om arbeidet har gitt meg mer innsikt i tematikken, har det også dukket opp flere spørsmål enn da jeg begynte. Spørsmålene handler om hvordan samfunnsmessige strukturer betinger individets livsmuligheter, og hvordan det kan henge sammen med hvorfor noen familier blir klienter i barnevernet. Utgangspunktet for avhandlingen har nærmere bestemt vært å gå dypere inn i hvordan status og klasse, som indikator på ulikhet, kan forklare ulike former for klientskap. Jeg har erfart at dette forholdet er komplekst og med mange nyanser. Barnevernarbeidere står hver dag fremfor beslutninger som skal tas, og noen er mer sammensatte enn andre. Felles for alle beslutningene er at de tas i en institusjonell ramme som igjen er formet av sosialpolitiske føringer.

Med meg i dette arbeidet, har jeg heldigvis ikke stått alene. Det er derfor mange som fortjener en takk, men dessverre kan ikke alle nevnes med navn. Først og fremst vil jeg takke informantene som har stilt opp i studien. 715 foreldre som har barn som er kategorisert som klienter i barnevernet har besvart mange spørsmål om forhold som de kanskje anså som mer eller mindre relevante for kontakten de hadde/har med barneverntjenesten. Videre ønsker jeg å takke 16 barnevernarbeiderne som deltok i gruppeintervju.

Jeg har hatt interessante faglige diskusjoner med flere av deltakerne i forskningsprosjektet 'Det nye barnevernet'. Her har det deltatt mange fra både praksisfeltet og forskningsfeltet.

Takk til Edgar Marthinsen som har åpnet spennende dører for meg, og som blant annet involverte meg i prosjektet 'Det nye barnevernet'. Han har også vært min biveileder i denne perioden. Videre har jeg hatt stort utbytte av samarbeidet med Halvor Fauske, særlig i forhold til bearbeiding og analyse av materialet fra tverrsnittsundersøkelsen fra fase 1 i 'Det nye barnevernet'. Jeg har også hatt glede av å samarbeide med forskningsassistentene fra Trondheim kommune, Helene Løvseth Normann og Marie Florence Moufack.

Robert Lonne har gitt meg uvurderlig veiledning, især i perioden januar – april 2010, da jeg var gjesteforsker ved Queensland University of Technology i Australia. Oppholdet bidro til at jeg så 'klassebarnevernet' i Norge i et, om ikke et helt nytt, så i hvert fall et mer nyansert lys.

Som hovedveileder har Berge Solberg stilt mange gode spørsmål underveis. Ellers er det også flere enn de som allerede er nevnt her i forordet eller i den enkelte artikkel som har gitt både konkrete og abstrakte tankeinnspill underveis: Nina Skjefstad, Melina Røe, Ingunn B. Tysnes, Per Åge Gjertsen og 'kaffegjengen' på HIST.

Takk også til Einar. Jeg visste at du var tålmodig, men den tålmodigheten må virkelig ha blitt satt på prøve til tider. Det skal være sagt at å være ansatt som stipendiat i fire år har vært en følelsesmessig berg- og dalbane. Til slutt takk til Høgskolen i Sør-Trøndelag som har finansiert stillingen min i denne perioden.

Skaun, desember 2010

Bente Heggem Kojan

Sammendrag

Avhandlingen belyser hvordan klasse og status virker inn på forekomst av klientskap i barnevernet, og begrepene klasse og status brukes som mål på ulikhet. Med ulikhet forstås at noen individer og grupper har tilgang til flere goder og muligheter enn andre. Studien forsøker å integrere betydningen av klasseulikhet i forhold til mikronivået: hvordan vi tenker og handler, og samfunnsmessige strukturer: hva vi har og hvordan vi posisjonerer oss ut i fra det.

Datamaterialet består av en tverrsnittsundersøkelse med 715 foreldre som har barn som var/er registrerte som klienter i barnevernet. I tillegg er det gjennomført gruppeintervju med 16 barnevernarbeidere fra 4 ulike barneverntjenester i Norge. Studien benytter også registerdata om barneverntjenestene i Norge og Australia.

Analysen av barnevernfamilienes klasses tilhørighet viser at det er tydelige klasseskiller som avtegner seg i barnevernet. Det er foretatt et analytisk skille mellom velferds – og kjernebarnevernet. Velferdsbarnevernet forstås som virksomhet myntet på å bedre barnas levekår jf. Lov om barneverntjenester § 4-4, første ledd, mens kjernebarnevernet handler om å beskytte barn fra omsorgssvikt jf. § 1-1 første ledd. Overrepresentasjonen av lave klasser er størst i det som kan betegnes som velferdsbarnevernet. Også i kjernebarnevernet finnes tydelige klasseforskjeller, blant annet i forhold til type tiltak og i grunnlaget for å iverksette tiltak overfor ulike klasselag. Analysene viser at det er i de prediktive beslutningene klasse betyr mest for forekomst av klientifisering. Det argumenteres for at klassebarnevernet henger sammen med en materiell – og moralsk dimensjon. Den materielle dimensjonen har betydning for hvorfor de laveste klassene i større grad ønsker kontakt med, og/eller blir meldt til barnevernet. Derfor bidrar den materielle dimensjonen ved klasse til at barnevernet kan komme i en sterkere maktposisjon overfor familier uten tilknytning til arbeidsmarked og arbeiderklassefamiliene.

Betydningene av klasse for klientifisering i barnevernet knyttes til de ulike mandatene barnevernet har. Med andre ord handler klassebarnevernet i stor grad om hvilken sosialpolitikk som føres. Et sentralt mål i den norske familiepolitikken er å gi barn best mulige og like livsjanser. Funnene i denne studien tyder på at dette målet også gjennomsyrrer utformingen av barnevernet. Barnevernet i Norge er i stadig vekst både i forhold til ressurser og antall barn med tiltak, og den største tilveksten skjer fordi antall barn med hjelpetiltak har

økt vesentlig siden slutten av 1980-tallet. Veksten i barnevernet er ikke noe utpreget norsk fenomen. Også i langt mer nyliberalistiske stater, som i Australia, vokser barnevernet. Forskjellen ligger i at det er virksomheten i velferdsbarnevernet som i størst grad kan forklare veksten i det norske barnevernet. Denne siden av barnevernet er mindre utviklet i Australia enn i Norge.

Med utgangspunkt i funnene, stilles det spørsmål ved om utviklingen i barnevernet er negativt eller positivt diskriminerende for ulike klasselag. På den ene siden kan barnevernets tiltak overfor arbeiderklassefamilier og familier uten arbeidstilknytning knyttes til et ønske om å bedre disse familiers levekår, og på den måten gi barnet bedre livssjanser. På den annen side kan en utvikling hvor de lave klassene klientifiseres være uttrykk for en sosialpolitikk som i mindre grad rommer kollektiv solidaritet.

English Summary

The overall aim of this thesis was to investigate how class and status affect the existence and construction of clienthood in the Norwegian Child Welfare Services (CWS). The study seeks to integrate the micro level (how people reason and act) and the macro level (distribution of goods, opportunities and power).

The dataset consists of a survey of 715 parents from different households, whose children were registered as clients with the CWS. Parents were recruited from 12 different local CWS municipalities. Further, 16 Child Welfare Workers (CWW) were interviewed, categorized into 4 separate groups. The CWW came from 4 different local CWS municipalities. The study also made use of aggregated data from Statistics Norway and the Australian Institute of Health and Welfare.

A class analysis of the families in the CWS displayed significant class differences in terms of the high representation of working class families and families dependent on welfare, particularly their representation in the supportive part of the CWS. However, the analysis also demonstrated class differences between the children in out-of-home care in relation to the type of services provided and the reason for providing these services. The analysis suggest that the class of the family matters more in predictive than retrospective decision-making processes. Further, it is argued that the significance of class is related to both a material and a

moral dimension. The material dimension related to class, gives the CWS a distinct position as concern their opportunity to exert power over working class and non-employed families. Moreover, the significance of class is analyzed and discussed in light of the social policies and the different mandates of the CWS. An important principle of Norwegian child and family policies is to equalize children's opportunities. This principle also pervades the program of the CWS. The Norwegian CWS is experiencing increased service demands, and as a result, more families are becoming CWS clients. This is a development that Norway shares with most Western Child Protection (CP)/CWS systems; however, it is the welfare orientated services which explain most of the growth in the proportion of clients in the population. The welfare orientation is a less developed side of most Anglophone CP systems.

The thesis discusses whether the class differences in the CWS are a result of positive or negative discriminatory processes. Many services provided for lower classes are related to positive discrimination. Certain supportive services aim to improve the living conditions of the child/family and are designed to give marginalized children better opportunities and life chances. On the other hand, increased clientification of lower classes might mirror a change in social policy where 'collective' solidarity is losing ground.

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1. Innledning, avhandlingens mål og oppbygging	2
<i>1.1 Avhandlingens relevans for sosialt arbeid.....</i>	<i>6</i>
<i>1.2 Bakteppe: Et barnevern i vekst .....</i>	<i>7</i>
<i>1.3 Sentrale begreper i avhandlingen.....</i>	<i>10</i>
<i>1.4 Barnevernets samfunnsoppdrag: Frihet og rettferdig fordeling? .....</i>	<i>13</i>
2. Artikkene: Sammendrag av funn/resultater og sammenhenger	16
<i>2.1 Sammenhenger mellom artikkene .....</i>	<i>19</i>
3. Metoder og fremgangsmåter	21
<i>3.1 Datamateriale og analysestrategier .....</i>	<i>24</i>
3.1.1 Registerdata	26
3.1.2 Tverrsnittundersøkelsen DNBV	27
3.1.3 Gruppeintervjuer	30
3.1.4 Samarbeid om artikler	33
<i>3.3 Sentrale nøkkelområder i forholdet mellom kvalitative og kvantitative metoder .....</i>	<i>33</i>
<i>3.4 Funnenes/resultatenes gyldighet og pålitelighet .....</i>	<i>36</i>
<i>3.5 Etske betraktninger .....</i>	<i>39</i>
4. Betydningen av klasse for forekomsten av barnevern	41
<i>4.1 Den materielle dimensjonen: Tilgang og muligheter .....</i>	<i>42</i>
<i>4.2 Den moralske dimensjonen: Anerkjennelse og underkjennelse .....</i>	<i>45</i>
4.2.1 Oppfatninger om den gode barndom	47
4.2.2 Klasse som (usynlig) risiko- eller resiliensfaktor	50
4.2.3 Forholdet mellom den materielle og moralske dimensjon i lys av makt	50
<i>4.3 Oppsummering: Betydning av klasse .....</i>	<i>54</i>
5. Diskusjon: Klassebarnevernet - positiv eller negativ diskriminering?	57
5.1 Studiens begrensninger	65
5.2 Konklusjon: Kan barnevernet erkjenne det utsatte barns utsatthet?	66
5.3 Videre forskningsbehov	68
Referanser	70

1. Innledning, avhandlingens mål og oppbygging

Avhandlingen retter et klasseblikk på et barnevern i vekst. En slik referanseramme kan ikke forklare all forekomst av barnevern, men noe av hensikten med studien har vært å belyse når klasse og status som indikatorer på ulikhet betyr noe for når barn og foreldre blir klienter i barnevernet. Med ulikhet forstås at noen individer og grupper i samfunnet har tilgang til flere goder og muligheter enn andre. Som indikatorer på ulikhet brukes klasse og status fordi disse indikatorene kan få frem de systematiske forskjellene mellom ulike lag i barnevernpopulasjonen. Avhandlingen kaster med andre ord lys over samfunnsrelaterte prosesser som utgangspunkt for å forstå sosiale problemer og forekomst av 'klientskap'. I en slik forståelse ligger at den samfunnsmessige konteksten bidrar til å påvirke individers livsmuligheter, og virker inn på de individuelle møtene mellom barnevernarbeider og klient¹ i barnevernet.

I en tid hvor det legges vekt på at den enkelte selv skaper sin identitet (Beck & Beck-Gernsheim, 2002; Giddens, 1991), kan det virke gammeldags å ta et klasseperspektiv. Gammeldags kan det være grunn til å være, fordi nyere samfunnsstudier viser at klasse kan ha betydning på ulike måter (Oskarson, Bengtsson & Berglund, 2010; Savage, 2000; Stefansen & Farstad, 2008). Studien forsøker å favne en forståelse av klasse som integrerer mikronivået (hvordan vi tenker og handler) og de samfunnsmessige betingelsene den enkelte lever under. Kuhn (1995, s. 121) sier det slik: "class informs our inner worlds as it conditions our life chances in the outer world". Klasse former livsverdenen til aktørene i barnevernet, det være barn, foreldre, barnevernarbeidere, tiltaksarbeidere eller fosterhjem. Klasse handler om hva en har, hva en velger å gjøre og dermed også hvordan man oppfattes av andre. I møtene mellom de ulike aktørene, vil derfor klassetilhørighet i større eller mindre grad kunne spille en rolle. Etter å ha samlet inn data og gått gjennom materialet har jeg valgt å fremheve to dimensjoner

---

¹ Gjennom det meste av avhandlingen brukes begrepet klient fremfor andre begreper som bruker, aktør eller kunde. Til tross for at klientbegrepet har blitt kritisert (se for eksempel Sandbæk, 2001), finner jeg at det er den mest passende betegnelsen på en ikke-likestilt relasjon. Avhandlingens system – og klasseperspektiv gjør også at begrepet klient tydeliggjør motsetningene på en annen måte enn andre begreper som tidvis kan tilslore de mange utfordringene og maktubalansen som faktisk eksisterer i barnevernet. Et viktig poeng er allikevel at i et klasseperspektiv, har *noen klienter en annen påvirkning som aktører* enn andre klienter. Videre betegnes hele familien som klient noen steder, til tross for at det juridisk sett er barnet som blir klienten.

ved klasse i kappen, dimensjoner som kommer både eksplisitt og implisitt til syne i artiklene avhandlingen bygger på. For det første den materielle dimensjonen som dreier seg om at klassetilhørighet kan ha konsekvenser for tilgang til materielle goder og muligheten for visse opplevelser. I tillegg mener jeg at den moralske dimensjonen ved klasse er viktig å få frem, fordi klasse er med på å forme holdninger og verdier som kommer til uttrykk som livsstilsvalg (også referert til som en kulturell tilnærming til klasseanalyse).

Hvordan klasse forstås, henger sammen med hvordan den operasjonaliseres. Yrke og utdanning kan romme en forståelse av klasse som favner både den materielle og moralske dimensjonen ved klasse. I artikkel 3 er yrkestilknytning utgangspunktet for operasjonaliseringen av klassebegrepet, mens i artikkel 4 brukes betegnelsen status, og her er status definert av informantene som deltok i studien. Klasse kan både være et uttrykk for tilgang på økonomiske ressurser og autonomi gjennom yrkesforhold i tråd med en tradisjonell marxistisk forståelse av klasse - å ha/eie, men også noe "som kontinuerlig reproduseres" - å gjøre/gjøres til (Stefansen & Farstad, 2008, s. 346). Sistnevnte tilnærming til klasse vektlegger hvordan de kulturelle prosessene reproduserer klasse(u)likhet. Den kontinuerlige reproduksjonen av klasser dreier seg både om sosioøkonomisk posisjon og kulturelle mikropraksiser. Ved å kombinere disse måtene å forstå klasse på mener jeg at jeg i større grad har mulighet til å belyse hvorfor klasse kan ha betydning for forekomst av klientskap i barnevernet. I en klasseanalyse vil en uansett måtte plassere informantene innenfor ulike klasser for å kunne undersøke betydningen av klasse, og kommer dermed ikke unna en form for hierarkisk inndeling.

Klasseposisjonen kan i noen sammenhenger påvirke i hvilken grad man har mulighet for å påvirke, for eksempel i situasjoner der en forelder er uenig med barnevernarbeiderens vurderinger. Hvilken klasse en 'tilhører', gir rom for større eller mindre grad av muligheter til å gjøre og å påvirke. Forholdet mellom samfunn og individ er sentralt i denne sammenhengen, fordi etter mitt syn betinges klasse av strukturelle vilkår som for eksempel yrkes-/arbeidstilknytning, men påvirker individuelt. Den påvirker gjennom muligheter for å gjøre valg, og når valg tas spiller klasse en rolle fordi våre holdninger kan være klassebestemte (Lareau, 2003). I del 4 kommer jeg nærmere inn på forholdet mellom den materielle og den moralske betydningen av klasse.

Avhandlingen viser at klasseperspektivet kan bidra til å belyse deler av barnevernets virksomhet. Resultatene viser at klasse er av mindre betydning for det som kan betegnes som kjernebarnevernet enn for velferdsbarnevernet. Samtidig gir resultatene grunnlag for å konkludere med at også deler av kjernebarnevernet påvirkes gjennom klassebestemte indikatorer. Resultatene i artikkel 3 og 4 viser at klassestrukturer spiller en rolle i barnevernets beslutningspraksis, og dermed er med på å påvirke hvem som blir klient, på hvilket grunnlag og hvilken hjelp som gis. Klasseblikket kan ikke sees løsrevet fra barnevernets funksjoner og mandater, og derfor har to av artiklene et systemblikk på barnevernet. Betydningen av klasse må sees i sammenheng med de oppgaver barnevernet er satt til å gjøre.

I tidligere barnevernforskning er klassevariabelen ofte inkludert, men tillagt en birolle og referert til som et bakgrunnskarakteristikum. Således finnes grundig dokumentasjon på at sosioøkonomisk marginaliserte familier er overrepresenterte i barnevernet i både norske og internasjonale studier (Andenæs, 2000; 2004; Egelund, 1997; Ericsson, 2002; Fauske, Lichtwarck, Marthinsen, Willumsen, Clifford & Kojan, 2009; Freysteinsdottir, 2007; Hagen, 2001; Helgeland, 2008; Lonne, Parton, Thomson & Harries, 2009; Lundström & Sallnäs, 2003; Sundell, Egelund, Lofholm & Caunitz, 2007).

Som nevnt har individualiserings- og aktørperspektiver fått stadig større forklaringskraft i samfunnet, og et formål med studien har derfor vært å kaste lys over hva som er, og ikke er, virksomt ved klasse for forekomst av barnevern. I klasseperspektivet ligger at samfunnsstrukturer bidrar til å forme individers livssjanser. Gjennom et samspill mellom individer, grupper, institusjoner og samfunnsmekanismer bestemmes den enkeltes muligheter til å utnytte sine kapasiteter. Særlig i sosialt arbeid mener jeg at en slik forståelse er sentral å ta med seg i møte med barn og foreldre som opplever sosiale problemer eller anses å være i en utsatt posisjon.

Avhandlingen viser at barnevernarbeidernes beslutningsprosesser er farget av klasse og status. Det får betydning for familiene som kommer i kontakt med barnevernet. Det er vesentlige forskjeller i hvordan ulike klasselag oppfatter hjelpen de får fra barnevernet. Resultatene viser at barnevernets forebyggende mandat gjør at lave klasselag rekrutteres inn i barnevernet for å redusere sosioøkonomiske belastninger. I tillegg til kjernevirksomheten, driver barnevernet med sosial utjevning, trolig der andre funksjoner i velferdsapparatet ikke har strukket til eller ivaretatt sin rolle. Barnevernet bygger i stadig større grad sine beslutninger på vurderinger av

hva som kan komme til å skje, fordi dette er en type nødvendige beslutninger for den forebyggende virksomheten de driver. På bakgrunn av analysen av dataene er det tydelige indikasjoner på at klassevariabelen har sterkest betydning for nettopp de prediktive beslutningene barnevernet gjør.

Avhandlingen utforsker ulike betydninger av klasse og status for barnevernets omfang og praksisutøvelse. Avhandlingen består av fire artikler som er utarbeidet i tidsrommet august 2009 – oktober 2010. Artiklene og kappen bygger på flere ulike datakilder som har blitt innhentet og ferdigstilt i løpet av 2008 og 2009: spørreundersøkelsen 'Det nye barnevernet' (715 foreldre i ulike husstander), aggregatdata fra Statistisk Sentralbyrå og Australian Bureau of Statistics, samt gruppeintervju med barnevernarbeidere.

Målene med avhandlingen er å:

- i) Synliggjøre de ulike funksjonene barnevernet i Norge har i lys av andre måter å organisere barnevernet på, og knytte dette til betydningen av ulikhet for hvem som blir klient
- ii) Undersøke på hvilke måter klassestrukturer virker inn på barnevernets virksomhet, og hvorvidt barnevernet responderer på behov som er styrt av familiens klassetilhørighet
- iii) Belyse klassebarnevernet i en ramme av rettferdighetsteori

Artiklene kan med fordel leses før man tar videre fatt på kappen, da det er mange henvisninger til artiklene i kappen. Kappen består av fem ulike deler. Innledningsvis ser jeg nærmere på ulike forståelser som kan knyttes til hvorfor antall klienter i barnevernet øker, samt redegjør for sentrale begreper i avhandlingen. I del 2 gis et sammendrag av artiklene, mens metodene og datamaterialet går gjennom i del 3. I del 4 fremheves to dimensjoner som kan forklare betydningen av klasse/status for forekomsten av barnevern. Den første dimensjonen er den materielle/økonomiske dimensjonen, hvor fordeling av ressurser forstås som vesentlig for hvorfor noen klasser er over- og underrepresenterte i barnevernet. For det andre kan betydningen av klasse også forstås ut i fra et moralsk perspektiv hvor dominante sosiokulturelle mikropraksiser reproduseres. Som en forlengelse av teoridelen diskuteres det i del 5 hvorvidt en skal forstå betydningen av klasse som positiv eller negativ diskriminering av de forskjellige klasselagene. Diskusjonen knyttes til forståelsen av barnevernet som en

rettferdighetsinstans, en instans som skal sikre barn og unge en fri barndom. Sentralt i diskusjonen er at overrepresentasjonen av arbeiderklassefamilier og familier uten arbeidstilknytning kan forstås både med utgangspunkt i et ønske om å støtte samt kontrollere disse klassene.

1.1 Avhandlingens relevans for sosialt arbeid

Avhandlingen er relevant for faget sosialt arbeid fordi den retter et kritisk blikk på hvordan sosiale hierarki og strukturer har implikasjoner for barnevernets virksomhet. Den viser at sosiale strukturer 'snakker' og har betydning i de individuelle møtene mellom barnevernarbeidere og klienter.

Barnevernet er satt til å løse problemer som barn og familier opplever, gjennom støtte og kontroll. Den "dobbelte karakteren" til sosialt arbeid (Halvorsen, 2009, s. 40) er både åpenbar og mindre åpenbar i barnevernet. I følge Halvorsen (2009, s. 40) dreier praksis i sosialt arbeid seg om "normativt, emosjonelt og relasjonelt arbeid". Betydningen av klasse for barnevernets praksis synes å oppstå i skjæringspunktene mellom normer, emosjoner og relasjoner.

Avhandlingen utforsker hvordan klasse og status er med på å styre hvilke problemer og/eller behov barnevernet responderer på, og hvordan det kan henge sammen med sosialt arbeids samfunnsoppdrag. Resultatene viser at klasse kan være med på å skape oppfatninger om normalitet og avvik, og dermed tillegge noen individer problematiske trekk og andre ressursmessige trekk – ut ifra deres klasse/statusposisjon.

Villadsen (2004, s. 250) påpeker at "det sociale arbejde kan betragtes som en styringsstrategi, der gennem sine utallige problematiseringer af menneskers adfærd fremviser de gældende normer for, hvad det vil sige at være et frit menneske". Ferguson (2008, s. 35) mener at klasse, ulikhet og fattigdom har betydning for hvilken rolle risikosamfunnet har for ulike klasselag fordi "while everyone is at greater risk, some continue to be at more risk than others". Lave klasselag er mer utsatt for ulike former for risiko på flere måter, særlig i forhold til konsekvenser som kan følge av at foreldre har en svak tilknytning til arbeidsmarkedet. Sosialt arbeids samfunnsoppdrag er å regulere eller minimere disse risikoene. Som jeg vil komme inn på, mener jeg at barnevernet er bygget opp rundt et rettferdighetsmandat (å gjøre fri, befri, skape muligheter) som dreier seg om å redusere belastninger som barnevernarbeidere riktig eller feilaktig vurderer at klientene har. Barnevernets oppdrag

betingelser at normalitet og avvik i barns oppvekstvilkår defineres. Analysen av dataene som avhandlingen bygger på, viser at denne prosessen påvirkes av aktørenes og sosialt arbeidsposisjon i det sosiale feltet.

1.2 Bakteppe: Et barnevern i vekst

Barnevernet i Norge har vokst vesentlig de siste to tiårene. Veksten i barnevernet er riktignok ikke et særskilt fenomen for Norge, men er noe som skjer i store deler av den vestlige verden (Coady, Adams & Cameron, 2007; Lonne mfl., 2009). Alle deler av det norske barnevernet har vokst, men enkelte sider mer enn andre, noe som jeg redegjør nærmere for i artikkel 1 og 2. Jeg argumenterer der for at det i hovedsak er velferdsbarnevernet som har vokst, selv om det er slik at også antall barn bosatt utenfor hjemmet (per 1000 barn i befolkningen) øker (SSB, 2010). Det er ulike forklaringer som knyttes til hvorfor stadig flere familier kommer i kontakt med barnevernet. I denne delen skal jeg gå nærmere inn i følgende forklaring: Velstandsøkningen i samfunnet, profesjonens utvikling, endringer i barns oppvekstvilkår, større fokus på barns rettigheter, en dreining mot en nyliberalistisk velferdspolitik og sosial ulikhet.

Et vilkår som har muliggjort et større barnevern, er at det har skjedd en generell velstandsøkning i Norge (FN, 2010). En følge er at barnevernet får mer ressurser (SSB, 2010), noe som er en åpenbar forutsetning for at flere barn kan få bistand. Tilgangen til ressurser til barnevernfeltet henger nok også sammen med utviklingen av sosialt arbeid og barnevernprofesjonen. Kunnskap om barndom og foreldreskap har vært og er under vitenskapeliggjøring, det ser man blant annet gjennom omfanget av internasjonale og nasjonale tidsskrifter innenfor fagfeltet. Molander & Terum (2008) påpeker at vitenskapeliggjøring av et felt vil bidra til at en profesjon tydeliggjør sitt 'marked'. I forhold til barnevern har vitenskapeligjøringen av sosialt arbeid gitt et tynge grunnlag for å kunne gripe inn i familier. Barnevernets profesjonsmarked er de utsatte barn og unge.

I tillegg er det slik at folk flest er mer oppmerksomme på barns situasjon og rettigheter. I Norge har rettighetsdiskursen for ulike grupper, deriblant barn, blitt sterkere (NOU 2009:22). Barn blir betraktet som en sårbar gruppe, som må beskyttes. Mer spesifikt kan dette ha resultert i en vesentlig økning i bekymringsmeldinger til barnevernet, blant annet fra private meldere.

En annen aktuell forklaring kan være at barns oppvekstvilkår er av en annerledes og mer usikker karakter sett opp mot hvordan det var i det industrielle samfunn. Law (2004) karakteriserer det senmoderne samfunnet som skjørt og utydelig. Barndom og foreldreskap vurderes som mer komplekst som følge av en mer usikker tid (Thuen, 2009). Komplexiteten dreier seg om endring i familien; samlivsbrudd, omfanget av enslige forsørgere og nye familiestrukturer, men også om konsekvenser av en globalisert barndom og endrete samhandlingsmønstre, for eksempel gjennom digitale medier.

Barnevernets virksomhet i vestlige land i dag baserer seg i stor grad på kunnskap om risiko, sårbarhet og resiliens (Lonne mfl., 2009). Parton, Thorpe & Wattam (1997) påpekte på slutten av 1990-tallet at barnevernet i England bygget på et risikoparadigme. Selv om Norges barnevern i mindre grad har latt seg styre av det samme paradigmet, har trekk ved New Public Management også kommet inn i det norske barnevernets virksomhet. Dette gjenspeiles for eksempel i måten å organisere barnevernet på (bestiller-utfører) og privatisering av deler av tiltaksrekken.

En velkjent retorikk i offentlige utredninger er at komplekse, sammensatte problemer skal møtes med individuelle løsninger (se for eksempel NOU 2009:22). Dagens velferdspolitikken baserer seg i stor grad på å skreddersy individuelle løsninger for det som anses som sårbare eller utsatte grupper. Et sentralt verktøy i en slik politikk er rettsliggjøring. Stadig flere grupper av individer defineres som sårbare. Det skjer en individualisering av måten barns og foreldres problemer skal responderes på og som et mulig resultat klientifiseres større deler av befolkningen.

Rettighetsdiskurs og fokus på individuelle årsaksforklaringer og tiltak har blitt koblet til nyliberalisme (Jordan, 2006; Lorenz, 2005). Nyliberalisme har blitt definert som en teori "of political economic practices that proposes that human well-being can best be advanced by liberating individual entrepreneurial freedoms and skills within an institutional framework characterized by strong private property rights, free markets and free trade" (Harvey, 2005, s. 2). Resultatkrav, målbarhet, kvalitetsindikatorer og standardisering er sentrale elementer i den nyliberalistiske ideologien. En slik ideologi har praktiske implikasjoner for hvordan velferdspolitikken utformes. En konsekvens er at behovsstyrte responser styrkes, mens omfanget av den universelle velferdspolitikken reduseres. Dette kan vise seg for eksempel i

utformingen av barnepolitikken, hvor universelle tiltak for å redusere fattigdom blant barn gjennom universelle ordninger, erstattes av en styrking av behovsprøvde ordninger. Dette kan for eksempel være å styrke det velferdsrettede mandatet til barnevernet (§§ 1-1 og 4-4 i Lov om barneverntjenester).

Noen ledd i barnevernet er blitt privatisert, og i noen kommuner, for eksempel i Trondheim kommune, har barnevernet organisert seg etter en bestiller-utfører-modell. Begrepet klient byttes ut med bruker, tjenestemottaker og kunde (Sandbæk, 2004). Videre synes det som om noen kommuner innfører mer standardiserte utredningsverktøy, noe som i praksis blant annet innebærer en begrensning av det profesjonelle skjønnet. Standardiserte beslutningsprosesser er et sentralt trekk ved anglo-amerikanske programmer for barnevern (artikkel 2).

Ordlyden i offentlige dokumenter gjenspeiler verdier som kan knyttes til nyliberalisme. Ett eksempel er fra NOU 2009:22, hvor utvalget ser ”et behov for at det utvikles et standardisert, nasjonalt kartleggingsverktøy i form av en sjekklister som skal være lett å ta i bruk i barnehagene og i skolene samt innenfor rammen av helsestasjonenes virksomhet for de barna som ikke går i barnehage” (kap 6). Til tross for at tanken bak standardiserte verktøy kan være god, er det omdiskutert i hvilken grad det faktisk bidrar til å redusere sosiale problemer blant barn og foreldre (Broadhurst, Wastell, White, Hall, Peckover, Thompson, Pithouse & Davey, 2009; White, Hall & Peckover, 2008). En kan allikevel ikke, ut ifra de trekkene jeg har påpekt, konkludere med at det norske barnevernssystemet kan karakteriseres som et system som domineres av nyliberalistiske ideer. Endringene som skjer i form av rettsliggjøringen av barnet, kan forstås som en form for anerkjennelse av en sårbar gruppe. I artikkel 2 peker også Lonne og jeg på at det norske barnevernet i langt mindre grad enn det australske barnevernet bærer preg av nyliberalistisk politikk.

Selv om Norge er et rikt land, var det særlig frem til 2006 økt ulikhet mellom de fattigste og rikeste i befolkningen (OECD, 2008; SSB, 2009). Etter 2006 har gapet mellom de aller fattigste og rikeste ikke økt, men dette avhenger riktignok hvilken lavinntektsdefinisjon som brukes. Med OECD’s definisjon av lavinntekt har den relative fattigdommen økt noe, men med EU’s definisjon er omfanget av lavinntekt stabilt (SSB, 2009). Gapet mellom fattig og rik skyldes i hovedsak at den fattigste delen av befolkningen ikke øker sin velstand. ”Forskjeller mellom fattige og rike blir stadig viktigere, og folk opplever mer og mer at livssituasjonen deres påvirkes av økonomiske forhold som de ikke har mulighet til å påvirke

selv” (Fjørtoft, 2010, s. 65). At noen øker sin velstand, mens en liten gruppe ikke gjør det, øker avstanden mellom de fattigste og de rikeste. De fattige opprettholder sin standard (Sandbæk & Pedersen, 2010), og ulikheten blir større fordi de rikeste øker sin velferd.

Sosioøkonomisk ulikhet kan ha flere konsekvenser som blant annet medfører helsemessige, psykiske, økonomiske og sosiale belastninger for den fattige delen av befolkningen (St.meld. nr. 16, 2002–03). I Norge er det sannsynlig at slike belastninger blir respondert på, men ikke nødvendigvis gjennom en universell velferdspolitikk, men med ulike individuelle tiltak innenfor helse- og sosialsektoren. Ulikhet er derfor et viktig element i forståelsen av den økende klientifiseringen i barnevernet.

De fleste av barnevernfamiliene befinner seg nederst i det sosiale hierarkiet i samfunnet. I artikkel 3 og 4 knyttes deler av veksten i det kompensierende barnevernet til klasse og status. Her argumenteres det for at klassetilhørighet er en av faktorene som spiller inn på hvem som blir – og ikke blir, klienten i barnevernet og hva grunnlaget for klientskapet bygger på. Den sekundære formen for forebygging som barnevernet blant annet bygger sine beslutninger på, tar utgangspunkt i at visse grupper (arbeidsledige, enslige forsørgere), både i forskning og praksis, knyttes til risiko for omsorgssvikt.

1.3 Sentrale begreper i avhandlingen

Begrepene **klasse og status** defineres og operasjonaliseres på forskjellige måter i avhandlingen, og dette spesifiseres nærmere i artiklene 3 og 4 samt i del 3. Som nevnt innledningsvis er det felles for begge begrepene at de brukes som en indikator på ulikhet. I innledningen redegjorde jeg nærmere for hva jeg legger i klasse, og fremhevet at de ulike betydningene av klasse kan vi finne både på mikro og makronivå. I kappen har jeg i de fleste sammenhenger valgt å bruke klassebegrepet. Jeg har også valgt å bruke en lineær hierarkisering av klasse, i den forstand at jeg referer til høye og lave klasselag. Denne inndelingen følger samme inndeling som det er vist til i artikkel 3, hvor klasse operasjonaliseres med utgangspunkt i foreldrenes yrke. Med lave klasselag regnes da som familier uten tilknytning til arbeidsmarkedet og arbeiderklassefamilier. Med høye klasselag regnes mellomyrkene og ledere/profesjonelle. Også i artikkel 4 har jeg poengtert at barnevernarbeiderne knytter statusbegrepet nært til yrke. Å hierarkisere ulike klasser på denne måten, kan være etisk problematisk i den forstand at noen klasser devalueres og regnes som bedre enn andre. Det er også slik at noen mener at klasse er en tilskrevet kategori og ikke

referer til identiteter hos den enkelte (Bourdieu, 2005). På den annen side har en nyere svensk studie vist at nærmere 95 % av informantene identifiserte seg med et klasselag (Bengtsson & Berglund, 2010). Jeg har uansett valgt å gjøre en hierarkisk inndeling som et analytisk grep, blant annet for å tydeliggjøre maktaspektet ved den materielle dimensjonen ved klasse. Datagrunnlaget for avhandlingen har vist at klasse har betydning for klientifisering ut i fra hva den enkelte har og eier, og hvordan det igjen kan være avgjørende for hvorfor barnevernet i større grad kommer i posisjon til å utøve makt over lave klasselag.

I avhandlingen brukes betegnelsene **velferdsbarnevernet** (også omtalt som det forebyggende og kompensierende barnevernet), **gråsonebarnevernet** og **kjernebarnevernet**.

Barnevernarbeideres beslutninger dreier seg noen ganger om både kontroll og støtte.

Forebygging kan dreie seg om å forhindre at flere overgrep begås, eller det kan dreie seg om å forebygge at omsorgssvikt kan skje. Forebygging kan også være å bedre levekårene til et barn, gjennom å gi familien et større rom av muligheter. Allikevel har jeg valgt å foreta et analytisk skille mellom barnevernets ulike mandater, av metodiske grunner. Denne inndelingen bruker jeg videre i teoridelen. **Velferdsbarnevernet** forstås som virksomhet myntet på å bedre barnas levekår jf. Lov om barneverntjenester § 1-1, annet ledd, mens **kjernebarnevernet** handler om å beskytte barn fra omsorgssvikt jf. § 1-1 første ledd. **Gråsonebarnevernet** betegner de flytende sakene, og er barna med hjelpetiltak som barnevernet vurderer å overta omsorgen for og/eller er alvorlig bekymret for. Jeg skal redegjøre litt nærmere for inndelingen fordi den har ulike nyanser det er viktig å si noe om.

Barnevernets virksomhet kan kategoriseres på mange ulike måter. Jeg foretar et skille mellom funksjonene i tilknytning til rettferdighetsteori. Den første gruppen av responser er rettet mot det jeg kaller kjernebarnevernet og som angår krenkelse av frihet. I avhandlingen omtales kjernebarnevernet som den delen av barnevernet som beskytter, endrer, kontrollerer eller forhindrer gjennom å gripe inn i familien når barn blir utsatt for omsorgssvikt, misbruk og overgrep. I Lov om barneverntjenester § 1-1, første ledd, sies det at formålet med loven er å "sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid." Dette formålet er ofte betraktet som barnevernets hovedoppgave (Stang, 2007).

Alvorlighetsgrad og tidsaspekt er sentrale forhold for å vurdere hvorvidt et tiltak kommer inn under kjernebarnevernet. Men skaden trenger ikke å ha skjedd, det kan også være at det er

stor sannsynlighet for at barnet vil skades, om ikke det gripes inn. I det analytiske skillet som trekkes her, regnes tiltakene hvor barnet er plassert utenfor hjemmet inn under kjernebarnevernet. I analysen i artikkel 3 er kjernebarnevernet tilsvarende med tiltak utenfor hjemmet (frivillig og tvang), fordi de sakene som grenser mot omsorgsovertakelse, er vanskelige å skille ut basert på variablene i surveyen. Kjernebarnevernets mandat er å forhindre eller gripe inn når barns frihetsrom blir alvorlig krenket. Som et analytisk grep i artikkel 3 betegnes kjernebarnevernet som tiltak utenfor hjemmet. Denne inndelingen bruker jeg også i kappen, så fremt annet ikke er spesifisert.

I noen av familiene som barnevernet involverer seg i, er det vanskelig å definere hva problemet eller behovet dreier seg om. Disse sakene kan omtales som gråsonesaker. Barnevernet utøver sin skjønnsutøvelse innenfor et komplekst område, og dette gjenspeiles også i saksforløpene. De mange aktørene gjør også sitt til at det eksisterer mange oppfatninger rundt samme sak. Barnet, foreldre, familiens nettverk, barnevernarbeidere og deres ledere kan være involvert i en enkelt sak, og på den måten i større og mindre grad påvirke beslutningsprosessen. Stang (2007) nevner at noen av sakene barnevernet griper tar tak i, bærer preg av dobbeltkommunikasjon fordi et tiltak som økonomisk støtte kan tjene flere formål enn det materielle. Økonomisk støtte og andre tiltak med lav terskel (barnehage, SFO, fritidsaktivitet) kan også ytes fordi barnevernet ønsker å beholde kontakten med familien på grunn av bekymring for omsorgssituasjonen til barnet. Gråsonebarnevernet kan derfor skjule seg bak de ønskete og velkomne hjelpetiltakene som settes i verk for familien. Denne delen av barnevernet dreier seg om hjelpetiltak mens barnet bor i hjemmet, men en del av disse hjelpetiltakene i realiteten settes i gang på et dobbelt grunnlag: for å kontrollere og støtte barnet og foreldrene.

Et tredje uttrykk i barnevernet er den delen av virksomheten som handler om å kompensere, utjevne og støtte barn og foreldre som har reduserte eller svekkete muligheter til å utnytte sine kapasiteter. **Velferdsbarnevernet** utgjør virksomhet som er rettet mot å korrigere urettferdig fordeling. Barnevernet yter en rekke hjelpetiltak som handler om å forbedre livssjansene til barn, både gjennom å rette individuelle tiltak mot barnet, men også gjennom å gi foreldrene et større spillerom. Noen familier oppsøker eller kommer i kontakt med barnevernet på en annen måte fordi de relativt sett ikke har de samme mulighetene som familier flest. Det kan dreie seg om materiell/økonomisk fattigdom og/eller mangel på kulturelle og sosiale ressurser i form av utdanning, trygg tilknytning til arbeidsmarked og tilstrekkelig støtte i nettverk. En kan si at

velferdsbarnevernet dreier seg om å sikre velferden til barn (og foreldre). Velferd kan forstås med utgangspunkt i barns og foreldres levekår og livskvalitet (Seim & Slettebø, 1993).

I Lov om barneverntjenester er det særlig to paragrafer som kan knyttes til velferdsbarnevernet på et individuelt nivå. § 4-4, første ledd: “Barneverntjenesten skal bidra til å gi det enkelte barn gode levekår”. I lovens formål, § 1-1, andre ledd, nevnes det at loven “skal bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår”. I tillegg er det spesifisert at barneverntjenesten skal jobbe primært/sekundært forebyggende, for å sikre at barn i befolkningen generelt har gode oppvekstvilkår i jf § 3-1. En kan si at velferdsbarnevernets mandat er å bedre fattige barns muligheter til å utnytte sine kapasiteter.

Som regel når man kategoriserer, er det noen elementer som ikke stemmer inn i den kategoriseringen man har valgt. Det er det også i det skillet jeg har foretatt her. Det er ikke alltid slik at hjelpetiltak kan knyttes direkte til urettferdig fordeling, det kan like mye handle om et barn hvor barnevernet er alvorlig bekymret for omsorgssituasjonen. Det er nok flere slike gråsonerbarn som er blant klientene som kun mottar hjelpetiltak, blant annet fordi det er et prinsipp i norsk barnevernlovgivning at det minst intervensjonerende tiltak skal prøves før alvorlige tiltak, som plassering utenfor hjemmet. I enkelte tilfeller brukes lavterskeltiltak/velferdstiltak som barnehage, fritidsaktivitet og økonomisk støtte for å holde kontakten med disse barna. I følge flere av barnevernarbeiderne som jeg intervjuet i gruppe, er det ingen uvanlig praksis å iverksette lettsolgte tiltak for å holde kontakten med barn og foreldre hvor det ikke er tilstrekkelig dokumentasjon eller risiko for å flytte barnet fra hjemmet.

Motsatt viser fordelingen av hjelpetiltak at også barna bosatt utenfor hjemmet har disse tiltakene. For eksempel er økonomisk støtte et mye brukt tiltak for ungdommer i ettervern (Backe-Hansen & Bakketeig, 2008). Utvilsomt er slike tiltak myntet på å øke disse ungdommenes velferd. Dette illustrer også at kjerne- og velferdsbarnevernet er integrert i hverandre fordi de begge er legitimert i et frihetskrav. Alle barn bør få leve fritt; uten krenkelser og med best mulig livssjanser.

1.4 Barnevernets samfunnsoppdrag: Frihet og rettferdig fordeling?

De ulike funksjonene til barnevernet bygger alle på en tanke om rettferdighet, altså kan barnevernet betraktes som en ‘rettferdighetsinstans’. Det er et politisk middel for å regulere

barns oppvekst, hvor tanken er at alle barn bør ha så gode oppvekstvilkår som mulig. I denne delen skal jeg se nærmere på aktualiteten ved John Rawls (2005) rettferdighetsteori for barnevernets virksomhet. De to sentrale prinsipper i Rawls rettferdighetsmodell er prinsippet om frihet og prinsippet om rettferdig fordeling. Prinsippet om frihet betyr at alle mennesker har rett til å leve som de vil, så fremt deres livsførsel ikke begrenser andres frihet- en velkjent leveregel fra Kardemomme by.

Rawls mener likevel at for å oppnå frihet, må prinsippet om rettferdig fordeling være ivaretatt. Dette prinsippet knytter han til økonomisk og sosial ulikhet. For å oppnå et rettferdig samfunn må slik ulikhet bekjempes. Han mener at sosial og økonomisk ulikhet må responderes på, fordi ulikhet bare kan forsvares dersom det er til fordel for alle.

Virksomheten til barnevernet bygger på et ønske om at barn har rett til et fritt liv (barnekonvensjonen om barns rettigheter). Både kjerne- og velferdsbarnevernet kan begrunnes i dette prinsippet. Barnevernet skal ideelt sett fungere som en 'rettferdighetsinstans', og det norske barnevernet har ulike måter å gi barn en mest mulig rettferdig barndom på: Barn skal beskyttes fra overgrep og omsorgssvikt, og barn skal gis best mulige levekår og livsutsikter.

En kan si at både kjernebarnevernet og velferdsbarnevernet er legitimert i rettferdighetsprinsipper. Barnevernet er et system som skal regulere ulikhet, i tillegg til å beskytte. Barnevernet eksisterer fordi samfunnets borgere synes det er rettferdig at alle barn har noenlunde like muligheter til å oppnå sine kapasiteter. Noen ganger krever dette at barn trenger beskyttelse fordi barnets omsorgspersoner ikke i tilstrekkelig grad ivaretar barnets omsorgsbehov. I de fleste tilfeller hvor barnevernet i Norge griper inn, er det likevel for å støtte både foreldre og barn, for igjen å gi barnet best mulig leveutsikter. Barnevernet skal blant annet regulere og kompensere for ulikhet, og de skal kompensere for de barn (og foreldre) som har kommet dårlig ut i samfunnskampen om muligheten til å ha, eie og gjøre.

Kjernen i de fleste vestlige barnevernssystemene er at samfunnet ønsker å beskytte barn, og beskyttelse er derfor et minimum av hva barnevernet skal bestå i. Barn skal beskyttes fra omsorgssvikt og overgrep. I artikkel 2 kommer det frem at det australske barnevernssystemet kjennetegnes i hovedsak ved dette mandatet, da dets primære funksjon er å forhindre og beskytte barn mot omsorgssvikt. Når barns frihet krenkes, skal barnevernet gripe inn på vegne av staten. Kjernebarnevernet kan derfor utgjøre både en begrensning av friheten til foreldre

barn, men det begrunnes også i at det skal gi barn som utsettes for omsorgssvikt, bedre muligheter. Denne delen av barnevernet er begrensende, i den forstand at det har mandat til å begrense foreldres frihet. Men formålet er uansett å sikre barnas frihet, bedre kjent som prinsippet om barnets beste.

Ut i fra min forståelse er det minimum barnevernets mandat kan bestå i å beskytte barn. Beskyttelsesmandatet kan riktignok stå i motsetning til flere av de prinsippene barnevernet skal jobbe etter, som barnets beste og barnets innflytelse/medvirkning eller det biologiske prinsipp. Barnevernet har myndighet til å gripe inn dersom foreldreskapet vurderes som skadelig eller utgjør en risiko for barnets utvikling og velferd. Alle samfunn er bygget opp av ulike former for tvang, og i Norge er barnevernet samfunnets representant til å kunne utøve tvang dersom barns frihet krenkes. For å oppnå Rawls prinsipp om frihet, kreves det i noen tilfeller bruk av tvang. Foucault har også poengtert at et fritt samfunn trenger tvang (Foucault, 1999; Schaanning, 2000).

Tvang blir i denne sammenheng en garantist for frihet. Tvang innebærer i noen tilfeller å ta ansvar for barnas frihet. Inngrep i familien med tvang eller 'frivillig tvang' begrunnes derfor i at barnets frihet er krenket, og at barnevernet vurderer det slik at barnet kan få bedre livsutsikter om omsorgssituasjonen endres vesentlig. Med tvang kan barnevernet kreve at foreldreskapet endres, slik at barnas frihet ikke krenkes. For eksempel kan det være å kreve fravær av rusmisbruk, overgrep eller vold i hjemmet.

Det er et gjennomgående prinsipp i norsk velferdspolitikken at barn skal ha størst mulig grad av sjanselighet (se for eksempel Handlingsplan mot fattigdom, 2006-2007). Utjevningsmandatet som jeg mener barnevernet har, skal bidra til at barn som ikke har gode nok levekår, skal få bedre livsjanser. Barnevernet kan gripe inn for å bedre utsatte barns livsvilkår gjennom å kompensere for materiell, sosial eller kulturell ulikhet. Også dette mandatet handler om å sikre barns frihet, fordi som Rawls påpeker, krever frihet rettferdig fordeling av sosiale og materielle goder.

Begrepene positiv og negativ frihet er sentralt i Isaiah Berlins arbeid (Berlin, 1967; Svendsen, 2009). Med positiv frihet menes frihet *til* noe, eller muligheten til å realisere seg selv, mens den negative friheten er av en annen karakter: Det er frihet *fra* noe, fra ytre tvang og begrensninger. Negativ frihet kan også forstås som folks frihet til å etterstrebe egne mål på sin måte. Motsatt kan positiv frihet være å etterstrebe frihet på en måte definert gjennom for

eksempel velferdspolitikk. Berlin (1969) stiller to vidt forskjellige spørsmål til de ulike formene for frihet: Hva skal mennesket avgjøre selv om hvem han/hun vil være, uten inngrep eller tvang fra styresmaktene eller andre personer? Hva, eller hvem, kan kontrollere, gripe inn og bestemme når noen burde leve på en annen måte enn de gjør? Disse spørsmålene er svært sentrale for barnevernets virksomhet. Når skal barnevernet gripe inn? Med tvang? Med frivillig tvang? Og hva når barnevernet ikke griper inn, men foreldre tar kontakt fordi de ønsker hjelp eller endringer i familien?

Barnevernet forsøker å øke den positive frihet for utsatte familier, samtidig som de også har en mulighet til å redusere friheten, dvs. gripe inn med tvang, både med hjelpetiltak og omsorgstiltak uten foreldrenes og ungdommens samtykke. Men også når individers frihet reduseres, er det begrunnet i at den positive (velferdsbarnevernet) eller den negative friheten (kjernebarnevernet) for barnet skal bedres. Som nevnt innledningsvis er barnevernets mandat todelt: På den ene siden skal barn fris fra krenkelse, og på den annen side skal barnevernet gi barn frihet til å utnytte sine muligheter. I kappen har jeg mest fokus på den delen av barnevernet som er relatert til det utjevne mandatat til barnevernet, og knytter dette til *frihet til*. I bred forstand kan en også si at barn som er krenket, skal få større frihet til å utvikle seg i et miljø som ivaretar barnets muligheter.

Grovt oppsummert er barnevernets primære oppgaver å minimere risikoen for at barn utsettes for overgrep og omsorgssvikt (krenkelse av frihet), og å gi barn noenlunde like sjanser i livet (rettferdig fordeling). Når et barn blir klient i barnevernet, kan grunnlaget for klientskapet knyttes til minst ett av disse prinsippene. I diskusjonsdelen ser jeg nærmere på om frihetsmandatat til barnevernet er positivt eller negativt diskriminerende for barn og foreldre som tilhører ulike klasselag.

2. Artiklene: Sammendrag av funn/resultater og sammenhenger

Avhandlingen har fire artikler, hvorav to er konsentrert rundt barnevernet som system og to ser nærmere på betydningen av klasse/status for barnevernets praksis. Artiklene bygger på ulike datakilder som det redegjøres nærmere for i artiklene og metodedelen. Oppsummering av sentrale funn og argumenter i artiklene er:

- Veksten i antall klienter i barnevernet henger sammen med økt fokus på forebygging og tidlig intervensjon, og velferdsbarnevernet står for størstedelen av veksten. Til tross

for at en viktig intensjon med barnevernloven av 1992 var å forhindre større forekomst av kjernebarnevernet, har barn med tiltak utenfor hjemmet hatt en liten vekst.

- Barn og foreldre i klassene ikke-sysselsatte og arbeiderklassen er overrepresenterte i barnevernet. Overrepresentasjonen av disse klassene er størst i velferdsbarnevernet, og mindre i kjernebarnevernet. Klasseskillet reduseres i takt med barnets alder.
- Det er systematiske forskjeller i grunnlag for intervensjon og type tiltak som rettes mot de forskjellige klassene. For ikke-sysselsatte og arbeiderklassefamilier er *foreldrene* oftest oppfattet som problemet, og det iverksettes tiltak for å redusere foreldrebekymringer. Dette kan medføre at barna i disse klassene kommer tidlig i kontakt med barnevernet.
- *Barna* i klassene faglige/administrative ledere og selvsysselesatte/lavere funksjonærer blir problembæreren, og disse barna ser ut til å komme senere i kontakt med barnevernet.
- Det er vesentlige forskjeller i hvilken type tiltak som benyttes i kjernebarnevernet overfor barn i de ulike klassene. Et hovedtrekk er at barn i klassen ikke-sysselsatte plasseres i fosterhjem, mens barna i klassen faglige/administrative ledere plasseres i institusjon.
- Mange hjelpetiltak som benyttes i velferdsbarnevernet handler om å redusere bekymringer og ulikhet som følger av familiens klassesetilhørighet.
- I følge barnevernarbeiderne har familiens status noe å si for beslutningsprosessene. Barnevernarbeiderne kommer i en 'underdogposisjon'. Dette betyr at foreldrene med høy status styrer beslutningsprosessene i større grad enn foreldre med lavere status. Konsekvensen er at barnet i høystatusfamilier blir problembæreren.
- Økning i individuelle responser fra velferdsinstitusjoner som barnevernet, kan sees i lys av en mer nyliberalistisk velferdspolitikkk hvor universelle tjenester reduseres i omfang mot mer behovsrettede tiltak.
- Mulige implikasjoner av en slik barnepolitikkk kan sees som både positiv og negativ diskriminerende for sosioøkonomisk marginaliserte familier, i sær for ikke-sysselsatte familier.
- I et internasjonalt perspektiv fremstår det norske barnevernet å være et omfangsrikt og fleksibelt system, og barnevernets responser anerkjennes derfor gjerne som en positiv diskriminering av sosioøkonomisk marginaliserte familier.

Artikkel 1 bygger på tverrsnittundersøkelsen Det nye barnevernet og registerdata fra Statistisk Sentralbyrå. Barnevernet i Norge beskrives og analyseres ved bruk av det kombinerte datamaterialet. Sentrale argumenter i artikkelen er at barnevernets hovedfokus er på støtte, forebygging og tidlig intervensjon. En stor del av barnevernets tiltak handler om å bedre familiens velferd. Dette samsvarer med at mange av familiene som er i kontakt med barnevernet er marginaliserte på mange områder. De er vesentlig annerledes enn den øvrige familiepopulasjonen når det gjelder demografi, sosioøkonomiske karakteristika, psykisk og fysisk helse. Artikkelen viser til at barnevernet er en ønsket tjeneste blant et flertall av foreldrene. Rundt 80 % av barna har hjelpetiltak og 40 % av foreldrene var involverte i kontaktetableringen. De fleste mener at barnet har fått hjelp, og en stor andel av foreldrene har tillit til barnevernet. På den ene siden synes det derfor som om barnevernet i stor grad treffer med sine tiltak, og at de bidrar til å bedre barns og foreldres levekår. I diskusjonsdelen påpekes likevel en del kontraster og paradokser i systemet: Er det slik at et økt omfang av barn med hjelpetiltak har gått på bekostning av barna i kjernebarnevernet, særlig de barnevernet selv har tatt omsorgen for? Et annet aspekt er at kunnskapsstatusen om barna med hjelpetiltak er av langt mindre omfang enn de mest utsatte barna. En vet dermed for lite om de velferdsrettede tiltakene bedrer barnets situasjon på sikt.

I **artikkel 2** sammenlignes to ulike systemer for barnevern: det risikoorienterte barnevernet i Australia, og det familieorienterte barnevernet representert ved Norge. Ved bruk av aggregatdata fra begge land demonstreres vesentlige forskjeller i form av type tiltak, variasjon i tiltak og forekomst av barnevern per 1000 barn i hvert av systemene. Systemene har likhetstrekk, men langt flere barn i Norge enn i Australia er i kontakt med barnevernet. Disse ulikhetene knyttes til sentrale funksjoner, verdier og karakteristika ved systemene. Mens anglo-amerikanske og australske barnevernssystemer legger vekt på standardiserte utredningsverktøy, har barnevernet i Norge stort rom for skjønn i sine beslutningsprosesser. Videre har det australske barnevernet fokus på beskyttelse, mens det norske systemet har et bredere mandat med fokus på både beskyttelse og utjevning. Ulikhetene knyttes til de diskursive og sosialpolitiske kontekstene for landene, for eksempel er nyliberalistiske praksiser mer utbredt i Australia enn i Norge.

Barnevernet er en av velferdstjenestene i det norske samfunn. **Artikkel 3** utforsker hva slags problemer barnevernet håndterer i et klasseperspektiv. I hvilken grad jobber barnevernet for å begrense de sosiale ulempene som henger sammen med familiens klassesammenheng? Kan en ut

fra dette slutte at vi har et klassebarnevern? Artikkelen bygger på tverrsnittsundersøkelsen DNBV. Familiens klassetilhørighet ble bestemt med bruk av ESeC, en internasjonal validert standard for sosioøkonomisk yrkestilhørighet. Resultatene viser at alle klasselag er representerte i barnevernet, men at nærmere 70 % av barna i barnevernet kommer inn under de laveste klasselagene (avhengig av hvordan familiens klassetilhørighet operasjonaliseres). Analysen viser videre at barn i høyere klasselag langt oftere enn barn i lavere klasselag plasseres på institusjon. Barn i lavere klasser som er plassert utenfor hjemmet, plasseres oftest i fosterhjem. Videre tyder dataene på at barn fra høyere klasser kommer i kontakt med barnevernet senere enn barn i lave klasser. Resultatene viser at barnevernet retter deler av sin innsats mot reduksjon av sosial ulikhet.

Artikkel 4 ser på barnevernarbeideres erfaringer fra møter med høystatusfamilier og hvilke elementer som er betydningsfulle i beslutningsprosessene. Denne artikkelen bygger på gruppeintervjuer med til sammen 16 barnevernarbeidere fra 4 ulike barneverntjenester i Norge. To problemstillinger belyses: Hvorvidt høy status har betydning for beslutningsprosessene, og i så fall, hvilke elementer ved høy status som er virksomme i beslutningsprosessene. Funnene viser at høy sosial status har innvirkning på barnevernarbeidernes beslutninger. I sær i forhold til hvilket informasjonsgrunnlag barnevernet har for å fatte beslutninger, men også gjennom hvem eller hva som identifiseres som risiko/problem, og anses som grunnlaget for beslutningene. I artikkelen påpekes det at barnevernarbeidernes autoritet blir utfordret i møte med høystatusforeldre. Barnevernarbeiderne opplever at det er vanskelig å få et tilstrekkelig informasjonsgrunnlag til å kunne fatte riktige beslutninger når de vurderer situasjonen for barn fra høystatusfamilier. Funnene viser også at barn i høystatusfamilier har enklere for å bli sett på som en risiko, som samfunn og foreldre må beskyttes mot. Tidligere forskning har vist at det motsatte er tilfellet for barn i lavstatusfamilier som trenger beskyttelse fra foreldre som betraktes som en risiko.

2.1 Sammenhenger mellom artiklene

Norge er kjent for sine universelle ordninger. En av de mest sentrale visjonene i politikken er utjevning. Avhandlingen består av artikler med fokus på systemet, samt artikler som ser på betydningen av klasse/status for forekomsten av barnevern. Formålet har vært å undersøke sammenhengene mellom barnevernets mandat og funksjoner, og hvordan det kan henge sammen med hvem som blir klient. Veksten i barnevernet har sammensatte årsaker og

artiklene kan samlet sett bidra til å belyse hvordan klasseperspektivet, som ett av flere perspektiver, har betydning. Gjennom å sammenligne det norske systemet med et system som baserer seg på kjernebarnevernet, fant jeg også at det spesielle ved det norske systemet kom frem. Det bidrar til å få frem det unike ved et familieorientert system, med de negative og positive sidene det kan føre med seg i forhold til klientifisering av barn (og foreldre). Det er lett å stille seg kritisk til at de laveste klassene er overrepresenterte i alle deler av barnevernet, men hjelpetiltakene fra barnevernet ønskes velkomne av mange foreldre.

Innledningsvis nevnte jeg at barndommen er under stadig endring, noe som også har påvirket diskursen om den gode barndom. Denne diskursen legitimerer en økende klientifisering av barns liv, blant annet gjennom systemer som barnevern (men også andre institusjoner innenfor helse og psykiatri).

Som vist i artikkel 1 og 2 har det norske barnevernet flere funksjoner enn typiske australske- og angloamerikanske barnevernssystemer. Det australske barnevernets primærvirksomhet er knyttet til beskyttelse av barn (neglisjering, fysisk mishandling, seksuelle overgrep, emosjonelt misbruk). I Norge har barnevernet disse funksjonene samt et velferdsmandat (Lov om barneverntjenester §§ 1-1 og 4-4). I rundt 25 % av familiene barnevernet griper inn i, er det barnets atferd som er problemet, eller barnet har et rusproblem eller lignende. Satt på spissen utgjør barnet en risiko, som foreldre og samfunn må vernes mot. I den andre enden av skalaen har en derimot også sett at velferdsmandatet til barnevernet har blitt sterkere siden midten av 90-tallet, noe som gjør at familier i lavere klasser er sterkt overrepresentert blant klientene.

I artikkel 3 argumenteres det for at vi har et klassebarnevern. De aller fleste som kommer i kontakt med barnevernet, kommer fra arbeiderklassen. Det er også en annen gruppe som er vesentlig overrepresentert: de foreldrene som ikke har tilknytning til arbeidsmarkedet. Dersom en plasserer de ansatte i barnevernet med bruk av samme klassifiseringsstandard, ville de aller fleste ha blitt plassert i den øverste klassen, innenfor gruppen av profesjonelle med høyere utdanning. Her er det viktig å være oppmerksom på at det ikke er nødvendig med en subjektiv og objektiv 'korrelasjon' (med andre ord vil det trolig være slik at enkelte ikke kjenner seg igjen i den kategorien de blir plassert i). Allikevel, med denne måten å klassifisere sosial klasse på, ser man at det er i all hovedsak den øvre klassen som vurderer og beslutter at de laveste klassene har behov som må responderes på.

I artikkel 4 har jeg vist hvordan barnevernets beslutninger påvirkes av familienes status. For grupper med høy sosial status har barnevernet problemer med å dokumentere risikofaktorer. På samme måte har jeg vist til tidligere forskning som har vist at det motsatte er tilfelle for grupper i befolkningen som har lav sosial status: her undersøkes og dokumenteres risikofaktorer på en annen måte, og konstruksjoner av den dårlige mor, den farlige far (Parton mfl., 1997; Scourfield, 2003) kan knyttes til familienes status. Man går i dybden på en annen måte, men det ser også ut til at det er en vesentlig forskjell i konstruksjonene av hva som er problemet for ulike klasselag.

Hvem sine barndommer blir klientifisert, hvorfor og under hvilke premisser? Hvilke funksjoner i barnevernsystemet aktiviseres når en familie anses å ha et behov for hjelp? Ofte vil en beslutning om intervensjon aktivisere flere funksjoner i barnevernets system. For eksempel vet vi at mange barn som er bosatt utenfor det biologiske foreldrehjemmet, også mottar det som registreres som hjelpetiltak. Samtidig forsøker jeg i artiklene å se mer systematisk og overordnet på hvilke funksjoner av barnevernapparatet som aktiviseres for de ulike klasselagene.

I artikkel 4 kommer det frem at det ikke bare handler om at barn fra lavere klasser rekrutteres inn i barnevernet fordi deres foreldre er en risiko. Det handler også om at barn i de øvre klasselagene som blir klienter, blir problembæreren som blir sett på som en risiko. I motsetning er barn fra lavere klasser under risiko, fordi de har en forelder som betraktes som en risiko. Ved å analysere sentrale trekk ved dagens barnevern kan det være en inngang til å forstå hvorfor noen barndommer klientifiseres, og på hvilket grunnlag denne klientifiseringen skjer. Sentralt da er også å fokusere på barnevernets beslutningsprosesser og resultatet av disse.

3. Metoder og fremgangsmåter

I denne delen av kappen vil jeg beskrive hvordan jeg har gått frem for å undersøke betydningen av klasse/status for forekomst av barnevern, og begrunne disse valgene. Først ser jeg på forskningsdesign, datamateriale og analysestrategier. Ontologi er læren om værensformer og væremåter (Store Norske Leksikon, 2010). Som ledetråd i forskningsprosessen bør det ikke være forskerens ontologiske standpunkt som bør bestemme fremgangsmåte, men problemstillingens art (Gilje & Grimen, 1993). Jeg vil allikevel

redegjøre for sentrale nøkkelområder i mitt ontologiske ståsted særlig gjennom å se nærmere på hvordan jeg har forholdt meg til både kvalitativ og kvantitativ metode.

På barnevernfeltet er det flere forfattere som identifiserer seg med et konstruktivistisk/konstruksjonistisk virkelighetssyn (Parton mfl., 1997; Scourfield, 2003; Thorpe, 1994). I et slikt syn forstås kategoriene i barnevernet som for eksempel omsorgssvikt som en sosial konstruksjon avhengig av rom og tid. Jeg mener at det er et relevant utgangspunkt for å undersøke barnevernfeltet. Kategoriene barnevernet handler på bakgrunn av (for eksempel seksuelt misbruk, omsorgssvikt, neglisjering, forholdene i hjemmet) har et innhold som kan sees som konstruksjoner som følger av samfunnets sosiokulturelle forventninger til barndom og utøvelse av foreldreskap. Hva som fortolkes som omsorgssvikt er med andre ord tids- og kontekstavhengig, fordi de sosiale og kulturelle aspektene av hva som er en god barndom endrer seg over tid.

Barn har alltid eksistert, men betydningen av hva det vil si å være barn har endret seg over tid. Samtidig kan det være at noen aspekter, som for eksempel det fysiologiske eller trekk ved en situasjon eller handling er likt over tid. Den sosiale virkeligheten er imidlertid en menneskekonstruert virkelighet i en betydning som naturen rundt oss ikke er det. Min erfaring gjennom arbeidet med studien er også at hva som er, og ikke er, en god barndom kan oppfattes som reelt her og nå. Sosiale konstruksjoner må i denne forstand sies å være reelle – hvordan vi konstruerer barn og barndom i dag forsvinner ikke av seg selv fordi samfunnet til enhver tid konstruerer barndom ut i fra det som oppfattes som riktig. Dermed er vi ikke fri til når som helst å rekonstruere vår forståelse av hverandre og av oss selv i tilfeldige retninger, fordi vi bindes til hva vi opplever gir mening. Dermed også hva vi opplever som den beste beskrivelsen av den sosiale virkeligheten.

Jeg skal utdype dette litt nærmere. For eksempel kommer det frem av spørsmålene vi har stilt i tverrsnittundersøkelsen at både barnevernarbeiderne og foreldrene ofte mener det er veldig spesifikke, situasjonsbestemte problemer som gjør at et nytt klientskap oppstår. Problemene er reelle for aktørene i en barnevernssak, hvor det gjerne er slik at handlinger som har skjedd fremstilles som 'fakta' – som en virkelighet. I noen tilfeller er rent fysiske handlinger som slag, spark eller seksuelt misbruk årsaken til kontakten mellom barnevern og familie. Å snakke om fysisk vold som en konstruksjon, kan nok forstås som en måte å underkjenne problematikken for den som har blitt utsatt for slik vold. Samtidig kan en si at innholdet i

kategorier som fysisk vold og omsorgssvikt er tids - og kontekstavhengige fordi det sosiale og kulturelle aspektet ved fenomenet fysisk vold er ikke, og kategoriseres heller ikke som det samme over tid. Begrepet 'fysisk vold' er for eksempel av nyere dato fordi forståelsen av fenomenet har endret seg over tid. Fysisk avstraffelse av barn har først i den moderne tid blitt karakterisert som omsorgssvikt. Samfunnets oppfatning av fysisk avstraffelse som omsorgssvikt har med andre ord endret seg, men ikke realiteten i at et barn har blitt slått. Selve handlingen vil derfor være likt over tid, men siden samfunnets oppfatning av slike handlinger har endret seg kan det være at opplevelsen av å bli slått har endret seg.

Jeg finner det derfor sentralt å foreta et skille mellom ontologisk subjektivitet og epistemologisk objektivitet (Searle, 1995). For et barn som er slått for å 'tuktes', vil det være en realitet uansett hvilke begrep vi velger å bruke for å beskrive det som har skjedd, uansett i hvilken tid vi befinner oss. Dermed finnes det en epistemologisk objektivitet, ved at handlingen har skjedd, for eksempel ved at en person har slått en annen. En kan likevel si at opplevelsen av det som har skjedd, er ontologisk subjektiv. Det vil si at *opplevelsen* av å bli utsatt for fysisk vold kan være forskjellig fra person til person, og kan endre seg i takt med hvordan fenomenet forstås i samfunnet. På slutten av 1980-tallet var det fortsatt akseptert i mange norske hjem at vold ble brukt i oppdragelsesøyemed (Collin-Hansen, 2007, s. 85). I det industrielle samfunnet regnet man med at å slå et barn kunne ha positive konsekvenser for barnet på sikt. I Norge i dag er det forholdsvis bred enighet om at dette ikke har positive konsekvenser for barnets utvikling, og at det er ulovlig ved lov å fysisk avstraffe et barn, jf. barneloven § 30. Det sosiale fenomenet fysisk avstraffelse er endret, og dermed er det også mer trolig at opplevelsen av å bli utsatt for fysisk avstraffelse vil ha endret seg noe. Det er rimelig å forestille seg at hvorvidt en handling er ulovlig eller sosialt uakseptabelt har innvirkning på opplevelsen til den enkelte. Jeg tenker derfor at det er i forhold til opplevelsesaspektet det er mest relevant å snakke om konstruksjoner. Fordi fenomenet fattigdom har endret seg over tid (fra den absolutte til den mer relative fattigdommen) er det naturlig å forestille seg at det har virket inn på opplevelsen av å være fattig, og hva det vil si å være fattig. Marthinsen (2010, s. 117) gjør en lignende distinksjon i forhold til begrepet symbolske byrder i det han påpeker at det egner seg best til å få frem det relative aspektet ved fattigdom.

Etter at jeg har sett på hvordan jeg har gått frem i arbeidet med studien, belyses noen sentrale nøkkelområder i forhold til min virkelighetsoppfatning som utgjør referanserammen for valg

av problemstillinger og for det øvrige designet ved studien. Her forsøker jeg å beskrive mitt ontologiske standpunkt ut i fra hva jeg faktisk har gjort, og dermed kommer jeg nærmere inn på forholdet mellom objekt-subjekt, induksjon-deduksjon og kontekst-generaliserbarhet. Slik håper jeg å unngå å havne i det jeg anser å være for en uheldig dikotomisering av de tradisjonelle metodeparadigmene kvantitativ versus kvalitativ og forholdet mellom konstruksjonisme og realisme.

3.1 Datamateriale og analysestrategier

Tabell 1 Forskningsdesign

Problemstilling	Datagrunnlag	Analyseform
Hva er barnevernets mandat? (art. 1 og 2)	Tverrsnittsundersøkelsen DNBV (KVAN/kval) Registerdata (KVAN)	SPSS Software 17.0 (KVAN) Omregnet til per 1000 barn i befolkningen
Bidrar barnevernet til sosial utjevning? Betydningen av klasse for forekomst av klientskap i barnevernet (art. 3)	Tverrsnittsundersøkelsen DNBV (KVAN/kval)	SPSS (KVAN)
Påvirker familienes status barnevernets beslutningsprosesser? I så fall, på hvilken måte? (art. 4)	Gruppeintervju (KVAL)	Modifisert systematisk tekstkondensering (KVAL)

Som designet ovenfor viser, har jeg gått fra et kvantitativt til et kvalitativt søk etter betydningen av klasse. I artikkel 1 kombineres registerdata fra SSB og undersøkelsen DNBV, og begge disse datakildene er i hovedsak kvantitative. I artikkel 2 brukes registerdata fra Norge og Australia. I artikkel 3 brukes data fra undersøkelsen DNBV, og i artikkel 4 benyttes data fra gruppeintervju med barnevernarbeidere. Valget av fremgangsmåte i datainnsamlingen er styrt av problemstillingen for de enkelte arbeidene.

Avhandlingen bygger på kombinerte metoder (ofte referert til som mixed methods, mixed methodology eller triangulering av metoder) (Creswell & Clark, 2008) og består av kvalitativt og kvantitativt datamateriale. Den er dermed i krysningspunktet mellom to tilsynelatende konfronterende paradigmer for kunnskapsutvikling innenfor sosial- og samfunnsfag: på den

ene siden positivist/empirist-tradisjonen og på den andre siden konstruktivist-/fenomenolog-tilnærmingen (Tashakkori & Teddlie, 1998). Johnson & Onwuegbuzie (2004, s. 14) har definert kombinerte metoder som “research where the researcher mixes or combines quantitative and qualitative research techniques, methods, approaches, concepts or language into a single study”. Kombinerte metoder er blitt karakterisert som et nytt paradigme² innenfor samfunnsvitenskapen, på linje med de kvalitative og kvantitative paradigmene (Morgan, 2007, s. 49).

Valg av fremgangsmåte for å undersøke betydningen av klasse/status har vært pragmatisk vurdert. I denne sammenheng vil det si at metodevalg har vært bestemt ut i fra egnetheten til å undersøke problemstillingen. Kombinasjonen av kvantitative og kvalitative data har ut i fra et empirisk perspektiv gitt en større bredde i arbeidet med studien. Den største fordel med designet har vært hvordan ulike datakilder kan bidra til å utfylle hverandre. For eksempel gir registerdata et oversiktsbilde over hele barnevernpopulasjonen, mens tverrsnittsundersøkelsen kan si mer om flere sider om barnevernets virksomhet, særlig hvem som er i kontakt med barnevernet. Rent teknisk har kombinerte metoder åpnet opp for å kunne kvantisere kvalitative spørsmål (artikkel 3) (Tashakkori & Teddlie, 1998). Samtidig har også valg av metode en praktisk side, i og med at jeg fikk muligheten til å delta i fase 1 av prosjektet Det nye barnevernet.

Jeg vil nå redegjøre nærmere for forholdet mellom virkelighetssyn/referanseramme og forskningsprosessen, fra valg av problemstilling, mål, analyse og eventuelle konklusjoner (Morgan, 2007). Bakgrunnen min for å fokusere på problemstillingen, er en forståelse av at klasse og status kan virke inn på hvorfor vi handler som vi gjør. Klasse kan bety noe for den som klassifiseres nederst og øverst i ‘hierarkiet’ fordi klasse gir en posisjon, og dermed virker inn på muligheter den enkelte har til å utnytte sine egne kapasiteter.

---

² Thomas Kuhn’s paradigmebegrep viser til (dominante) holdninger om hvordan kunnskap bør bygges innenfor et fagområde, for eksempel hvilke problemstillinger som stilles og hvordan de bør besvares (Kuhn, 1996). Det finnes mange mulige fortolkninger av paradigmebegrepet, se Masterman (1970). I følge Morgan (2007, s. 54) er det følgende definisjon av paradigme Kuhn selv foretrakk: “Paradigms as shared beliefs within a community of researchers who share a consensus about which questions are most meaningful and which procedures are most appropriate for answering those questions”.

Som det går frem av tabell 1, er hovedvekten av datagrunnlaget hentet fra det kvantitative paradigmet. Dette gjør at studiens metodiske design kan karakteriseres som “dominant-less dominant studies” (Creswell, 1994, s. 177). Grunnen til at undersøkelsen DNBV karakteriseres som KVAN/qual, er at datainnsamlingen har både åpne og lukkede spørsmål. Altså bygger undersøkelsen i hovedsak på metoder fra det kvantitative paradigmet, og i mindre grad på spørsmål hentet fra kvalitative fremgangsmåter.

I starten av prosjektet var jeg mest opptatt av å se ulikhet gjennom indikatorer på fattigdom, men underveis i arbeidet med analysen kom jeg frem til at klasse og status var mer relevante indikatorer ut i fra det datamaterialet jeg hadde. Det er flere grunner til dette, og den viktigste begrunnelsen er at yrke er en mer stabil indikator enn mål på fattigdom (især inntekt/gjeld). For den kvantitative delen av materialet fant jeg derfor at fattigdomsvariabelen ble for usikker å bruke som mål på ulikhet. Noen informanter er usikre på inntekten til husholdningen, og særlig blir det usikkert når de skal skille mellom brutto og netto inntekt. Dessuten er det blitt påpekt at fattigdom, mer spesifikt den økonomiske fattigdommen, bør måles over tid fordi inntekt kan variere på kort sikt av ulike grunner (Fløtten, 2006; Grødem & Sandbæk, 2008; Sandbæk, Pedersen & Elstad, 2010). Klasse som ulikhetsindikator ble operasjonalisert på bakgrunn av yrke, og jeg vurderer at yrke er en mer konstant indikator enn inntekt /gjeld. Informantene vil gjerne også ha mer sikker informasjon om (tidligere) partners yrke enn inntekt.

3.1.1 Registerdata

For å belyse barnevernets ulike mandater, har jeg i hovedsak tatt i bruk registerdata fra Australia og Norge (artikkel 1 og 2). Registerdata kjennetegnes ved at de gir informasjon om en hel populasjon fremfor et utvalg av populasjonen. I dette tilfellet gir registerdata informasjon om alle klienter og ansatte i barnevernet, men denne informasjonen begrenser seg til noen få, utvalgte områder. Norge har data på flere områder enn Australia, noe som kan henge sammen med at utfordringene knyttet til innsamling av slike data er større i Australia fordi de ulike statene har forskjellige lovverk og måter å organisere tjenestene på. I artikkel 2 er det kort redegjort for hvem som har ansvaret for å samordne dette arbeidet i begge landene. Bruk av registerdata har både svakheter og styrker og noen av disse utfordringene er diskutert i artikkel 2.

Registerdata er materiale som allerede er komprimert og bearbeidet, og det er mulig å koble registerdata til for eksempel befolkningsdata. Når det gjelder analyse av registerdata, har jeg begrenset bearbeiding av dataene til et minimum. En god del av dataene som oppgis kan likevel være vanskelige å sammenligne over tid eller over landegrensene fordi de ikke oppgis i antall barn per 1000. I de tilfellene det var nødvendig å fremstille data i antall barn per 1000, ble vi nødt til å omregne registerdata fra barnevernpopulasjonen og befolkningen. Formelen for å omregne antall barn per 1000 i befolkningen som har tiltak utenfor hjemmet er slik:

$$\text{Antall barn med tiltak utenfor hjemmet (0-23 år) / Antall barn i befolkningen (0-23 år) x 1000} \\ = \text{Antall barn per 1000 i befolkningen med tiltak utenfor hjemmet}$$

3.1.2 Tverrsnittsundersøkelsen DNBV

Da jeg skulle undersøke betydningen av klasse for forekomst av klientskap i barnevernet, valgte jeg å bruke tverrsnittsdata fra prosjektet 'Det nye barnevernet' (DNBV). I dette materialet var det innhentet opplysninger om foreldrenes yrke, og informasjonen ble brukt til å operasjonalisere klassebegrepet (vedlegg 3). Jeg vil derfor redegjøre for arbeidet med undersøkelsen, og hvordan vi gikk frem i forhold til innhenting av opplysninger, samt analyse av data.

Den delen av datamaterialet som er kvantitativt i avhandlingen er samlet inn som et samarbeidsprosjekt mellom flere aktører i perioden januar 2007 frem til 2010 (se vedlegg). DNBV er etter hvert blitt et landsdekkende prosjekt som kan sees som et resultat av en tett praksisforskning i Trondheim i regi av Barnevernets utviklingscenter i Midt-Norge, og etter hvert Høgskolen i Sør-Trøndelag (se Fauske m.fl, 2009 for nærmere beskrivelse av prosjektet). Min rolle i selve datainnsamlingen var å bidra i utviklingen av spørsmålsbatteriene og å være et bindeledd mellom forskningsassistentene som foretok intervjuene i kommunene i Midt-Norge (til sammen 6 personer) og prosjektledelsen. I tillegg intervjuet jeg 27 informanter. Til sammen ble det intervjuet 230 personer i Midt-Norge.

Flere kilder ble brukt til å designe et utkast til tverrsnittsundersøkelsen: 'The Family pack of Questionnaires and Scales' (Cox & Bentovim, 2000); SSB's roterende levekårsundersøkelse (2005); notatet 'Revisjon av barnevernsdata' (Kalve & Sørøy, 2000); øvrige tilgjengelige data fra SSBs nettsider (demografi, barnevern, familie, inntekt, arbeid, helse); Fafos levekårsundersøkelse blant HIV-positive (Fangen, Grønningsæter, Lorentzen & Øverås, 2002); Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag; European Social Survey;

risikobedømmingsskjemaet 'Common Assessment Framework'; kartleggingskjemaet 'Reodor' fra Trondheim kommune og rapporten 'Innvandrerbarn i barnevernet' (Allertsen & Kalve, 2006). Rundt 60 % av spørsmålene i undersøkelsen er validert i form av tidligere studier. De øvrige spørsmålene er utviklet av forskergruppen. I arbeidet med spørreskjemaet ble det ofte reist spørsmål knyttet til validitet. Det ble lagt vekt på at gjennomgangen av spørsmålsbatterier i tidligere studier skulle være med på å sikre 'valide spørsmål', i den forstand at en skulle forsøke å påvise belastninger og ressurser, eller fraværet av disse. Hensikten var derfor ikke å påvise det abnormale eller normale, siden dette vanskelig lar seg gjøre innenfor det sosiale feltet.

Spørsmålsbatteriene og/eller temaene som tas opp i dokumentene ovenfor gjorde at utkastet til undersøkelsen fikk et bredt omfang. Undersøkelsen ble sendt flere omganger i forskergruppen, og bearbeidet videre. Til slutt falt en avgjørelse om å dele inn undersøkelsen som foreldre skulle besvare i seks deler, og tematisk dekket disse:

- 1) Veien inn i barnevernet
- 2) Om barnet
- 3) Stressfaktorer (forelder)
- 4) Foreldrerollen
- 5) Levekår og bakgrunn
- 6) Vurdering av barneverntjenesten

Forskningsassistenter fra barneverntjenestene i kommunene hadde anledning til å komme med innspill til undersøkelsen. Skjemaet ble lagt inn i og revidert i Questback. Her ble også svarene lagt inn, før de ble eksportert til SPSS for analyse. Jeg hadde ansvar for å kjøre to pilotintervjuer i Midt-Norge før datainnsamlingen ble satt i gang. I tillegg ble det utarbeidet et skjema som barnevernarbeidere skulle besvare, som på samme måte ble lagt inn i Questback. I denne perioden var det mange møter med barneverntjenestene, som nærmest også fungerte som en form for feltarbeid. Datainnsamlingen ble forsinket med over et halvt år, men ble påbegynt i januar 2008. Våren 2009 ble innsamlingen avsluttet, og dataene ble eksportert fra Questback til SPSS.

Tverrsnittsundersøkelsen består som nevnt tidligere i hovedsak av lukkede spørsmål. 6 spørsmål har åpne svaralternativer. Denne måten å designe undersøkelsen på har likhetstrekk

med semistrukturerte intervju innenfor den kvalitative forskningstradisjonen. I studien ble 715 foreldre intervjuet. Maksimum 200 ord kunne bli skrevet i tekstprogrammet. Til sammen ble en vesentlig mengde tekst produsert på grunn av de åpne spørsmålene. I artikkel 3 ble ett av de åpne spørsmålene (årsak til kontakt med barnevernet) benyttet i analysen. De åpne spørsmålene ble da operasjonalisert i 20 kategorier som reflekterte hovedårsaken til kontakt med barnevernet. En slik form for etterkoding er mer ressurskrevende enn å benytte forhåndsdefinerte kategorier. Fordelen er at det er større mulighet for å få et mer nyansert bilde av variasjonen i utvalget.

I artiklene 1, 2 og 3 benyttes datamateriale fra tverrsnittsundersøkelsen og analyseres med bruk av SPSS Statistics 17.0 og 18.0. Resultatene som brukes i artikkel 1 og 2 kommer fra arbeidet med arbeidsrapport 1 fra DNBV (Fauske m.fl., 2009). I disse artiklene er det frekvensanalyser som benyttes. Frekvensanalyser viser hvordan verdier i en variabel fordeler seg.

Jeg vil her i hovedsak fokusere på analysen i artikkel 3 som er utarbeidet med Halvor Fauske. Klasse er operasjonalisert ved bruk Standard for yrkesklassifisering (SSB, 1998; vedlegg 4) og European Socioeconomic Classification (Harrison & Rose, 2006). Variablene 'yrke mor' og 'yrke far' var utgangspunktet for operasjonaliseringen av biologiske-/adoptiv foreldres klasse. Foreldrenes yrke er kodet jf. Standard for Yrkesklassifisering, og deretter er kodene redusert til 10 yrkesklasseverdier, som igjen er redusert til fire verdier. De fire verdiene i sistnevnte klassifisering er (1) faglige og administrative ledere, (2) selvsysselsatte og lavere funksjonærer, (3) arbeiderklasse og (4) ikke sysselsatte. Se artikkel 3 for en nærmere beskrivelse av de ulike klassene.

I artikkel 3 valgte vi å ta utgangspunkt i den av barnets forelder med høyest klasses tilhørighet i analysen. Slik ville ikke klasseforskjellene bli overdrevet. Samtidig kan dette ha noen svakheter, i og med at halvparten av barna i undersøkelsen bor med en forelder. Det kan ha tilsørt graden av klasseforskjeller (se artikkel 3 for nærmere drøfting av dette). På den annen side er mors og fars klasses tilhørighet noenlunde jevnt fordelt om man tar utgangspunkt i de fire verdiene vi benyttet i analysen (Fauske mfl., 2009). Med å ta utgangspunkt i den av foreldrene med høyeste klasses tilhørighet, var det færre familier som kom i klassene arbeiderklasse og ikke sysselsatt. I artikkel 3 har vi benyttet frekvensanalyser, krysstabeller og bivariate korrelasjonsanalyser. Korrelasjon er en måling av forholdet mellom to variabler.

Korrelasjonskoeffisienten gir en verdi for styrken på det lineære forholdet mellom to variabler (Gaur & Gaur, 2009). +1 viser et absolutt positivt lineært forhold, mens -1 viser et negativt lineært forhold (når x øker, reduseres y). Verdien 0 viser at det ikke er noe lineært forhold, dvs. at det ikke er noe mønster i forholdet mellom to variabler.

3.1.3 Gruppeintervjuer

Jeg valgte å bruke gruppeintervju for å undersøke hvordan klasse/status virker inn på barnevernarbeidernes beslutningsprosesser. Gruppeintervju brukes vanligvis i kvalitativ forskning, og forskerens rolle er ofte å være ordstyrer og lede intervjuprosessen (Brandt, 1996, s. 145; Johannessen, Tufte & Kristoffersen, 2010). I noen sammenhenger hvor gruppeintervju brukes, møtes gruppen gjentatte ganger. Jeg møtte informantene gruppevis en gang under datainnsamlingen. Hensikten med gruppeintervjuene var å utforske barnevernets beslutningsprosesser. Dette er i utgangspunktet et vidt tema. Hensikten med å gå veldig åpent ut fra starten var å se i hvilken grad indikatorer på sosial ulikhet (fattigdom, status, klasse) ble nevnt av gruppens informanter uten at jeg kom inn på tematikken. Jeg valgte gruppeintervju fordi jeg var ute etter den institusjonelle kulturen, og ikke de personlige fortellingene. Videre må informantene forholde seg til det de andre informantene kommuniserer i et gruppeintervju, og sånn sett vil gruppeintervju gjenspeile den kollektive meningen i større grad enn individuelle intervju.

I perioden september-oktober 2009 gjennomførte jeg fire gruppeintervjuer på ulike barneverntjenester i Norge. Alle disse tjenestene var involverte i prosjektet DNBV. I hvert av intervjuene deltok fire ansatte fra barneverntjenesten, og felles for alle 16 var at de jobbet som saksbehandlere eller barnevernkonsulenter etter Lov om barneverntjenester av 1992, primært med forvaltning (enkelte jobbet både med forvaltning og tiltaksarbeid). Noen jobbet særskilt med mottak av meldinger og vurderinger knyttet til om disse skulle følges opp med undersøkelse, andre jobbet med undersøkelsesfasen. Andre var mer generalister som jobbet med alt fra mottak av meldinger til iverksetting av tiltak. Dette hadde nær sammenheng med størrelsen på og organiseringen av tjenesten. I artikkel 4 gis en nærmere beskrivelse av bakgrunnen til de ansatte samt hvor lenge de har vært ansatt i barneverntjenesten.

Kontakt med informantene ble gjort gjennom forskningsassistenter tilknyttet prosjektet DNBV, og ledere ved den enkelte barneverntjeneste ble gjort oppmerksom på prosjektet, og ga tillatelse til at jeg rekrutterte informanter ved tjenesten. Rekrutteringen foregikk både

muntlig og skriftlig i form av e-post (se vedlegg 5). Deltakelsen var frivillig, og samtlige intervju ble gjennomført i barneverntjenestenes egne lokaler.

Hvert intervju ble åpnet med generell informasjon om gruppeintervju, og alle informantene ble gjort oppmerksomme på at jeg ønsket aktiv og noenlunde lik deltakelse fra alle informantene. Jeg informerte om at jeg ville komme til å styre gruppeprosessen, at jeg ville at intervjuene skulle gi rom for å reflektere så fritt som mulig, og at ingen informanter skulle identifiseres med navn eller knyttes til barneverntjenesten de jobber. For å forsøke å sikre deltakelse fra alle informanter under intervjuet bestemte jeg meg for at alle informanter skulle besvare det første spørsmålet. Alle intervjuene ble åpnet med spørsmålet: Hva er forutsetningene for en god barndom? Denne strategien fungerte med mer eller mindre hell, i den forstand at i alle intervjuene var samtlige informanter aktive. I det ene intervjuet var det mer utfordrende å styre 'snakketiden' til den enkelte informant, fordi en av informantene dominerte intervjuet. I ettertid har jeg sett hva jeg kunne ha gjort for å unngå dette, og ser at denne informanten hadde en faglig lederrolle som tilleggsfunksjon i sin stilling. Dette kunne vært unngått med en tydeliggjøring av kriterier for deltakelsen i informasjonen som ble sendt ut til de ansatte. Det kan derfor være at de andre informantene ble satt litt til siden på grunn av dette, eller at det kan ha andre årsaker.

Alle intervjuene ble transkribert kort tid etter gjennomføring. Deretter leste jeg gjennom alle transkripsjonene, og skaffet meg et helhetsinntrykk av materialet. Systematisk tekstkondensering er en strukturert kvalitativ analysemetode som ble navnsatt av Giorgi (1985), og i Norge er den oversatt og modifisert av Malterud (2003). Selv om metoden er systematisk og har sentrale prinsipper, gir den mulighet for å være åpen i formidlingen av intervjuene. Synonymer til å kondensere er å fortette, konsentrere, sammentrenge og forkorte (Kunnskapsforlaget, 2010).

I analysen av problemstillingen som utforskes i artikkel 4, er systematisk tekstkondensering brukt i en modifisert utgave. Fortolkning er begrenset til et minimum i analyseprosessen. Med det mener jeg at også en beskrivelse av informantenes erfaringer vil inneholde en form for fortolkning, nemlig deres fortolkning. Jeg foretok også en form for fortolkning siden jeg valgte å se på en avgrenset del av intervjuene, men etter å ha tatt nærmere valg om delproblemstilling var hovedformålet mitt å formidle informantenes erfaringer.

Fire prinsipper knyttes vanligvis til systematisk tekstkondensering (Giorgi, 1985; Malterud, 2003):

- i) skaffe et helhetsinntrykk av hele materialet
- ii) identifisere meningsbærende enheter
- iii) abstraksjon: Abstrahere innholdet i meningsbærende enheter
- iv) sammenfatte betydningene

Jeg har latt meg inspirere av disse prinsippene i analysen av intervjuene. Sosial status var ett av flere tema som ble tatt opp under intervjuene med barnevernarbeiderne. Spørsmålet som ble stilt var forholdsvis spesifikt, selv om ordlyden varierte i de enkelte intervjuene: Hadde barnevernarbeiderne møtt høystatusfamilier gjennom deres stilling i barnevernet, og hvordan hadde de i så fall opplevd møter med høystatusfamilier? Videre hvilken betydning kunne familiens høye status ha for beslutningsprosessene?

For å få en oversikt og et helhetsinntrykk over materialet ble det først lest gjennom flere ganger. Siden temaet allerede var spesifisert, forsøkte jeg å identifisere felles elementer for alle intervjuene. Som nevnt ble det forsøkt å kategorisere materialet, men innholdet var i flere tilfeller knyttet til historier og enkeltmøter og det ble vanskelig å systematisere etter kategorier. Å snakke om elementer ble dermed en mer riktig fremstilling enn å snakke i kategorier, siden definisjonen av sosial status ikke var felles, men opp til den enkelte informant.

Hovedformålet med analysen var å kaste lys over et tema som overrasket ved gjennomlesing av materialet. Ingen definisjon eller felles forståelse lå til grunn for sosial status når spørsmålet ble stilt, fordi hensikten var å utforske den enkeltes forståelse og opplevelse av fenomenet. Jeg skilte ut to dimensjoner ved sosial status som gikk igjen i alle intervjuene. Dimensjonene ble skilt ut ved bruk dekonstruksjon og av koding, og i de første gjennomlesingene ble mange koder utarbeidet.

Videre fant jeg det mest hensiktsmessig å formidle inngangen til temaet fra alle intervjuene i artikkel 4, for å vise barnevernarbeidernes umiddelbare oppfatning av tematikken.

Informantenes opplevelser presenteres i en historieform, med den hensikt å la materialet snakke for seg selv. I den siste delen av artikkelen fremheves to dimensjoner ved høy status som gikk igjen i alle intervjuene.

3.1.4 Samarbeid om artikler

I arbeidet med avhandlingen har jeg i perioder samarbeidet tett med både praksisfeltet og forskere. To av artiklene har medforfattere, og jeg vil derfor redegjøre kort for hva samarbeidet har bestått i. Fra januar 2010 - april 2010 var jeg gjesteforsker ved Queensland University of Technology, og i denne perioden begynte arbeidet med artikkel 2. Artikkelen er et resultat av samarbeid med Robert Lonne ved Queensland University of Technology. Jeg har samlet inn og laget en oversikt over tilgjengelige aggregat/registerdata for både Norge og Australia, samt kontaktet barnevernforvaltningen i de australske statene for å få informasjon om personalressurser. Videre utarbeidet jeg et utkast til en artikkel etter en felles diskusjon om problemstilling og sentrale tema. I ettetid har vi begge skrevet på og utviklet artikkelen slik den fremstår i dag.

Halvor Fauske er medforfatter av artikkel 3. Dette samarbeidet er en videreføring av samarbeidet om innsamling av DNBV-data i fase 1. I forhold til artikkelen har vi begge jobbet med klasseanalysen og bidratt i skriveprosessen. Jeg har hatt ansvaret for å koordinere arbeidet.

3.3 Sentrale nøkkelområder i forholdet mellom kvalitative og kvantitative metoder

Ved bruk av kombinerte metoder er det tre nøkkelområder i samfunnsvitenskapelig forskning som utfordres. Morgan (2007, s. 75) har oppsummert disse i en tabell:

Tabell 2. Et pragmatisk alternativ til nøkkelområder i samfunnsvitenskapelig forskning

Område	Kvalitativ	Kvantitativ	Pragmatisk
Forholdet mellom teori og data	Induksjon	Deduksjon	Abduksjon
Forholdet til forskningsprosess	Subjektivitet	Objektivitet	Intersubjektivitet
Inferens fra data	Kontekst	Generaliserbarhet	Omsettelse

Det første nøkkelområdet er slutningsformenes karakter. Her er det vanlig å skille mellom induksjon og deduksjon, men en tredje slutningsform er abduksjon³. Jeg mener å ha vekslet mellom alle disse tre formene gjennom arbeidet med studien. Gruppeintervjuene har mindre grad av teoristyring (deduksjon) enn undersøkelsen. Gruppeintervjuene var utforskende, i den forstand at begreper var mer løselig definerte eller udefinerte. Jeg ville finne ut hvordan barnevernarbeiderne erfarer ulike sider ved beslutningsprosessen. Dette gjorde at jeg valgte å legge fra meg begrepsavklaringer, så fremt de ikke spesifikt ble etterspurt i intervjuene. Jeg valgte også å følge opp tråder som ikke var forberedte, men som kunne gi ny innsikt i tematikken. Informantenes egen forståelse av høy status var ledetråden. Etter gjennomgang av transkripsjonene, ble barnevernarbeidernes møter med høystatusfamilier et område jeg valgte å se nærmere på fordi dette kastet lys over klasseperspektivet på en måte jeg ikke hadde forventet å finne. I tverrsnittsundersøkelsen hadde de fleste spørsmålene svaralternativer i form av forhåndsdefinerte kategorier. Før jeg gjennomførte gruppeintervjuene hadde jeg gjort meg kjent med tverrsnittsundersøkelsen, og blant annet var omfanget av høystatusbarn i barnevernet grunnen til at jeg valgte å spørre barnevernarbeiderne om deres erfaringer med å møte disse familiene. Sånn sett åpnet det kombinerte designet for at jeg kunne bevege meg mellom induksjon og deduksjon innenfor tematikken sosial ulikhet. Jeg har også åpnet opp for flere 'konklusjoner' på bakgrunn av resultatene/funnene som kom frem gjennom analysen av datamaterialet, noe som er vanlig i abduksjon. Det finnes med andre ord flere måter å se på 'klassebarnevernet' på. Overrepresentasjonen av lave klasser er størst blant barn med bare hjelpetiltak, samtidig betyr ikke det at klasse ikke er virksomt i kjernebarnevernet. Her er likevel implikasjonene av klassebarnevernet annerledes, noe som synliggjøres særlig gjennom barnets alder og type tiltak som gis.

Et annet område Morgan peker på er at bruk av kombinerte metoder gir visse utfordringer når forholdet mellom objektivisme og subjektivisme skal avklares (tabell 2). Den kvantitative forskningstradisjonen forbindes gjerne med objektivitet, mens det kvalitative paradigmet ofte knyttes til subjektivitet. Men hva vil det si å være objektiv – og kan man forestille seg å være i stand til å komme i en objektiv posisjon? I artikkel 4 argumenterer jeg for at barnevernarbeiderne lar seg påvirke i større grad av høystatusforeldre enn lavstatusforeldre.

---

³ Induksjon: slutninger trekkes fra det individuelle til det generelle, har en konklusjon som slutningsform.

Deduksjon: slutninger trekkes fra det generelle til det enkelte, har en konklusjon som slutningsform.

Abduksjon: slutninger som best kan forklare fenomenet, kan ha flere konklusjoner som slutningsform (Blaikie, 2009).

Når de vurderer og beslutter er det et resultat av den institusjonelle kulturen, deres fagbakgrunn, erfaringer og karakteristika ved relasjonene til (potensielle) klienter. Som forsker er jeg også en del av en kulturell kontekst, like mye som de jeg har intervjuet er en del av sin kontekst. Skjervheim (1996) mener at det ikke er mulig å objektivere seg selv. En kan likevel bestrebe seg på å være så objektiv som mulig gjennom å være seg bevisst sin egen forforståelse, referanseramme og gjøre funnene så etterprøvbare som mulig.

Å være så objektiv krever særlig å være bevisst hvilken "gatelykt man leter under" (Ericsson, 2010). Ericsson bruker begrepene bevisst og bevisstløs subjektivitet for å illustrere at valg i vitenskapelige forutsetninger ikke står mellom objektivitet og subjektivitet (Ericsson, 1991). Alle har med seg erfaringer, kunnskap om verden og ikke minst forventninger som former hver enkeltes horisont. Hva kaster så min subjektivitet lys over? Gatelykten jeg har lett under har vært den lykten som kaster lys over klasse og status, derav betegnelsen 'klasseblikk'. Utgangspunktet for avhandlingen var et fokus på de fattigste (lavinntektsfamilier), men datamaterialet egnet seg bedre til å gi en god indikasjon på klasse enn fattigdom. Gjennom gruppeintervju fant jeg at klasseperspektivet er viktig ikke bare med tanke på klientifiseringen av de lave klassene, men også i forhold til høystatusbarnas rettssikkerhet (se artikkel 4).

Som jeg var inne på sorterte jeg ut to elementer som etter min vurdering var intersubjektive i gruppeintervjuene. Elementene var meningsbærende for innholdet i samtlige intervju. I det hele tatt var det en gjennomgående intersubjektivitet blant barnevernarbeiderne rundt betydningen av høy sosial status. Ikke alle var enige i at høystatus hadde like stor innvirkning på beslutningene, men alle kjente seg igjen i at de lot seg påvirke av familiens status. Morgan (2007) mener at intersubjektivitet som ledetråd i forskningsprosessen forutsetter at en aksepterer at man verken kan finne frem til fullstendig objektive resultater eller subjektive funn. En intersubjektiv tilnærming forutsetter at det er en viss grad av felles forståelse mellom forsker, informanter og forskerkolleger/samfunn. Uavhengig av metodevalg, har kravet til intersubjektivitet vært en ledetråd i analysen av datamaterialet.

En annen dimensjon ved intersubjektivitet er ifølge Gilje og Grimen (1993, s. 19) intersubjektivitet som etterprøvbarhet. Da er funnene så tilgjengelige at andre kan, med innsyn i datamateriale og analyser, kunne komme frem til lignende konklusjoner. Intersubjektivitet er derfor nært beslektet med begrepet omsettelighet. Ofte stilles det spørsmål ved overførbarheten, eller (mangel på) muligheten for å generalisere funn ved bruk

av kvalitative metoder. Motsatt er kvantitative metoder kritisert for å være kontekstløse, i den forstand at situasjons- og samfunnsmessige betingelser ikke tillegges stor nok vekt i vurdering av generaliserbarhet. Morgan (2007) mener at fremfor å fokusere på kontekst og generaliserbarhet, bør fokus være på funnernes/resultatenes grad av omsettelighet. I hvilken grad kan det forskeren har kommet frem til, overføres til en annen sammenheng? Graden av omsettelighet for denne studien vil jeg se nærmere på i den neste delen hvor jeg løfter frem begrensninger ved studien.

3.4 Funnernes/resultatenes gyldighet og pålitelighet

Studien har noen begrensninger i hvor klare slutninger som kan trekkes på bakgrunn av funnene/resultatene. Registerdata er data som mange benytter seg av, men som samtidig får mye motbør i forhold til hva de sier noe om. Sånn jeg ser det har registerdata klare fordeler, men bruken av slike data krever at en innser at dataene har begrensninger i den forstand at de sier lite om livet til populasjonen. I noen tilfeller kan det være et avvik mellom virkelige forhold og de data som er registrert. Det kan for eksempel skje ved at verdiene/kategoriene ikke følger utviklingen i praksisfeltet, og dermed gir et skjevt bilde av 'virkeligheten'. For eksempel er det et problem at en så stor andel av barnevernets grunnlag for tiltak havner i kategoriene 'annen grunn' eller 'forholdene i hjemmet'. Dette sier oss i grunnen svært lite. Slike svakheter ved registerdata gjør at det er behov for å komplettere med andre datakilder.

Et problem som kan følge med internasjonale sammenligninger er at samme begrep forstås og defineres ulikt. Ett eksempel er illustrert i en studie av Finkelhor (1994), hvor en av konklusjonene er at definisjonen av incest/seksuelt misbruk av barn var til dels ulikt i forskjellige land. En ulik forståelse av begreper gjør at registerdata i realiteten ikke måler de samme forholdene. Jeg mener at slike forbehold må tas i en komparativ analyse av ulike barnevernssystemer. Styrken ved registerdata er at de får frem et overblikk over en hel populasjon. Jeg valgte derfor å bruke registerdata for å illustrere barnevernets funksjoner, som igjen kan knyttes til de ulike betydningene indikatorer på sosial ulikhet har for hvem som blir klientene i dette systemet. I artikkel 2 har vi brukt registerdataene for å vise forskjeller og likheter i systemene, og der er bruken av registerdata også diskutert nærmere.

En av svakhetene til registerdata er som nevnt at de i liten grad kan fortelle oss hvem populasjonen er. Med tverrsnittundersøkelsen forsøker vi å få et bilde dette, gjennom å intervju et representativt utvalg av foreldrene til barnevernpopulasjonen. I rapporten fra fase

I DNBV er spørsmålet om representativitet diskutert (Fauske m.fl., 2009, s. 32-39). For å teste spørsmålet valgte vi å bruke data fra SSB for å sammenligne utvalget vårt med populasjonen. Denne sammenligningen viser at type tiltak, kjønns- og alderssammensetningen i vårt utvalg og barnevernpopulasjonen er nokså lik. Sånn sett er omsetteligheten ved resultatene rimelig god. I forhold til om vi har et representativt utvalg av de ulike klasselagene, kan det være at de laveste klassene er underrepresenterte fordi de mest marginaliserte menneskene vanskeligere lar seg rekruttere som informanter. Dette lar seg vanskelig teste siden vi ikke har populasjonsdata som sier noe om indikatorer på ulikhet.

Videre har typen analyser som er kjørt noen begrensninger som må trekkes frem. Klasseanalysen i artikkel 3 gir ikke grunnlag for å konkludere med at det er en kausal sammenheng mellom klasses tilhørighet og forekomst av klientskap av barnevernet. Den viser kun hvordan samvariasjonen mellom de variablene som er analysert fordeler seg. Er klasses tilhørigheten bufferen for klientskap, eller er det slik at problemene som kommer av andre årsaker enn klasse (psykologiske, individuelle/biologiske) også samvarierer med klasse? En kan si at en av begrensningene ved studien er de konsekvensene som følger av min referanseramme. Når man velger å kaste lys over noe, vil noe annet skyggelegges.

På den annen side kan det styrke resultatene i den kvantitative klasseanalysen at de er samsvarende med funn i det kvalitative materialet, for eksempel i forhold til hvem som defineres som problemet, og hvilken type tiltak de ulike familiene har. Å bekrefte funn med bruk av ulike metoder kan styrke troverdigheten ved studien.

Ifølge Malterud (2003) er troverdigheten av funn i kvalitative studier avhengig av mange faktorer: metodens egnethet for å utforske problemstilling, utvalg, innsamling, organisering og fortolkning. Jeg valgte gruppeintervju for å få frem et bilde av den institusjonelle beslutningskulturen, fremfor å legge vekt på de individuelle variasjonene rundt tematikken i intervjuene (Morgan & Krueger, 1998). I utvalget var fire ulike barneverntjenester med, og størrelsen på kommunene de representerte var fra noen tusen innbyggere til en bykommune med over 100 000 innbyggere. For en nærmere beskrivelse av informantene i utvalget se artikkel 4.

En forutsetning for troverdighet i en utforskende studie er i hvilken grad informantene kjenner seg igjen i fremstillingen, og for å sikre noenlunde samsvar i deres erfaringer og min

formidling fikk informantene innsyn i manuskriptet fra gruppeintervjuene. Ett annet element som kan styrke troverdigheten ved dataene er graden av intersubjektivitet. Det var bred enighet rundt hvordan høy status virket inn på beslutningsprosessen. Men dette kan også være et uttrykk for at det var for lite rom til å uttrykke individuelle erfaringer i denne settingen. Dette er en generell kritikk av gruppeintervju: Man kan stå i fare for ikke å få frem variasjoner og nyanser rundt fenomenet man undersøker.

I intervjuet ble informantene stilt retrospektive spørsmål. Det er hevdet at retrospektive spørsmål er av de typer spørsmål som er minst pålitelige (Hellevik, 1995) fordi informantene oppfordres til å tenke tilbake på erfaringer fra tidligere i livet. Det blir noe annet enn for eksempel å observere hva informantene gjør. Typen spørsmål gjør også at informantene uttaler seg på flere nivå i teksten, noe som blant annet utfordrer analyseprosessen. I tillegg er det mer trolig at informantene stereotyperer når de snakker på et generelt grunnlag. For å forhindre for mange generelle utsagn, ble informantene oppfordret til å reflektere rundt familier de hadde vært i kontakt med gjennom arbeidet i barneverntjenesten.

Når det gjelder overførbarheten av resultatene, er det flere metodiske forbehold som følger med denne formen for kvalitativt design. Det er et forholdsvis lite utvalg (16 informanter). Videre er begrepsavklaringen av status definert av den enkelte informant. Det er med andre ord ingen felles definisjon av hva høy eller lav status er. Nå hadde riktignok informantene en rimelig lik forståelse av begrepet, og knyttet det særlig til yrkesposisjon.

Til tross for at de enkelte datakildene har sine begrensninger, er styrken ved studien bruken av kombinerte metoder. De ulike datakildene utfyller hverandre, for eksempel gir bruken av registerdata og tverrsnittsundersøkelsen muligheter for å gå mer inn i områder der registerdata gir flere spørsmål enn svar. Gruppeintervjuene ga mulighet for å oppdage uventede elementer ved betydningen av klasse, som jeg ikke ville ha funnet på å inkludere i en nøye forhåndskategorisert undersøkelse.

Den største fordelen med designet ligger i hvordan en metode har belyst områder som en annen metode i mindre grad har kunnet belyse. Det beste eksempelet på dette er hvordan artikkel 4 kom til. Høystatusfamilier var i utgangspunktet ikke et område jeg hadde tenkt å gå inn i ved starten av prosjektet. Allikevel ble jeg nysgjerrig på denne gruppen da jeg arbeidet med det kvantitative materialet. Da fant jeg blant annet systematiske forskjeller mellom alder

og type tiltak for barna i de ulike klassene, særlig i kjernebarnevernet. Dette fikk jeg anledning til å utforske videre i gruppeintervjuene med barnevernarbeiderne. At prosjektet tok denne vendingen, har nok fått frem et mer nyansert bilde av hvordan klassebarnevernet avtegner seg.

3.5 Etiske betraktninger

Som ved de fleste samfunnsvitenskapelige studier, er det også ved denne studien knyttet flere etiske spørsmål. Først og fremst dreier disse seg om informantens sårbarhet, anonymitet og samtykke i tverrsnittsundersøkelsen. Anonymitet var også et sentralt tema i gruppeintervjuene. Andre etiske temaer jeg vil trekke frem er (1) nytten av en studie av barnevernet uten barn som informanter og (2) forholdet mellom subjektiv og objektiv definisjon av klasse/status.

Før datainnsamlingen ble påbegynt var tverrsnittsundersøkelsen godkjent av NSD (se vedlegg). Et krav for datainnsamling og bearbeiding av data var anonymisering av personopplysninger og informert samtykke. Informantene i tverrsnittsundersøkelsen var mor og/eller far til barn som var i kontakt med barnevernet. Vi visste på forhånd at mange av foreldrene ville være sårbare informanter, ut i fra tidligere forskning som er gjort om foreldrene i barnevernet (Slettebø, 2008). Analysen av våre data viste også at dette stemte (Fauske mfl., 2009), samtidig som det kom som en overraskelse at rundt 25 % av foreldrene tilhørte høye klasselag, og noen hadde færre belastninger enn forventet. Tar man utgangspunkt i barnets forelders høyeste klasses tilhørighet på den måten vi har operasjonalisert det i artikkel 3, er i underkant av 20 % av barna fra klassen faglige og administrative ledere. Undersøkelsen viste at det er stor variasjon i graden av utsatthet blant foreldrene. Vår utfordring var allikevel å utforme et spørreskjema for en populasjon som kan karakteriseres å ha større belastninger enn befolkningen for øvrig. En så stor studie krevde at vi hadde mange forhåndskodete svaralternativer. Slike spørsmål kan bidra til frustrasjon for den som skal svare, fordi man ønsker å få frem det spesielle ved sin historie, og opplever at svaralternativene ikke gir rom for det. Gjennom å starte intervjuene med åpne spørsmål om hvordan og hvorfor familien kom i kontakt med barnevernet, ville informanten få frem dette med sine egne ord. Deretter kom det spørsmål med forhåndsbestemte kategorier.

Avhandlingen har ikke formidlet barnets stemme gjennom å gi barnet en rolle som informant. Jeg har spurt meg selv om dette er etisk riktig når man ser på barnevernet. Min mening er at det hadde styrket prosjektet om barn også hadde vært blant informantene. Samtidig vil alltid et forskningsprosjekt ha noen ressursmessige rammer, og jeg har forsøkt å se funn og resultater i lys av barnets perspektiv. Jeg fant grunner for at klasseperspektivet kunne utforskes uten at barnet var informant, fordi det kan være direkte og indirekte effekter av foreldres yrkesklasse for barnas livssituasjon. Uansett mener jeg at en klasseanalyse av barn forutsetter at en tar bakgrunn i foreldrekaraktistika. I artikkel 4 kommer barnevernets perspektiv tydelig frem i den forstand at det stilles spørsmål ved høystatusbarnas rettssikkerhet i barnevernet. Slettebø (2008, s. 127) mener det er “viktig å komme i dialog med denne gruppen fordi de er brukere av tjenesten, og fordi de tilhører en utsatt og stigmatisert gruppe i samfunnet. Ved å lytte til deres erfaringer kan barneverntjenesten utvikle tiltak som kan komme barna til gode, men foreldrene trenger også hjelp ut fra egne behov og ønsker”. Utvilsomt er foreldrenes stemme også viktig å formidle.

Et siste etisk dilemma jeg vil trekke frem, er hvordan man definerer klasse og status. På måten Fauske og jeg har operasjonalisert klasse i artikkel 3, vet vi ikke om informantene kjenner seg igjen i å bli plassert i for eksempel arbeiderklassen. Yrkesklassifiseringen er, på linje med andre klassifiseringer, en konstruksjon som i dette tilfellet ender opp i en form for hierarki. Konstruksjonen er basert på en statistisk oppdeling av samfunnets borgere. I en slik konstruksjon er det ikke tatt hensyn til vedkommendes egen oppfatning av kassetilhørighet. Kanskje mener mange av foreldrene at klassebegrepet er irrelevant for hvorfor de har kontakt med barnevernet? Til tross for at vi ikke vet om informantene erkjenner å være i en bestemt klasse, finnes viktige begrunnelser for å allikevel bruke klasse som indikator på sosial ulikhet. En studie fra Sverige viste at 6 % av de spurte *ikke* identifiserte seg med en klasse (Bengtsson & Berglund, 2010, s. 35). Dersom informantene ikke fant klassebegrepet relevant, ville sannsynligvis denne prosenten vært høyere. Dessuten viser Elstad (2000; 2005) at samfunn med liten grad av ulikhet har færre sosiale problemer enn samfunn med stor grad av ulikhet. Det kan henge sammen med at sosioøkonomisk (u)likhet betinger individens livssjanser, levekår (Sandbæk & Pedersen, 2010) og, som vist i artikkel 4; påvirkningsmuligheter. Det er derfor relevant og viktig å undersøke om, og i så fall hvordan samfunnsmessige årsaksforhold, på linje med individuelle og psykologiske årsaksforklaringer, påvirker forekomsten av klientkap i barnevernet. De samfunnsmessige forholdene vil sannsynligvis ikke være det første foreldrene i barnevernet peker på som grunnlag for kontakt, men det kan handle om at

ulikhet er prosesser og forhold det er vanskelig å formulere. Da kan det være enklere å si noe om konsekvenser som kan komme av ulikhet, som for eksempel dårligere psykisk og fysisk helse (Dalgard, 2008; Elstad, 2003) og høyere frustrasjons- og konfliktnivå (Phillips, 2007).

Det kan også ligge et etisk problem i å bruke en hierarkisert form for klasseinndeling. I avhandlingen har jeg noen steder brukt betegnelsene 'lave' og 'høye' klasselag. Med de lave klasselagene har jeg ofte referert til arbeiderklassen og familier uten arbeidstilknytning. Det kan fremstå som en devaluering av disse klassene, uten at det har vært hensikten. Betegnelsene brukes utelukkende som et analytisk grep, for å få frem likheter og forskjeller mellom ulike klasselag. Uten å foreta en slik hierarkisering er jeg usikker på om den materielle og moralske betydningen av klasse ville kommet frem på samme måte. Ett av de mest sentrale poengene i avhandlingen er også at betydningen av klasse fant jeg gjennom at barnevernet i noen grad devaluerer praksiser som synes å være klasserelaterte.

4. Betydningen av klasse for forekomsten av barnevern

I denne delen vil jeg gjøre rede for på hvilke måter betydningen av klasse kan virke inn på beslutningene og praksis i barnevernet. Ut ifra funnene har jeg valgt å gå nærmere inn i to forklaringer som kan vise hvorfor sosial ulikhet betyr noe for forekomst av barnevern, i den forstand at de virker inn på hvem som blir klient.

Barnevernets overordnede samfunnsoppdrag er å sikre barns rett til frihet. Det innebærer at barn får utnyttet sine muligheter i livet, uansett hvilken familie det er født inn i. Dersom den nære familien ikke kan gi barnet gode nok oppvekstvilkår, er det ansett som et samfunnsansvar å gripe inn i barnets liv. Barnevernet er en av måtene staten forvalter dette samfunnsansvaret på. Dataene fra DNBV viser at barnevernet langt på vei 'treffer' barn som er utsatte på ulike måter, selv om det ofte handler like mye om foreldrenes problemer som barnas (Fauske mfl., 2009). En vesentlig andel av familiene som er i kontakt med barnevernet kommer fra lave klasselag, og det er disse klasselagene som er bredest representert i velferdsbarnevernet. Barnevernets respons på familiers problemer er affirmative, altså de treffer individuelt. Barnevernet representerer en behovsprøvd ordning som reagerer individuelt, både når barns frihet er krenket og barnet har behov for beskyttelse, samt når barn lever under vanskelige levekår.

I del 1 argumenterer jeg for at barnevernets overordnede mål, uansett om det er kjernebarnevern eller velferdsbarnevern, handler om å gi barn den friheten samfunnet mener de bør ha. Dette inkluderer både å gjøre barn fri fra krenkelse gjennom å gripe inn når barn opplever omsorgssvikt, men også å gi frihet til å utnytte sine kapasiteter gjennom å omfordele materielle og sosiale goder.

Tilgang til ulike ressurser virker som nevnt innledningsvis inn på den enkeltes muligheter for å delta i samfunnet. Tverrsnittsundersøkelsen DNBV viser at barnevernfamiliene har svekkete ressurser på flere viktige områder: sosialt, kulturelt og ikke minst økonomisk. De opplever problemer med sosiale nettverk, lav inntekt, mangelfull utdanning, og flere har en svak tilknytning til arbeidsmarkedet. Dermed har flere av disse familiene åpenbare velferdsbehov. Jeg har valgt å bruke begrepet ressurser i kappen, men dette er et begrep som er nært beslektet med begrepet kapital. Kapital er etter hvert blitt vanlig å bruke for å si noe om menneskers ressurser eller mangel på ressurser. Marthinsen (2003; 2010) bruker begrepet symbolske byrder til å beskrive problemene til barnevernfamiliene. Med symbolske byrder henviser han til kapitalformer som oppfattes som negative. Kapital henger sammen med frihet, fordi kapital kan omsettes i muligheter. Tilstrekkelig økonomisk kapital kan gi deg muligheter som du ikke ville hatt med utilstrekkelig økonomisk kapital. Det kan være at en form for kapital, som den økonomiske, henger sammen med andre former for kapital. Det kan gi tilgang til nettverk eller opplevelser. Barnevernets responser kan da forstås som en måte å øke familienes kapital på, og gjennom affirmative tiltak øke den *positive friheten* til barna og foreldrene.

4.1 Den materielle dimensjonen: Tilgang og muligheter

Noen foreldre som kommer i kontakt med barnevernet, opplever en fattigdom som best kan beskrives som mulighetsfattigdom. De mangler muligheter til å realisere sine kapasiteter. Dette dreier seg om både tilgang på ting og materielle goder, samt muligheter for å *gjøre* og å *delta*. For disse familiene kan barnevernet kompensere for mangelfulle ressurser gjennom tiltak som gir familien bedre muligheter til å delta på arenaer som de opplever seg ekskludert fra. Dermed blir noen av de tiltakene barnevernet kan gi en utvei for å få tilgang på det foreldrene opplever som nødvendigheter. Særlig kan velferdsbarnevernet øke barnas og foreldrenes frihetsrom. Det juridiske rammeverket viser som nevnt at ett av barnevernets mandater er å øke den positive friheten til barn.

Betydningen av klasse har en viktig materiell dimensjon siden barnevernet kan yte tiltak som foreldrene anser som nødvendigheter i hverdagslivet. En kan si det slik at det er den materielle dimensjonen ved klasse som på ulike måter muliggjør en vesentlig overrepresentasjon av lave klasser i barnevernet. Det materielle utbyttet enkelte familier i de lave klassene kan få gjennom barnevernets tiltak gjør at barnevernet lettere kommer i en maktposisjon overfor disse familiene. Dataene fra tverrsnittundersøkelsen viser at en vesentlig del av barnevernets familier lever med begrenset økonomiske ressurser (Fauske mfl., 2009). En vesentlig del av dataene fra DNBV bekrefter funn fra tidligere studier, samt at det frembringer ny kunnskap om blant annet familienes klasses tilhørighet. Flere tidligere studier har fokusert på barnevernbarnas og foreldrenes ressurser, levekår eller sosioøkonomiske kjennetegn (Andenæs, 2000; Christensen, 2006; Clausen, 2000; 2007; Egelund, 1997; Egelund, Andersen, Hestbæk, Lausten, Knudsen & Olsen, 2008; Helgeland, 2008; Marthinsen, 2003). Dataene fra DNBV viser at familienes bakgrunnskarakteristika skiller seg vesentlig fra øvrige norske familier. 1 av 2 hushold består av bare én voksen person, over 40 % av familiene har en enslig, kvinnelig forsørger, og i over 60 % av familiene er forelders høyeste klasses tilhørighet arbeiderklassen, og 75 % av alle foreldre i studien er arbeiderklasse eller har ingen tilknytning til arbeidsmarked. Rundt halvparten har en form for offentlig stønad, samtidig som rundt halvparten har bare én inntekt i husholdningen. Dette synes å ha konsekvenser for også sosiale og kulturelle ressurser. Familiens tilgang til ressurser begrenser frihetsrommet for både barnet og foreldrene.

Noen av familiene i barnevernet lever i ulike former for fattigdom, en fattigdom som kan oppsummeres som mangel på muligheter til å utnytte barnas (og foreldrenes) livsutsikter. Den dreier seg stort sett om en relativ fattigdom, for de fleste har sine absolutte, materielle behov dekket. Derfor karakteriserer jeg det som en mulighets- og tilgangsfattigdom. Deres situasjon kan også forstås som fravær av privilegier eller muligheter til å endre situasjonen. Foreldre opplever at det er vanskelig for dem å komme seg ut av situasjonen. Det er en opplevelse av at situasjonen er kronisk, og at de har liten mulighet til å gjøre noe med problemet. De økonomiske ressursene til familiene i barnevernet er sentral ikke bare fordi den handler om tilgang til materielle goder, men fordi den også har sammenheng med andre former for mangel på eller tilgang til ressurser. De økonomiske vilkårene er indirekte og direkte relatert til andre vilkår, som sosiale, fysiske, psykiske og kulturelle vilkår (Backe-Hansen, 2004a). Å leve med lavinntekt har konsekvenser i den forstand at en har mindre, og dermed kan gjøre

mindre enn andre. Det går utover muligheten til å delta i aktiviteter som er sentrale for å danne viktige relasjoner med både voksne og barn.

For noen av disse familiene kan barnevernet svare på fattigdomsproblemer. Det er nettopp her den materielle dimensjonen er viktig for å forstå den høye forekomsten av lave klasser i barnevernet. Ut ifra hva vi vet om (mangelen på) økonomiske ressurser blant noen av familiene som kommer i kontakt med barnevernet, kan barnevernets virksomhet begrunnes i et ønske om å øke den positive friheten til barna og foreldrene. Barnevernets legitimitet bygger på at de skal utgjøre en positiv forskjell som gjør at barnas livsmuligheter forbedres. Selv om barnevernet kan ha flere begrunnelser for å yte tiltak, er det allikevel mulig å se en nær relasjon mellom barnevernfamilienes ressurser, og de tiltakene barnevernet bruker.

Noen ganger har et hjelpetiltak flere formål. Økonomisk støtte kompenserer for mangel på økonomiske ressurser, mens besøkshjem øker de sosiale ressursene til barnet og til forelder, gjennom å gi foreldre støtte og gi barnet nye opplevelser gjennom å styrke nettverket. Fritidsaktivitet er et annet tiltak som mange barn har, og formålet med et slikt tiltak kan bunne i svak økonomiske, kulturelle og/eller sosiale ressurser. Flere av tiltakene som barnevernet bruker, viser at det er en relasjon mellom type respons som gis og type ressurser familiene mangler. På den måten kan en argumentere for at barnevernet imøtekommer familienes behov, noe som også langt på vei bekreftes av foreldrene. Sett fra dette perspektivet styrker barnevernet familienes positive frihet gjennom å styrke barnets og foreldrenes sosiale, kulturelle og økonomiske ressurser. Velferdsbarnevernet er slik et forsøk på å kompensere for familiens mulighetsfattigdom.

Mange foreldre ønsker de tiltakene barnevernet yter. Analyser fra tverrsnittundersøkelsen tilsier at stort sett yter barnevernet tiltak som foreldrene er tilfredse med, og selv om de åpne spørsmålene også avspeiler en ambivalens i forhold til kontakten med barnevernet, svarer de fleste foreldrene at tiltakene har vært til hjelp for barnet. Videre sier en av fem foreldre at innsatsen fra barnevernet har bedret familiens økonomiske situasjon. Sett med foreldrenes øyne er det altså en nær relasjon mellom behov og tiltak, samt ønske og tiltak.

Når det gjelder familiene i de høye klassene, har ikke den materielle dimensjonen samme betydning som for familiene i de lave klassene i forhold til klientifiseringsprosessen. Disse familiene har naturlig nok ikke det samme behovet for de velferdsrettede hjelpetiltakene som familier med lav klassetilhørighet. Derfor får heller ikke barnevernet mulighet til å

posisjonere seg overfor disse familiene gjennom den materielle dimensjonen ved klasse. I disse møtene kan ikke barnevernet spille på vanligvis velkomne hjelpetiltak for å opprette et tillitsforhold til foreldrene i samme grad som de kan gjøre det overfor foreldrene i lave klasselag.

Jeg mener at betydningen av den materielle dimensjon kommer til syne gjennom de sosioøkonomiske trekkene ved familiene som kommer i kontakt med barnevernet. Men også det at en så stor andel foreldre er tilfredse med barnevernets innsats, samt at rundt 40 % er involverte i kontaktetableringen viser at barnevernet i Norge har tiltak som foreldre ønsker. Bildet av tilfredsheten blant foreldre er selvfølgelig nyansert og kan forstås på ulike måter, men en av forklaringene er at tiltakene treffer problemet familien opplever. En av måtene å forklare denne tilfredsheten på, er å se barnevernets responser i lys av den type ressurser familiene mangler. På den ene siden utgjør lavterskeltak som økonomisk støtte, støtte til fritidsaktivitet, barnehage og SFO en hjelp for familiene, fordi de kan gi muligheter for mer frie liv. For noen familier, hvor foreldrene lever i fattigdom eller ikke har tilknytning til arbeidsmarkedet, kompenserer barnevernet for materielle problemer. Her er derfor den materielle dimensjonen ved klasse av betydning fordi urettferdig fordeling av goder gjør at noen klasselag i større grad ønsker å få hjelp til å begrense konsekvensene av mulighetsfattigdom.

4.2 Den moralske dimensjonen: Anerkjennelse og underkjennelse

Det er ikke utelukkende den materielle dimensjonen ved klasse som kan være av betydning for hvem som blir klienten. Jeg mener imidlertid at dataene viser at det materielle ved klassetilhørighet i vesentlig grad senker terskelen for barnevernets innpass i familiene i de laveste klassene. Dermed kan en si at inngangsbillettene til barnevernet for høye og lave klasser er ulik. En av konsekvensene er at barnevernet i større grad vil kunne spille på flere former for maktbruk for de lave klassene. Den moralske betydningen av klasse blir i tillegg til den materielle betydningen relevant i denne sammenhengen. Vagli (2009) argumenterer for at barnevernet representerer middelklasseverdier. Det resulterer i at barnevernet bevisst og ubevisst har lettere for å klientifisere de laveste klassene. Dermed kan 'smaken'⁴ bidra til å skape et klassebarnevern (Marthinsen, 2003).

---

⁴ Pierre Bourdieu var blant annet en kritiker av borgersamfunnets tendens til å definere det folkelige (verdier, praksiser, livsstil) som udannet. Med smak forstår Bourdieu (2002) en evne til å oppfatte og bedømme det gode/riktige. I boken *Distinksjonen* (Bourdieu, 2002) kartlegger han det franske samfunnets smak.

Dette kan dreie seg om materielle ressurser, men også om en ulikhet mellom klassene i form av sosiokulturelle forventninger til barndom og foreldreskap. Datamaterialet i avhandlingen viser at barnevernarbeiderne lar seg påvirke av den sosiokulturelle posisjonen foreldrene har når de skal ta beslutninger på barnets vegne. Mens den materielle betydningen av klasse er mest vesentlig for hvordan velferdsbarnevernet kommer til uttrykk, er det mulig å forstå den moralske betydningen av klasse som mer vesentlig i forhold til kjernebarnevernet. I kjernebarnevernet er overrepresentasjonen av de laveste klassene totalt sett mindre enn den er i velferdsbarnevernet. Men med et klassedelt kjernebarnevern kan en forstå systematiske forskjeller i hvilket tiltak barnet får. Mens barn med foreldre uten tilknytning til arbeid plasseres i fosterhjem, blir barna i de øvre klasselagene plassert i institusjon. Også forskjellene i barnets alder er stor når man ser på barna med tiltak utenfor hjemmet. Aldersforskjellene mellom barn fra lave og høye klasselag er størst i småbarnsalderen, og jevnes vesentlig ut når barnet nærmer seg 18 år.

Artikkel 4 viser at barnevernarbeidere frykter møtene med høystatusforeldre, og kommer i en posisjon som 'underdogs'. Foreldre med høy status gjør at barnevernarbeideren ser seg selv som mindreverdige, og mister autoriteten til å ta de beste beslutningene. Altså fører statusulikhet til at barnevernarbeiderne ikke klarer å fylle sin tenkte rolle på en fullverdig måte, deres kunnskap og vanligvis sterke autoritet blir underkjent. Resultatene i artikkel 4 viser at klasse betyr noe for hvordan du blir anerkjent, også i møtene som foregår mellom (potensiell) klient og barnevernarbeider. Klasseanalysen i artikkel 3 viser at det er klaseskiller i hvilken hjelp, og når, barn fra ulike klasser får. Dette kan være et resultat av den moralske betydningen av klasse. For eksempel kan type tiltak utenfor hjemmet gi signaler til foreldrene om barnevernets oppfatning av hva som er problemet. Fosterhjem illustrerer at et annet hjem kan være bedre for barnet enn dets biologiske hjem, mens institusjon kan indikere at ingen andre foreldre kan hjelpe barnet.

Barnevernet er et verdi- og normbetinget felt. Ericsson beskriver barnevernet som et spill på tiden og kulturen man lever i (Ericsson, 1996). Dermed er også hva som betraktes som en god forelder og hva som utgjør en god barndom i stadig endring. Når barnevernet griper inn fordi en familie er belastet eller har et behov, er det fordi barnevernet mener barnet har en mangelfull barndom. Problemene defineres ut i fra forståelsen av hva den gode barndom er.

I den neste delen tar jeg i bruk begrepet doxa for å synliggjøre på hvilken måte status virker inn på beslutninger og praksis. Doxa er oppfatninger som tas for gitt (Bourdieu, 1977;

Järvinen, 2004), og jeg mener at slike 'tatt for gittheter' kan henge sammen med klassetilhørighet. Med andre ord kan oppfatninger om hva som er riktig og godt være klasserelatert. Datamaterialet i avhandlingen viser at klasseperspektivet har noe å tilføye her. Jeg skal derfor først gå kort inn i hva barnevernarbeiderne oppfatter som den gode barndom.

4.2.1 Oppfatninger om den gode barndom

Begrepet doxa fremstiller den kunnskapen, eller den retningen, som oppfattes 'riktig' og som ofte er en ubevisst form for kunnskap. Det er derfor noe av den kunnskapen barnevernet bygger på, og som gir deres arbeid retning når de vurderer omsorgs – og oppvekstsituasjonen for barn. Beslutningsprosessene i barnevernet er farget av oppfatninger om den gode barndom, og disse oppfatningene henger sammen med barnevernets doxa. Det som er spesielt med den kunnskapen som blir tatt for gitt, er at det er vanskelig å forestille seg at det kunne vært annerledes.

Det kan være vanskelig å finne ut av mangfoldet i barnevernets doxa, og jeg har kun sett på hva barnevernarbeiderne legger i en god barndom. Denne informasjonen innhentet jeg i gruppeintervjuene, hvor alle intervjuene ble innledet med spørsmål om hva de mente var en god barndom. Svarene var overraskende like: Fravær av ustabilitet, diskontinuitet og kaos var sentrale trekk som gikk igjen, og at foreldrene har en klar strategi for oppdragelsen. I tillegg la mange vekt på aktivisering, at barn ble tatt med ut i naturen, eller det å feire bursdager og lignende. Det å bli fulgt på aktivitetene, ha foreldre som stiller opp, at man har gode felles opplevelser i lag. Med andre ord mener de fleste at et premiss for en god barndom er foreldre som kan organisere hverdagen. Dette utgjør en del av det som kan karakteriseres som barnevernarbeidernes sosiokulturelle forventninger til utøvelse av foreldreskap. Jeg mener at barnevernarbeidernes 'tatt for gittheter' om den gode barndom gjenspeiler middelklassens verdisett, og skal gå litt nærmere inn i en studie som konkluderer med at det finnes ulike klasserelaterte oppdragspraksiser.

Lareau (2003) hevder at det er klasseskiller i oppdragelsen av barn, og at dette handler om verdier. Blant annet fant hun i sin feltstudie at arbeiderklasseforeldre vektla respekt og disiplin i oppdragelsen, og at foreldre i middelklassen var mindre opptatt av dette. Et sentralt element i hennes analyse er hvordan klasseskillene videreføres og forsterkes av institusjoner. Skole og barnehage adopterer middelklassens betraktninger om en god oppvekst, og dermed blir det også slik at barn fra de øvre klassene favoriseres i systemet. De har en fordel, fordi de

kjenner til de kulturelle kodene. Barn fra de lavere klasselagene blir systematisk disfavorisert, fordi de er oppdratt til å tenke og handle på en annen måte enn det som betraktes som godt. Stefansen & Farstad (2008) har vist til lignende funn i en norsk studie.

Min vurdering er derfor at barnevernets doxa påvirkes av klaseskillene i samfunnet. Det er et klaseskille i den forstand at middelklasseverdier videreføres, og dermed anerkjennes heller ikke de laveste klassenes livsstil og oppdragelsesstrategier. Marthinsen (2003) mener at dette skjer gjennom enkeltes grupper opphoping av symbolske byrder. Dersom barnevernet har et middelklasseblikk, vil det påvirke hvem som defineres som et problem. En av barnevernarbeiderne uttrykte det slik i intervjuene: *Det burde ikke være slik, ideelt sett, men jo, beslutningene våre farges av sosial status, bevisst og ubevisst.* Det igjen virker inn på hvem som blir klienten, i sær i de mest prediktive beslutningene hvor dokumentasjonen er uklar eller vag.

Når foreldrenes sosiale, økonomiske og kulturelle posisjon er høyere enn barnevernarbeidernes egen, påvirkes også barnevernarbeidernes egen posisjon fordi maktforholdet ikke er det samme. På en måte beskriver de ansatte at deres posisjon blir svekket: De mister noe av sin autoritet. Dette skjer fordi klientens og den ansattes posisjon på de sosiale, økonomiske og kulturelle feltene har stor innflytelse på beslutningene barnevernarbeiderne tar. Det gjør at klientens og den profesjonelles posisjon i samfunnet avgjør terskelen for inngrep. Har klienten svekkete ressurser, blir derfor terskelen for å gripe inn lavere enn om klienten har høy tilgang til goder og muligheter, selv om utgangspunktet for bekymring kan være den samme, som for eksempel rus som en av de ansatte fortalte om i intervjuene. Det er enklere å bestemme seg for å gripe inn i familien til en enslig, arbeidsledig mor enn overfor en gift mor med tilknytning til arbeidsmarkedet (Ericsson, 2009). Dermed 'velger' barnevernarbeideren å klientifisere den som hun/han antar vil la seg klientifisere.

Artikkel 4 starter med to situasjonsbeskrivelser av barnevernarbeideren som står overfor to forskjellige hjemmebesøk. Ut i fra de ytre omgivelsene til disse familiene har barnevernarbeideren ingen problemer med å se at dette er to familier med ulike materielle ressurser. Den ene familien har et flott inngangsparti, med romslig lekeplass ute. Den andre familien bor i en blokk hvor det er grått og trist, og få lekemuligheter for barn i nærområdet. Skjer det noe med terskelen for inngrep allerede her? Erfaringene til barnevernarbeiderne tilsier at det skjer noe før den tid, så fremt de kjenner til statusen til familiene. Det skjer til og

med før barnevernet i det hele tatt får kjennskap til familien, fordi potensielle meldere også foretar vurderinger om hvorvidt de skal melde sin bekymring eller ikke. Sånn sett er ikke betydningen av sosiale strukturer bare relevante sett i forhold til barnevernet, men også i samfunnet forøvrig.

Erfaringene som informantene beskriver i artikkel 4 viser også hvordan maktrelasjonene har betydning for beslutningene, og at det i en beslutning om intervensjon, især den som baserer seg på tvang, uttrykker at samfunnet (barnevernet) ikke anerkjenner den måten familien fungerer på. Selv om barnevernet griper inn overfor alle klasselag, gjør de det i størst grad overfor de laveste klassene.

Klasseanalysen i artikkel 3 viser på ulike måter at barn fra høyere klasser også har en høyere terskel for å komme inn i barnevernet. For det første er de eldre enn barn i lavere klasser. Det tyder på at barnevernet kommer senere inn. Andelen av barn fra høye klasselag er større i kjernebarnevernet enn velferdsbarnevernet. Men et annet viktig poeng er at barn i de høyeste klassene oftere er plassert i institusjon, samt at disse barna sees på som problemet. Ved å begripe intervensjon i familien med barnets problem, gir derfor barnevernet uttrykk for at det ikke er foreldrene som er problemet. Foreldre med høy status mister derfor ikke anerkjennelsen av foreldreskapet på en måte som en kan si at foreldre i lavere klasser gjør. Samtidig reiser funnet også spørsmål knyttet til prinsippet om hvorvidt barnets beste er førende for barnevernets arbeid i høystatusfamiliene. Hvordan oppleves det for barn å defineres som problembæreren? Særlig hvis problemet har oppstått som følge av omsorgssvikt?

Det kan synes som barnevernet velger å anerkjenne foreldrene, fremfor å ta de vanskelige beslutningene til barnets beste. Det gjenspeiles også på flere måter gjennom barnevernets valg av tiltak: Ved å velge institusjon som tiltak gir man også en bekreftelse til foreldrene om at ingen andre foreldre, eller et annet hjem, kan hjelpe barnet. Barnet i lavere klasselag er derimot oftest plassert i fosterhjem. Disse foreldrene kan forstå det som at et annet hjem kan gi bedre omsorg enn dem. Sayer (2005) påpeker nettopp at foreldre i lave klasselag ofte konstrueres som dårlige eller farlige foreldre som barnet må beskyttes mot. På den andre siden viser artikkel 4 at barnet fra høye klasselag må beskyttes mot seg selv eller samfunnet, og anses som problembæreren.

4.2.2 Klasse som (usynlig) risiko- eller resiliensfaktor

Barnevernets middelklasseblikk betyr trolig mest i de prediktive beslutningene, der barnevernet må basere beslutningen på prediksjon av risiko og resiliente faktorer. Hvorvidt sosial status kan betraktes som risiko er komplisert, selv om det som nevnt er en lang rekke studier som påpeker at mange av familiene i barnevernet kommer fra lave klasselag. Men som for forholdet mellom fattigdom og problemutvikling (Backe-Hansen, 2004b, s. 66; Siegel & Abbott, 2007; Gustavsson & MacEachron, 1997; Leschied, Chiodo, Whitehead & Hurley, 2006), er forholdet mellom klasse og problemutvikling/forekomst av barnevern komplisert. Lav klassetilhørighet kan forbindes med risiko, selv om det ikke nødvendigvis er klassetilhørigheten i seg selv som utgjør risikoen, men andre forhold forbundet med lav klassetilhørighet (som svak/ingen tilknytning til arbeidsmarkedet).

En viktig nyansering er derfor at klasse kan behandles ubevisst som risiko eller resiliens, på grunn av barnevernets middelklasseblikk. Med andre ord kan problemutviklingen defineres på bakgrunn av klasserelatert ulikhet. Det kan dreie seg om materiell ulikhet, men kanskje først og fremst den normative klasseulikheten. Barnevernet har noen betraktninger om hva som er godt, og hva som ikke er det. De lavere klassene vil på grunn av forhold som svakere tilknytning til arbeidsmarkedet kunne ha en mer ustabil og kaotisk situasjon (Evans, Gonnella, Marcynyszyn, Gentile & Salpekar, 2005). Samtidig er stabilitet sentralt i barnevernarbeidernes oppfatning om den gode barndom.

Den gode barndommen knyttes til kjernefamilien, foreldre med trygg tilknytning til arbeidsmarked, med adekvat inntekt, og modne mødre (Sayer, 2005). Når barnevernet skal beregne sannsynlighet for hvem som har en utsatt barndom, er det knyttet et stort usikkerhetsmoment til disse beslutningene. Når usikkerheten er stor, er det enklere å koble barnets sosiale bakgrunn til vurderingen. Klasse får dermed en rolle i beslutningsprosessen i de sakene der usikkerheten er stor, eller der barnevernarbeiderens autoritet utfordres av foreldre med høy status.

4.2.3 Forholdet mellom den materielle og moralske dimensjon i lys av makt

Jeg har tidligere vist at mange av familiene som er i kontakt med barnevernet kjennetegnes ved svak tilgang til økonomiske, sosiale og kulturelle ressurser. I denne delen skal jeg se

nærmere på hvordan det materielle og moralske henger sammen. Jeg har tidligere argumentert for at klassebarnevernet handler om:

- En materiell dimensjon: På grunn av ulikhet og fattigdom, har mange av familiene som får hjelp fra barnevernet belastninger som de ønsker hjelp med. Den materielle dimensjonen ved klasse gir de ulike klassene forskjellige forutsetninger for å klientifiseres.
- En moralsk dimensjon: De laveste klassenes foreldreskap blir ikke anerkjent av barnevernet.

Det hevdes at vi lever i et stadig mer individualiserende samfunn hvor nærmest alle kan velge hvem man vil bli, og hvor det ikke er sett på som uvanlig å gjøre en klassereise (Giddens, 1991). Jeg er tildels enig i at det senmoderne samfunnet legger bedre premisser for å foreta en klassereise, men samtidig har Bourdieu (2002) et poeng når han påpeker at de sosiale strukturene vi er født inn i, tar vi med oss uansett hvor vi reiser. Smaken endrer seg derfor ikke radikalt fordi om man gjør en yrkesmessig klassereise.

Som nevnt innledningsvis er et aspekt ved klasse at mennesker setter pris på ulike verdier alt etter hvilken posisjon de har. I de fleste samfunn er det derfor kamper om verdier, og noen ønsker, kanskje med god vilje, at andre skal leve som dem selv fordi de har funnet en god måte å leve på, og har de rette verdier. De øvre klassene har flere muligheter og mer status enn de laveste klassene. Det henger sammen med tilgangen til økonomisk ressurser, men også hvordan det virker inn på tilgang til andre former for ressurser. Når marginaliserte foreldre taper kampen om midler i samfunnet, ønsker de å få kompensert for tapet gjennom offentlige systemer som barnevern og NAV.

Hva vet vi så om barnevernarbeiderne? Vi vet at de innehar en annen posisjon enn familiene de vanligvis møter: De har vanligvis høyere utdanning enn sine klienter, de har en tilknytning til arbeidsmarkedet, de har adekvat inntekt, de har sosiale nettverk gjennom jobben sin, og de har ikke minst et mandat som tillater å kontrollere og å utøve makt. Utvilsomt befinner barnevernarbeiderne og de fleste av barnevernfamiliene seg i vidt ulike posisjoner hva angår innflytelse og mulighetsrom. De har forskjellig tilgang på ulike former for ressurser. Deres posisjoner på flere sentrale livsområder er vesentlig forskjellig. Dette har relevans for hvem som blir, og hvem som ikke blir klient i barnevernet.

Sosial status har betydning både gjennom de strukturer de representerer, omfordeling (det materielle) og anerkjennelse (det moralske) ved disse strukturene. Resultatene viser at barnevernet har enklere for å komme i kontakt med og klientifisere de laveste klassene (artikkel 3 og 4). Det henger sammen med at sosiale strukturer forsterkes og reproduseres gjennom barnevernets handlings – og tankesett. Det sentrale her er at barnevernet har enklere for å klientifisere de lave klassene fordi disse familiene i langt større grad har velferdsrettede behov. Det viser relevansen ved den materielle dimensjonen ved klasse. Den materielle dimensjonen ved klasse kan være utgangspunktet for at det oppstår et mønster for hvem som rekrutteres inn i barnevernet og hvordan dette mønster gjenspeiler samfunnsstrukturen. Deretter kommer også barnevernet i en posisjon hvor den moralske dimensjonen ved klasse kommer tydeligere frem, og det er først og fremst når barnevernet er kommet i en maktposisjon overfor de lave klassene at deres moralske maktposisjon virkelig kommer til syne. Når de har posisjonert seg, kan det Marthinsen (2003) betegner som 'barnevernets dannelsesprosjekt' virkelig ta til. Med andre ord mener jeg at urettferdig fordeling av goder gir barnevernet den forutsetning som skal til for å underkjenne de laveste klassers oppdragelsespraksiser. At barnevernet i større grad vil kunne sette i gang dannelsesprosjekter overfor de lave klassene handler om at relasjonen sosialarbeider – klient formes av den enkeltes tilgang til goder og muligheter. Samfunnhierarkiene lager dermed ulike rom for klientens påvirkningsmulighet.

Hvor klienten befinner seg i det sosiale hierarki gir dermed en vesentlig forskjell i mulighet for innflytelse på barnevernets beslutninger. I artikkel 4 illustreres hvordan foreldre med høy status kan utnytte posisjonen som aktør i større grad enn foreldre med lav status fordi strukturene i samfunnhierarkiet legger føringer for relasjonen mellom klient og barnevernarbeider. Personer som anses å ha høy status kan i større grad sette dagsorden enn personer som betraktes å ha lav status. Samtidig er det også nærliggende å tro at personer i høystatusposisjoner er mer rustet til å stille kritiske spørsmål ved barnevernarbeidernes vurderinger og argumentasjon, blant annet fordi de har ressurser som kan måle seg med barnevernarbeiderens ressurser på ulike områder. De er for eksempel mer vant til å omgås personer som anses å ha autoritet.

Barnevernarbeideren må hele tiden ta stilling til hvilke barn som er utsatt, og hvilke forhold i oppvekstvilkårene som kan knyttes til å befinne seg i en utsatt posisjon. Ikke minst er det et spørsmål om hvilke barn (og foreldre) som vil hjelpes, og hvilken hjelp de ønsker. For å

besvare disse spørsmålene må barnevernarbeideren hele tiden klassifisere hvilke barn det skal rettes en innsats mot. Posisjonene til klienten og sosialarbeideren vil spille inn på de valgene og klassifiseringene som må tas. Her er det lettere å ta valg som opprettholder og kanskje også forsterker den sosiale strukturen: altså klientifisere barn og foreldre i de laveste klasselag som kanskje allerede er klienter gjennom andre systemer. Alternativet er å utfordre strukturene: ha noenlunde lik terskel for inngrep for alle barn uavhengig av klassehierarki. Men da betyr det at den profesjonelle bryter regler i det sosiale rommet, og også bryter opp i mønstre for hvem som anerkjennes basert på hvilke ressurser og posisjon de har.

Ifølge informantene i artikkel 4 skjer sjelden inngrep i de høye sosiale lag så fremt skaden ikke allerede er skjedd. Barnevernarbeiderne forteller om at behovet for bred dokumentasjon på at barnet er utsatt for omsorgssvikt eller er i en veldig utsatt posisjon er større i høystatusfamiliene. Altså er det enklere å la høystatusfamilier være i fred, eller sagt på en annen måte: å foreta et valg som opprettholder foreldrenes frihetsrom og som opprettholder hierarkiske posisjoner. Det er enklere å begrense lavstatusforeldres frihet, dersom barnevernet skal begrunne inngrep i familien basert på prediksjon. Resultatet er ulik terskel for intervensjon for ulike klasselag, og tydelige konturer av et klassebarnevern kommer til syne.

Barnevernet kan gjennom sitt velferdsmandat dekke et materielt behov hos familier som lever på marginen, og det å leve på marginen henger sammen med familiens lave klassetilhørighet. Jeg har påpekt at en viktig dimensjon ved klassetilhørighet for forekomst av klientskap er at barnevernet kan yte tiltak som dekker et velferdsbehov for familien. Et flertall av familiene i barnevernet lever med en inntekt, og for nærmere halvparten av familiene er denne inntekten en offentlig ytelse. Selvfølgelig setter disse foreldrene pris på å kunne skjerme barnet/barna for konsekvensene av mangelfulle materielle ressurser. Uansett hvem som gir dem muligheten til å kunne gjøre det, og selv om prisen er å klientifiseres i barnevernet. Tanken om at foreldre gjør hva de kan for å skjerme barn for vanskelige oppvekstvilkår finner støtte i en studie som har sett på foreldrenes og barnas opplevelse av å leve i lavinnteksthusholdninger (Sandbæk, 2004). Denne studien indikerer sterkt at foreldrene skjermer barnet for konsekvensene av å leve i fattigdom fordi foreldrene oppga langt flere implikasjoner av å leve i fattigdom enn barna gjorde.

Samtidig vet vi at barnevernets blikk er individualiserende (Backe-Hansen, 2004b; Egelund, 1997; Healy, 2005), og at barnevernet ser fattigdomsrelaterte problemer i liten grad

(Andenæs, 2004). Dette viser også tverrsnittsundersøkelsen. I forhold til andre typer problemer enn økonomi/fattigdom er det godt samsvar mellom barnevernarbeidernes og foreldrenes oppfatning av problemet i familien. Dermed anerkjenner ikke barnevernet den materielle dimensjonen som vesentlig for hvorfor klassesammenheng henger sammen med klientifisering. Det kan bety at barnevernet spiller på de lave klassenes mulighetsfattigdom for å komme i en posisjon hvor de kan utøve moralsk makt over enkelte familier. Med andre ord kan mangelfulle materielle ressurser for den enkelte familie faktisk gi barnevernet større grad av mulighet for å styre disse familiene i forhold til den dimensjonen ved klasse som handler om moral. I forhold til moral dreier det seg om holdninger og verdier knyttet til barns oppvekstvilkår og måten å utøve foreldreskap på.

At familier fra lave klasser 'villig' lar seg styre av barnevernet handler nok mest om et ønske om å få økt sitt mulighetsrom. Siden barnevernet har sitt velferdsmandat, som gir et bredt handlingsrom på et individuelt plan, kan de spille på den materielle dimensjonen for å komme i posisjon til å utøve en form for usynlig makt over familien. Her kommer de skjulte hensiktene barnevernet kan ha ved bruk av hjelpetiltak, tiltak som oppfattes som lukrative av familier med begrensede muligheter. Slik handler maktposisjonen barnevernet har over de lave klassene både om den materielle og moralske dimensjon. Satt noe på spissen, kan en si det slik at velferdsmandatet til barnevernet faktisk bidrar til å tilsløre den maktposisjonen barnevernet kommer i overfor familier lave klasselag. En slik tilslørt maktposisjon har derimot ikke barnevernet mulighet til å komme i for familiene i de høye klassene, som ikke mangler mulighetsrom på samme måte som familiene i lavere klasser. Ganske enkelt fordi høystatusfamiliene ikke har de samme behovene for å få tilgang til de velferdsrettede hjelpetiltakene barnevernet har i sitt handlingsrom.

4.3 Oppsummering: Betydning av klasse

Når er klassesammenheng mest virksomt? I lys av de materielle og moralske dimensjonene ved klasse som jeg har vært inne på, skal jeg kort se på når klasse kan være av betydning for barnevernets beslutninger. Den materielle dimensjonen som henger sammen med klasse, kan forklare noe av den høye forekomsten av lave klasser i barnevernet. Materielle ressurser har betydning for levekår, og barnevernet skal bidra til å gi barn gode levekår blant annet gjennom hjelpetiltak. Gjennom å sikre barn gode levekår, får de også bedre muligheter til å utnytte sine kapasiteter. Foreldrene til flere av barna i lavere sosioøkonomiske posisjoner

peker på mangelfulle muligheter som noe barnevernet kan hjelpe med. Noen familier får dekket et materielt behov som var udekt før barnevernet kom i kontakt med familien. I tillegg har trolig mange familier fått hjelp til mer indirekte implikasjoner av fattigdom, som for eksempel sosial ekskludering på viktige utviklingsarenaer. Flere som er i kontakt med barnevernet er lavinntektshusholdninger. Noen av disse familiene opplever seg som fattige på muligheter, i den forstand at de synes at de har dårlig økonomi. De har ikke mulighetene til å utnytte sitt potensiale og forhindres fra å delta på arenaer som folk flest har muligheten til å delta i, for eksempel kulturelle tilbud og ferieaktiviteter. Fra dette perspektivet kan en si at noen av barnevernfamiliene ikke har mulighet til å leve fullstendig fritt, i den forstand at de ikke har råd til å delta på sosiale arenaer eller ikke har det sosiale nettverket som kreves for å få denne muligheten. Barnevernet har gjennom Lov om barneverntjenester § 4-4 mandat til å svare på denne formen for mulighetsfattigdom. Den materielle dimensjonen ved klasse er avgjørende for at lave klasselag ønsker kontakt med barnevernet. Her kan de få hjelp som følge av vanskelige levekår. Samtidig bidrar dette til at barnevernet i langt større grad kommer seg i en maktposisjon overfor familiene i de lave klassene. Den materielle dimensjonen ved klasse kommer derfor før den moralske dimensjonen, i den forstand at familier i lave klasser ikke ville oppsøkt barnevernet så fremt de ikke hadde hatt hjelpetiltak rettet mot å bedre barnas levekår.

Når barnevernet har kommet i en maktposisjon overfor de lave klassene, kan barnevernet starte det Marthinsen (2003) betegner som et dannelsesprosjekt. Dette prosjektet er knyttet til barnevernets middelklasseblikk (Vagli, 2009). Den moralske dimensjonen er derfor nært relatert til hvilke oppdragelsespraksiser barnevernet anerkjenner. I forhold til den moralske dimensjonen tyder dataene i studien på at klasse har betydning gjennom barnevernets sosiokulturelle forventninger til utøvelse av foreldreskap. I dette ligger at måten omsorg utøves på, påvirkes av den enkeltes klasses tilhørighet. Stefansen & Farstad (2008) finner at det er ulike praksiser for å yte omsorg, og at disse praksisene er klassebestemte og reproduseres gjennom klassehierarki. På bakgrunn av dette og studiens funn mener jeg at barnevernets beslutninger i noen grad handler om smak, men at i den grad det gjør det muliggjøres gjennom enkelte familiers mulighetsfattigdom.

Paradoksalt nok kan det synes som det er de mest sympatiske barnevernprinsippene som gjør klassebarnevernet tydeligere. I tilfeller der barnevernet bygger beslutningen på **tidlig intervensjon, forebygging og støtte**, vil klasses tilhørighet spille en mer vesentlig rolle i

beslutningsprosessen. I sin helhet viser derfor analysene at det er i de **prediktive** beslutningene at klassetilhørighet blir mest virksomt. Dette kan relateres til både den materielle og moralske dimensjonen ved klasse. Lave klasser har ofte flere risikofaktorer som barnevernet legger vekt på i sine vurderinger. Det kan være fysisk og psykisk helse, det fysiske oppvekstmiljøet og familiens tilknytning til viktige arenaer som arbeidsmarkedet og organiserte fritidsaktiviteter. Samtidig foretar barnevernet som nevnt vurderinger som handler om klassebestemte livsstilsvalg. Klassetilhørighet synes å være minst virksomt i de beslutningene som bygger på **retrospektive** vurderinger. Her kan en dokumentere sine beslutninger på bakgrunn av noe som har skjedd. Skjematisk kan det fremstilles slik:

Tabell 3. Betydningene av klassetilhørighet for hvem som kommer i kontakt med barnevernet

Dimensjon	Empiri viser	Betydning	Implikasjoner
Materiell	Høy forekomst av lavinntekt, offentlige stønader, svak eller ingen tilknytning til arbeidsmarked	Barnevernet har mange tiltak som kompenserer, og foreldrene ønsker disse tiltakene fordi de har et behov eller problem som krever bekreftelse.	(Materiell) fattigdom skaper klienter
Moralsk	Foreldrenes status virker inn på beslutningene til barnevernet, høyere terskel for høystatusfamilier å bli klienter	Barnevernet representerer et sett av verdier, som er institusjonaliserte i beslutningskulturen. Dominans av middelklasseverdier i barnevernet, gjør at lavere klasser i større grad knyttes til risiko.	Smak skaper klienter

5. Diskusjon: Klassebarnevernet - positiv eller negativ diskriminering?

Barnevernet har et tydelig rettferdighetsmandat hvor det primære målet er å sikre barns frihet. Men kan den praksisen som skal sikre barns frihet, betraktes som en positiv eller negativ frihet i et klasseperspektiv? Er det bra at de laveste klassene er overrepresenterte? At tilgang til materielle goder og muligheter har betydning for hvem som blir klienten? At det er klasseforskjeller i barnevernets beslutningsprosesser på bakgrunn av familiens status? På den ene siden er det tydelig at hensikten kan være å øke den positive friheten til utsatte familier og å bedre livsmulighetene til barn. En sentral del av virksomheten til barnevernet er å respondere på sosial ulikhet, når andre deler av velferdsapparatet ikke har strukket til. Mange av hjelpetiltakene barnevernet benytter kan spores tilbake til familienes materielle/sosioøkonomiske behov. Men er barnevernet, med sine primært individuelt rettede virkemidler, den beste måten å drive sosial utjevning på? Den moralske betydningen av klasse viser at dette også kan handle om å definere hva som er best for andre, hva som er en god barndom og hvordan foreldreskap bør utøves. I diskusjonen vil jeg derfor se nærmere på hvilke forhold som taler for at klassebarnevernet (i hovedsak et resultat av rettferdighetsbarnevernet) kan være negativ og/eller positiv diskriminering av ulike klasselag.

Å diskriminere er å forskjellsbehandle. Begrepet oppfattes gjerne med et negativt fortegn, særlig hvis det står alene. Men å behandle forskjellig kan også være å diskriminere på en positiv måte. Positiv diskriminering kan forstås som en handling hvor visse grupper i samfunnet behandles forskjellig fra flertallet med det formål å bedre posisjonen til gruppen. Positiv diskriminering kan derfor forstås ut i fra et ønske om å styrke foreldreskapet og oppvekstvilkår til barn og foreldre i de laveste klasselagene. Tanken om positiv diskriminering er selve kjernen og strategien i forebygging. Positiv diskriminering er å handle rettferdig overfor de som anses å ha det dårligste utgangspunktet. Barnevernets hjelpetiltak som særlig treffer de laveste klassene er et forsøk på å kompensere for mangler, ulemper eller belastninger i familien. Den negative diskrimineringen kan på sin side forstås som en ugunstig behandling av spesifikke grupper. Overrepresentasjonen av de laveste klassene i barnevernet er da et resultat av en skjevhet i systemet, hvor en kan si at disse gruppene diskrimineres negativt.

Begrepene positiv og negativ diskriminering brukes ofte i tilknytning til rettferdighetsteori. De to betydningene av klasse jeg har trukket frem tidligere kan begge kobles til rettferdighetsteori. John Rawls rettferdighetsteori dreier seg i hovedsak om de materielle og sosiale krav til rettferdighet/frihet. Nancy Fraser har lagt til kravet om anerkjennelse i sin teori (Fraser, 2003). Med andre ord påpeker hun, som Rawls, at den materielle dimensjonen er ett av kravene som må møtes for at sosiale praksiser kan betegnes som rettferdige. Hun legger større vekt på det materielle rettferdighetskravet enn anerkjennelse (Fraser & Honneth, 2003). Men i følge Nancy Fraser er også anerkjennelse et rettferdighetsspørsmål. Posisjon i sosiale hierarki blir derfor sentralt for hvorvidt man får under- eller anerkjennelse (Fraser, 2003⁵). Jeg konsentrerer mye av den videre diskusjonen rundt begrepene under – og anerkjennelse fordi disse begrepene kan knyttes til spørsmålet om positiv eller negativ diskriminering.

Resultatene i avhandlingen viser at praksisutøvelsen i barnevernet påvirkes av klasse og status, og spesielt i de prediktive beslutningene. Jeg har tidligere argumentert for at betegnelsen klassebarnevernet særlig kan knyttes til barnevernets velferdsmandat. Her er overrepresentasjonen av de laveste klassene størst. Dette kommer ikke som en overraskelse siden barnevernet i tillegg til sin kjernevirksomhet skal sikre barn gode levekår. Det er tydelig dokumentert i tidligere forskning at typisk klassebestemte effekter som lav inntekt har konsekvenser for barnets omsorgssituasjon (materielle goder og muligheter til å utnytte sine kapasiteter, især gjennom sosial deltakelse) (Sandbæk & Pedersen, 2010; Stolanowski & Tvetene, 2005). Med andre ord er effekten av sosial ulikhet mest negativ for de laveste klassene, og i så måte kan klassebarnevernet være et uttrykk for at barna med dårlige levekår blir sett og får hjelp. Intensjonen med barnevernets velferdsmandat er å diskriminere visse grupper med et velmenende utgangspunkt, og resultatene fra studien kan tyde på at barnevernet skjøtter denne oppgaven. På den annen side kan det være flere forhold som tyder på at denne praksisen kan forstås som negativ diskriminering.

I artikkel 1 påpekes det at mange foreldre er tilfredse med hjelpen de får fra barnevernet, og ikke minst tar nærmere halvparten av foreldrene kontakt med barneverntjenesten selv, eller er enig i at kontakt etableres. Videre i analysen i artikkelen argumenterer jeg for at det er det kompensierende barnevernet som har vokst mest, og det er den delen av virksomheten som

---

⁵ Fraser har også lagt til en tredje dimensjon i sin rettferdighetsteori: representasjon (participatory parity) (Fraser & Olson, 2008).

dreier seg om å respondere på marginalisering og ulemper som følger av mangel på økonomiske og sosiale ressurser. De fleste foreldre ser ikke ut til å føle seg krenket eller underkjent av barnevernets praksisutøvelse, dermed kan en ikke trekke den slutningen at det finner sted en subjektiv underkjennelse i barnevernet. På en måte er dette et paradoks fordi ut i fra et slikt perspektiv kan det synes som om utviklingen i barnevernet de siste tiårene symboliserer en solidarisk politikk. Overrepresentasjonen av lave klasser i velferdsbarnevernet kan for eksempel forstås som en form for solidaritet overfor grupper i samfunnet som er mer utsatt for sosiale og økonomiske problemer.

Allikevel påpeker Fraser at praksisutøvelsen i det offentlige kan være urettferdig, til tross for at de som er i kontakt med disse institusjonene, for eksempel som klienter, ikke føler seg urettferdig behandlet. Institusjonalisert underkjennelse kan med andre ord forekomme, selv om klienten ikke oppfatter eller føler det slik. Foreldre som er i kontakt med barnevernet er ambivalente i forhold til kontakten, samtidig som et klart flertall uttrykker en form for tilfredshet. Tilfredsheten som mange foreldre uttrykker i forhold til barnevernet, må sees i tilknytning til de behovene de får dekt gjennom hjelpetiltak som fungerer som bekreftende på noen av familiens velferdsbehov. Disse behovene kan komme av strukturelle faktorer, og overføring av sosiale problemer og ulemper mellom generasjoner. Dermed er det en materiell urettferdighet som kan ligge i bunn for problemene til noen av familiene, særlig de som er i velferdsbarnevernet. Men disse blir ikke møtt med en universell, transformativ politikk, men gjennom en klientifisering av enkeltindivider, i denne sammenheng barnet. Gjennom å klientifisere familier på bakgrunn av mulighetsfattigdom, kommer barnevernet i en maktposisjon over de laveste klassene. Posisjonen til barnevernet begrenser seg likevel ikke til den materielle dimensjonen, men også i forhold til den moralske maktposisjonen barnevernet kan innta over familien. En slik inngangsvei til å styre familielivet er langt mer redusert for familiene i de høye klassene fordi de ikke mangler de materielle ressursene. De fleste foreldrene som er i kontakt med barnevernet ser likevel ikke ut til å føle seg stigmatisert som følge av kontakten med barnevernet (Fauske mfl., 2009). Hvorvidt denne klientifiseringen medfører stigma (Goffman, 2000) for barna, vet vi lite om.

Det er særlig med utgangspunkt i foreldrenes subjektive tilfredshet med barnevernet, at vi kan forstå barnevernets responser som frigjørende. Noen hjelpetiltak kan nok oppleves som frigjørende for de lave klassene, i og med at familiene får muligheter som de ellers ikke ville hatt. På den ene siden er det kanskje slik for noen familier at de gjennom å bli klienter i

barnevernet får frihet til å gjøre egne valg. Seim & Slettebø (1993, s. 29) påpeker at “rådighet over ressurser betyr valgmuligheter”. Barnevernets hensikt med enkelte av hjelpetiltakene de yter er å styrke familienes levekår. Gjennom å gjøre det vil familien også få nødvendige ressurser til å foreta valg. Men det kan stilles spørsmålsteget ved den friheten de gis. Er det en frihet til å leve som de ønsker, eller en frihet til å gjøre de riktige valgene? Den individuelle utjevningspolitikken som barnevernet faktisk utfører (i tillegg til kjernevirksomheten) har den hensikt å redusere mulighetsfattigdom, om det handler om en materiell eller ikke-materiell fattigdom. I hvilken grad denne formen for respons egentlig gir et større frihetsrom for familien er diskutabelt. Er barnevernets responser så styrt av kulturelle normer at de mest gir en frihet til å gjøre de valgene barnevernet anser som riktige eller gode? Maktaspektet blir derfor også synlig ved å ta utgangspunkt i hjelpetiltak som frigjørende. Jeg kommer nærmere inn på de skjulte hensiktene barnevernet kan ha med ulike hjelpetiltak.

Et annet spørsmål er i hvilken grad dystre spådommer faktisk realiseres. Merton (1968) bruker betegnelsen “selvoppfyllende profeti” på prosesser hvor han mener at det som i utgangspunktet var feilaktige oppfatninger om en situasjon kan føre til handlinger som gjør disse oppfatningene virkelige. Man kan tenke seg at å møte velferdsbehovene til grupper i samfunnet som befinner seg nederst i makthierarki gjennom klientifisering kan ende opp med å bli en form for selvoppfyllende profeti. Fra kunnskapsgrunnlaget til barnevernet er det som nevnt behørig dokumentert at barn med foreldre i lave klasser er utsatte og sårbare. Men som oftest klarer barna i lave klasselag seg godt. Ikke overraskende vil barnevernarbeideren kunne komme i den situasjonen at de klasserelaterte effektene betraktes som risikofaktorer. Så selv om boforholdene eller det å leve med lav inntekt i utgangspunktet ikke medførte at mor og/eller far var dårlige omsorgspersoner, kan det bli slik at barnevernets handlinger virkeliggjorde det som i utgangspunktet var et ‘worst case scenario’.

Selv om foreldrene ikke opplever å bli kontrollert av barnevernet (de får jo anledning til å tilby barnet noe de ikke selv har mulighet til), kan barnevernet allikevel ha et kontrollerende formål med å sette i gang hjelpetiltak. Gjennom en lang rekke hjelpetiltak, er barnevernet på ulike måter på tilbudssiden overfor familiene i de laveste klassene. De kan gi barnet en mulighet til deltakelse, og et større frihetsrom gjennom bekræftende tiltak. Satt på spissen, kan barnevernet sikre sin kontroll med familier i de lave klassene gjennom å kjøpe familien med hjelpetiltak familien betrakter som lukrative. Hvem ønsker ikke at barnet skal få ny sykkel, ridetrening eller en tur til Hunderfossen? Spørreundersøkelsen viser også at 1 av 5 foreldre

mener at barnevernets tiltak har hjulpet på den økonomiske situasjonen i familien. Selv om tiltak fra barnevernet ikke skal begrunnes i dårlig økonomi alene (Ot.Prp. nr. 44 1991-92), mener flere foreldre at tiltak fra barnevernet har hjulpet på økonomien. Barnevernets hjelpetiltaksrekke kan derfor sees som en vinn-vinn situasjon.

Barnevernet er blitt kritisert for å overse familienes fattigdomsproblemer (Andenæs, 2004). Det er funnet at barnevernet satser på trumfkort (for eksempel rus, vold eller psykiske problemer) hvor de får et tunnelsyn med det resultat at særlig strukturelle forklaringer kommer i skyggen (Backe-Hansen, 2004b). Dermed er det ikke nødvendigvis slik at barneverntjenesten deler årsakssyn med foreldrene eller ser kompleksiteten i familienes problemer. Foreldre og barnevern kan med andre ord være enige om tiltak, men ikke hvorfor det er nødvendig å sette disse i gang. Da kommer en inn på barnevernets mer eller mindre skjulte hensikter i praksisutøvelsen. Klasseanalysen i artikkel 3 viser at barnevernet og foreldrene stort sett er enige om grunnlaget for kontakt med barnevernet, men at barnevernet ikke oppfatter sosioøkonomiske problemer som utslagsgivende for kontakten i samme grad som foreldrene gjør. Selv om barnevernet i liten grad bruker sosioøkonomisk ulikhet som årsaksforklaring, viser resultatene i artikkel 3 at barnevernet driver en form for sosial utjevning. Dette er en form for aktivitet som Lundström & Sallnäs (2003) mener barnevernet bør gjøre mer av, og argumenterer med at mange av familiene barnevernet hjelper, har problemer som i vesentlig grad henger sammen med strukturelle faktorer og samfunnsforhold. Samtidig peker de på at "barnevern er en innretning som betraktes med mistenksomhet og som har en tendens til å stigmatisere sine klienter" (Lundström & Sallnäs, 2003, s. 209). Spørsmålet da er om det faktisk er barnevernet som egner seg best for å bedrive sosial utjevning.

Ericsson (2010) påpeker at barnevernets handlingsrom kan føre til at deres vurdering av årsaksgrunnlag begrenser seg. Barnevernsystemet er bygget opp slik at tjenesten utelukkende rår over affirmative tiltak, og det vil derfor være naturlig å knytte en vurdering av hvorfor et barn trenger tiltaket til de individuelle årsaksforklaringer. Med andre ord legger systemet opp til en individualisering av familienes problemer. Det trenger altså ikke være tilfelle at barnevernet ikke ser fattigdommen, men at det ikke vil være relevant å trekke inn de sosioøkonomiske/strukturelle forklaringene når det er gitt på forhånd at tiltaket er individ/familierettet.

Stadig flere grupper av barn defineres som sårbare eller utsatte, som for eksempel barn i lavinntektsfamilier, barn med ikke-vestlig bakgrunn, barn med enslige forsørgere og barn som har opplevd brudd i familien. Dette har nok sammensatte årsaker. En vanlig årsaksoppfatning er at samfunnet er mer bevisste på barns rettigheter, og derfor oftere melder fra til barnevernet når barn vekker bekymring (AIHW, 2010). Samfunnet er blitt mer usikkert og kunnskapsproduksjonen som kan knyttes til barns oppvekstvilkår er i større grad fokusert rundt risiko og resiliens (Parton mfl., 1997). Dette kan ha bidratt til at flere barn blir vurdert som utsatte. Siden flere risikofaktorer anerkjennes som betydningsfulle for barns livssjanser, betyr også det at stadig flere familier kommer i kontakt med barnevernet.

For barnevernets del er risikotrekk en sentral del av beslutningsgrunnlaget. Det er disse vurderingene om risiko som, særlig i de prediktive beslutningene, legitimerer barnevernets maktutøvelse. En kan si at risikoparadigmet gir barnevernet mulighet til å utøve makt over stadig flere familier gjennom en begrunnelse i deres forebyggende mandat. Satsing på forebygging er på mange måter en konsekvens av kunnskapssamfunnet og en generell økning i befolkningens velferd. Men hvor mange barn skal klientifiseres fordi de kan være utsatte?

Hjelpen som barnevernet yter kan oppfattes som positivt diskriminerende, fordi den gir familien en form for positiv frihet. Samtidig gis denne friheten under et kontrollerende system. Barnevernets utjevningsmandat bygger som nevnt innledningsvis på en tanke om rettferdig fordeling. Jeg tror at det meste barnevernarbeidet gjøres med en god vilje og et godt hjerte. Problemet oppstår når denne argumentasjonen brukes til en stadig utvidelse av grupper i befolkningen som kan være under risiko, utnyttes da tanken om rettferdighet til å bestemme andres behov og ønsker? Er det denne argumentasjonen som gjør at barnevernet i dag styrer livet til stadig flere familier? Bruker vi det for å styre det som majoriteten definerer som en god oppvekst, og satt på spissen: til å kontrollere de enslige mødrene, de fattige og de laveste klassene?

Særlig kan velferdsbarnevernet representere en positiv eller negativ diskriminering av de laveste klassene. Spørsmålet er om barnevernet styrer eller oppdrar de laveste klassene til å leve i tråd med de riktige middelklasseverdiene. Som nevnt tidligere, kan klasse betraktes som risiko. Klassetilhørigheten i seg selv er en mer diffus risiko enn alle de andre risikofaktorene som følger med lav klassetilhørighet (økonomi, stress, psykososiale problemer, fysisk helse, sosialt nettverk, boforhold). For å forebygge effektene av disse risikoene rettes barnevernets arbeid mot de laveste klassene. Ulike former for veiledning i hjemmet kan forebygge det

‘moralske forfallet’, mens materialiserbare tiltak som barnehage og SFO kompenserer for familiens mangelfulle økonomiske ressurser.

Michel Foucault anvender begrepet *governmentalité* og tillegger det to betydninger: det å regjere/styre og mentalitet/forståelse (Foucault & Neumann, 2002). Foucault presiserer at *governmentalité* er en kompleks maktform fordi det gjenspeiler en institusjonalisert praksis. Virkemiddelet for å styre blir ikke loven, men ulike oppdragelsespraksiser (Schaanning, 2000). Foucaults forståelse av maktbegrepet, slik jeg ser det, er å finne styringsstrategier for å håndtere det levende. Det finnes tildekte og utildekte diskurser som sier noe om hvordan dagens familie bør leve – ubevisste antagelser om det riktige og gode. Det er sagt at ”en stadig mer sentral form for makt i dagens Norge er den indirekte styring som finner sted når individer trer inn i praksiser som holdes frem for dem som normale” (Neumann & Sending, 2003, s. 7). Samfunnet har regler eller sannheter, jf. *doxa*, om hvordan barn bør oppdras, og disse representeres gjennom det Foucault betegner som diskurser. Taktikker kan i denne sammenheng for eksempel forstås som hjelpetiltak. Med begrepet *governmentalité* som bakteppe, kan en derfor forstå barnevernets økning i hjelpetiltak som en strategisk styring av de laveste klassene.

Kan det være at den tydelige styrkingen av velferdsbarnevernet er en slik form for indirekte styring av de lave klassene, en gruppe som ser ut til å ønske hjelpetiltak for å få et mer normalt familieliv? Disse tiltakene kan representere en mulighet for et friere liv for de laveste klassene. Slik sett kan tiltakene være barnevernets måte å realisere det samfunnsoppdraget de er satt til å gjøre: gi muligheter for frihet. Samtidig gis denne friheten i en spesiell kontekst. Også de ønskete tiltakene kan være en form for sosial kontroll som er mer eller mindre skjult gjennom barnevernets frihetsmandat.

Ett annet moment er hvordan barnevernet ivaretar de klientene som kommer inn i systemet (Talseth & Veia, 2009). Når stadig flere tiltak kan defineres som velferds- eller gråsonebarnevern, hva betyr det for de barna som er i kjernebarnevernet? Både forskningsfeltet og media rapporterer om at en del barn i dagens kjernebarnevern ikke får den oppfølgingen de trenger. En NRK-dokumentar som ble sendt i 2008 om barnevernbarn i institusjoner og fosterhjem, ble utgangspunktet for en debatt som omhandler barnevernets omsorg. Det er mye som tyder på at barn under barnevernets omsorg opplever flere brudd i løpet av et år. Om en ser nærmere på registerdata fra SSB (2010) viser de at barn med tiltak utenfor hjemmet har opptil flere brudd i plasseringsalternativ i løpet av ett år. En studie fra

Danmark viser at 44 % av tenåringene som deltok i studien opplevde ett eller flere brudd i plasseringstiltakene (Egelund, Jakobsen, Hammen, Olsson & Høst, 2010). I tillegg får barnevernet i mange kommuner kritikk for ikke å overholde tilsynet med fosterhjem og institusjoner. Har tilstanden i kjernebarnevernet blitt forverret som følge av styrkingen av velferdsbarnevernet? Er barnevernet i stand til å håndtere alle funksjonene som skal skjøttes, og samtidig ivareta de mest utsatte barna? Christie (2009, s. 18) forteller at han bruker å stille følgende spørsmål i foredrag om rettferdighet: "Hvem skal ha plass i livbåten om det ikke er plass til alle?"

Granskingen av barnevernbarnas situasjon, særlig i ulike institusjoner, har bidratt til å synliggjøre en dyster, men viktig kunnskap. Kunnskapen viser blant annet omsorgssvikten som skjedde med barn under barnevernets omsorg i perioden 1960-1980 (Stensrud, Wormdal, Tjelflaat, Sørli & Bolstad, 2007). Ericsson (2009) retter også et kritisk søkelys på barnevernets omsorg for barn med tiltak utenfor hjemmet. Så er det slik at forsøket på å bedre barnas livssjanser faktisk hjelper? Heller ikke her er det mulig å oppnå et entydig svar, fordi man ikke vet hvordan det hadde gått med barna om barnevernet ikke hadde vært inne i bildet i det hele tatt (Clausen, 2007). Barn med tiltak utenfor hjemmet har høyere dødelighet, større helseproblemer, er oftere mottakere av sosialhjelp, og har i større grad vært utsatt for overgrep enn kontrollgruppen. Backe-Hansen & Bakketeig (2008) har i forbindelse med en studie av ettervern i barnevernet gjennomført en forskningsgjennomgang på området, og i lys av en internasjonal gjennomgang av studier oppsummerer de at unge voksne strever mer enn ungdom flest i forhold til utdanning, arbeid, bolig, helse, dødelighet og kriminalitet. Har vi et barnevern som i for liten grad har mulighet til å orientere seg mot de som trenger det mest? Bør vi stille oss spørsmålet: Hvis ikke alle (potensielt) utsatte barn har plass i barnevernet, hvem skal da få plass?

Klasseskillene finnes også i kjernebarnevernet. Overrepresentasjonen av lave klasser er mindre enn i velferdsbarnevernet, men det er kanskje allikevel her at klasseskillene er mest negativt diskriminerende overfor lave klasser. Klasseskillene i kjernebarnevernet har flere forklaringer, og særlig er det av betydning at barna i høye klasselag kommer senere inn i barnevernet. Men i artikkel 4 viser jeg at det henger sammen med at barnevernet ikke har autoritet til å gripe inn før barnets problemer eskalerer i høystatusfamilier. Når problemene i familien er kommet så langt at barnet er blitt en tydelig problembærer styrer det valg av tiltak i vesentlig grad. En studie fra Danmark viser at det er stor sannsynlighet for underrapportering

av mishandling av barn, i den forstand at offentlige myndigheter ikke har fått melding om mishandlingen (Christoffersen, 2010). Studien bygger blant annet på en retrospektiv tverrsnittsundersøkelse av 25-åringene, og registerdata fra 1994-2006. I tverrsnittsundersøkelsen rapporteres en vesentlig høyere forekomst av mishandling blant 25-åringene enn det som kommer frem gjennom registerdataene. Her hadde det vært interessant å belyse hvilken kassetilhørighet barna som blir, og ikke blir, fanget opp av det offentlige hjelpeapparatet har. Det blir en spekulasjon, men det kan tenkes at det i større grad er høyere forekomst av barn i høye klasselag blant gruppen av barn som ikke er registrert i det offentlige hjelpeapparatet i forhold til de som var blitt registrert.

I diskusjonsdelen har jeg vist at barnevernets virksomhet kan forstås både som positiv og negativ diskriminering - positiv i den forstand at utsatte sosioøkonomiske familier får tiltak som er rettet mot å bedre deres situasjon. I tillegg uttrykker foreldrene tilfredshet med slike tjenester. Det er derfor utvilsomt velvilje som ligger bak konturene av klassebarnevernet. Samtidig er det elementer i barnevernets beslutningsprosess som ikke synes å romme forståelse for at sosiale problemer er skapt gjennom sosial ulikhet. Det er en underkjennelse av de problemene flere av familiene som er i kontakt med barnevernet faktisk har. I tillegg er klasseskillene i kjernebarnevernet et tegn på at det finner sted en negativ forskjellsbehandling av familier fra ulike klasselag. Dermed stiller jeg spørsmålsteget ved rettssikkerheten til familier i lave klasselag, og barna i familier med høy status.

5.1 Studiens begrensninger

Denne studien viser at klasse betyr noe for barnevernets virksomhet, men at beslutningskonteksten synes å være avgjørende for hvor stor betydning klasse har. Jeg vil ikke si at klasse er den viktigste faktoren i barnevernets beslutninger, og det gir datagrunnlaget heller ikke grunnlag for å konkludere med. Det finnes en rekke andre faktorer eller virksomme elementer som spiller inn når et nytt klientskap konstrueres. Men innenfor den rammen barnevernet har i dag, med et bredt velferdsmandat, blir den materielle dimensjonen særlig virksom i beslutningene. Klasse har også betydning utover det, for eksempel viser klasseanalysen av kjernebarnevernet store forskjeller i valg av tiltak for barn i de ulike klassene. For meg viser dette hvor viktig det også er å anerkjenne den moralske betydningen av klasse for barnevernets beslutningsprosess. For å få en helhetlig forståelse av den komplekse beslutningen som ligger bak mange av de tiltakene som barnevernet iverksetter, kreves det selvfølgelig at også andre faktorer tas med i betraktningen.

5.2 Konklusjon: Kan barnevernet erkjenne det utsatte barns utsatthet?

Avhandlingens utgangspunkt var ikke å ta stilling til hvilken politisk retning barne- og familierpolitikken bør ta. Likevel vil jeg løfte frem noen betraktninger som jeg har gjort meg i arbeidsprosessen. Avhandlingen var i første omgang et forsøk på å kartlegge i hvilken grad sosial ulikhet kan forklare forekomst av ulike typer barnevern, og til sist førte funnene meg dithen at mulige implikasjoner av et klassebarnevern burde trekkes frem. Utvilsomt utgjør barnevernet en vesentlig del av velferdspolitikken, i den forstand at barnevernet kan forstås som en av velferdsordningene som skal redusere virkningene av vanskelige levekår/fattigdom. Som nevnt tidligere forsøker barnevernet å øke mulighetsrommet for familiene i de lave klasselagene, særlig ser tiltakene ut til å være rettet mot å forhindre sosial ekskludering. Jeg mener likevel det kan stilles spørsmål ved hvor solidarisk systemet egentlig er. I hovedsak klientifiserer barnevernet familier i de laveste klassene. Slik jeg har skissert klassebarnevernet, er det et resultat av at samfunnets respons på sosial ulikhet rettes mot individet, mot barnet og/eller foreldrene. Det som skjer nå er at for å få hjelp til å komme seg ut av vanskelig posisjon ansvarliggjøres barnet eller foreldrene for problemene som er oppstått, gjennom de affirmative tiltakene som barnevernet råder over. Stadig flere familier får kun hjelpetiltak noe som kan synes å være et solidarisk og sympatisk trekk ved barnevernet, men er det tilfelle?

Til tross for at mange av klientene i barnevernet opplever fattigdom og sosial ekskludering, er slike årsaksforhold i liten grad anerkjent av barnevernarbeiderne. Mulig er det slik at de i liten grad *kan* anerkjenne disse årsaksforholdene på grunn av handlingsrommet de har. Deres fokus er på individuelle tiltak, derfor blir det mindre interessant at forekomst av barnevern, som avhandlingen har vist, også påvirkes av sosial ulikhet i form av klassegrenser. Barnevernets handlingsrom legger opp til å individualisere familienes problemer fordi systemet i all hovedsak benytter individuelle tiltak. Tiltakene som benyttes i barnevernet er individuelle, og gir i realiteten barnevernet makt over flere enkeltskjebner, og den mest omfattende maktposisjonen får barnevernarbeiderne over familiene i de lave klassene. I forhold til den omfattende bruken av hjelpetiltak vet vi ikke om de hjelper. Jeg stiller meg kritisk til om tiltakene hjelper i forhold til å begrense omfanget av problemer som kan henge sammen med sosial ulikhet på sikt. Dreiningen mot mer forebygging og tidlig intervensjon har jo ikke redusert omfanget av kjernebarnevernet, som var noe av hensikten med Lov om barneverntjenester av 1992. Økningen i individuelle tiltak kan bidra til å reproducere sosial

ulikhet, både gjennom makten i et klient-hjelper forhold, og fordi tiltakene skaper liten grad av endring i forhold til barnevernbarnas og foreldrenes sosioøkonomiske situasjon på sikt (for barnevernsbarna i omsorgstiltak vet vi at det skjer liten endring, se Clausen & Kristofersen, 2008).

Samtidig viser resultatene fra tverrsnittsundersøkelsen at positiv diskriminering gir muligheter for enkeltindivider. Spørsmålet jeg mener bør undersøkes er hvorvidt denne praksisen kan endre de samfunnsmessige, sosiale hierarki på sikt. Hvordan skal man svinge dette tveeggete sverdet? Dersom barnevernets responser skal uttrykke solidaritet med de som har minst, tror jeg det krever en endring i barnevernets handlingsrom. Det krever at barnevernet ikke underkjenner de samfunnsstrukturelle årsakene til hvorfor noen familier behøver hjelp. Egelund (1997) og Backe-Hansen (2004b) mener det er liten tvil om at psykologiske forklaringer dominerer beslutningene til barnevernet. Man kan forstå at barnevernet gjør de vurderingene som de gjør, når tiltakene de har for hånden tas med i betraktningen. Handlingsrommet kan ikke være begrenset til de individuelle responsene som barnevernet råder over i dag, dersom barnevernet skal ha en reell mulighet til å endre sitt blikk. Det kan være at barnevernet bør få utvidet sitt handlingsrom for å kunne utfordre problemene til noen av barna og familiene på en annen måte – som faktisk skaper forandring i forhold til problemer som fattigdom og sosial ekskludering. Det forutsetter en barne- og familiepolitikk som ikke bare vektlegger strukturelle årsaksforhold i lovverk og utredninger, men som faktisk gir barnevernet (eller andre velferdsinstanser) et mandat til å handle på et slikt årsaksgrunnlag. Et barnevern med solidaritet for de som har minst kan ikke basere sine beslutninger på et verdigrunnlag som negativt diskriminerer barna og foreldrene i de laveste klasselagene, som ikke evner og/eller har mulighet til å erkjenne samfunnsmessige forklaringer til hvorfor sosiale problemer oppstår. Et solidarisk barnevern krever at det finnes rom for å ha et blikk for hvordan sosial ulikhet er med på å betinge det utsatte barns utsatthet. Spørsmålet da er i hvilken grad barnevernet kan skape et slikt rom. Et første steg vil være å anerkjenne at sosiale problemer også kan skapes gjennom samfunnsrelaterte forhold. Det krever at barnevernarbeiderne reflekterer i større grad over hva som gjør at de lave klassene er overrepresenterte i barnevernet. Selvfølgelig bør barnevernet være løsnings – og ressursorientert, samtidig er årsakene til problemene familien har svært vesentlig for hvilken hjelp barnevernet velger å gi. Barnevernet er derfor nødt til å gå kritisk til verks når de vurderer familiens problemer. Det vil også kunne styrke rettssikkerheten til barn i de høyere klasselagene.

Jeg er likevel ikke sikker på om det er mulig å få frem en slik endring i barnevernet. Som påpekt tidligere handler barnevernets forståelsesmåter mye om hvilket handlingsrom de har. Etter min vurdering representerer velferdsbarnevernet en individuell form for solidaritet. Ett viktig element da er hvorvidt den individuelle formen for solidaritet, virkelig kan sies å være uttrykk for solidaritet. Stjernø (2001, s. 54) skriver at “hvis solidaritet innebærer en form for kollektiv orientering, inkludering og omfordeling på en organisert og kollektiv måte, vil en høy grad av individualisme, sosial utstøting og motvilje mot omfordeling være motsatsen til solidaritet”. Er det slik at dagens barnevern symboliserer et samfunn som har mindre vilje til omfordeling, kan alternativet være å tenke utenfor barnevernet, og utenfor en ytterligere klientifisering av barn. Avhandlingen har vist at overrepresentasjonen av lave klasser i noen grad henger sammen med tilgang til ressurser og kommer til uttrykk som velferdsbarnevern. Jeg tror at solidaritet med de som har minst kan synliggjøres med bruk av andre virkemidler enn gjennom en tjeneste som kan ha så stor makt over enkeltskjebner.

5.3 Videre forskningsbehov

Når det gjelder videre forskningsbehov er det noen områder jeg ønsker å trekke frem på bakgrunn av funn fra eget arbeid og tidligere forskning på barnevernfeltet. Det første området er bruken av hjelpetiltak, og kanskje da særlig de tiltakene som i hovedsak er rettet mot familiens velferd. I forhold til noen hjelpetiltak (for eksempel MST og PMT) er det allerede studier som har belyst dette. Gruppen av barn og foreldre som i hovedsak kan defineres under velferdsbarnevernet, har i liten grad vært gjenstand for oppmerksomhet. Bedrer de velferdsrettede hjelpetiltakene barnets situasjon på sikt? Et annet område jeg mener kan være viktig å dykke dypere inn i, er i hvilke faser av beslutningsprosessen klasseeffekten er av mest/minst betydning. Her kan feltarbeid over lengre tid være en aktuell fremgangsmåte. En måte å organisere dette på er å følge ulike sosioøkonomiske grupper fra meldingsfasen og gjennom den videre beslutningsprosessen.

Referanser

Referanser

- Allertsen, L. M., & Kalve, T. (2006). *Innvandrerbarn i barnevernet 2004*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå.
- Andenæs, A. (2000). *Et barnevern med lydhørhet for barnet: fra generelle risikofaktorer og globale modeller til forståelse av spesifikke, tilrettelagte dagliglivserfaringer*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Andenæs, A. (2004). Hvorfor ser vi ikke fattigdommen? Fra en undersøkelse om barn som blir plassert utenfor hjemmet. *Nordisk Sosialt Arbeid*, 1, 19-33.
- Arbeids - og inkluderingsdepartementet (2006-2007). *Handlingsplan mot fattigdom*. Vedlegg til St.prp nr. 1, 2006-2007.
- Australian Institute of Health and Welfare (AIHW) (2010). *Child Protection Australia 2007-2008. Child Welfare Series no. 47*. Canberra: AIHW.
- Backe-Hansen, E. (2004a). *Barn og unges håndtering av vanskelige livssvilkår. NOVA rapport 12-04*. Oslo: NOVA.
- Backe-Hansen, E. (2004b). *God nok omsorg: riktige beslutninger i barnevernet*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Backe-Hansen, E., & Bakketeig, E. (2008). *Forskningsskunnskap om ettervern*. Oslo: NOVA.
- Beck, U., & Beck-Gernsheim, E. (2002). *Individualization: Institutionalized individualism and its social and political consequences*. London: SAGE.
- Bengtsson, M., & Berglund, T. (2010). Social rörlighet och klassidentifikation. I M. Oskarson, M. Bengtsson & T. Berglund (Red.), *En fråga om klass - levnadsförhållanden, livsstil, politik* (s. 30-41). Malmö: Liber.
- Berlin, I. (1969). *Two concepts of liberty*. London: Oxford University Press.
- Blaikie, N. (2009). *Designing social research: the logic of anticipation*. Cambridge: Polity Press.
- Barne, likestillings og inkluderingsdepartementet (BLD) (2009). *NOU 2009: 22. Det du gjør, gjør det helt*. Oslo: Statens forvaltningstjeneste Informasjonsforvaltning.
- Bourdieu, P. (1977). *Outline of a theory of practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bourdieu, P. (2002). *Distinksjonen*. Oslo: De norske bokklubbene.
- Brandt, B. (1996). Gruppeintervju: perspektiv, relasjoner og kontekst. I H. Holter & R. Kalleberg (Red.), *Kvalitative metoder i samfunnsforskning* (s. 145-165). Oslo: Universitetsforlaget.

- Broadhurst, K., Wastell, S., White, C., Hall, S., Peckover, K., Thompson, K., Pithouse, A. & Davey, D. (2010). Performing 'Initial Assessment': Identifying the Latent Conditions for Error at the Front-Door of Local Authority Children's Services. *British Journal of Social Work*, 40(2), 352-370.
- Christensen, E. (2006). *Opvækst med særlig risiko: indkredsning av børn med behov for en tidlig forebyggende indsats*. København: Socialforskningsinstituttet (SFI).
- Christie, N. (2009). *Små ord for store spørsmål*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Christoffersen, M. N. (2010). *Børnemishandling i hjemmet. Delrapport 1*. København: SFI.
- Clausen, S.-E. (2000). *Barnevern i Norge 1990-1997*. Oslo: Norsk institutt for by -og regionsforskning (NIBR).
- Clausen, S.-E. (2007). *Barnevern i Norge 1990-1997*. Oslo: NIBR.
- Clausen, S.-E., & Kristoffersen, L. B. (2008). *Barnevernsklinter i Norge 1990-2005: en longitudinell studie*. Oslo: NOVA.
- Coady, N., Adams, G. R., & Cameron, G. (2007). *Moving toward positive systems of child and family welfare: current issues and future directions*. Waterloo: Wilfrid Laurier University Press.
- Collin-Hansen, R. (2007). *Innføring i barnerett for sosialarbeidere*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Cox, & Bentovim (2000). *The Family Pack of Questionnaires and Scales*. London: Department of Health.
- Creswell, J. W. (1994). *Research Design: Qualitative & Quantitative Approaches*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P. (2008). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Dalgard, O. S. (2008). Social inequalities in mental health in Norway: Possible explanatory factors. *International Journal of Equity in Health*, 7. Hentet fra <http://www.equityhealthj.com/content/7/1/27>
- Department for Children, Schools and Families (2006). Common Assessment Framework. Hentet fra <http://www.dcsf.gov.uk/everychildmatters/resources-and-practice/TP00004/>
- Egelund, T. (1997). *Beskyttelse af barndommen: socialforvaltningers risikovurdering og indgreb*. København: Hans Reitzels forlag.
- Egelund, T., Andersen, D., Hestbæk, A.-D., Lausten, M., Knudsen, L., & Olsen, R. F. (2008). *Anbragte børns udvikling og vilkår: resultater fra SFI's forløbsundersøgelser af årgang 1995*. København: Socialforskningsinstituttet (SFI).

- Egelund, T., Jakobsen, T. B., Hammen, I., Olsson, M., & Høst, A. (2010). *Samenbrud i anbringelser af unge. Erfaringer, forklaringer og årsagerne bag*. København: SFI.
- Elstad, J. I. (2000). *Social inequalities in health and their explanations*. Oslo: NOVA.
- Elstad, J. I. (2003). Helse i Norge ved årtusenskiftet. I L. Kjølshes & I. Frønes (Red.), *Det Norske samfunn* (s. 236-260). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Elstad, J. I. (2005). *Sosioøkonomiske ulikheter i helse: teorier og forklaringer*. Oslo: Sosial- og helsedirektoratet.
- Ericsson, K. (1991). Hvorfor ligger ikke de Brocas penis på sprit i museet? *Materialisten*, 1-2.
- Ericsson, K. (1996). *Barnevern som samfunnsspeil*. Oslo: Pax.
- Ericsson, K. (2002). *Noen trekk ved barnevernets utvikling mellom 1954 og 1980: Historisk og barnevernfaglig delrapport*. Oslo: NOVA.
- Ericsson, K. (2009). *Samfunnets stebarn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ericsson, K. (2010, 1 Oktober). *Å lete etter nøklene under gateklykta - hva mørklegges i sosialt arbeid?* Foredrag presentert på FORSA Norge Konferanse 2010, Trondheim.
- European Social Survey (2006). European Social Survey Core Questionnaire Development, hentet fra http://www.europeansocialsurvey.org/index.php?option=com_content&view=article&id=61&Itemid=351
- Evans, G. W., Gonnella, C., Marcynyszyn, L. A., Gentile, L., & Salpekar, N. (2005). The Role of Chaos in Poverty and Children's Socioemotional Adjustment. *Psychological Science* 16(7), 560-565.
- Fangen, K., Grønningsæter, A., Lorentzen, T., & Øverås, S. (2002). *Levekår og livskvalitet blant hivpositive*. Oslo: Institutt for arbeidsliv -og velferdsforskning (Fafo).
- Fauske, H., Lichtwarck, W., Marthinsen, E., Willumsen, E., Clifford, G., & Kojan, B. H. (2009). *Barnevernet på ny kurs? Det nye barnevernet: Et forsknings -og utviklingsprosjekt i barnevernet*. Bodø: Nordlandsforskning.
- Finkelhor, D. (1994). The international epidemiology of child sexual abuse. *Child Abuse and Neglect*, 18(5), 409-417.
- Fjørtoft, K. (2010). Rettferdighet: et spørsmål om verdighet. I B. Halsaa & A. Hellum (Red.), *Rettferdighet* (s. 64-83). Oslo: Universitetsforlaget.
- Fløtten, T. (2006). Poverty and social exclusion - two sides of the same coin: a comparative study of Norway and Estonia. Unipub, Oslo.
- Foucault, M. (1999). *Diskursens orden. Tiltredelsesforelesning holdt ved Collège de France 2. desember 1970*. Oslo: Spartacus Forlag A/S.

- Foucault, M., & Neumann, I. B. (2002). *Forelesninger om regjering og styringskunst*. Oslo: Cappelen akademisk.
- Forente Nasjoner (2010). Human Development Report 2010. En nasjons egentlige rikdom: veier til menneskelig utvikling. New York: UNDP.
- Fraser, N. (2003). *Den radikala fantasin: mellan omfördelning och erkännande*. Göteborg: Daidalos.
- Fraser, N., & Honneth, A. (2003). *Redistribution or recognition?: A political-philosophical exchange*. London: Verso.
- Fraser, N., & Olson, K. (2008). *Adding insult to injury: Nancy Fraser debates her critics*. London: Verso.
- Freysteinsdottir, F. J. (2007). Characteristics of families who are repeatedly reported to child protection services in Iceland. *Nordisk Sosialt Arbeid*, 1, 15, 2-18.
- Gaur, A. S., & Gaur, S. S. (2009). *Statistical methods for practice and research: A guide to data analysis using SPSS*. New Delhi: Response Books.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity: Self and society in the late modern age*. Cambridge: Polity Press.
- Gilje, N., & Grimen, H. (1993). *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger: innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Giorgi, A. (1985). *Phenomenology and Psychological Research*. Pittsburg: Duquesne University Press.
- Goffman, E. (2000). *Stigma: om avvigerens sociale identitet*. Oslo: Pensumtjenesten.
- Grødem, A. S., & Sandbæk, M. (2008). *Barns levekår: familiens inntekt og barns levekår over tid*. Oslo: NOVA.
- Gustavsson, N. S., & MacEachron, A. E. (1997). Poverty and child placement: A new/old idea. *Journal of Poverty*, 1(2), 81-93.
- Hagen, G. (2001). *Barnevernets historie: om makt og avmakt i det 20. århundret*. Oslo: Akribe.
- Halvorsen, A. (2009). *Fag, ferdigheter og følelser: om kunnskapsutvikling i sosialt arbeid*. Universitetet i Bergen, Bergen.
- Harrison, E., & Rose, D. (2006). *The European Socio-economic Classification (ESEc). Userguide*. Colchester: University of Essex.
- Harvey, D. (2005). *A Brief History of Neoliberalism*. Oxford: Oxford University Press.
- Healy, K. (2005). *Social Work Theories in Context. Creating Frameworks for Practice*. New York: Palgrave Macmillan.

- Helgeland, I. M. (2008). Det handler ikke bare om penger. Barnevernsbarn og fattigdom. I S. Seim & I. Harsløf (Red.), *Fattigdommens dynamikk: perspektiver på marginalisering i det norske samfunnet* (s.171-183). Oslo: Universitetsforlaget.
- Hellevik, O. (1995). *Sosiologisk metode*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Kristoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt.
- Johnson, R. B., & Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed Method Research: A Research Paradigm Whose Time Has Come. *Educational Researcher*, 33(7), 14-26.
- Jordan, B. (2006). Public Services and the Service Economy: Individualism and the Choice Agenda. *Journal of Social Policy*, 35, 143-162.
- Järvinen, M. (2004). Om praktisk viten og doxa. I B. Gamst, T. Halskov & B. Lentz (Red.) *På sporet av kundskapens veje i sosialt arbejde* (s. 27-37). København: Sosialpolitisk forlag.
- Kalve, T., & Sørøy, J. (2000). *Revisjon av barnevernsdata*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå (SSB).
- Kuhn, A. (1995). *Family Secrets: Acts of memory and imagination*. London: Verso.
- Kuhn, T. S. (1996). *Vitenskapelige revolusjoners struktur*. Oslo: Spartacus.
- Kunnskapsforlaget (2010). Kunnskapsforlagets blå språk og ordboktjeneste, hentet fra <http://www.ordnett.no/ordbok.html>
- Lareau, A. (2003). *Unequal childhoods: class, race, and family life*. Berkeley: University of California Press.
- Law, J. (2004). *After method: mess in social science research*. London: Routledge.
- Leschied, A. W., Chiodo, D., Whitehead, P. C., & Hurley, D. (2006). The association of poverty with child welfare and child and family clinical outcomes. *Community Work and Family*, 9(1), 29-46.
- Lonne, B., Parton, N., Thomson, J., & Harries, M. (2009). *Reforming child protection*. London: Routledge.
- Lorenz, W. (2005). Social Work and a New Social Order - Challenging Neo-Liberalism's Erosion of Solidarity. *Social Work & Society*, 3(1), 93-101.
- Lov om barneverntjenester av 1992 (barnevernloven).
- Lov om barn og foreldre av 1981 (barneloven).
- Lundström, T., & Sallnäs, M. (2003). Klass, kön och etnicitet i den sociala barnavården. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 2-3, 193-213.
- Malterud, K. (1996). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning: en innføring*. Oslo: Tano Aschehoug.

- Marthinsen, E. (2003). *Sosialt arbeid og symbolsk kapital i et senmoderne barnevern*. NTNU, Trondheim.
- Marthinsen, E. (2010). Fra sosiale problemer til symbolske byrder. *Fontene Forskning, 1*, 112-117.
- Masterman, M. (1970). The Nature of a Paradigm. I I. Lakatos & A. Musgrave (Red.), *Criticism and the Growth of Knowledge* (s. 59-90). Cambridge: Cambridge University Press.
- Merton, R. K. (1968). *Social theory and social structure*. New York: The Free Press.
- Molander, A., & Terum, L. I. (Red.). (2008). *Profesjonsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Morgan, D. L. (2007). Paradigms lost and pragmatism regained: Methodological implications of combining qualitative and quantitative methods. *Journal of Mixed Methods Research, 1*(1), 48-76.
- Morgan, D. L., & Krueger, R. A. (1998). *The Focus Group Kit*. Thousand Oaks: Sage.
- Neumann, I. B., & Sending, O. J. (2003). *Regjering i Norge*. Oslo: Pax.
- NTNU (2006). Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag. Samlet oversikt over spørreskjemaene. Hentet fra <http://www.ntnu.no/hunt/skjema>
- OECD (2008). *Growing unequal? Income distribution and poverty in OECD countries*. Paris: OECD.
- Oskarson, M., Bengtsson, M., Berglund, T (Red.). (2010). *En fråga om klass - levnadsförhållanden, livsstil, politik*. Malmö: Liber.
- Ot.prp. nr 44. Om Lov om barneverntjenester (barnevernloven) (1991-92).
- Parton, N., Thorpe, D. H., & Wattam, C. (1997). *Child protection: risk and the moral order*. Basingstoke: Macmillan.
- Phillips, T. M. (2007). A tricaric model of Poverty, Theory and Science. *International Consortium for the Advancement of Academic Publication*. Hentet fra <http://theoryandscience.icaap.org/content/vol9.3/philips.html>
- Rawls, J. (2005). *A theory of justice*. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press.
- Sandbæk, M. (Red.) (2001). *Fra mottaker til aktør: brukernes plass i praktisk sosialt arbeid og forskning*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Sandbæk, M. (Red.) (2004). *Barns levekår - hva betyr familiens inntekt? NOVA-rapport 11-04*. Oslo: NOVA.
- Sandbæk, M., & Pedersen, A. W. (Red.) (2010). *Barn og unges levekår i lavinntektsfamilier: en panelstudie 2000-2009*. Oslo: NOVA.
- Savage, M. (2000). *Class analysis and social transformation*. Buckingham: Open University.

- Sayer, R. A. (2005). *The moral significance of class*. New York: Cambridge University Press.
- Schaanning, E. (2000). *Fortiden i våre hender: Foucault som vitenshåndtør*. Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Searle, J. R. (2005). *The construction of social reality*. New York: Free Press.
- Seim, S. & Slettebø, T. (1993). Økt velferd som mål for sosialt arbeid? *Nordisk Sosialt Arbeid*, 13, 27-38.
- Scourfield, J. (2003). *Gender and child protection*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Siegel, D. I., & Abbott, A. (2007). Welfare leavers and returners: Is inadequate child care a condition of poverty? *Journal of Children and Poverty*, 13(2), 157-176.
- Skjervheim, H. (1996). *Deltakar og tilskodar og andre essays*. Oslo: Aschehoug.
- Slettebø, T. (2008). *Foreldres medbestemmelse i barnevernet: en studie av foreldres erfaringer med individuell og kollektiv medvirkning*. NTNU, Trondheim.
- SSB (1998). Standard for yrkesklassifisering. Oslo: SSB.
- SSB (2005). Samordnet levekårsundersøkelse 2005 - tverrsnittundersøkelsen. Spørreskjema hovedutvalget. Oslo: SSB.
- SSB (2009). *Økonomi og levekår for lavinntektsgrupper 2008*. Oslo: SSB.
- SSB (2010). Barnevern 2009. Auke i talet på barnevernsbarn. Hentet fra <http://www.ssb.no/emner/03/03/barneverng/index.html>
- Stang, E. G. (2007). *Det er barnets sak: barnets rettsstilling i sak om hjelpetiltak etter barnevernloven § 4-4*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Stefansen, K., & Farstad, G. R. (2008). Småbarnforeldres omsorgsprosjekter. *Tidsskrift for Samfunnsforskning*, 44(3), 343-374.
- Stensrud, M., Wormdal, A. K., Tjelflaat, T., Sørli, A. & Bolstad, T. (2007). *Omsorg og overgrep. Om barnehjem, skolehjem og fosterhjem benyttet av Trondheim kommune fra 1930-årene til 1980-årene*. Trondheim: Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.
- Stjernø, S. (2001). Solidariteten og velferdsstaten. I M. Sandbæk (Red.) *Fra mottaker til aktør: brukernes plass i praktisk sosialt arbeid og forskning* (s. 31-71). Oslo: Gyldendal Akademisk Forlag.
- Stolanowski, P.-A., & Tvetene, K. G. (2005). *Har vi råd, mamma? Om inntektssikring og fattigdom*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Store Norske Leksikon (2010). Hentet fra <http://www.snl.no/ontologi/filosofi>
- Sundell, K., Egelund, T., Lofholm, C. A., & Caunitz, C. (2007). *Barnavårdsutredningar: en kunskapsöversikt*. Stockholm: Gothia.

- Svendsen, L. F. H. (2009). To begreper om frihet. I L. F. H. Svendsen (Red.), *Liberalisme: politisk frihet fra John Locke til Amartya Sen* (s. 295-343). Oslo: Universitetsforlaget.
- Talseth, R., & Veia, I. (Red.). (2009). *Omsorgssvikt i offentlig regi*. Oslo: Voksne for barn.
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (1998). *Mixed Methodology: Combining qualitative and quantitative approaches*. Thousand Oaks, California: SAGE.
- Thorpe, D. H. (1994). *Evaluating child protection*. Buckingham: Open University Press.
- Thuen, F. (2009). Moderne foreldreskap. Vedlegg 2 i NOU 2009:21. Adopsjon til barnets beste. Oslo: Barne, likestillings -og inkluderingsdepartementet.
- Vagli, Å. (2009). *Behind closed doors: exploring the institutional logic of child protection work*. University of Bergen, Bergen.
- Villadsen, K. (2004). *Det sociale arbejdes genealogi: om kampen for at gøre fattige og udstødte til frie mennesker*. København: Hans Reitzel Forlag.
- White, S., Hall, C., & Peckover, S. (2009). The descriptive tyranny of the common assessment framework: Technologies of categorisation and professional practice in child welfare. *British Journal of Social Work*, 39(7), 1197-1217.

Paper I

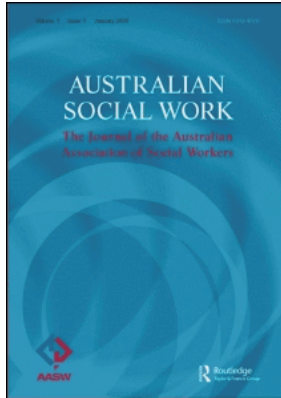
This article was downloaded by: [Kojan, Bente]

On: 27 April 2011

Access details: Access Details: [subscription number 936933048]

Publisher Routledge

Informa Ltd Registered in England and Wales Registered Number: 1072954 Registered office: Mortimer House, 37-41 Mortimer Street, London W1T 3JH, UK

Australian Social Work

Publication details, including instructions for authors and subscription information:

<http://www.informaworld.com/smpp/title-content=t725304176>

Norwegian Child Welfare Services: A Successful Program for Protecting and Supporting Vulnerable Children and Parents?

Bente Heggem Kojan^a

^a Sør-Trøndelag University College, Trondheim, Norway

First published on: 18 March 2011

To cite this Article Kojan, Bente Heggem(2011) 'Norwegian Child Welfare Services: A Successful Program for Protecting and Supporting Vulnerable Children and Parents?', Australian Social Work., First published on: 18 March 2011 (iFirst)

To link to this Article: DOI: 10.1080/0312407X.2010.538069

URL: <http://dx.doi.org/10.1080/0312407X.2010.538069>

PLEASE SCROLL DOWN FOR ARTICLE

Full terms and conditions of use: <http://www.informaworld.com/terms-and-conditions-of-access.pdf>

This article may be used for research, teaching and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, re-distribution, re-selling, loan or sub-licensing, systematic supply or distribution in any form to anyone is expressly forbidden.

The publisher does not give any warranty express or implied or make any representation that the contents will be complete or accurate or up to date. The accuracy of any instructions, formulae and drug doses should be independently verified with primary sources. The publisher shall not be liable for any loss, actions, claims, proceedings, demand or costs or damages whatsoever or howsoever caused arising directly or indirectly in connection with or arising out of the use of this material.

Is not included due to copyright

Paper II

Artikkel sendt inn til vurdering 8.11.2010 til Child & Family Social Work. Artikkelen ble antatt i en revidert utgave 9.2.2011 i Child & Family Social Work med tittelen "A Comparison of Systems and Outcomes for Safeguarding Children in Australia and Norway".

Forfattere:

Bente Heggem Kojan

Prof. Robert Lonne, Queensland University of Technology, Australia

Abstract

This paper compares outcomes of what in Australia is called "Child Protection" (CP) and in Norway "Child Welfare Services" (CWS). In the comparison we use aggregated national data from both countries, and systematically reflect on the implications of the different approaches. We highlight key elements in the CP/CWS organization, with emphasize on their policy and program focuses. Norway's system approach stresses prevention, early intervention and support, while the main policy focus in Australia is protection and risk. These differences influence the work strategies of the practitioners, and the way the needs of children and parents are being met. In Norway, approximately 80 % of the children in the CWS receive some sort of supportive services. In contrast, Australia provides significantly fewer services for supporting families. However; the systems also share similarities. They both experience increased service demands and the rates of children in out-of-home care are quite similar. Moreover, the 'best interest of the child' is the leading principle and both countries have increased focus on children's rights. The paper discusses the most crucial differences between the systems, and reflects on possible implications for how the needs of socioeconomically disadvantaged families are being met by the practitioners.

Australian Child Protection and Norwegian Child Welfare Services: A Systematic Comparison

International comparisons of systems of child and family welfare enrich debates about different approaches, their relative merits toward safeguarding vulnerable children and supporting parents with helpful assistance, and examination of respective system discourses and outcomes. Institutional discourses have major impacts on children and parent's lives, communities, and professional practices. This article systematically compares the Australian Child Protection (CP) system and the Norwegian Child Welfare Services (CWS).

Australia and Norway were the top two countries on the UN Human Development Index in 2009, and are internationally recognised as having high living standards (United Nations, 2009). Although both have well developed welfare systems, they represent two different approaches to protecting children and aiding families. Australia is usually referred to as a 'child protection system' and Norway as a 'family service system' (Andersson, 2006; Cameron & Freymond, 2006), terminologies which symbolize significant distinctions between the systems concerning ideologies and cultural contexts, and the predominant system function and approach. Common for both systems is the increases in all child protection/child welfare indicators such as children accessing services during the last 10-20 years (Australian Institute of Health and Welfare, 2010; Statistics Norway, 2010b).

This paper uses aggregated national data concerning child protection/child welfare and critically reflects on the implications of their respective approaches. We provide an overview of their systemic contexts, outline the national data, and discuss some of the limitations of cross-national analysis. We then describe some system outcomes from each, highlighting the distinct differences and similarities.

Comparative Context: Country Profiles

Australia's landmass is 7 692 024 km², and the country has climatic variety from the tropical north to the temperate south. It is the driest habited continent and summer is hot with temperatures regularly hitting 40+ degrees Celsius. In 2009, the total Australian population was 21 874 900 people with the child population (aged 0-14 years) being 4.1 million (19.3 %) (AIHW, 2009). Roughly a third of Australians reside outside the metropolitan areas and generally experience decreased economic, health and social outcomes (Cheers et al., 2007). Just over 2% of the population are Australia's Indigenous peoples, Aborigines and Torres Strait Islanders, who are the world's longest continuous living cultures. However, the profound effects of colonisation have had disastrous impacts upon them and they experience significant disadvantage across a range of economic, health and social indicators, the end result being that, compared to other Australians, they generally have poorer housing, higher rates of incarceration, worse rates of unemployment and poverty, and decreased physical and mental health and wellbeing, and die younger (AIHW, 2006; Cheers et al., 2007; SCRGSP, 2009).

Being an Arctic country, Norway's winter climate features challenging sub-zero temperatures. Compared to Australia, Norway is a small country in size and population, with an area of 385 199 km² that is physically diverse. In 2009 Norway had a population of approximately 4 800 000 inhabitants, with 1 092 727 of these (23 %) being aged between 0-17 years, and 18.9 % aged 0-14 years. Both countries' proportions of children are approximately the same. During the last 20 years, Norway has become a more ethnically diverse society, with the proportion of immigrants in the population increasing from 1.1 % in 1986 to 11.4 % in 2010 (Blom, 2006; SSB, 2010a). Norway's Indigenous Sami peoples are less than 0.5 % of the total population (Sapmi, 2010).

Esping-Andersen (Esping-Andersen, 1999) defines Australia as a liberal state and Norway as a social democratic state. The Scandinavian models of welfare have also been described as coordinated market systems. Social democratic welfare states are recognised as having less inequality than liberal welfare states through redistributive tax systems.

Australia is a constitutional democracy with Queen Elizabeth as the nominal head of state, a national parliament, six states and two territory governments, and local councils operating in shires and cities. The Australian government is responsible for national programs including defence and income support, while the state and territory governments are the primary service providers for health, education and social welfare programs including child protection, and local government provides utilities such as garbage collection. While most welfare programs are funded through or provided by the states, not-for-profit agencies play a significant role, although the community services overall is patchy and residually oriented (Harris & McDonald, 2000). Since the 1990s public welfare programs have been substantially restructured and increasingly targeted and restricted within neo-liberal policy frameworks that embrace public choice and agency theories (McDonald et al., 2003).

Norway is governed by a nationally elected parliament with the Monarch as the formal head. There are 12 counties and 430 municipalities, with 129 of these having fewer than 2499 inhabitants. While each municipality is legally and politically bound to a national agenda, municipalities exercise a high degree of political independence. The public sector is responsible for the organisation and provision of most services for children and families, although over the latter two decades neo-liberalistic ideologies have increasingly influenced policies (Marthinsen, 2010).

Child and Family Policies

Australia's and Norway's child and family policies differ in many respects. Australian programs tend to have stricter eligibility criteria in order to direct benefits to those "most" or "genuinely" in need. Universal programs providing welfare for children and families are means tested, apart from the Medicare system providing access to doctors and the recent provision of a national 18-week paid parental scheme. While income support is provided through a generally robust system of pensions and benefits, all Australian governments have strived to curtail program spending through increasing restrictions, with decreasing concern for equity (Harris & McDonald, 2000; Kalisch, 2000). Moreover, programs have become more proceduralised and commodified, being increasingly driven by market-based service delivery approaches. For example, public funding of universities has been steadily reduced while student contributions have increased substantially. State and territory governments provide compulsory education up to grade 10, albeit with many parents sending their children to private, mostly faith-based, schools.

Norway generally provides universal non means-tested services for children and parents, including a right to attend kindergarten, a 10 year compulsory primary school, and up to four years secondary school. Universities are mostly funded by the state. Moreover, many children attend public after school, and arts and music schools. Children also have free access to health, medical and dental services. Parental leave up to 12 months (including 3 months paternity leave), parental leave for sick children and single-parent allowances are provided. CWS services are means-tested.

Child Protection/Child Welfare Services

CP/CWS regulates the relationship between the state and private parties concerning children's safety and welfare. Child safety and identification of risk of harm are the main foci

of the Australian system, which functions on a risk-dominated forensic approach to notifications of suspected abuse and neglect (Lonne, Parton, Thomson, & Harries, 2009). Approaches to the protection of children have changed over time, with a child rescue approach in the first wave, the ‘battered baby syndrome’ encompassing the second wave and an increasing child rights approach now becoming primary, with an emerging public health approach as the third wave (Scott, 2006b). The state and territory governments are responsible for specific child protection legislation. However, following a raft of judicial and other inquiries identifying systemic failures such as ballooning investigations, poor standards of care and toxic organisational environments (Lonne & Thomson, 2005; Scott, 2006a), the Council of Australian Governments (COAG) announced a National Framework for Protecting Australia’s Children which, among other things, entails a strong early intervention and prevention policy emphasis and a less forensically-oriented, and more supportive approach (ARACY, 2009; COAG, 2009).

These policy shifts, however, belie significant contestation among stakeholders regarding key aspects such as the rights of parents and children, and the need for a strong and focused statutory function (Humphries et al., 2009). For example, the COAG initiatives accompanied the expansion nationally of mandatory reporting which now exists in all jurisdictions (Mathews et al., 2009), and linkage of the federal income support systems with the state child protection and education systems, initially for remote Aboriginal communities, but now being trialed elsewhere.

While statutory agencies remain the dominant organisations in Australia, not-for-profit agencies play the primary role in support and treatment services to families and children. However, across the country, there are significant differences in the accessibility and size of

non-government services and, given the National Framework's emphasis on early intervention and prevention, concerns exist about ongoing systemic capacity for NGO service provision to meet this agenda.

The Norwegian CWS system undertakes the significant public role and responsibility for supporting vulnerable families; one of the visions being to promote equality between children (Healy & Oltedal, 2010). Consequently, needing protection is no precondition for accessing assistance (Khoo et al., 2003). Hagen's (2001) overview of the post WWII history of the Norwegian CWS, identified two periods of great importance for the development of the modern CWS. The earliest contours of a separated CWS system emerged in 1953 with the Act of Child Protection (CPA) substituting the Poverty Act, and also introducing the 'the best interests' principle for work with children. However, the 'modern' Child Welfare Services was developed with the advent of the 1992 Child Welfare Act (CWA), which introduced a national program to improve CWS. This program increased the status of Child Welfare workers, and made CWS more distinct from other professions such as the Social Security Services. Children and parents 'in need' became a politically-prioritised group and more resources were placed into the CWS, increasing the number of CW workers, developing education/training, and expanding the level of emergency services for children and youths. Additionally, comprehensive screening systems were introduced for staff, impacting decision making processes. Fixed deadlines influenced workers' assessments of referrals, investigations, and the provision and evaluation of children's services. Nonetheless, the CWA allows significant discretion in professional decision making.

Essentially, these laws and programs emphasized cooperating with families, resulting in out-of-home intervention as a 'last option'. This principle, along with early intervention

predominated during the mid-nineties. Changing ideologies and widened functions led to increases of children accessing services. In 2003 a major rearrangement of the CWS organisation occurred along with the establishment of the centralized state body 'Bufetat', a link between the state and the day-to-day CWA responsibilities of the municipalities. However, a recent study suggests that there are significant accountability problems between Bufetat and the front-line staff in the municipalities (Gautun, 2009).

While the 'best interests' is a principle for professional practice in both countries, Norway is a family/parent-orientated CW system (Fauske, et al., 2009) which identifies children and parents living in vulnerable circumstances, and focuses on early intervention, prevention and support. These distinctive features impact on the relationships between parents, children and front-line CWS staff. Arguably, that practice and legislation should emphasize the rights of children (NOU 2009:22). Hence, the apparent lack of children's involvement in assessment and decision-making processes is problematic (Oppedal, 1997; Seim, 2007; Stang, 2007:305). Conversely, Australia's CP system has been criticised for its lack of early intervention and support for parents (ARACY, 2009), and although it has increased its focus on this, the main systemic function is still to *protect* children at risk of abuse and neglect, through statutory investigations of alleged maltreatment.

Legislation

Despite legislative and other differences among the Australian states and territories the underlying ideologies of their CP systems are the same (Lonne et al., 2009). Interventions are generally highly proceduralised and targeted at those at risk, with the intake stage being the most variable aspect (Bromfield & Higgins, 2005). Recent Australian research of standardized risk assessment approaches has identified that they are not necessarily used as intended (Gillingham & Humphries, 2009). While Australia's data records of the incidence of

child abuse and neglect and the numbers of children in state care are “relatively good” (Scott, 2009, p. 65), definitional and data collection differences across jurisdictions suggests caution must be taken when interpreting national aggregated statistics (Bromfield & Higgins, 2004, 2005). Nevertheless, widespread concern remains about the negative effects of the overall regulatory framework (Braithwaite et al., 2009) and the real outcomes for children and families, particularly the rising numbers of children in care (Humphries et al., 2009; Scott, 2006a&b; Tilbury, 2009).

While Norway’s national CWA legislation incorporates the 2003 UN Convention on the Rights of the Child including formally emphasizing the right of children’s participation on matters that concern their welfare, high degrees of professional discretion and autonomy in municipalities results in great variation of institutional arrangements, assessment and decision-making (Clifford & Lichtwarck, 2010; Veland, 1998; Veland, 2004). Although some Norwegian municipalities also use standardized frameworks when assessing children’s situations, professional discretion and judgement in the decision-making is encouraged.

Practice processes

While the key elements of these systems differ (Table 1), the core formal practice processes in both countries are quite similar, albeit with different nomenclature. For example, in Australia reported concerns are “notifications”, whereas “referral” is used in Norway. Concerns about children are reported to front-line staff who determine whether or not to investigate the child’s situation. A notification/referral can result in the case being closed; the family being referred to other services; or it can be followed up by further investigation. Australian investigations can result in further intervention including support agreed to by the family or court action to enable further investigation, or to put the child on a protective order, including being placed in out-of-home-care, whereas a Norwegian investigation can entail

services being provided by CWS on a voluntarily basis or the case being tested by a court (The County Social Welfare Board).

PLACE TABLE 1 ABOUT HERE

Sources and Limitations of Data

Cross-national comparisons of child welfare/protection service require quality data, particularly when it is aggregated. Since 1993 the Australian Institute of Health and Welfare (AIHW) has been responsible for analysing administrative data in 3 collections: Notifications, investigation and substantiation; children on care and protection orders; and children in out-of-home care. Individual Australian authorities provide limited data on program outputs and inputs such as staffing levels. Statistics Norway (SSB) has been responsible since 1987 for administration of Norwegian data collected by all municipalities, including the number of children in the services, staffing levels and more lately, the costs of CWS.

Difficulties arise when using data for cross-national comparisons “due to significant differences in child abuse data and broader social and economic factors” (Scott, 2006b, p.10). Limitations with the Australian data include the legislative and definitional differences at a state level (AIHW, 2009; Bromfield & Higgins, 2004). Hence, we list each Australian state’s data separately when necessary. In Norway all municipalities share jurisdictions and superior social policies and all categories from the Norwegian CWS are provided at a national level.

Further, some Australian and Norwegian data is not directly comparable; more Norwegian variables being accessible. Australian children in contact with CP authorities are more likely to be referred to community services to access supports, whereas Norwegian CWS provides a

variety of support services in addition to out-of-home care. Nevertheless, available aggregate data highlights systemic distinctions. Australian data concerns children from 0-16 years, whereas Norway's data addresses children from 0-17 years (Healy & Oltedal, 2010). In order to discern the 'bigger picture' and to aid comparison, where possible we have transformed data to rates per 1000 children, using population data from SSB and the Australian Bureau of Statistics (ABS).

Finally, general limitations using aggregated data include different practices in the registration process, such as variable interpretations and understandings of the categories need to be taken into account. In Norway's case, there are not clear distinctions between the various functions of the CWS, for example, a child in foster care might receive several additional services which are also registered. Hence, the list of services provided during the year can give a skewed picture of the volume and total scope of children receiving supportive and preventive services. Despite these methodological, definitional and other limitations in cross-national comparisons, considerable value is found in highlighting how broad policy, program frameworks and approaches result in different outcomes and results.

Data comparisons

Both countries have experienced significant increases in children accessing services over the past two decades. In 1987, the number of Norwegian children receiving assistance was 14 044 rising to 46 500 children in 2009. From 1993 service demand increased substantially. Significant growth (34%) is evident in the rates of children receiving services per 1000 population from 1997-2008, indicating rapid service delivery expansion (Table 2). The profound growth (112%) found in Australian services over this period is evidenced by the increased rate of children under care and protection orders (Table 3)

PLACE TABLE 2 ABOUT HERE

PLACE TABLE 3 ABOUT HERE

Caution should be exercised when comparing the rates of children with services from CP in Australia with those in Norway as family support services are delivered quite differently and for different age groups. In Australia, service delivery is primarily, but not always, dependent upon first having a substantiated outcome resulting from a child protection investigation. Hence, this data primarily includes children with intensive family services. Tilbury (2009) identified that much of the growth in Australian children in out-of-home care has resulted from children staying in alternative care placements longer, whereas the numbers of children entering this have been relatively stable. Substantiation rates can be seen to be falling since 2007 (Table 3). Taken overall, services to assist children have grown in both countries but more so in Australia.

Investigations

Different terminologies are used in Norway and Australia for describing contact between children and protective systems. In Australia and Norway, everyone can report concern about a child to the authorities (including parents and children themselves), and certain public staff are obligated to report concerns (Mathews et al., 2009). In some Australian states a notification is understood as the initial contact, while in other states, notification is a result of a pre-assessment made by front-line staff. While the Norwegian CW system responds to a greater variety of needs, the number of investigations per 1000 children is much higher in Australia (Table 4). However, almost half of the investigations started in Norway resulted in some kind of action from the CWS, while around 1/3rd of the Australian investigations resulted in substantiation (Table 5). There are proportionately fewer investigations in Norway than Australia and a higher proportion are substantiated.

PLACE TABLE 4 AND 5 ABOUT HERE

There are some crucial national differences regarding sources of notifications (Table 6), with the main source in Australia being the police, while Norwegian parents (15.8 %) are most likely to make the first contact with CWS (Statistic Norway, 2010). A recent study found that approximately 40 % of the parents contacted the CWS themselves or agreed to this (Fauske et al., 2009). Norwegian parents appear more likely to initiate contact with the CWS, partly because the services provided are wanted (Kojan, 2010). Norwegian children are also more likely to be the source of a notification than is the case in Australia. However, Australian non-government organisations, relatives and neighbours are far more likely to notify authorities than their Norwegian counterparts.

PLACE TABLE 6 ABOUT HERE

Reason for Intervention

Categorising the reasons for intervention highlights the legislative and policy focus, and systemic functioning. In a study of child protection performance measures from Australia, USA and the UK, Tilbury (2004) identified the political and ideological constructions underpinning measurements of child protection system indicators and highlighted their pervasive influence on practice. In Australia the reasons for intervention are narrowly prescribed and are directly related to the type of abuse and neglect recorded as part of the investigation and substantiation process (Table 7), whereas the causes reported in Norway's CWS are broader (Table 8).

PLACE TABLE 7 ABOUT HERE

PLACE TABLE 8 ABOUT HERE

The Australian data (Table 7) illustrates large variations across the states and territories but also general trends. For example, emotional abuse and neglect, imprecise terms and categories, account for the majority of substantiated cases. Further, emotional abuse is the largest proportion of substantiation categories in six of the eight jurisdictions, while neglect is the second largest proportion in six jurisdictions and the largest in the remaining two. There are significant variations in physical and sexual abuse, with for example, the proportion in Victoria being 2.5 times larger than that found in South Australia, and the rate for sexual abuse in Western Australia being nearly four times higher than the Australian Capital Territory. Unfortunately the Australian system does not collect broader data on the reasons underpinning child protection interventions.

In Norway's case, the reasons for intervention mirror the multi-functional responses of the CWS. Additionally, the possible causes behind the behaviour or 'problem' are reported, not only the 'symptoms' of the behaviour. However, data on the characteristics of the CP/CW families in both countries, does not include categories like 'poverty' or 'social isolation/exclusion', despite their broader policy importance.

Norway has more categories concerning major reasons for intervention (Table 8) with the vague categories "the conditions in the home" and "other reason" being the largest. Issues concerning parental health and behaviour such as mental illness, drug excess, and domestic violence accounted for nearly 20% of cases. In comparison to Australia where emotional abuse and neglect dominated reasons to intervene, these categories barely figured in Norway,

with under 1% of such cases registered. There were far more cases in Australia than Norway registered as sexual abuse.

Types of Responses

The Norwegian data on service provision is significantly more detailed than that reported in Australia, making detailed comparisons difficult. All Australian jurisdictions provide family support services and intensive family support services (AIHW, 2010). These sorts of intensive services are primarily aimed at preventing separation of the child and family, or reuniting them, and integrated strategies are utilized to improve family functioning. While there is a diversity of programs and services provided there is little information publicly available in regard to the sorts of family situations that receive particular services, the specific interventions provided, or the outcomes achieved (AIHW, 2010). The Norwegian CWS welfare orientation provides many different services aimed at preventing out-of-home placements, with families receiving a number of services, such as financial, educational, recreational, psychological and other supports such as housing and accommodation (Kojan, 2010). From available data it appears that Australian CP systems provide fewer and more targeted services than does the Norwegian CWS.

Australian children under care and protection orders in 2009 were predominately under guardianship orders or otherwise in custodial arrangements. National comparisons of children in out-of-home care are reported in both countries, albeit with different age ranges. In Table 9 we see that the rate of children in out-of-home care in Australia has steadily increased (44% in the last five years and doubling in the last decade), but as Tilbury (2009) identifies, these increases have mainly resulted from children staying longer in care.

PLACE TABLE 9 ABOUT HERE

An important objective of the Norwegian CWS law in 1992 was to prevent children from entering out-of-home care where possible (Kojan & Fauske, 2010), with the most vulnerable children to be helped at an earlier stage to prevent separation, thereby reducing increases in the number of children with out-of-home services. However, the rates of children in out-of-home care have risen slightly during the past two decades. In 1987 approximately 5500 children in Norway were in foster or institutional care, with the numbers almost doubling to 10 847 by 2008 (7.5 children per 1000). It is important to note that while 6 406 children were placed outside their homes under the custody of CWS, the remaining 4 441 children's placements were registered as a supportive service in accordance with the CWA section 4-4. The total rate per 1000 children in out-of-home-care is higher in Norway (0-22 years) than Australia (0-17 years). However, while increases have occurred in both countries, the Norwegian situation is less significant. Nearly one quarter of the Australian children in out-of-home care in 2009 were aged between 0-4 years compared to the 10.4% of Norwegian children in 2008 aged between 0-5 years (Table 10). These data suggest that Norwegian supportive services are provided before the child is separated from its parents. However, caution should be exercised in interpretation as 17% of the Norwegian children in out-of-home care are aged 18-22 years and transitioning to independent adulthood. Table 11 illustrates that while the proportions of children in foster care are similar in both countries, relative and kinship care is larger in Australia, while Norway makes greater use of residential care and independent living, most likely due to their high proportion of teenagers and young adults in out-of-home care.

PLACE TABLE 10 AND 11 ABOUT HERE

Discussion

As pointed out earlier, when comparing CP/CWS systems across nations it is important to examine their contexts. While Australia and Norway share similarities, such as strong economies during the Global Financial Crisis, they have different ideological traditions. Australia has a market driven economy influenced by neo-liberal ideologies. Although it has been argued that Norwegian child and family policy is influenced by neo-liberal ideas (from solidarity to individualization) (Ericsson, 1996; Stjernø, 2004:57) the Norwegian system is markedly influenced by social democratic ideologies, and has a coordinated market system. These differences help explain important features of their respective programs. Norway's social democratic tradition emphasizes the welfare of the family, with early intervention and support important for vulnerable families. In Australia, predominant neo-liberal ideologies have resulted in a risk averse policy orientation that focuses on investigating risky and dangerous families.

However, the overall picture is nuanced as these countries also share some important similarities, such as the 'best interests' as the leading principle, although the interpretation and practice of this principle differs. During the two past decades both countries have experienced increased service demands, partly due to increased notifications of concern about children and families. Both countries have increased focus on children's rights. Moreover, their out-of-home care services share similarities albeit with the Norwegian rates being slightly higher. However, there are several factors affecting these rates and caution is required with interpretation. For example, the differences in age structure of the children in out-of-home care, with fewer young children in Norway being taken into care and remaining in care until the age of 23 years, whereas Australian children are released from care once they turn 18 years. Norway's more developed system of care for teenagers and young adults

inflates the numbers of children in care compared to Australia, which has more young children in care and far fewer young adults in out-of-home care. This does not necessarily mean that the Norwegian system is better than the Australian system regarding their out-of-home services. It may be that the Norwegian family services approach is better at keeping children in their homes in the early years of their lives, but less successful for younger adults. The Norwegian CWS, in their eagerness to avoid a break-down in the family, are perhaps giving parents too many chances through the provision of supportive services.

Both systems experienced increased service demand. However, the Norwegian system's focus on early intervention and support to minimize serious neglect, maltreatment and abuse has had consequences for social workers' assessments of needy children and parents, with a broader foundation for intervention in families introduced. On the other hand, the Australian system has only recently focused on these policies following major concerns about systemic efficacy and outcomes (ARACY, 2009; COAG, 2009). While the Norwegian system is not without case tragedies including the death in 2010 of a teenage girl in residential care, the extent of these failures has so far been considerably greater in the Australian system.

It is reasonable to conclude that the most crucial difference between these systems is their respective emphasis on providing supportive services. The supportive and welfare orientation in the Norwegian CWS is very clear, and in 2009, approximately 80% of children in the CWS receive some sort of supportive services. In Australia, the services offered are basically 'core' CP services, with key emphasis on protective orders and out-of-home services, rather than supportive and preventative services. While Australian authorities provide some supportive services, they are generally offered or provided by the not-for-profit agencies rather than the statutory CP system. These differences show how the ideological contexts form the

respective CP/CWS programs. A forensic, risk-focused approach affects the ways social workers assess children's needs and how parents are constructed as 'dangerous'. A child needs protection from a 'dangerous' parent, and separation is one option taken. In contrast, a family-orientated approach requires social workers to include a parent perspective in their assessments of risk, and supportive services are usually provided before children can be removed from their parents.

The forensic approach of the Australian system and the family orientation in the Norwegian system are also reflected through the sources of notifications: Police being the most frequent source in Australia and parents the most frequent source in Norway. This can partly be explained by the respective approaches towards supportive services and how problems are interpreted by social workers. Parents appear less likely to seek help if they are concerned about being treated as a risk. The Norwegian CWS offers a broad array of supportive services to address the problems and needs of parents and children.

Conclusion

In summary, both countries have addressed their increased service demands differently. While both embrace the 'best interests' principle, the Norwegian system focuses on support, and the Australian authorities on risk. The key questions then are what is the overall system mandate and mission of CP/CW and, how well do these systems address these? The main mission is to protect children and to minimize abuse and neglect. The results indicate that both systems protect children; however, through the extensive provision of supportive services the Norwegian system is also addressing the needs of socioeconomically marginalized families. Through supportive services, CWS appears to build social, economic and cultural capital when other welfare functions of the Norwegian system have failed (Kojan & Fauske, 2010).

Undoubtedly, the CP and CW systems reflect their own societal ideologies, traditions and social structures. Both have their advantages and limitations. Although the supportive function of the Norwegian system appears attractive, the system has been criticized for the lack of child perspective in decision-making processes. Possibly, this has resulted in a stronger emphasis on the rights of the child during the latter decade. The Australian system has focused more on the rights of the child over a longer period, as a reflection of a central idea from neo-liberal policies; that of individualization. Interventions using investigations have targeted children at risk of harm, the end result being rising numbers of children in out-of-home care for ever longer periods. In contrast, the focus in Norway on assisting families seems to offer help to address the problems of the children, either through directly helping the child or through assisting parents, with children either remaining in their custody or being placed in out-of-home care. The significant professional discretion in Norway gives room for contextual solutions when trying to minimize abuse and neglect and contrasts with Australia's increasing reliance on standardized assessments. International comparisons offer us the opportunity to contrast the approaches taken, and to critically assess their merits and outcomes in contextually appropriate ways. Perhaps most importantly, they allow us to reflect and learn from each other and improve the outcomes for vulnerable children and families.

References

- Australian Institute of Health and Welfare (2009) *Australias welfare 2009*. Australias welfare series no. 9. Canberra: AIHW.
- Australian Institute of Health and Welfare (2010) *Child Protection Australia 2007-2008*. Child Welfare Series no. 47. Canberra: AIHW.
- Andersson, G. (2006) *Child and Family Welfare in Sweden*. In: *Towards Positive Systems of Child and Family Welfare* (eds G. Cameron & N. Freymond), pp. 171-190. Toronto: University of Toronto Press.
- Australian Research Alliance for Children & Youth (ARACY) (2009) *Inverting the Pyramid: Enhancing Systems for Protecting Children*. ARACY, ACT.
- Blom, S. (2006) *Innvandrerne i Norge og Danmark: Høyest innvandrersandel i Oslo, men større segregasjon i danske byer*. *Samfunnsspeilet*, 4.
- Braithwaite, V., Harris, N. & Ivec, M. (2009) *Seeking to clarify child protection's regulatory principles*. *Communities, Families and Children Australia*, 4, 5-21.
- Bromfield, L. & Higgins, D. (2004) *The limitations of using statutory child protection data for research into child maltreatment*. *Australian Social Work* 57, 19-30.
- Bromfield, L. & Higgins, D. (2005) *National comparisons of child protection systems. Child abuse prevention issues*. National Child Protection Clearing House: Australian Institute of Family Studies.
- Cameron, G. & Freymond, N. (2006) *Understanding International Comparisons of Child Protection, Family Service and Community Caring Systems of Child and Family Welfare*. In: *Towards Positive Systems of Child and Family Welfare* (eds G. Cameron & N. Freymond), pp. 3-27. Toronto: University of Toronto Press.
- Clifford, G., & Lichtwarck, W. (Eds.) (2010) *Modernisering i barnevernet. Ideologi, kontekst og kompetanse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Council of Australian Governments (COAG) (2009) *Protecting Children is Everyone's Business, National Framework for Protecting Australia's Children 2009-2020*. Commonwealth of Australia, Canberra.
- Ericsson, K. (1996) *Barnevern som samfunnsspeil*. Oslo: Pax Forlag.
- Esping-Andersen, G. (1999). *Social Foundations of Postindustrial Economies*. Oxford: Oxford University Press.
- Fauske, H., Lichtwarck, W., Marthinsen, E., Willumsen, E., Clifford, G., & Kojan, B. H. (2009) *Barnevernet på ny kurs? Det nye barnevernet - et forsknings og utviklingsprosjekt i barnevernet*. Bodø: Nordlandsforskning.
- Gautun, H. (2009). *Det nye barnevernbyråkratiet: en studie av samarbeid mellom kommune og stat innen barnevernet*. Oslo: FAFO.
- Gillingham, P. & Humphreys, C. (2009). *Child Protection Practitioners and Decision-Making Tools: Observations and Reflections from the Front Line*. *British Journal of Social Work*, Advance Access, 1-19.
- Hagen, G. (2001) *Barnevernets historie: om makt og avmakt i det 20. århundret*. Oslo: Akribe.
- Harris, J. & McDonald, C. (2000) *Post-Fordism, the Welfare State and the personal social services: A comparison of Australia and Great Britain*. *British Journal of Social Work* 30, 51-70.
- Healy, K., & Oltedal, S. (2010) *An Institutional Comparison of Child Protection Systems in Australia and Norway focused on Workforce Retention*. *Journal of Social Policy*, First View, 1-20.

- Humphreys, C., Bromfield, L., Harries, M., Healy, K., Lonne, B., Mendes, P., McHugh, M., Sheehan, R. (2009) Shifting the child protection juggernaut to earlier intervention, *Children Australia*, 34, 5-9.
- Kalisch, D. W. (2000) *Social policy directions across the OECD region: reflections on a decade of change*. Canberra, Australia, Department of Family and Community Services, Commonwealth of Australia.
- Khoo, E. G., Hyvönen, Y., & Nygren, L. (2003) Gatekeeping in Child Welfare: A comparative Study of Intake Decisionmaking by social workers in Canada and Sweden. *Child Welfare League of America*, 82, 507-532.
- Kojan, B.H. (2010) Norwegian Child Welfare Services: A successful program for protecting and supporting vulnerable children and parents? Article in press, *Australian Social Work*.
- Kojan, B. H. & Fauske, H. (2010) Equalisation or clientification? The social class of families accessing services from the Child Welfare Services. Unpublished article.
- Lonne, B., Parton, N., Thomson, J., & Harries, M. (2009) *Reforming child protection*. London: Routledge.
- Lonne, B., & Thomson, J. (2005) A Critical Review of Queensland's CMC Inquiry into Abuse of Children in Foster Care: Social Work's Contribution to Reform, *Australian Social Work*, 58, 86-99.
- McDonald, C., Harris, J. & Wintersteen, R. (2003) Contingent on context?: Social work and the state in Australia, Britain, and the USA. *British Journal of Social Work* 33, 191-208.
- Marthinsen, E. (2010) Det "sosiale" i sosialt arbeid. Paper presented at FORSA in Trondheim 30.09.2010.
- Mathews, B., Goddard, C. Lonne, B., Short, S. & Briggs, F. (2009) 'Developments in Australian laws requiring the reporting of suspected child sexual abuse', *Children Australia*, 34, 18-23.
- NOU (Official Norwegian Reports) (2009) NOU 2009:22. Det du gjør, gjør det helt. Bedre samordning av tjenester for utsatte barn og unge. Departementenes Servicesenter: Oslo.
- United Nations (2009) *Human Development Report. Overcoming barriers: Human mobility and development*. New York: Palgrave Macmillan.
- Oppedal, M. (1997) Blir barn sett og hørt ved akutte vedtak? In: *Barnevern på barns premisser*. (eds Backe-Hansen & T. Havik), pp. 231-242. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Sapmi (2010) *The Sami People in Numbers* Retrieved 10 August, 2010.
- Scott, D. (2006a) Sowing the seeds of innovation in child protection. 10th Australasian Child Abuse and Neglect Conference, Wellington, New Zealand.
- Scott, D. (2006b) Toward a public health model of child protection in Australia. *Communities, Families and Children Australia*, 1, 9-16.
- Seim, S. (2007) Brukermedvirkning -et fremmedord for barn og ungdom i barnevernet. In *Brukermedvirkning i barnevernet*. (eds S. Seim & T. Slettebø), pp. 68-88. Oslo: Universitetsforlaget.
- Statistics Norway (2000) *Barn med barnevernstiltak 31. Desember, etter tiltak. Fylke. 1987-1999*. Oslo: SSB.
- Statistics Norway (2010a) *Immigrants and Norwegian-born to immigrant parents by country background*. 1 January 2010. Oslo: SSB.
- Statistics Norway (2010b) *Increased number of children in the child welfare services*. Oslo: SSB.
- Stang, E. G. (2007) Det er barnets sak. Barnets rettsstilling i sak om hjelpetiltak etter Lov om Barnevernloven § 4-4. Oslo: Universitetsforlaget.

- Steering Committee for the Review of Government Service Provision (SCRGSP) (2009) *Overcoming Indigenous Disadvantage: Key Indicators 2009, Productivity Commission*, Canberra.
- Stjernø, S. (2004) Solidariteten og velferdsstaten. In: *Fra mottaker til aktør. Brukernes plass i praktisk sosialt arbeid og forskning* (ed M. Sandbæk), pp. 31-68. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tilbury, C. (2009) A "stock and flow" analysis of Australian child protection data. *Communities, Families and Children Australia*, 4, 9-17.
- Veland, J. (1998) *Barnevern i små og store kommuner: i tette og løse samfunn*. Universitetet, Oslo.
- Veland, J. (2004) Barnevern i små og store samfunn. In: *Barnevernet - forutsetninger og gjennomføring*. (eds T. Havik, M. Y. Larsen, S. Nordstoga & J. Veland), pp. 164-170. Oslo: Universitetsforlaget.

Tables

Table 1: Key elements in CP/CWS organisation

	Norway	Australia
Jurisdiction	National	State and Territory
Responsibility for day-to-day activities	Basically municipalities and the centralised authority Bufetat	State and Territory statutory authorities
Policy/ program focus	Prevention, early intervention and support	Protection and risk
Work strategies	Contextual, high level of professional discretion	Standardised, assessment forms, 'legalism'
Responds to	Welfare, support needs and harm/neglect/abuse	Harm/neglect/abuse/ maltreatment

Table 2: Rates per 1000 Children Assisted by CWS Norway

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
26.8	26.9	26.8	27.4	28.3	28.8	29.8	31.0	32.1	32.9	34.8	35.9

Table 3: Rates per 1000 Australian Children Assisted by CP Agencies

	1997	2000	2003	2007	2009
Care and protection order (0-17 yrs)	3.3	4.1	4.6	6.0	6.9
Substantiation (0-16 yrs)	n.a.	n.a.	n.a.	7.3	6.9
Intensive family support (0-17 yrs)	n.a.	n.a.	n.a.	0.9	3.1

Table 4: Commenced Investigations per 1000 children

	2008	2009
Norway	25.2	27.2
Australia	37.3	40.2

Table 5: Investigations with Type of Action 2009, per cent

	Norway	Australia
Not substantiated/closed	49.2	66.4
Substantiated/resolution	50.2	33.6

Table 6: Sources of Notifications (%)

	NORWA Y (2009)	NSW (2009)	Vic (2009)	Qld (2009)	WA (2009)	SA (2009)	Tas (2009)	ACT (2009)	NT (2009)
Police	11.8	29.2	24.8	25.9	24.9	22.5	34.3	22.1	27.9
Parent	15.8	7.1	6.4	7.7	7.8	5.3	3.0	4.0	3.7
School personnel	5.7	11.6	13.9	12.8	13.8	10.8	14.8	16.8	13.0
Social worker / Social Security's staff	2.6	15.3	6.9	0.0	12.9	0.3	3.6	9.8	15.2
Medical practioner	4.9	0.5	3.5	15.5	2.2	14.2	1.8	0.6	2.3
Other relative	7.8	5.1	6.8	6.6	9.4	7.8	4.4	5.0	7.8
Friend/neighbour	2.5	3.3	5.5	6.6	4.3	4.7	3.8	5.9	3.5
Other	7.8	6.8	14.6	5.0	8.4	3.6	2.4	4.7	5.5
Departmental officer/public body	4.0	1.9	0.3	10.5	10.2	0.7	10.5	12.9	7.4
Other health personell	5.6	2.6	6.9	0.0	0.7	3.0	5.0	1.7	2.0
Childcare personell/kindergart en	4.2	1.6	0.0	1.0	0.8	2.1	0.9	1.3	0.5
Non-government org	0.2	8.5	9.4	3.7	2.0	1.0	0.5	11.6	6.2
Child	1.5	0.2	0.0	0.7	0.8	1.4	0	0.4	0.2
Child welfare services (N)	12.1	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Emergency child protection centre (N)	6.5	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Psychiatric Services for children (N)	4.6	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Educational/psychol ogical service (N)	0.8	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Asylum centre (N)	1.8	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Women`s refuge (N)	0.6	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Youth support team/youth centre (N)	0.6	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Unknown (N)	0.01	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Anonymous (A)	n.a.	5.2	0.0	3.3	1.7	3.0	1.0	2.1	1.9
Sibling (A)	n.a.	0.1	0.5	0.7	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1

Table 7: Reasons for Australian Substantiated Notifications 2009 (per cent)

	NSW	Vic	Qld	WA	SA	Tas	ACT	NT
Emotional abuse	34.8	45.6	37.9	17.8	51.7	47.7	40.1	25.2
Neglect	29.5	8.1	29.5	41.2	32.2	33.2	38.7	38.8
Physical abuse	19.6	39.0	25.6	20.6	11.1	13.3	17.0	25.9
Sexual abuse	16.1	7.3	7.1	20.4	5.0	5.8	4.2	10.1

Table 8: Reason for intervention in new cases, 2008 Norway (per cent)

Reason for Intervention	%	Reason for Intervention	%	Reason for Intervention	%
Conditions in home	50.3	Domestic violence	4.1	Child disabled	1.1
Other reason	17.0	Child's psychological problem	3.2	Mental abuse	0.7
Child's behavioural problems	14.8	Unknown reason	2.0	Neglect	0.6
Parent's mental illness	8.5	Physical abuse	1.8	Sexual abuse/incest	0.6
Parent's inability of care	7.0	Child's drug abuse	1.4	Parent's deceased	0.5
Parent's drug excess	5.9	Parent's somatic illness	1.2	Parent's criminality	0.4

Table 9: Children in out-of-home care (per 1000 children) (AIHW, 2010; SSB, 2000; 2010)

	1992	1998	2007	2008	2009
Norway ¹	6.9	5.8	7.5	7.7	8.0
Australia ²	n.a.	3.1	5.8	6.2	6.7

Table 10: The age of children in out of home care (per cent)

Age group	Australia	Age group	Norway
<1	3.2	<2	3.8
1-4 yrs	21.8	3-5 yrs	6.6
5-9 yrs	30.0	6-12 yrs	29.7
10-14 yrs	30.4	13-17 yrs	42.9
15-17 yrs	14.6	18-22 yrs	17.0

¹ Children from 0-22 years, and include out of home placements reported as support services

² Children from 0-17 years

Table 11: **Children in out-of-home care by type (per cent)**

Type of care	Australia (2009)	Norway³ (2008)
Foster care	47.1	51.5
Relative/kin (N: foster care within family)	45.4	21.3
Residential care	4.8	13.8
Independent living	0.5	9.7
Other home based care (N: emergency shelter)	1.4	3.7
Family group homes	0.4	0.0
Other	0.4	0.0

---

³ Children from 0-22 years, and include out of home placements reported as support services, i.e. voluntary placements

Paper III

Utgaven som foreligger i avhandlingen er et manuskript sendt inn til vurdering til tidsskrift for velferdsforskning 16.12.2010. Artikkelen er antatt i en revidert utgave i Tidsskrift for velferdsforskning, vol. 14, nr. 2, 2011, side 95-109 med tittelen "Et klasseperspektiv på barnevernets familier".

Forfattere:

Bente Heggem Kojan

Prof. Halvor Fauske, Høgskolen i Lillehammer

Sammendrag norsk

Norge anerkjennes som en velferdsstat med liten grad av sosial ulikhet, men nyere forskning viser et stabilt ulikhetsgap mellom sosiale klasser. Barnevernets bruk av hjelpetiltak har økt vesentlig de siste 25 årene, men det har vært lite forskningsfokus på barna som mottar hjelpetiltak. Artikkelen bygger på data fra spørreundersøkelsen 'Det nye barnevernet' (N=715). I artikkelen ser vi på barnevernfamilienes klassemessige profil, hva som karakteriserer problemene til barnevernbarn med ulik klassetilhørighet og hva slags tiltak barnevernet setter i gang for barna i de ulike klassene. Analysen viser at familier i alle sosiale lag er klienter i barnevernet, men at barn med foreldre i arbeiderklassen og ikke-sysselsatte er betydelig overrepresenterte. I analysen finner vi signifikante forskjeller i grunnlag for intervensjon og hvilken type tiltak som settes i gang for ulike klasser.

Abstract

English title: *Families in contact with the child welfare services: a class perspective*

Although Norway is recognised for low levels of socioeconomic inequality, recent studies suggest a stabile gap between social classes, particularly between the richest and the poorest

part of the population. Moreover, the number of families receiving assistance from the Child Welfare Services (CWS) increases. This article explores the social class of the families receiving assistance from the CWS, and how their class is related to the problems and services the children receives. 715 parents from different households were interviewed as a part of the project 'The New CWS'. The analysis shows that a variety of families are accessing assistance; however, non-employed and working-class families are significantly overrepresented. Further, we find significant correlations between the social class of the family and (1), the causes for intervention and (2), the types of services provided.

En klasseanalyse av barnevernets familier

Innledning

Barnevernets oppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Denne oppgaven er slått fast i barnevernlovens formålsparagraf, der barnevernet også er tillagt et mer generelt ansvar for å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår (jf. barnevernloven § 1-1). Oppgaven innebærer at barnevernet må gjøre vurderinger om risiko og beskyttelse, og vurderinger om hva som er god nok omsorg i motsetning til mishandling og omsorgssvikt (Kvillo 2007:35). Slike vurderinger er vanskelige, og innen barnevernet er utviklingspsykologiske modeller blitt viktige i utredninger av hvilken risiko barn og unge er utsatt for (Lichtwarck & Clifford 2010:19–22). I denne artikkelen er perspektivet et annet. Vi undersøker i hvilken grad og på hvilken måte levekårsforskjeller har betydning for problemer som barn og foreldre har. Et slikt levekårsperspektiv kan være supplerende i forhold til et mer individuelt og psykologisk orientert perspektiv som ofte anlegges i analyser av barnevernet.

Levekår og levekårsforskjeller for familier som utredes av barnevernet eller som har barneverntiltak, er analysert ved hjelp av klasseanalyse. Ved å anvende klasseanalyse løftes blikket fra barnet og familien til strukturelle forhold og levekår. Vi skal undersøke hva slags problemer barnevernet tar tak i og hvilke tiltak som settes inn. Spørsmålene som stilles er hvilken sammenheng det er mellom klasses tilhørighet og problemer som utløser en barnevernssak, og hvilken sammenheng det er mellom klasses tilhørighet og barneverntiltak. Slik sosial klasse defineres, vil analysen kunne kaste lys over hvilken betydning levekårsforskjeller har for problematikken som ligger til grunn for saker og tiltak i barnevernet. Analysen vil også vise hva slags klassemessig profil familiene som mottar hjelp fra barnevernet har.

I tidligere forskning er det flere studier om barnevernets barn og familier som setter søkelys på sosioøkonomiske forhold og levekår (Andenæs 2000; 2004; Flaatten og Sandbæk 1980; Freysteinsdottir 2007; Helgeland 2008). Særlig de siste fem årene har vi fått økt kunnskap om både barn og unges levekår, og om foreldrenes situasjon gjennom omfattende longitudinelle undersøkelser som er basert på registerdata (Christensen 2006; Clausen 2007; Clausen og Kristofersen 2008; Egelund 2008). Det er dermed solid forskningsmessig dokumentasjon som viser at familier som er i barnevernet har dårligere kår enn den øvrige befolkningen. Den forskningen som er gjort, er i hovedsak deskriptiv. Det er derfor lite forskning på hvordan levekår og sosioøkonomiske forhold henger sammen med problemene som familien har. Riktignok synes det å være enighet om at sosial klasse er knyttet til en form for risiko, men det er lite kunnskap om hvordan sammenhengene er (Lagerberg og Sundelin 2000:185).

Barnevern og barneverntiltak

Barnevernets oppgave må ses i forhold til hva slags forventinger og utfordringer barn og unge møter i dagens samfunn. Frønes & Strømme (2010:17) påpeker i boken "Risiko og

marginalisering” at i kunnskapssamfunnet skaper barns levekår i nåtiden risiko for framtidig marginalisering. Med andre ord er risiko ikke bare knyttet til barns utvikling, men også til deltakelse på samfunnets sentrale arenaer som ung og som voksen. En slik utvidelse av perspektivet ligger også i noen grad til grunn for endringer av barnevernlovgivningen.

En viktig begrunnelse for å erstatte barnevernloven fra 1953 med lov om barneverntjenester i 1992, var ifølge forarbeidene til loven at samfunnet hadde blitt ganske annerledes enn hva det var på 1950-tallet. De sosiale problemene som lå til grunn for omsorgssvikt og atferdsproblemer hadde endret karakter, og metodene og tiltakene som barnevernet brukte var i betydelig utvikling (Ot. Prp. 44 1991-92:11). Utover 1980-tallet ble barnevernet styrket gjennom handlingsplaner og utviklingsprogrammer, organisatoriske endringer og økning i antall ansatte i barneverntjenesten. Bakgrunnen for endringsarbeidet som ble igangsatt, var en økende erkjennelse av at mange barn og unge befant seg i en problematisk livssituasjon. I Stortingsmeldingen om barne- og ungdomsvernet som ble lagt frem i mai 1982, ble de foreslåtte styrkingstiltakene begrunnet med «urovekkende trekk i deler av barne- og ungdomsmiljøene» (St.meld. nr. 96 1981-82:3).

Styrkingen av barnevernet og loven av 1992 har nok bidratt til at et stadig økende antall barn har tiltak fra barnevernet. Fra 1987 (14044 barn) til 2009 (46487 barn) har det vært en tredobling av barn som i løpet av året har ett eller flere tiltak fra barnevernet (SSB 2010). De aller fleste av tiltakene som iverksettes er en eller annen form for hjelpetiltak. I 2009 utgjorde disse tiltakene 80 prosent av alle tiltak. Tallet på hjelpetiltak og omsorgstiltak har utviklet seg nokså ulikt. Mens hjelpetiltakene har hatt en stor økning, har antall omsorgstiltak vært nokså stabilt over tid. Siden det er hjelpetiltakene som har økt mest, indikerer det at veksten i antall barn og ungdom som har tiltak fra barnevernet i stor grad kan forklares ut fra det

forebyggende mandatet nedfelt i barnevernloven. Et slikt mandat gis i barnevernlovens § 3-1 der det heter at kommunen har ansvar for å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer. Forebygging av omsorgssvikt vil i hovedsak rette seg mot foreldrene ved å endre det som hindrer dem i å gi barna god nok omsorg, mens forebygging av atferdsproblemer vil være tiltak rettet mot barnet (Stang 1997).

Vilkårene for hjelpetiltak ble med barnevernloven av 1992 endret slik at det er tilstrekkelig at barn har "særlig behov", mens det i loven av 1953 var et krav om at vilkårene for omsorgsovertakelse måtte foreligge. Begrunnelsen for å gjøre vilkårene for hjelpetiltak mindre strenge, var at barnevernet kunne komme tidlig inn og på den måten forebygge problemer (Stang 1997:8; Lindboe 1998:74). I dette forebyggingsperspektivet er det forutsatt at problemene utvikler seg gradvis slik at tiltak på et tidlig tidspunkt vil kunne hindre senere omsorgsovertakelser. Hvis det var slik, ville ikke endringene i barnevernloven gjøre at flere barn oppfylte vilkårene for tiltak. Det framgår også av forarbeidene til loven at det ikke var meningen å utvide tallet på barn og familier som skulle få hjelp fra barnevernet (Stang 1997:9). Statistikken viser heller ingen markant økning i hjelpetiltak etter at barnevernloven av 1992 trådte i kraft. En slik endring skjer allerede i løpet av 1980-årene, og siden har det vært en jevn stigning i antall forebyggende tiltak. Sett i et slikt perspektiv kan det sies at endringene i vilkårene for hjelpetiltak bidro til å befeste en utvikling som allerede var på gang og som hadde sitt grunnlag i barnevernets praksis.

Stang (1997) påpeker at det også kan være at hjelpen gis til familien uten at den har et forebyggende formål. Hun mener at å la hjelpetiltakene ha et rent hjelpeformål har støtte i barnevernlovens § 4-4, første ledd, om at barneverntjenesten gjennom hjelpetiltakene skal bidra til å gi barnet "gode levekår og utviklingsmuligheter" (Stang 1997:10). Selv om dette

kan være tiltak for å bedre barnets situasjon generelt og ikke for å snu en negativ utvikling, kan det likevel ha et forebyggende formål. Innenfor moderne forebygging legges det også stor vekt på å fremme positiv utvikling, slik at det som vil være avgjørende for om dette skiller seg fra en universell forebygging er om tiltaket er begrunnet i barnets ”særlige behov”. En nyere undersøkelse tyder også på at den velferdsrettede og familieorienterte delen av barnevernet er styrket (Fauske, Lichtwarck, Marthinsen, Willumsen, Clifford og Kojan 2009). Barnevernets innsats er i løpet av noen tiår dreid i retning av å sikre barn gode oppvekstvilkår, og dette innebærer også at barnevernarbeidere må forholde seg til en annen type vurderinger enn vurderingene knyttet til akutte tilfeller av omsorgssvikt. Det er denne delen av barnevernet vi betegner som ‘velferdsbarnevernet’ i artikkelen. Bob Lonne og medforfattere konstaterer at tendensen i utviklingen av barnevernet i de vestlige land er at det skjer en utvikling vekk “from a narrow focus on child protection to one which is more concerned with early intervention and the improvement of children’s well-being” (Lonne, Parton, Thomson og Harries 2009:46). Med andre ord har barnevernet fått en tilleggsdimensjon i forhold til vurderinger av risiko for at barnets helse som går på vurderinger av barnets behov og velferd. I denne forstand kan det sies at barnevernet består både av et risikobarnevern og et velferdsbarnevern. Slik utviklingen har vært siden 1980-tallet, er det velferdsbarnevernet som har økt mest.

Data og metode

Det empiriske grunnlaget for artikkelen er data fra en survey gjennomført som en del av prosjektet ‘Det nye barnevernet’. Som første fase av dette prosjektet ble 715 foreldre i fem regioner i Norge som hadde klientstatus i barnevernet perioden 2008-2009 intervjuet. Spørreskjemaet inneholdt spørsmål om kontakten med barnevernet, vurderinger av barnas behov og opplysninger om levekår. I tillegg til intervjuet med foreldrene, fylte

barneverntjenesten i de aktuelle kommunene ut et skjema med supplerende opplysninger om barnevernsaken. SPSS statistical software 17.0 ble benyttet til å analysere dataene.

For å finne frem til barnas klassetilhørighet, er Statistisk Sentralbyrås Standard for Yrkesklassifisering som er basert på yrkesklassifiseringen ISCO-88(COM) og European Socioeconomic Classification (ESeC) benyttet. ESeC er basert på - og nært beslektet med - det såkalte Erikson-Goldthorpe-Portocarero -skjemaet (EGP) (Erikson og Goldthorpe 1992). Dette er det mest brukte klasseskjemaet i europeisk sosiologi, og har vist seg nyttig i empiriske analyser av sammenhengen mellom samfunnsmessig posisjon og levekår og sosial ulikhet. I ESeC er klasse definert ut fra yrkestilknytning slik Goldthorpe og medarbeidere gjør. Dermed er det et hovedskille mellom de som har yrkestilknytning og de som ikke har det, og det er videre et skille mellom ulike posisjoner i markedet og i produksjonen. Det skilles mellom arbeidskontrakter og servicekontrakter. Servicekontrakter har større grad av autonomi i arbeidet, mindre overvåking bedre forhold når det gjelder arbeidsbetingelser, lønn og karrieremuligheter enn arbeidskontrakter. Foreldreinformanten (mor eller far til barnet som var registrert som klient) ble bedt om å oppgi yrke til ”biologisk far” og ”biologisk mor”. Yrket ble skrevet inn i surveyen med kode fra Standard for yrkesklassifisering. Kodene ble deretter kategorisert i 10 klasser som angitt i ESeC og deretter forenklet til 4 hovedklasser. I analysen er foreldrenes klassetilhørighet bestemt etter forelderen med høyest klassetilhørighet i familier der foreldrene bor sammen. Der barnet er bosatt utenfor hjemmet (ikke bor med biologisk mor eller far) er også den av foreldrene som har høyeste klassetilhørighet lagt til grunn for analysen. I familier hvor barnet bor sammen med enten mor eller far, bestemmes klassetilhørigheten ut fra denne forelderen. Dette fordi den andre forelderen ofte vil kunne være nokså perifer i barnets oppvekst, og derfor ha liten innvirkning på levekårene til familien. Totalt 707 barn er klassifisert etter foreldrenes yrkesstatus. De øvrige 8 barna måtte utelates i analysen.

Sosiologer som Ulrich Beck (Beck og Beck-Gernsheim 2001) og Anthony Giddens (1994; 2000; 2001) har argumentert med at det senmoderne samfunnet er preget av individualisering av risikoer, der den enkeltes valg blir utslagsgivende for sosiale ulikheter. Om dette betyr at sosial klasse har mistet sin betydning er likevel ikke så selvsagt. Selv om de klassebaserte fellesskapene har gått i oppløsning, vil klasse kunne ha sin betydning både økonomisk, sosialt og kulturelt (Dahlgren & Ljunggren 2010, Atkinson 2007). Nyere forskning om sosial ulikhet i Norge viser imidlertid at mobiliteten i samfunnet ikke blir større, men at ulikhetsgapet mellom sosiale klasser er forholdsvis stabilt (Hansen, Flemmen og Andersen 2009).

ESeC er en anerkjent og brukes som internasjonal standard for å operasjonalisere klassebegrepet. I ESeC vektlegges fire posisjoner: arbeidsgiver, selvstendig næringsdrivende, arbeidstaker og ufrivillig ekskludering fra arbeidsmarkedet. ESeC er en hierarkisk oppbygd klassifisering, og fire klasser er et resultat av en trinnvis reduksjon av langt flere yrkesgrupperinger ISCO-88(COM). Disse klassene benyttes i artikkelen:

1. *Faglige og administrative ledere (Nr. 1 i tabeller):* Ledere og profesjonelle (serviceforhold). Høyere og lavere grad av ledere og profesjonelle, for eksempel advokater, forskere, ingeniører, helse –og sosialarbeidere, lærere, journalister, it-teknikere. Inkluderer personer med arbeidstakeransvar, så yrker som også kan komme inn under klasse 2 og 3, for eksempel håndverkere, kan komme inn i denne klassen.
2. *Selvsysselsatte og lavere funksjonærer (Nr. 2 i tabeller):* Mellomlag (både serviceforhold og arbeidskontrakt). Eksempler er kontorpersonale og andre yrker som følger av å jobbe med klasse 1.
3. *Arbeiderklasse (Nr. 3 i tabeller):* Arbeidskontrakt. Eksempel på yrker er håndverkere, rengjørere, maskinoperatører, omsorgsarbeidere, butikkmedarbeidere.
4. *Ikke-sysselsatte (Nr. 4 i tabeller):* Arbeidsledig/aldri jobbet (ikke arbeidsforhold).

Den generelle validiteten i datagrunnlaget betraktes som god. Familiene i surveyen speiler på flere områder den øvrige barnevernpopulasjonen, blant annet i forhold til alder, type tiltak og hvem som var melder. I rapporten fra prosjektets første fase er validitetsgrunnlaget diskutert nærmere (Fauske mfl. 2009). Når det gjelder anvendbarheten ved ESeC konkluderer Eikemo, Kunst, Judge og Mackenbach (2008) med at inndelingen egner seg godt sett i lys av norske samfunnsforhold.

En survey setter objektive forutsetninger for hva som måles, og hva det skal måles i. Derfor gir ikke datamaterialet innsikt i foreldrenes eller barnas subjektive opplevelse av klassetilhørighet. Pierre Bourdieu (2002) mener at klasse er en tilskrevet kategori, og ikke handler om den enkeltes identitet. Samtidig viser en nyere svensk studie at 94 % av informantene klassifiserte seg selv innenfor et klasselag (Bengtsson & Berglund 2010:35). Vi vet ikke om barna erkjenner eller identifiserer seg med den klassen de objektivt sett blir klassifisert i. Etisk sett kan det derfor representere et problem å klassifisere barn og unge i klassehierarki. En begrensning ved analysen er at vi vet lite om forholdet mellom egenopplevd klassetilhørighet og den klassifiseringen vi har foretatt. Allikevel kan det være viktig å foreta analyser av familiene i barnevernet hvor samfunnsmessige strukturene belyses. Særlig fordi vi vet at klassetilhørighet kan ha betydning for barn og unges velferd og livssjanser (Bottero 2005). Derfor er argumentet for å inkludere barn og ungdom i en slik klassifisering, at foreldrenes klassetilhørighet gir tilgang til ulike ressurser som igjen påvirker barnas oppvekstvilkår.

Barnevernfamilienes klassetilhørighet

Klasseanalysen viser at barn fra alle sosiale klasser er representert i dagens barnevern. Som det framgår av tabell 1 har nær hvert femte barn i barnevernet foreldre som tilhører klassen av faglige og administrative ledere. En noe lavere andel – 12 prosent - faller inn under klassen av selvsyssele og lavere funksjonærer. Barn og unge fra arbeiderklassen utgjør allikevel

tyngdepunktet blant dem som er i barnevernet. Halvparten av barna har en slik klassebakgrunn. I disse familiene har også begge foreldrene i stor grad lik klassetilhørighet til forskjell fra de øvrige familiene hvor mor og far ofte har nokså ulik klassetilhørighet. Det er 1/5 av barna som har foreldre som står utenfor arbeidslivet. Ser en spesifikt på mors og fars klassetilhørighet, er 29 % av mødrene og 15 % av fedrene uten arbeidsinntekt. Dette er av betydning siden 53 prosent av barna bor sammen med mor.

[Plasser tabell 1 her]

Datagrunnlaget i denne studien og tidligere studier om barns klassetilhørighet i barnevernet er ikke direkte sammenlignbare på grunn av ulike måter å operasjonalisere klasse på. I tidligere analyser er ikke klassetilhørighet gjort til noe poeng utover å vise mer generelt til familiens levekår. Det er heller ikke gjort noen lignende klasseanalyse som den som er gjort her av den norske befolkning. Derfor finnes det ikke studier som direkte kan sammenlignes med denne undersøkelsen. Hva vi vet, er at stadig flere tar høyere utdanning, og familier med tilknytning til servicerelevante yrker øker i vestlige land. Som en konsekvens reduseres arbeiderklassen i omfang. I følge Hansen, Flemmen og Andersen (2009) kan rundt 35 % av den norske befolkningen karakteriseres som arbeiderklasse med bruk av skjemaet The Oslo Register Data Class Scheme (ORCD). Om lag 12-13 % klassifiseres som ikke-sysselsatte, og mottar inntekt gjennom offentlige velferdstjenester. Over halvparten av den norske befolkningen befinner seg i de øvre sosiale klassene. Det er derfor grunnlag for å anta at arbeiderklassen og de som ikke er sysselsatt, er klart overrepresenterte i barnevernet.

[Plasser tabell 2 her]

Kjennetegn ved de ulike sosiale klassene

Slik sosial klasse er definert, indikeres ulikheter langs flere dimensjoner. Disse ulikhetene framgår av tabell 2. Klasseanalysene er basert på yrkesklassifisering, og det er derfor ikke uventet at det er klare inntekts- og utdanningsforskjeller mellom klassene. Samtidig viser dette at familiene har nokså ulike ressurser både økonomisk og kulturelt når disse er målt ved inntekt og utdanning. I gjennomsnitt tjener faglige og administrative ledere som har barn i barnevernet over dobbelt så mye som de som ikke er sysselsatt, og det er betydelige forskjeller i utdanningsnivå mellom de sosiale klassene. Tabellen viser videre at mødre i arbeiderklassen og mødre uten yrkestilknytning har noe lavere gjennomsnittsalder enn mødre fra de øvrige klassene. Aldersforskjellene mellom fedre er ikke signifikant. Det er også en klar sammenheng mellom barnas alder og sosial klasse. Arbeidsklasseforeldre og foreldre som ikke er sysselsatt har i gjennomsnitt yngre barn enn foreldre i de øvrige klassene.

[Plasser tabell 3 her]

Tabell 3 viser at foreldre som tilhører klassen av faglig og administrative ledere så å si ikke har barn under 3 år i barnevernet, mens de har en relativt høy andel barn i barnevernet som er 12 år og eldre. Foreldre som ikke er sysselsatt har en aldersfordeling for barna som et motsatt. Andelen av barn under 3 år er høyest, mens den er klart lavere i de øvrige alderskategoriene. Det synes derfor som om barn og unge fra høyere sosiale klasser kommer relativt sent inn i barnevernet. Årsaken kan være at barn og unge i de øverste klassene blir meldt til, eller kommer i kontakt med, barnevernet på et senere tidspunkt enn barn i arbeiderklassen. En annen faktor kan være at noen barn fra arbeiderklassen blir 'sjekket ut' av barnevernet når det kommer i tenårene slik at deres relative andel blir lavere. Disse tendensene kan også ha

sammenheng med at det er ulike problemer som familiene i de forskjellige klassene får hjelp til.

Sammenheng mellom sosial klasse og familiens problemer

For å belyse spørsmålet om det er sammenheng mellom problemene som familiene har klasses tilhørighet, skal vi se nærmere på hva foreldrene og profesjonsutøverne i barneverntjenesten oppfatter som problemet. I datamaterialet er det to variabler som kan indikere hvilke problemer familiene har. Den første er innholdet i meldingen som barneverntjenesten mottok. Dette var et åpent spørsmål, og beskrivelsene som barneverntjenesten har gitt er gruppert i fire kategorier. Kategoriene dreier som om forhold ved barnet, om forhold ved foreldrene som for eksempel økonomiske problemer eller manglende tilsyn med barna, om konflikter mellom foreldre i forbindelse med skilsmisse og barnefordeling, og til sist meldinger som dreier om vold i familien, rus eller seksuelle overgrep. Den andre variabelen vi bruker, er foreldrenes egne fortellinger om hva som gjorde at de kom i kontakt med barnevernet. Fortellingene fra foreldrene er rikere på informasjon enn beskrivelsen av meldingene fra barnevernet, noe som gjør det mulig å spesifisere problemene mer enn innholdet i meldingene ut fra barneverntjenestens beskrivelse. Det er også et visst avvik mellom innholdet i meldingen som barneverntjenesten har mottatt og foreldrenes oppfatning av hva problemene er. Derfor er det også et poeng å analysere sammenhengen mellom klasses tilhørighet og problemer både ut fra barneverntjenestens beskrivelse og foreldrenes oppfatning.

[Plasser tabell 4 her]

Tabell 4 viser at i meldingene som barneverntjenesten mottar, er det en klar tendens til at i familier som tilhører de to øverste klassene er det barnets problemer som rapporteres. I familier der foreldrene ikke har tilknytning til arbeidslivet, er det derimot foreldrenes problemer som dominerer. For disse familiene utgjør foreldrenes problemer den klart største andelen av problemer som meldes til barneverntjenesten. Når det gjelder konflikter i familiene, er det ingen klar sammenheng mellom problemer og klasses tilhørighet. Problemer knyttet til vold, rus og overgrep forekommer imidlertid i noe større omfang i familier hvor foreldrene ikke er sysselsatt enn i familier der foreldrene tilhører klassen av faglige og administrative ledere. Sammenhengen mellom denne type problemer og klasses tilhørighet er noe svakere enn for barnets problemer og foreldrenes problemer, men den er tydelig og signifikant. Under tendensene i tabell 4 ligger barnas aldersfordeling. Som tidligere vist er det noe ulik klassemessig sammensetning av de yngre og eldre barna i barnevernet. Det kan skyldes at for de høyere klassene er det ikke foreldrenes men barnas problemer som er grunnen til at barnevernet intervensjoner. En mulig forklaring på hvorfor det er slik, er at det kan ta tid før barnas problemer blir av en slik art at de meldes til barneverntjenesten, eller at problemene rett og slett oppstår når barna blir eldre. Dermed vil det ikke være tilstrekkelig grunnlag for barnevernets inngripen på et tidligere tidspunkt.

[Plasser tabell 5 her]

Som nevnt ovenfor, gir foreldrenes fortellinger om hva som gjorde at de kom i kontakt med barneverntjenesten, mulighet til en mer spesifisert inndeling av problemer. I grove trekk er imidlertid tendensene i tabell 5 de samme som den som framkommer i tabell 4. Klassen av faglig og administrative ledere har en klart større andel enn de øvrige klasser på barn med atferdsproblemer eller atferdsforstyrrelser. Øvrige problemer hos barnet viser samme tendens.

Når det gjelder foreldres rusproblemer forekommer det i større grad blant foreldre som ikke er sysselsatt enn blant foreldre i de øvrige sosiale klassene. Derimot er det ingen klare forskjeller mellom klassene når det gjelder psykisk helse, vold og overgrep, mangler ved omsorgen og økonomiske problemer. Det er heller ingen klar tendens når det gjelder tilfeller hvor foreldrene er uenige eller ukjente med grunnlaget for meldingen. Lite nettverk som årsak til problemene forekommer noe mer blant de høyere sosiale klassene enn blant foreldre som står utenfor arbeidslivet. Denne tendensen er imidlertid ikke så sterk. En slik spesifisering av problemene som er gjort i tabell 5, kan bidra til en forenkling av problemene. For eksempel vil økonomiske problemer kunne være en del av problematikken i flere av familiene selv om de ikke er den utløsende årsak til at familien kom i kontakt med barneverntjenesten. Typisk for mange av familiene er at problematikken er ganske sammensatt, noe som bør mane til en viss forsiktighet når det trekkes slutninger om hvilke problemer som har liten eller ingen betydning.

[Plasser tabell 6 her]

Barnevernets tiltak overfor ulike klasser

Barneverntjenesten bruker et bredt spekter av tiltak. Et hovedskille går mellom tiltak som settes inn i hjemmet i samarbeid med foreldre og barn, og tiltak hvor barnet plasseres utenfor hjemmet. I barnevernloven av 1992, kom det inn en bestemmelse om at barnet kunne plasseres utenfor hjemmet som hjelpetiltak hvis det ble antatt at foreldrene ikke over lang ville være ute av stand til å ta seg av barna (bvl. § 4-4). Som det framgår av tabell 6, blir denne muligheten benyttet i større grad blant foreldre i de høyere sosiale klassene enn i de lavere sosiale klassene. Tendensen er motsatt for plassering der barneverntjenesten overtar omsorgen for barnet. Denne type plasseringer forkommer i størst omfang i de lavere sosiale klasser. Med andre ord er det en klar forskjell mellom sosiale klasser som går på om

plasseringen av barnet er basert på frivillighet eller tvang. Det er ingen klar sammenheng mellom klassetilhørighet og hjelpetiltak utenom frivillig plassering. Ellers er det foreldre som tilhører klasse av faglige og administrative ledere som har flest av det som kalles akutt plasseringer og tilbakehold i institusjon (bvl. § 4-24). Dette gjelder barn som viser alvorlige atferdsvansker knyttet til kriminalitet og rus.

Barneverntiltakene atskiller seg også fra hverandre ved hvor inngripende de er for familien og hvor ressurskrevende de er for barneverntjenesten. Øyen, Clifford og Gustavsen (2010: 13-16) har lagt dette til grunn for en kategorisering av tiltak ut fra grad av intensitet som nettopp defineres ut fra grad av inngripen i familien og de offentliges ressursbruk. De kategoriserer tiltakene som bistand, veiledning, fosterhjem og institusjon. Denne kategoriseringen er også benyttet i analysen av sammenhengen mellom klassetilhørighet og barneverntiltak.

[Plasser tabell 7 her]

Tabell 7 viser signifikant sammenheng mellom klassetilhørighet og type barneverntiltak. Tendensen er klarest for fosterhjem der dette er mest utbredt blant foreldre som ikke er sysselsatt. Det er også en klar tendens i institusjonsplassering, men den er noe annerledes enn for fosterhjem. Det er foreldre i den høyeste og laveste klassen som den største andelen barn i institusjon. For foreldre i klassen av faglige og administrative ledere går det sammen med at de også har relativt mange barn med atferdsproblemer og andre problemer, men foreldre som ikke er sysselsatt har ikke på langt nær så mange barn med denne type problemer. Når det gjelder bistand, er det selvsysselsatt og lavere funksjonærer som mottar minst av denne type tiltak.

Sentrale resultater i klasseanalysen

Det er godt belegg i forskningen for at sosial klasse påvirker både levekår og livssjanser generelt (Breen 2004; Hansen og Wiborg 2010). Studiene viser at sosial bakgrunn har en direkte effekt både for oppvekst og for livsløpet senere. Det er også funnet en sammenheng mellom sosial bakgrunn og ulike typer ulemper og problemer som i stor grad å synes å bli overført mellom generasjoner. Noen studier viser også at de sosiale ulikhetene øker utover livsløpet (Chan, Birkelund, Aas og Wiborg, 2010; Wiborg & Hansen 2009; Wiborg & Møberg 2010). Disse forskningsresultatene gir et grunnlag for å drøfte hvilken betydning resultatene fra klasseanalysen av barnevernsfamiliene kan ha. Som påpekt tidligere, er det grunn til å anta at barn med arbeidsklassebakgrunn er overrepresentert i barnevernet. Det samme gjelder barn som har foreldre som har svak eller ingen tilknytning til arbeidsmarkedet. En god del av disse barna kommer i kontakt med barnevernet fordi foreldrene har problemer, noe som medfører en viss mulighet for at problemene videreføres til barna. Barnevernets inngripen skal derfor kunne bidra til å svekke eller bryte overføringen av problemer fra foreldre til barn. Hvis det skal skje, må tiltakene rettes inn mot foreldrenes problemer og helst før barna har begynt å vise tegn på problemer. Tidlig intervensjon vil i slike tilfeller være i forhold til foreldrenes omsorg og ikke i første rekke ut fra at barna har begynt å vise begynnende tegn på problemer. Begrunnelsen vil være å styrke foreldrenes omsorgskompetanse og bidra til å bedre barnas velferd.

Barneverntjenesten er en selektiv eller behovsprøvd velferdstjeneste, og slik sett vil det være rimelig å anta at det er en viss likhet i hva slags problemer som utløser tiltak fra barnevernet. Likevel viser våre analyser at det det klar sammenheng mellom klasses tilhørighet og hvilke problemer som gjør at barnevernet intervensjoner i familien. Det viser seg at det er forskjeller

mellom klassene både når det gjelder hvorfor barnevernet griper inn og hva som skjer når familien er kommet inn i barnevernet. Barn fra alle klasser er representert i barnevernet, men empirien gir grunnlag for å hevde at både inngangen i barnevernet og det som skjer når familien kommer inn i barnevernet betinges av klasses tilhørighet. Klasseanalysen viser riktignok et mangfoldig bilde. Barn i fra familier øverst i klassehierarkiet kommer inn i barnevernet på et senere tidspunkt enn andre barn. De er eldre enn barna i de som har sin bakgrunn i de lavere klassene, og de oppfattes oftere som problembæreren. Det enkleste svaret på hvorfor det er slik, vil være at i de øverste klassene viser barnas problemer seg på et senere tidspunkt. Det er imidlertid grunn til å anta at også andre forhold har betydning. Selv om det ikke er entydig sammenheng mellom klasse og status, vil mange av foreldrene fra de øverste klassene ha relativt høy status. Det er grunn til å anta at status vil påvirke relasjonen mellom barnevernarbeiderne og foreldrene (Kojan 2010). Dessuten vil det nok være slik at høystatusforeldrene også har et mer sammenfallende syn med barnevernarbeidere på barn, barns behov og utvikling samt barneoppdragelse enn barnevernet har med foreldre fra lavere sosiale klasser. Studier viser at arbeiderklasseforeldre og middelklasseforeldre har nokså forskjellig oppfatning av omsorg og oppdragelse (Stefansen & Blassvær 2010). Det er også rimelig å anta at slike forskjeller blir tydeligere etter hvert som barnevernet vektlegger barnas behov og velferd. Vurderinger av hva barn trenger og hva som er godt for barn, vil kunne være mer kontroversielt enn hva som er skadelig for barn. Dette er en problemstilling som knytter an til forebygging generelt, nemlig at endring fra å forebygge det negative til å bygge det positive medfører også en diskusjon om hva det positive eller 'gode liv' er (Coohey & Marsh 1995, Elvebakk 2006). Innenfor det som kan kalles et velferdsbarnevern, blir det Nicole Hennem kaller samfunnets barneprojekt tydelig. Som hun framhever kan det som anses som legitim kunnskap om barn bidra til å posisjonere foreldre i forhold til barn og andre voksne. Slik sett disiplineres foreldrene gjennom barna (Hennem 2010:69). I denne forstand

blir barnevernets intervensjon i familien noe mer enn hjelp. Intervensjonen bidrar også til å posisjonere barn og foreldre ut fra ulike teoretiske tilnærminger (Midjo 2010).

Bidrar barnevernet til å utjevne og skape mer like livssjanser?

Klassetilhørighet har klar sammenheng med det som Max Weber kalte livssjanser. I denne forstand viser klassebegrepet til materielle og kulturelle ressurser som gir bestemte fordeler eller ulemper i kampen om attraktive goder (Dahlgren & Ljunggren 2010:13). Analysen vår viser at barn i arbeiderklassen og ikke-sysselsatte er en gruppe som særlig påvirkes av det relative ulikhetsgapet mellom klassene. Det henger sammen med at utøvelse av foreldreskap, barnets utviklingsutbytte og dets tilgang til sosiale, økonomiske og kulturelle ressurser kan knyttes til familiens klassetilhørighet. I analysen kommer det frem signifikante forskjeller når det gjelder type tiltak som settes i gang for ulike klasselag. Både foreldre og barnevern oppfatter det slik at barnet oftere er problemet i klassen faglige og administrative ledere. Foreldrene selv eller sosioøkonomiske årsaker er oftere knyttet til barn i arbeiderklassen og ikke-sysselsatte. Tiltakene fra barnevernet henger sammen med grunnlaget for kontakt, og for barna i de lave klassene kan tiltakene som benyttes spores tilbake til sosioøkonomiske problemer. Barnehage og SFO kan gi barnet tilgang til sosial og kulturell kapital, samtidig som det letter på det økonomiske trykket for foreldrene i arbeiderklassen og ikke-sysselsatte.

Barnevernets tiltak kan også ses som et målrettet tiltak for sosial utjevning, tiltak som trer inn når den universelle velferdspolitikken ikke er tilstrekkelig for familiene. Slik kan barnevernet bidra til å skape mer like livssjanser for barn i de lave klassene. Sosial utjevning er en krevende oppgave, og det kan diskuteres i hvilken grad barnevernet kan forventes å skjøtte en slik oppgave. Frønes (2010:116) argumenterer for at i et kunnskapssamfunn må

skolen være sentral i forståelsen hva barnevernet skal være. I det ligger også at i et kunnskapssamfunn blir barnevernet involvert på en annen måte enn tidligere i barnas kvalifisering og kompetanseutvikling. En viktig dimensjon i arbeidet vil fremdeles være barnevernets tradisjonelle arbeid for å forebygge helseskader og utviklingsforstyrrelser, men i tillegg kommer i enda sterkere grad enn før at barnevernet må bidra til at barna settes i stand til å mestre utfordringer og krav som de vil møte i et kunnskapssamfunn. Da blir det

forholdsvis tydelig at barnevernet sammen med andre tjenester må bidra til å skape bedre livssjanser for de barna som relativt sett er svakest stilt. Spørsmålet som må stilles er hvorvidt barnevernet er best egnet til å svare på problemer som så tydelig henger sammen med klasserelatert ulikhet - er denne individuelle formen for utjevning løsningen?

Gruppen av foreldre som selv tar kontakt med barnevernet har økt betraktelig. Packman, Randall og Jacques (1986:139) identifiserte denne gruppen som "the volunteered". Nå ser vi at denne andelen har økt, og for nærmest halvparten av barna som har klientstatus i barnevernet har foreldrene selv tatt kontakt eller vært enig i kontaktetableringen (Fauske mfl. 2009). Andelen foreldre som oppsøker barnevernet i Norge må betraktes som stor. Barnevernet i Norge legger utvilsomt til rette for at barn i lavere klasser kan få bedret sine livssjanser gjennom en lang rekke hjelpetiltak. Det er mye velvilje i systemet. Og har man ikke oppnådd det viktigste når klientene synes å være tilfredse og behov i stor grad synes å bli respondert på? Har det noe å si hvem som yter hjelpen, og hvordan den gis? Det er lett å være enig i at det viktigste må være at behov dekkes, problemer løses og livssjanser økes. Samtidig er det noen kritiske momenter som bør trekkes frem.

Mulige implikasjoner av klassebarnevernet

En konsekvens av et stadig større velferdsbarnevern er at skjønnsutøvelsens karakter endres.

Barnevernet må i dag i langt større grad se fremover og vurdere hvilke risiko og

resiliensfaktorer som kan være aktuelle for akkurat dette barnet. Parton, Thorpe og Wattam (1997) poengterte denne endringen i barnevernet allerede på 1990-tallet i England.

Barnevernarbeidere må forholde seg til en ekstrem kompleksitet, som krever en mer holistisk tilnærming i vurderingen av barns (utvidede) behov. En annen side er at barnevernets beslutningsprosesser er blitt mer demokratiserende. Relasjonen mellom profesjonsutøver og bruker er demokratisk i den forstand at den er ”et resultat av en deliberativ prosess der de involverte partene kommer fram til enighet” (Fauske 1998:21). At slike prosesser får større plass i barnevernets beslutningsarbeid, har sammenheng med at mange barns og foreldres behov i større grad er velferdsrelaterte.

Analysen vår viser at denne utviklingen har konsekvenser for hvilke barn som rekrutteres inn i barneverntjenesten. Arbeiderklassen og ikke-sysselsatte familier får lavere terskel for å komme i kontakt med barnevernet. Grupper med ytre risikotrekk (foreldre med lav utdanning, lavinntektshusholdninger, arbeidsledige, enslig forsørgere) vekker lettere bekymring hos barnevernet og potensielle meldere. Risikoblikket kan bidra til at flere sosioøkonomisk marginaliserte barn og unge blir klienter i barnevernsystemet, gjennom generalisering og stereotyper av det som oppfattes som risikofaktorer.

Sosioøkonomiske faktorer kan også bli en form for forventninger som realiseres som en selvoppfylgende profeti. Ejrnæs (2008) har kritisert det danske barnevernfeltet for at de i for stor grad vektlegger å hindre en potensiell sosial arv mellom foreldre og barn. Han mener at noen barn blir utstyrt med en dårlig prognose, fordi foreldrene har ytre risikofaktorer. Dette igjen, stigmatiserer eller stempler barna som potensielle tapere. Det kan føre til at barna uten grunn bekymrer seg for at de ikke vil klare seg godt nok i samfunnet.

Utviklingen av barnevernet i en mer velferdsrettet retning har – slik det er påpekt ovenfor - en normativ dimensjon, og handler om hvilke verdier samfunnet knytter til en god barndom. Sosiale institusjoner som barnevern legitimerer middelklassens oppdragelses- og omsorgspraksiser (Lareau 2003; Sayer 2005; Vagli 2009). Det dreier seg om at familiens klassetilhørighet henger sammen med deres sosiokulturelle forventninger til hvordan barn bør oppdras. I en norsk studie om klassebaserte foreldrepraksiser fant Stefansen og Farstad (2008) at familier i arbeiderklassen vektlegger trivsel, og at middelklassefamilier er mer opptatt av pedagogiske prosjekter og læring. Lareau (2003) fant tydelige klasseskiller i hvordan familier organiserer seg og setter noen hverdagspraksiser fremfor andre. I en sosialantropologisk studie studerte hun oppdragelsesstrategier for ulike klasser. Uavhengig av klasse oppfattet de fleste sin måte å yte omsorg på som den riktige, selv om praksiser og verdier differensierte. Problemet for barna og foreldrene i de laveste klassene, var at sosiale institusjoner favoriserte middelklassen og overklassens barn ved å legitimere deres oppdragelsespraksiser. Denne studien viser hvordan barn fra ulike klasser stiller med ulike kort og har ulike premisser når de deltar i spillet. Klasse har dermed ikke bare noe å si for tilgang til ulike ressurser, men for menneskers verdsetting og valg mellom ulike praksiser og livsstiler. At barnevernet ser barn og unges livsvilkår, og forsøker å forbedre disse er derfor bare ett perspektiv. Praksisen kan også relateres til den moralske betydningen av klasse. Gjennom lave klassers tilgang til materielle ressurser, får barnevernet i større grad mulighet til å komme i en moralsk maktposisjon overfor lave klasser. En mulighet de ikke i samme grad har i forhold til familiene i høyere klasselag.

Konklusjon

Vår analyse viser at alle klasser er representerte i barnevernet, men hovedtyngden av familiene tilhører arbeiderklassen og de som står utenfor arbeidslivet. Vi finner at

klassetilhørighet har betydning for hva som gjør at familiene kommer i kontakt med barnevernet, hva slags problemer barnevernet identifiserer og hva slags hjelp de får. Det er signifikante forskjeller mellom familienes klassetilhørighet, hvorfor barnevernet griper inn, når inngrepet skjer og hvilken type hjelp som settes inn overfor barna og familiene. Klasseanalysen indikerer på denne måten at levekårsforskjeller har betydning for barnevernsproblemer og dermed for barnevernets arbeid. En implikasjon av dette vil være at det også kreves en bredere sosialteoretisk tilnærming til barnevernsproblemer som et supplement til den tradisjonelle vektleggingen av utviklingspsykologiske teorier og teorier om samspill mellom foreldre og barn (jf. også Berridge 2007).

En viktig hensikt med barnevernloven av 1992 var å tilrettelegge for tidlig innsats overfor utsatte familier for å forhindre at potensielle problemer utviklet seg til omsorgsovertakelse. Tidlig innsats og vektlegging av barns behov og velferd reiser en del problemstillinger knyttet til normative spørsmål om oppdragelse og hva som er bra for barn. Økningen i det forebyggende barnevernet i form av ulike hjelpetiltak kan også ses som tiltak som skal bidra til å bryte overføringen av problemer fra foreldre til barn, problemer som kan relateres til familiens klassetilhørighet. På den ene siden kan en slik utvikling av barnevernet være et positivt trekk ved velferdspolitikken som føres. Samtidig har vi pekt på mulige uheldige konsekvenser av å klientifisere barn på grunnlag av problemer som er klasserelaterte. Her reises et spørsmål om hva som vil være en god balanse mellom den universelle velferdspolitikken og de målrettede tiltakene. Det er [dessuten lite](#) forskningsbasert kunnskap [om](#) konsekvensene [av velferdsbarnevernet](#). Det [kan](#) reises spørsmål om [barnevernets velferdstiltak](#) bidrar til å [bryte klasserelaterte problemer](#), og om disse tiltakene er egnet til det. [Det har så vidt vi kjenner til vært lite fokus på barna som mottar velferdsrettede tiltak.](#)

Utviklingen i barnevernet siden slutten av 1980-tallet tilsier at det er på tide å rette blikket også mot denne gruppen av barnevernbarn.

Litteratur

Andenæs, A. (2000). *Et barnevern med lydhørhet for barnet: fra generelle risikofaktorer og globale modeller til forståelse av spesifikke, tilrettelagte livserfaringer*. Oslo: NOVA.

Andenæs, A. (2004). Hvorfor ser vi ikke fattigdommen? Fra en undersøkelse om barn som blir plassert utenfor hjemmet. *Nordisk Sosialt Arbeid*, 1:19-33.

Atkinson, W. (2007). Anthony Giddens as Adversary of Class Analysis. *Sociology*, 41:533-549.

Bay, A. H., Hvinden, B. og Koren, C. (2001). *Virker velferdsstaten?* Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Beck, U. og Beck-Gernsheim, E. (2002). *Individualization: Institutionalized individualism and its social and political consequences*. London: SAGE.

Bengtsson, M. og Berglund, T. (2010). Social rörlighet och klassidentifikation, i M.

Oskarsson, M. Bengtsson og T. Berglund (red.), *En fråga om klass – levnadsförhållanden, livsstil, politik*, Malmö: Liber AB.

Berridge, D. (2007) Theory and explanation in child welfare: education and looked-after children. *Child & Family Social Work* vol. 12: 1 - 10

Bottero, W. (2005). *Stratification: Social division and inequality*. New York: Routledge.

Bourdieu, P. (2002). *Distinksjonen*. Oslo: De norske bokklubbene.

Breen, R. (2004) *Social Mobility in Europe*. Oxford: Oxford University Press.

Chan, T. W., Birkelund, G. E., Aas, A. K. og Wiborg, Ø. (2010). Social status in Norway. *European Sociological Review*, Advance Access, hentet fra

<http://esr.oxfordjournals.org/content/early/2010/05/27/esr.jcq019.abstract>

- Chooey, C. og Marsh, C. J. (1995). Promotion, Prevention and Treatment: What are the Differences?, *Research on Social Work Practice*, 5:524-538.
- Christensen, E. (2006). *Opvækst med særlig risiko: indkredsning av børn med behov for en tidlig forebyggende indsats*. København: Socialforskningsinstituttet.
- Clausen, S.-E. (2007). *Barnevern i Norge 1990-1997*. Oslo: NIBR.
- Clausen, S.-E. og Kristofersen, L. B. (2008). *Barnevernsklinter i Norge 1990-2005: en longitudinell studie*. Oslo: NOVA.
- Dahlgren, K. og Ljunggren, J. (red.) (2010). *Klassebilder: Ulikhet og sosial mobilitet i Norge*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Egelund, T. (2008). *Anbragte børns udvikling og vilkår: resultater fra SFI's forløbsundersøgelser af årgang 1995*. København: SFI.
- Eikemo, T. A., Kunst, A. E., Judge, K. og Mackenbach, J. P. (2008). Class related health inequalities are not larger in the East: A comparison of 4 European regions using the new European Socio-Economic Classification. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 62:593-599.
- Ejrnæs, M. (2008). Pædagoger, forskere og diskursen om social arv. *Tidsskrift for Socialpædagogik*, 21:6-13.
- Elvebakk, K. T. (2006). Regulering av helserisiko: Ny forebyggingspolitikk i Norge, i N. Kildal og K. T. Elvebakk (red.), *Velferdspolitiske utfordringer. Risiko, prioriteringer og rettferdighet*, Oslo: Abstrakt Forlag.
- Erikson, R. og Goldthorpe, J. H. (1992). *The constant flux: a study of mobility in industrial societies*. Oxford: Clarendon Press.

- Fauske, H. (1998). *Arbeidsnotat nr. 69: Barnevernets legitimitet i det senmoderne samfunn*. Lillehammer: Høgskolen i Lillehammer.
- Fauske, H., Lichtwarck, W., Marthinsen, E., Willumsen, E., Clifford, G. og Kojan, B. H. (2009). *Barnevernet på ny kurs? Det nye barnevernet: Et forsknings -og utviklingsprosjekt i barnevernet*. Bodø: Nordlandsforskning.
- Flaatten, E. S. og Sandbæk, M. (1980). *Barnevern – barnas vern? En undersøkelse av 233 barnevernsklienter i Oslo*. Oslo: Oslo barnevernkontor.
- Freysteinsdottir, F. J. (2007). Characteristics of families who are repeatedly reported to child protection services in Iceland. *Nordisk Sosialt Arbeid*, 1:2-18.
- Frønes, I. (2010). Status Zero Youth in the Welfare Society. *Child Indicators Research*, 3 (3):313-326.
- Frønes, I. og Strømme, H. (2010). *Risiko og marginalisering. Norske barns levekår i kunnskapssamfunnet*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Giddens, A. (1994). *Modernitetens konsekvenser*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Giddens, A. (2000). *The third way and its critics*. Cambridge: Polity Press.
- Giddens, A. (2001). Introduction, I A. Giddens (red.), *The global third way debate*, Cambridge: Polity Press.
- Hansen, M. N., Flemmen, M. og Andersen, P. L. (2009). *Report nr. 1. The Oslo Register Data Class Scheme (ORCD). Final report from the classification project*. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Hansen, M. N. og Wiborg, Ø. N. (2010). Klassereisen - mer vanlig i dag?, i K. Dahlgren og J. Ljunggren (red.), *Klassebilder: Ulikhet og sosial mobilitet i Norge*, Oslo: Universitetsforlaget.

- Harrison, E. og Rose, D. (2006). The Socioeconomic Classification (ESeC) User Guide, hentet fra <http://www.iser.essex.ac.uk/files/esec/guide/docs/UserGuide.pdf>
- Hennum, N. (2010). Mot en standardisering av voksenhet? Barn som redskap i statens disiplinering av voksne. *Sosiologi i dag*, 40(1-2):57-75.
- Helgeland, I. M. (2008). Det handler ikke bare om penger. Barnevernsbarn og fattigdom. I S. Seim & I. Harsløf (red.), *Fattigdommens dynamikk: perspektiver på marginalisering i det norske samfunnet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kojan, B.H. (2010). 'Underdog'? Barnevernarbeideres erfaringer fra å møte høystatusfamilier. *Fontene Forskning*, 2:50-61.
- Kvello, Ø. (2007). *Utredning av atferdsvansker, omsorgssvikt og mishandling*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Lagerberg, D. og Sundelin, C. (2000). *Risk och prognos i socialt arbete med barn: forskningsmetoder och resultat*. Stockholm: Förlagshuset Gothia
- Lareau, A. (2003). *Unequal childhoods: Class, race and family life*. Berkeley: University of California Press.
- Lichtwarck, W. og Clifford, G. (red.) (2010). *Modernisering i barnevernet: ideologi, kontekst og kompetanse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Lindboe, K. (1998). *Barnevernloven (lov om barneverntjenester av 17.juli 1992)*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Lonne, B., Parton, N., Thomson, J. og Harries, M. (2009). *Reforming child protection*. London: Routledge.
- Midjo, T. (2010). *En studie av samhandlingen mellom foreldre og barnevernarbeidere i barnevernets undersøkelse*. Trondheim: NTNU.

- Ot. Prp. nr. 44 (1991-92). *Om lov om barneverntjenester (barnevernloven)*. Oslo.
- Packman, J. Ramdall, J. og Jacques, N. (1987). *Who needs care? Social Work decisions about children*. Oxford: Basil Blackwell.
- Parton, N., Thorpe, D. og Wattam, C. (1997). *Child protection: risk and the moral order*. London: Macmillan.
- Russell, M., Harris, B. og Gockel, A. M. (2008). Parenting in poverty: Perspectives of high-risk parents. *Journal of Children and Poverty*, 1:83-98.
- Sayer, A. (2005). *The moral significance of class*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Seip, A. L. (1994). *Veiene til velferdsstaten. Norsk sosialpolitikk 1920-75*. Oslo: Gyldendal Norsk forlag.
- Stang, E. G. (1997). *Hjelpetiltak etter barnevernloven § 4-4. Rapport fra forprosjekt*. Oslo: Juridisk Fakultet, Universitetet i Oslo.
- Stefansen, K. og Blaasvær, N. (2010). Barndommen som klasseerfaring. Omsorg og oppdragelse i arbeiderklassefamilier, i K. Dahlgren og J. Ljunggren (red.), *Klassebilder. Ulikhet og sosial mobilitet i Norge*, Oslo: Universitetsforlaget.
- Stefansen, K. og Farstad, G. R. (2008). Småbarnforeldres omsorgsprosjekter. Betydningen av klasse. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 49(3):343-374.
- St.meld. nr. 96 (1981-1982). *Om styrking av barne- og ungdomsvernet*. Oslo.
- SSB (2010). Barn med barnevernstiltak i løpet av året og per 31. desember, etter tiltak og kommune, 2009. Hentet fra <http://www.ssb.no/barneverng/>
- Vagli, Å. (2009). *Behind closed doors: exploring the institutional logic of child protection work*. Bergen: University of Bergen.

Wiborg, Ø. N. og Hansen, M. N. (2009). Change over Time in the Intergenerational Transmission of Social Disadvantage. *European Sociological Review*, 25(3):379-394.

Wiborg, Ø. N. og Møberg, R. J. (2010). Social origin and the risks of disadvantage in Denmark and Norway: the early life course of young adults. *Work, employment and Society*, 24:105.125.

Øyen, L., Clifford, G. og Gustavsen, A. (2010). *Tiltaksprofil og tiltaksutvikling i kommunalt barnevern. Arbeidsnotat*. Bodø: Nordlandsforskning.

Tabeller

Tabell 1 Barnevernfamilienes klassetilhørighet. Prosent.

Fordeling av klassetilhørighet i barnevernet	Foreldres klassetilhørighet	Mors klassetilhørighet	Fars klassetilhørighet
Faglige og administrative ledere	18	13	14
Selvsysselsatte og lavere funksjonærer	12	11	10
Arbeiderklasse	50	47	61
Ikke-sysselsatte	20	29	15
Sum	100	100	100
N	707	664	572

Tabell 2 Bakgrunnsdata etter familiens klassetilhørighet. Gjennomsnitt.

Bakgrunnsvariabel	Faglige og administrative ledere (1)	Selv-sysselsatte og lavere funksjonærer (2)	Arbeider-klasse (3)	Ikke sysselsatte (4)	Sig.
Inntekt (gjennomsnittlig skattbar husholdningsinntekt per år)	475 256	441 500	346 567	226 972	***
Utdanningsnivå mor (1=høy: høyskole/universitet, 4=lav: grunnskole eller lavere)	1,6	2,3	2,7	3,1	***
Utdanningsnivå far	1,8	2,5	2,8	3,0	***
Mors alder	41,9	39,1	38,0	36,1	***
Fars alder	44,0	42,6	41,3	40,8	ns
Barnets alder	12,8	11,3	10,9	10,8	**

ns = ikke signifikant, * = $p < 0.05$, ** = $p < 0.01$, p < 0.001

Tabell 3 Aldersfordeling for barna innenfor de sosiale klassene. Gjennomsnitt.

Klassetilhørighet	Barnets alder				Total
	0 - 2 år	3 - 5 år	6 - 11 år	12 år og eldre	
Faglige og administrative ledere	2	12	16	23	18
Selv-sysselsatte og lavere funksjonærer	12	11	11	12	12
Arbeiderklasse	55	59	51	48	50
Ikke sysselsatte	31	19	22	17	20
Total	100	100	100	100	100

Kjikkvadrat = 18.35 $p < 0.01$

Tabell 4 Innholdet i meldingen til barneverntjenesten etter familiens høyeste klassetilhørighet. Prosent.

Innholdet i meldingen til barneverntjenesten	Familiens klassetilhørighet				Total
	1	2	3	4	
Barnet	35	38	23	13	25
Foreldre	35	29	41	50	41
Konflikt	9	6	11	8	9
Vold/rus/Overgrep	20	26	25	30	25
Sum	100	100	100	100	100
N	116	68	314	127	625

Kjikkvadrat = 27.86 $p < 0.01$

Tabell 5 Foreldres beskrivelse av problemene etter klassetilhørighet. Prosent.

Foreldres beskrivelse av problemene	Klassetilhørighet				Total
	1	2	3	4	
Barnets atferdsforstyrrelse	20	12	11	10	13
Andre problemer hos barnet	15	13	13	7	12
Lite nettverk	13	12	12	7	11
Konflikt (samvær, samlivsbrudd, mellom familiemedlemmer)	8	7	14	10	11
Rus forelder	8	13	10	23	13
Psykisk helse forelder	9	7	6	6	7
Vold og/eller overgrep i hjemmet	7	7	8	9	8
Mangler ved foreldrenes omsorg	13	20	14	19	16
Økonomiske problemer	2	2	4	3	3
Vet ikke, uenig i melding, falsk melding	4	6	7	6	6
Total	100	100	100	100	100
N	130	84	351	135	700

Kjikkvadrat = 41.03 $p < 0.05$

Tabell 6 Plassering av barnet etter klassetilhørighet. Prosent.

Type plassering av barnet	Klassetilhørighet				Total
	1	2	3	4	
Bor hjemme hos foreldre	69	75	77	69	74
Frivillig plassert utenfor hjemmet (§ 4 - 4)	16	12	6	4	8
Omsorgstiltak (§ 4 - 12)	7	11	16	26	16
Akutt plasserte, holdt tilbake i institusjon m.v.	8	2	1	1	3
Total	100	100	100	100	100
N	130	84	353	140	707

Kjikkvadrat = 53.86 $p < 0.001$

Tabell 7 Barneverntiltak etter klassetilhørighet. Prosent.

Barneverntiltak	Klassetilhørighet				Total	Sig.
	1	2	3	4		
Bistand	49	39	57	55	53	*
Veiledning	57	63	53	55	55	ns
Fosterhjem	11	12	17	26	17	**
Institusjon	14	6	7	11	9	*
N	125	82	345	132	684	

Kjikkvadrat ns = ikke signifikant, $p < 0.05 = *$, $p < 0.01 = **$, $p < 0.001 = ***$

Paper IV

Bente Heggem Kojan
ph.d-stipendiat i sosialt arbeid
Høgskolen i Sør-Trøndelag, Program for
barnevernpedagogutdanning
Bente.h.kojan@hist.no

«Underdog»?

Barnevernarbeideres erfaringer fra å møte høystatusfamilier

I denne artikkelen drøftes to spørsmål: Hvilke erfaringer fra møter med høystatusforeldre er barnevernarbeiderne opptatt av? Hvilke elementer ved høy status er særlig virksomme i beslutningsprosessene? Artikkelen bygger på gruppeintervjuer med til sammen 16 barnevernarbeidere fra 4 ulike barneverntjenester i Norge. Analysen av intervjuene viser at barnevernarbeiderne opplever seg motarbeidet av høystatusfamilier. Å bli møtt med trusler og motstand, ser ut til å svekke barnevernarbeidernes autoritet. De kommer i en 'underdogposisjon', noe som betyr at barnevernarbeiderne regner med å tape overfor høystatusfamiliene. Dette har konsekvenser for beslutningsprosessene, og to elementer ved beslutningsprosessen framheves i analysen.

Barnevernarbeiderne opplever at det er vanskelig å få et tilstrekkelig informasjonsgrunnlag for å kunne fatte riktige beslutninger når de vurderer situasjonen for barn fra høystatusfamilier. Barnevernarbeidere oppfatter oftere barn i høystatusfamilier som en risiko, som samfunn og foreldre må beskyttes mot. Tidligere forskning har vist at det motsatte er tilfelle for barn i lavstatusfamilier, der barnevernarbeidere ofte mener barna trenger beskyttelse fra foreldrene, og at det er forholdet mellom foreldre og barn som utgjør risikoen.

I artikkelen drøftes spørsmålet om barnevernet er egnet til å forholde seg til høystatusforeldre.

De mange beslutningskontekstene i barnevernet

Barneverntjenesten i en mellomstor kommune har besluttet å følge opp en melding fra skolen om et barn som i den siste tiden har vært utslitt, trøtt og deprimert. En ung barnevernkonsulent blir satt på saken, og drar på hjemmebesøk. Da hun sto på dørterskelen til huset, la hun merke til den fantastiske utsikten, det innbydende inngangspartiet og en svart Audi som står parkert i oppkjørselen. Hun ringer på døra.

Barneverntjenesten i en større kommune har besluttet å følge opp en melding. Barnehagens bekymring hadde utviklet seg over en kortere periode. Barnet ble hentet og levert til uregelmessige tider, og var dessuten sen i språkutviklingen i forhold til jevnaldrende barn. En barnevernkonsulent blir satt på saken, og står nå på dørterskelen til leiligheten. Hun kan ikke unngå å legge merke til de triste omgivelsene og ser ingen lekemuligheter ute. Hun ringer på døra.¹⁾

1) Innledningen er inspirert av Rivaux, James, Wittenstrom, Baumann, Sheets og Henry, 2008

Begge disse barnevernkonsulentene skal foreta viktige vurderinger og beslutninger i månedene som kommer. Hvordan vil familienes sosiale status virke inn på disse beslutningene? Vil de ytre omgivelsene til barna og foreldrene spille en rolle? Vil barnevernsarbeiderne se forbi familienes sosiale status? Hver dag må barnevernarbeidere ta stilling til ulike handlingsalternativer: skal en melding følges opp eller henlegges, skal en undersøkelse resultere i at tiltak iverksettes for barn og foreldre, eller skal en sak frammes for fylkesnemnda?

Å fatte beslutninger er en sentral og kompleks del av den profesjonelle praksisutøvelsen i helse – og sosialfag, siden nærmest alle beslutningene som tas har et usikkerhetsmoment ved seg (Chapman og Elstein, 2000; Doueck, English, DePanfilis og Moote, 1993). I tillegg spiller menneskers kapasitet til å inkludere alle relevante forhold inn i denne prosessen (Miller, 1956). Flere faktorer kan virke inn i barnevernets beslutningsprosesser: trekk ved sentrale aktører (barn, foreldre, barnevernarbeidere og øvrig nettverk), historisk og kulturell kontekst, organisering og tilgjengelige ressurser, og rommet for profesjonell skjønnsutøvelse (Johnson, 2009).

Det finnes omfattende nasjonal og internasjonal litteratur om barnevernets vurdering og beslutningstaking (Packman, Randall og Jacques, 1986; Claezon, 1987; Halpern, 1990; Duncan, 1991; Egelund, 1997; Gustavsson og MacEachron, 1997; Havnen, Christensen og Havik, 1998; Holland, 2000; Tumlin og Green, 2000; Egelund og Sundell, 2001; Backe-Hansen, 2002; 2004; Cleaver, Walker og Meadows, 2004; Sundell, Egelund, Löfholm og Kaunitz, 2007; Vagli, 2009). Flere studier påpeker mangelen på rasjonalitet i beslutningene (Munro, 1999; Christiansen og Andersen, 2010).

Selv om familier fra alle sosiale lag er representerte i barnevernet (Fauske m.fl. 2009), er det grundig dokumentert i tidligere forskning at familiene som kommer i kontakt med barnevernet skiller seg ut fra den øvrige befolkningen i Norge på flere områder (Andenæs, 2004; Clausen og Kristoffersen, 2008; Fauske med flere, 2009). Blant de som er overrepresenterte er enslige forsørgere og sosioøkonomisk marginaliserte familier.

Relasjonen mellom sosial status (fattigdom/lav-

inntekt og/eller yrkesklasse) og omsorgssvikt er kompleks. De fleste barn i lavinntektsushold kommer ikke i kontakt med barnevernet, men flere studier viser sammenheng mellom fattigdom/sosial status og grad av kontakt med barnevernet (Duncan og Brooks-Gunn, 1997; Luthar, 1999; Sidebotham, Heron og Golding, 2002; Russell, Harris, og Gockel, 2008;). Årsakene til overrepresentasjonen av lavstatusfamilier i barnevernet er omdiskutert. På den ene siden argumenteres at det er moralsk klassebias (Thorpe, 1994, Parton, Thorpe og Wattam, 1997) og at enkelte klassers livsstil ikke anerkjennes av den dominerende middelklassen (Vagli, 2009). Andre forfattere mener at den høye andelen av lavere klasser kan ha sammenheng med at barn og foreldre i disse klassene har risikofaktorer på mange områder (Drake og Zuravin 1998) påpeker blant annet at begrenset økonomisk kapital kan medføre psykososialt stress, dårlig helse, ugunstige bo- og oppvekstvilkår og sosial ekskludering. Den høye forekomsten av lave klasser i barnevernet kan også henge sammen med at samfunnet bruker mer ressurser på å møte behovene til utsatte familier i form av individuelle responser. I det australske – og angloamerikanske barnevernet viser studier at sosial klasse, rase og fattigdom er faktorer som spiller inn på barnevernets beslutningsprosesser (Slembrouck, 2005; Rivaux m. fl., 2008; Johnson, 2009; Lonne, Parton, Thomson og Harries, 2009). Dette er lite utforsket i det nordiske barnevernet og kan henge sammen med at den nordiske velferdsmodellen er anerkjent for liten grad av ulikhet mellom sosiale lag (Esping-Andersen, 1999; Eydal og Kröger, 2009).

I denne artikkelen utforskes hvordan barnevernarbeidere ser på betydningen av sosial status for de beslutningene de tar. Formålet med artikkelen er å presentere barnevernarbeidernes erfaringer med å møte høystatusfamilier gjennom generelle og spesifikke beskrivelser av møter de har vært gjennom. Til tross for at det vanligvis er familier i de lave klasselag (foreldre i arbeiderklasseyrker eller uten tilknytning til arbeidsmarkedet) som kommer i kontakt med barnevernet (Kojan og Fauske, 2010), er rundt en av fire foreldre i barnevernet klassifisert i ledende/profesjonel-

le - eller mellomklasseyrker (Fauske med flere, 2009). Betydningen av høy status i barnevernets beslutningsprosess er relevant å utforske fordi resultatene fra denne studien viser at familiens status faktisk utgjør en forskjell i beslutningsprosessen. Betydningen av høy status er videre et lite utforsket perspektiv i den internasjonale forskningen.

Designet ved studiet er utforskende, og gir anledning til å drøfte to problemstillinger i denne artikkelen:

Hva er barnevernarbeiderne opptatt av når de beskriver erfaringene de har fra møter med høystatusfamilier? Hvilke elementer ved familiens status identifiseres som betydningsfulle for barnevernarbeidernes beslutninger?

Metode og datagrunnlag

Artikkelen baserer seg på data fra fire gruppeintervjuer med til sammen 16 barnevernarbeidere. Datainnsamlingen ble gjennomført i tidsrommet september-oktober 2009. Fire barnevernarbeidere fra fire forskjellige barneverntjenester deltok i hvert av gruppeintervjuene. Informantene jobbet i flere mindre, en mellomstor og en større bykommune. Gruppeintervjuene tok 90 – 140 minutter. Alle intervjuene ble tatt opp på bånd og transkribert av forfatteren av artikkelen.

Formålet med intervjuene var å undersøke barnevernets beslutningsprosesser, og barnevernets kontakt med høystatusfamilier var ett av flere tema som ble tatt opp i alle fire intervjuene.

Alle intervjuene startet med en utforsking av barnevernarbeidernes forståelse av den gode barndom. Deretter førte intervjuer diskusjonen mer konkret inn på hva som virker inn på informantens beslutninger. En semistrukturert intervjuguide ble benyttet under alle intervjuene. Intervjuene hadde et særlig fokus på hvordan karakteristika ved familiene (blant annet fattigdom og status) virket inn på beslutningene. I alle intervjuene ble informantene spurt om hvordan det påvirket beslutningsprosessen å møte høystatusforeldre, og det er dette spørsmålet som er utgangspunktet for artikkelen.

Analysen ble gjennomført med bruk av en modifisert

utgave av Giorgi's fenomenologiske analyse; systematisk tekstkondensering (Giorgi, 1985; Malterud, 1996). Intervjuene ble først lest grundig gjennom og tematisk kategorisert etter innhold. Utdragene fra intervjuene som handlet om sosial status ble tatt ut og analysert nærmere. Disse utdragene ble til en viss grad systematisert etter tema, men ikke etter en streng kategorisering. Valget av analysemetode baserer seg på at mange av refleksjonene til barnevernarbeiderne berører flere dimensjoner på samme tid. Det ga derfor liten mening å utarbeide avgrensede kategorier på bakgrunn av datamaterialet. Analysemetoden ble også valgt for å få tak i informantens erfaringer, uten å gi slipp på konteksten rundt de beskrivelsene som kom fram i materialet. Gruppeintervju ble valgt for å få fram erfaringer som kunne knyttes til den institusjonelle beslutningskulturen i den enkelte barneverntjenesten (Kvale, 1996).

Av etiske hensyn, særlig hensynet til kildevernet, er informantene anonymiserte i forhold til kommune, kjønn, alder og etnisk tilhørighet. Bakgrunnen for en så gjennomgående anonymisering, er å skape et rom for størst mulig grad av fri refleksjon under intervjuene. Hver informant har fått et identifikasjonsnummer som ikke kan knyttes til de enkelte personene.

Informantene bestod av seks sosionomer og ti barnevernspedagoger. De hadde jobbet i barneverntjenesten mellom 1 og 23 år, og i gjennomsnitt 7,9 år. På intervjuetidspunktet var de mellom 27 og 52 år, med en gjennomsnittsalder på 39 år.

I en studie av barnevernarbeidere i Oslo og Bergen ble det funnet at den typiske barnevernarbeideren er 35 år og har 5 års erfaring (Bogen, Grønningsæter og Jensen, 2007). Selv om informantene i dette utvalget har noe lengre fartstid, skiller de seg lite fra denne profilen. Det deltok både kvinner og menn, og informanter som ikke var født i Norge, men de fleste var kvinner og av norsk opprinnelse. Sentrale arbeidsoppgaver for samtlige informanter var vurderinger og beslutninger knyttet til meldinger, undersøkelser og tiltak etter Lov om Barneverntjenester av 1992.

Fokusgrupper kan egne seg godt til eksplorative design, men man kan få begrenset innsikt i hva barne-

vernarbeiderne faktisk gjør. Blant annet uttalte informantene seg på ulike nivå i intervjuene, noen ganger fortalte de om enkelte familier, mens de i andre deler av intervjuene generaliserte på et gruppenivå. Det som kommer fram i intervjuene er informantenes opplevelse av temaet. Funnene kan være et utgangspunkt for videre forskning på området, der det kan kontrolleres for kontekstuelle forhold og benyttes ulike metodiske design. Ett annet metodisk forbehold med et utforskende, kvalitativt design er at det gir små muligheter til å generalisere.

Sentrale begrepsavklaringer:

Barnevernarbeidernes forståelse av høy status

Sosial status og klasse er komplekse begreper som kan forstås på mange måter. Det har vært debattert hvilken betydning sosial status har for det sosiale samspillet mellom mennesker, grupper, det offentlige og det private (Hernstein og Murray, 1994; Saunders, 1997; Breen og Goldthorpe, 1999; Lareau, 2003; Collett, 2009). Siden formålet var å utforske barnevernarbeidernes erfaringer med å møte det som etter deres oppfatning er høystatusfamilier, ble det valgt å ikke legge noen spesifikk avgrensning eller definisjon av begrepet.

I den første delen av analysen drøfter jeg hva barnevernarbeiderne var opptatt av når de beskrev møtene med høystatusfamiliene. I gruppeintervjuene ble informantene spurt om hvordan familiens sosiale status kan virke inn i de beslutningene de tar rundt barnet. I noen av intervjuene ble spørsmålet utdypet med eksempler, eller informantene ble oppfordret til å tenke tilbake på saker de hadde hatt hvor foreldrene hadde høy sosial status.

Barnevernarbeidernes

erfaringer fra å møte foreldre med høy status

I de fire intervjuene kommer det fram elementer i historiene som kan knyttes til hva informantene legger i statusbegrepet. Informantene knyttet ikke utelukkende høy status til materiell rikdom (selv om dette ble nevnt). De la spesiell vekt på kulturell og sosial kapital gjennom yrkesposisjon/utdanning, tilgang til sosiale nettverk og muligheter for utøvelse av makt,

og denne formen for kapital ble oftest relatert til høy status. Informantene synes å vise en nyansert forståelse av statusbegrepet. På mange måter sammenfaller barnevernarbeidernes statusforståelse med Bourdieus begrepskoffert (Bourdieu, 1985; 1990). Høy status handler om rikelig tilgang på ulike former for kapital: økonomisk, sosial, kulturell og ikke minst symbolsk. Barnevernarbeiderne tilskrev høystatusfamilier en autoritativ posisjon i den konteksten der de møter disse familiene. Barnevernarbeidernes beskrivelser av høystatusfamiliene bærer preg av at de knytter visse kjennetegn til denne gruppen og at visse nøkkelord går igjen: kapital, motstand, advokater, trusler, mektige. De karakteristika som gjengis handler i stor grad om at dette er mektige personer med bred tilgang til ressurser og ulike former for kapital:

I13: *De [potensielle meldere] ser disse flotte foreldrene som har BMW og høye stillinger og god økonomisk situasjon, eh, som gjør at de lager seg forklaringer som gjør at det ikke handler om omsorgssituasjonen, tror jeg da hvis jeg skal være litt negativ og fordomsfull i forhold til dem som kan fange opp de her ungene på et tidlig stadium, så tror jeg at man blir litt blenda av de her flotte ressurssterke foreldrene.*

De barnevernarbeiderne som deltok i studien vektla i stor grad den kapitalen foreldrene har, men knyttet kapitalen til en viss type beskrivelser av familien. Som de neste sitatene viser, kan det være mer motstand, de skaffer seg advokater, de er mektige personer og de kan gå barnevernarbeidernes arbeid etter i sømmene og kjenner sine rettigheter. Barnevernarbeiderne oppfattet at disse foreldrene brukte sin sosiale kapital til å mobilisere motstand mot den jobben barnevernet skal gjøre. De mente det var åpenbart at disse foreldrene ikke ville kvie seg for å 'ta opp kampen' om hva beslutningen skal bli. Tilgangen til ressurser handler om nettverk, og hvilke strategier høystatusforeldrene kan ta i bruk i 'forhandlingene' med barnevernet. Dette kommer tydelig fram i utdrag fra alle de fire gruppeintervjuene:

Barneverntjeneste 1

I11: *Meldinga kan komme når de er i småbarnsaldere men det er så stor motstand, og de har stor makt, de har advoka-*

ter. De vet rettighetene sine. Og når man da kommer inn med tvangshjelpetiltak så er det så alvorlig og det handler igjen om den bevisbyrden som vi trenger for å gå inn og.

Barneverntjeneste 2

I23: Det handler selvfølgelig om å skape relasjoner uansett hvordan posisjon de har. Men du legger sikkert noen andre føringer sånn ubevisst tenker jeg [pause], det legger sikkert noen andre føringer sånn ubevisst, kanskje tenker du mer mot at de ressurssterke foreldrene kanskje har noe mer på lager [pause]

I24: Det er så mye større motstand, hvis de har noe på lager.

Barneverntjeneste 3

I33: Jeg hadde en familie en gang med to leger, der var det problemer med både det ene og andre. Litt mer som jeg ble preget, jeg vet ikke hvordan jeg skal sette ord på det, men du hører kanskje mer på de [høystatusforeldre].

I32: Du blir mer vegrende tenker jeg. Man blir mer vegrende i forhold til hvordan man faktisk møter den familien, jeg kjenner i hvert fall at jeg blir det. Hvis det er noen som man tenker er mektige personer, så tenker jeg nok utrolig nøye over hva jeg sier, hva jeg gjør og hva jeg foreslår som skal skje videre med tanke på at vet det her er personer som kan slå tilbake på de verst tenkelige punkt. Og det er egentlig forferdelig urettferdig at det skal være sånn. Om det er personer som, om vi skal kalle det, har en mye lavere sosial status, så gjør du deg faktisk en annen formening om de personene, om hvilken liten makt de har til å slå tilbake. Det gjør du altså, både bevisst og ubevisst.

Barneverntjeneste 4

I42: Det man ofte ser med disse foreldrene er jo ofte at de er såpass ressurssterke at de bruker advokat da.

Barnevernsarbeidernes beskrivelser dreier seg om hvilke personlige egenskaper de mener høystatusforeldrene synes å ha. Barnevernsarbeiderne mente eventuelle problemer blant høystatusforeldrene kunne være vanskeligere å oppdage, fordi alt ser ut til å være 'på stell'. De mente dette vanskeliggjør arbeidet med å undersøke hvilke problemer familiene har. Barnevernsarbeiderne beskriver at lavstatus- og høystatusfamili-

er kan ha samme type problematikk, som rus, psykiske problemer eller vold i familien, men at det er lettere å oppdage eller definere slike problemer hos familier i lavstatusgrupper enn i høystatusfamilier. Dette kommer klart fram i sitat fra en av gruppene:

I13: Det kan være at noen av våre foreldre er av typen psykopat foreldre eller type personligheten den voksne har gjør at man kanskje ser den mer, men at hos de her ressurssterke kan det være vanskeligere å se, alt er på stell, fint og flott, men også framstår som en hyggelig og sympatisk forelder og klarer vel på en måte å gi barna sine det de trenger men så har du den her uforutsette sida da som kanskje bare den nære familien får se. Sånn at det blir enda vanskeligere å se.

Mange barnevernsarbeidere i studien knytter en rekke negative karakteristika til foreldrene. Dette kan selvsagt være en rettmessig kritikk, men kan også henge sammen med både motstanden de møter, og frykten for å tape forhandlingene som oppstår. Barnevernsarbeiderne framstilte seg selv ofte som forventede tapere i møter med høystatusforeldre. De følte seg som 'underdogs' i møte med høystatusforeldre, som utfordrer barnevernsarbeiderens vanligvis mektige posisjon.

Barnevernsarbeideren som 'underdog'

'Underdog' refererer til en deltaker som er forventet å tape. Barnevernsarbeiderne anså det som et tap, dersom et barn ikke fikk den hjelpen det skulle hatt. De oppfattet det som en seier at den beste beslutningen ble tatt, dersom det innebar at saken ble lukket eller at tiltak ble i verksatt. I utdraget fra et av gruppeintervjuene nedenfor forteller barnevernsarbeiderne at de ikke ønsker å være saksbehandler for en høystatusfamilie, fordi deres egen autoritet kommer til kort. I alle intervjuene beskriver barnevernsarbeiderne en form for redsel for å skulle vurdere omsorgssituasjonen for barn i høy statusfamilier.

I44: Vi hadde jo en [sak med høystatusforeldre] nå i en kommune som vi ble kjent med, der hele gruppa vår, jeg tror hele gruppa vår sa at den går vi ikke inn i. For der handler om at det er noen som er [avbrytes]

I41: Ingen som ønsker å få den saken nei.

I44: Nei.

Intervjuer: Men hvilken bekymring var det der da egent-

lig? Hadde dere kommet til og gått inn i den om det hadde vært snakk om [avbrytes]

143: Hadde nok gått inn i den, ja.

144: Ja vi hadde nok gått inn i den ja men, og jeg måtte gå inn i den fordi det var ingen andre som tok den. Men spør en gang til om?

Intervjuer: Om bekymringa var [pause] ja, hadde det vært en familie med lav status så hadde dere gått videre med den da?

144: Ja, det tror jeg.

141: Det ble jo gått videre i den også.

144: Ja, det ble gått videre med den.

Intervjuer: Men ikke med tiltak?

144: Jo, men ikke et tiltak som barneverntjenesten hadde konkludert med, men som andre rundt. Ikke sant?

Intervjuer: Ja betyr det at det er større engasjement rundt en sak hvor en familie har høy status da?

143: Ja mye større. Der foreldrene har lederne på etatene rundt seg så. Vi har jo en som der alt fra helsesøster til leder til ja, alle var på en måte engasjert, alle var inne og [pause], så det blir jo mer, litt mer prestisje i den saken. Det er litt mer som, du må følge med litt da, tenker jeg.

Barnevernarbeiderne mente det var visse trekk ved høystatusfamiliene som gjorde at de selv forventet å bli avkledd sin autoritet. De oppfattet seg symbolsk sett i en posisjon som underdog. Barnevernarbeiderne framholdt at de må gi grundigere faglige begrunnelser overfor høystatusforeldre, mens de kan begrunne tiltak mer ut fra 'sunn fornuft' i møtene med de lave klassene. På hvilken måte kan denne forventningen eller redselen påvirke (grunnlaget for) beslutningene i barnevernet?

Elementer ved høystatus som påvirker beslutningsprosessene

Informantene mente at deres opplevde posisjon som underdog skapte problemer i undersøkelser og i beslutningsprosesser. De mente det reduserte muligheten for tilgang på informasjon om barnet og foreldrene. Som nevnt mente de også at beslutninger om inngrep i høystatusfamilier lettere baserte seg på forståelse av at det er barnet som har problemer, mens beslutninger i lavstatusfamilier lettere oppfattet at problemene lå

hos foreldrene. Barnevernarbeiderne mente dette kan forstås som utslag av foreldrenes høye status.

Informasjonsgrunnlag: «De kan si det, men de skriver det ikke ned»

Barnevernarbeiderne fortalte at det er vanskelig å skaffe tilstrekkelig informasjon eller dokumentasjon om barn i høystatusfamilier. Potensielle meldere og informanter kvier seg for å dokumentere forholdene for barnet. Det betyr at barnevernet får redusert tilgang på informasjon om barnet og foreldrene, og i neste omgang gir det et dårlig grunnlag for å komme fram til de gode beslutningene.

112: Så er det noe med tenker jeg at har de høy status så er det pinlig og nedverdiggende å bli kontakta av barnevernet, og man ønsker ikke hjelpa selv, sånn at de som melder til oss, de også tenker at de må dokumentere mer enn de egentlig må, men for oss så hjelper det egentlig med bekymringa. De trenger ikke å bevise at denne ungen ikke kan bo hjemme. Det tror jeg er med på å gjøre at vi får disse ungene senere. Jeg har jobbet med høystatus-familier og jeg må jo si at det er tenåringer jeg har jobbet med. Det er ikke noen småbarn.

I det neste utsagnet gir barnevernarbeideren et eksempel på en sak hvor foreldrene har høy status, og intervjuer følger opp med spørsmål for å få mer kjennskap til valgene barnevernarbeideren står overfor.

Intervjuer: Men hva er egentlig bekymringa di der da?

113: Der er det jo rusmisbruk hos en av foreldrene. Men det blir bagatellisert veldig, det blir, til slutt så vet du av erfaring at det bare er toppen av isfjellet man ser, så det er ganske eh, kommer fram i dagens lys er så alvorlig, og så er det mye som ikke kommer fram også, men der får du ikke tak i noen annet for der er så lystette gardiner og der er det så fordekt og så ja. De har så mye status på alle mulige områder rundt at ingen vil bekrefte mine mistanker.

111: Jeg er enig i at når man får inn bekymringsmeldinger der en sånn at det er høystatusfamilier så er det større sannsynlighet for at den meldinga blir henlagt, også etter undersøkelsen, jeg tenker på at hvis den først blir tatt inn fordi det er så vanskelig å komme i posisjon ovenfor foreldrene, det er litt avhengig av problematikken, men hvis det liksom er ja usynlige problemer da.

113: Ja eller at det er på en måte ikke alvorlig nok eller at vi

kan gjøre større inngripen i forhold til at vi kan bruke tvang da, og at vi ikke trenger samtykke. Som regel er det kanskje på det nivået der vi er avhengig av å ha samtykke. Både for å få innhenta alle opplysninger og for å komme inn med hjelpetiltak.

I12: Jeg tenker det er en ting med motstand i familien, men det er noe med hva får vi av samarbeidspartnerne også for at i hvert fall i noen av høystatusfamiliene som jeg jobber med så driver de og truer alle sammen med å stevne meg for retten og det er advokater hit og dit. Sånn at når jeg har fått kontakt og sånn der så vi vet ikke om vi tør å gi noen ting vi fordi at da blir vi anmeldt, da kommer du i media. Og når jeg på en måte jobber masse med å få lagt unna den på en måte, jammen vi har en plikt, det er alvorlig for ungen. Så er det kjempealvorlig ikke sant, men vi jobber veldig for å få dem å trykke samarbeidspartnerne. Så jeg tenker at det er noe med at det er steinhardt og vi opplever vanskeligheter med å få samarbeidet. Og jeg opplever i hvert fall at det er vanskelig å få informasjon som faktisk er skriftlig.

I11: De kan si det men de skriver det ikke ned.

I alle intervjuene fortalte barnevernarbeiderne at det var lettere å begrunne intervensjon i lavere klasselag basert på «risikofaktorer» knyttet til utsatte familier. Barnevernarbeiderne fortalte at de i høye klasselag må ha bedre dokumentasjon på at noe har skjedd før barnevernet kan gripe inn i familielivet. I slike familier er det ikke tilstrekkelig å begrunne intervensjon med at barnet kan være utsatt for risiko. Helst må noe skadelig ha skjedd, eller de kan begrunne intervensjonen med at barnets atferd er så problematisk at det er nødvendig å gripe inn i familien. Et element som gikk igjen i alle intervjuene, var nettopp hvordan barn i høystatusfamilier oftere blir ansett som problemet og som årsaken til å gripe inn i familien.

Barnet som problem/risiko

Barnevernarbeiderne hevdet at de presses til å konstruere barnet som problemet/risiko, spesielt dersom undersøkelsen resulterer i beslutning om intervensjon. I alle intervjuene kom informantene inn på hvordan status kan virke inn på hvem som anses som problemet, og hvordan problemet defineres. Dette kan blant annet ha innflytelse og store konsekvenser for type til-

tak som velges og hvilket lovgrunnlag tiltaket bygger på. Informantene beskrev hvordan de ofte kommer opp i en form for forhandlinger om hvem eller hva en beslutning om intervensjon skal begrunnes med.

I41: Det handler om foreldrene, altså det her er ressurssterke foreldre som ser på det som et nederlag å få en fosterhjemsplassert unge, at en annen familie skal klare dette bedre enn det vi [foreldrene] har gjort. Så da er det mye triveligere å forlange en institusjonsplass for de ungene her. Fordi at da kan man plassere problemet til ungen og det er atferd, altså det er ungen som har et atferdsproblem, et rusproblem eller ungen som har et problem som gjør at den ungen må bo på institusjon, ikke vi som familie.

Informantene mente det er vanskeligere begrunne intervensjon med foreldrenes problemer i familier med høy status enn i familier med lav status. De mente dette kan henge sammen med alderen til barnet når de kommer i kontakt med barnevernet.

Under oppsummering av analysen i alle fire gruppeintervjuene framhevet barnevernsarbeiderne at det var vanskelig å få godt grunnlag for beslutninger i arbeidet med høystatusfamilier, det var vanskelig å få god nok informasjon, og vanskelig å skape enighet om årsakene til problemene i familien.

Barnevernarbeiderne mente det var grunn til bekymring for at beslutningene måtte foretas på et utilstrekkelig grunnlag, fordi de ikke fikk tilgang på nødvendig informasjon fra sentrale aktører. Når det ble besluttet å iverksette tiltak i høystatusfamilier, var det oftest barnet som ble oppfattet som problembæreren. I kontrast til dette mente barnevernsarbeiderne at barnevernet har bredere tilgang på informasjon om lavstatusforeldre.

Tidligere forskning har funnet at det i lavstatusfamilier oftere er foreldrene som formuleres som problemet (Farmer og Owen, 1998). Selv om foreldre med lav status har flere risikotrekk enn høystatusforeldre (for eksempel arbeidsledighet), viser forskningen at grunnlaget for intervensjon i disse familiene ofte bygger på en eller flere dysfunksjonaliteter hos foreldrene (Lindsey, 1991; Thorpe, 1994). De oppfattes som en risiko for barnet, som barnet må beskyttes fra. Analysen fra intervjuene med de norske barnevernarbeiderne tyder

på at det motsatte kan være tilfelle i høystatusfamilier. Her er grunnlaget for intervensjon en dysfunksjonalitet hos barnet eller ungdommen. Barnet betraktes som en risiko, en risiko som må behandles eller rehabiliteres. I alle intervjuene la barnevernsarbeiderne vekt på at institusjoner og systemer var betydningsfulle elementer i beslutningsprosessene. En forutsetning for å fatte gode beslutninger er et tilstrekkelig informasjonsgrunnlag. For å ha et godt informasjonsgrunnlag, kreves betydelig dokumentasjon fra sentrale offentlige og private aktører i barnets liv, samt muligheter for å snakke med og observere barn og foreldre. Barn i høystatusfamilier har en høyere gjennomsnittsalder enn barn fra lavere klasser når de kommer i kontakt med barnevernet, og høystatusbarn som bor utenfor sitt biologiske hjem er langt oftere plassert i institusjon framfor fosterhjem (Kojan og Fauske, 2010).

Diskusjon

Analysen viser at barnevernarbeiderne ikke ser forbi familiens sosiale status når de tar beslutninger. Tidligere studier viser at barnevernet ikke i tilstrekkelig grad tar lavstatusfamiliers strukturelle problemer inn i vurderinger av familiens situasjon (Egelund, 1997). Høy status «snakker» altså tydeligere enn lav status. Barnevernet ser ikke den materielle fattigdommen (Andenæs, 2004), men de påvirkes derimot av den materielle, sosiale og kulturelle velstanden som bringes fram som symbolsk makt. Selv om en vesentlig del av de tiltakene barnevernet setter i verk er rettet mot barnevernfamiliens velferd (Fauske med flere, 2009), kan en spørre seg om barnevernet har et negativt diskriminerende blikk. På den ene siden ser de ikke, eller anerkjenner ikke lave klassers fattigdomsproblemer, men samtidig iverksettes responser som er rettet mot ulike former for sosial og økonomisk fattigdom (økonomisk støtte, fritidsaktivitet, SFO, barnehage). I høystatusfamiliene kan det se ut til at barnevernet ikke ser forbi den materielle og sosiale velstanden, men heller legger vekt på dette som 'trygge oppvekstvilkår'.

Det er en mulighet at sosioøkonomisk og kulturell velstand brukes for å begrunne beslutninger om ikke å iverksette tiltak for barn i høystatusfamilier, selv om

barnevernet har en bekymring. Analysen viste at barnevernarbeiderne opplever at deres autoritet forsvinner i møtet med høystatusforeldre, og at de i stor grad lot seg styre av foreldrenes påvirkning. Med andre ord synes høystatusforeldre å ha langt større påvirkning i barnevernarbeidernes beslutningsprosesser enn det lavstatusfamilier har. Dette ble tydelig i det intervjuet hvor barnevernarbeiderne sier de er redde for å bli saksbehandlet for et barn i en høystatusfamilie.

En side ved dette er at barnevernarbeideren kan være redd for å bli avkledd sin autoritet i møte med det de betrakter som foreldre med høyere status enn dem selv. De fortalte at de hadde opplevd at deres autoritet ikke strakk til, og at deres vurdering ikke ble lagt vekt på. Barnevernsarbeiderne ga en relativt ensidig framstilling av foreldre med høy status. En sa det slik: «de har psykopattrekk, hjem med lystette gardiner og motstand». Som en underdog, har de en forventning om å tape (i den forstand at deres egentlige faglige vurdering vil måtte kunne vike), og bygger derfor heller opp argumentasjon mot den beslutningen som høystatusforeldrene ønsker. Hvis barnet oppfattes som problemet, kan det for eksempel føre til at de velger institusjon framfor fosterhjem som tiltak.

Denne føyeligheten skyldes nok at barnevernarbeidernes autoritet blir utfordret. Det gjør den enkelte mer usikker i beslutningene, og resulterer i at man må ha et bredere grunnlag for å fatte den riktige beslutningen. Stilt overfor mennesker med det de betrakter som høy status, oppfører de seg annerledes enn ovenfor mennesker med det de anser som lav status. Særlig gjelder dette i situasjoner hvor foreldrene ikke ønsker barnevernet inn i familien (eller ønsker hjelp, men med den premiss at barnet er problemet). Her kommer barnevernarbeiderne i en posisjon hvor de føler at de må trenge seg på, og det er nettopp i disse situasjonene at barnevernarbeiderne behøver all den autoritet de kan få for å rettferdiggjøre sine handlinger og beslutninger. Høystatusforeldre makter å utfordre barnevernarbeidernes autoritet, og disse blir da usikre og kvier seg for å ta de vanskelige beslutningene. De frykter motstanden og konsekvensene, og ikke minst frykter de å bli avkledd sin autoritet.

I et større perspektiv kan disse individuelle opplevelsene være uttrykk for en institusjonell praksis eller kultur som formes av verdier og normer rundt barndom i samfunnet. At barnevernet diskriminerer ulike grupper ut fra status handler trolig om en form for institusjonell diskriminering, og ikke en bevisst handling fra barnevernarbeidernes side. Barnevernet er en institusjon hvor det gjelder særskilte verdier, normer og praksiser, og er på mange måter en speiling av samfunnet (Ericsson, 1996). De samfunnsmessige strukturer, som ulikhet mellom ulike klasser, internaliseres også i den institusjonelle praksisen. Enkelte bidragsyttere knytter denne institusjonelle praksisen til gyldige diskurser (Scourfield og Coffey, 2002). Barnevernarbeidernes beslutninger er i denne sammenheng ikke utelukkende bestemt gjennom deres individuelle preferanser, men i et samspill med den konteksten de befinner seg i. Konsekvensen av praksisen er blant annet at det er mer sannsynlig at det gripes inn ovenfor barn i lavstatusfamilier basert på prediksjon og risikovurdering. På den annen side er terskelen for inngrep høyere for barn i høystatusfamilier, med det resultat at skaden helst må ha skjedd. På bakgrunn av analysen er det derfor fristende å avslutte artikkelen med å stille dette spørsmålet: er barnevernet uegnet for høystatusfamiliene?

Barnevernet har alltid vært de lavere klassers støtte og/eller kontroll i et familieliv som leves på marginene (Ericsson, 1996; Hagen, 2001). I de siste tiårene har stadig flere barn i Norge blitt klienter i barnevernet (Hjort, 2010). Den mest vesentlige veksten utgjøres av barn som bare har tiltak i hjemmet, altså er det den forebyggende delen av barnevernet som vokser.

En ytterligere satsing på forebygging i barnevernet vil med stor sannsynlighet rekruttere større andeler av barn fra de lavere klasser. Lav klasses tilhørighet forbindes med visse risikofaktorer som fattigdom, foreldres tilknytning til arbeidsmarked, stress, helse og neglisjering. I tillegg er den moralske og symbolske betydningen av klasses tilhørighet en vesentlig dimensjon.

Fleire bidragsyttere argumenterer for at barnevernets praksisutøvelse bygger på verdier fra middelklassen (Parton med flere, 1997; Marthinsen, 2003; Vagli, 2009). En satsing på forebygging gjennom barnever-

nets individuelle responser, kan også bety at det designes et barnevern som spisser seg ytterligere mot de laveste klassene i samfunnet. Mange foreldre i barnevernet opplever marginaliseringsprosesser som bærer i økt ulikhet mellom ulike klasselag (inntekt, materielle goder, helse, nettverk og støtte). Når denne ulikheten ikke responderes på gjennom strukturene i samfunnet, ønsker selvfølgelig familiene å få den hjelpen de kan få, selv om det innebærer en individualisering av de problemene de opplever (Egelund, 1997). Allikevel er mange foreldre positive til barnevernets responser (Fauske med flere, 2009), ganske enkelt fordi de har et problem eller behov som de ønsker hjelp med.

Økt satsing på forebygging gjennom de affirmative responsene (individuelle tiltak), kan føre til at programmet for å verne og sikre barn og unges oppvekst i enda større grad blir uegnet for de høyere klasselagene. Dette handler på den ene side om at barnevernets forebyggende mandat treffer de laveste klassene i størst grad. Men det kan også knyttes til barnevernarbeidernes opplevelse av å være i en posisjon som underdogs. Barnevernarbeiderne betrakter ikke seg selv som høystatuspersoner, og dermed får de heller ingen autoritet ovenfor høystatusforeldrene. Bourdieu (1990: 128) påpeker at den sosiale distansen mellom mennesker er kroppsliggjort, og at de fleste vil (be)holde sin posisjon i det sosiale feltet. Så lenge barnevernprofesjonen ikke har den anerkjennelsen den (helst) skulle hatt i det sosiale feltet i møte med høystatusforeldre, er det mulig å tenke seg at de ikke har den autoriteten som kreves for å ta den beste beslutningen for barnet i disse situasjonene.

Barnevernet trenger autoritet for å ta de gode beslutningene. Barnevernet skal være et godt vern og/eller støtte også for barn i høystatusfamilier, og Bourdieu påpeker at strukturene som spiller inn i det sosiale feltet kan bli gjeldende uten at det er et bevisst valg. Informantenes beskrivelser og erfaringer viser at et barnevern for alle barn i realiteten er en utopi, fordi aktørens posisjoner og sosiale hierarki er en av faktorene som virker inn i beslutningsprosessen.

Konklusjon

Designet ved dette studiet gir begrensninger i forhold til å generalisere betydningen av sosial status for barnevernets beslutninger. Analysen viser imidlertid en treffende intersubjektivitet i forhold til tematikken. Alle intervjuene viser at informantene opplever noe de fleste av oss berøres av til daglig: stilt ovenfor mennesker med det vi betrakter som høy status, oppfører vi oss annerledes enn stilt overfor mennesker med det vi anser som lav status. Resultatene viser at barnevernarbeiderne opplever å være i en underdogsposisjon i møte med høystatusfamilier. Informantene i studien beskriver erfaringer som viser at de har tapt eller tror at de kommer til å tape argumentasjonene overfor familiene. Deres faglige skjønn svekkes i møte med foreldre som har autoritet gjennom sin statusposisjon. Dette har den konsekvens at for å tekkes foreldrene, blir barnet lettere konstruert som problemet enn det er tilfelle for barn i lavstatusfamilier.

Resultatene viser at dette området bør få større oppmerksomhet av grunner som barnets rettsikkerhet, likebehandling av ulike grupper og i forhold til utviklingen av barnevernets beslutningspraksis. På grunnlag av denne studien kan det ikke konkluderes med, men stilles spørsmål ved, om barnevernet faktisk er egnet til å ivareta de utsatte barna fra de høyeste klassene.

I framtidig forskning kan det være aktuelt å se hvordan barn med ulik sosial status blir vurdert i ulike faser av en barnevernssak, og med ulike metodiske design.

Forskningen bør se på alle stadier, fra beslutninger knyttet til melding om bekymring, undersøkelse, henleggelse til valg av tiltak for barn og/eller forelder.

Det er også sentralt å forsøke å se når og hvordan en eventuell 'klassebias' oppstår i beslutningsprosessen, og muligheten for at den forsterkes gjennom de ulike beslutningsfaser som følger en barnevernssak. Økt kunnskap om betydningen av klasse/sosial status vil i beste fall øke bevisstheten for barnevernarbeiderne som står foran viktige beslutninger for stadig flere barn som kommer i kontakt med barnevernet.

Men dette handler også om sosialt arbeids status i øvrige forskerfellesskap og samfunn. Utvilsomt ville større anerkjennelse til faget virket inn på barnevernarbeidernes autoritet. Kunnskap og anerkjennelse av den jobben barnevernet er satt til å gjøre, kan styrke den faglige autoriteten til barnevernarbeiderne som står på dørterskler til både høy- og lavstatusfamilier. Barnevernarbeideren skal se fattigdom, men bør også evne å se forbi velstanden når det er nødvendig. Den faglige autoriteten er vesentlig for å foreta gode vurderinger og beslutninger for barn og foreldre med ulik sosial status.

Takk til

En stor takk rettes til de åpne, reflekterte og ærlige barnevernarbeiderne som deltok i intervjuene. Takk også til Prof. Tine Egelund som kom med verdifulle innspill til et tidligere utkast av artikkelen.

SUMMARY

This paper discusses how child welfare workers (CWW) meet parents they perceive as having high social status. Additionally, it explores what elements of these meetings particularly influence the professional's decision-making processes. The paper is based on 4 group interviews with 16 child welfare workers. The analysis depicts CWW as becoming underdogs: they expect to 'lose' the negotiations with these parents. Moreover, they find it difficult to obtain the necessary information about the children and their parents. As a result, children in high status families, not their parents, are likely to be regarded as the problem. This in contrast to previous national and international studies suggesting child welfare workers perceive parents from low status families as a risk to their child. The paper questions if the Child Welfare Service is suitable for dealing with high status families.

REFERANSER:

- Andenæs, Agnes** (2004) Hvorfor ser vi ikke fattigdommen? Fra en undersøkelse om barn som blir plassert utenfor hjemmet. *Nordisk Sosialt Arbeid*, 1, side 19-43.
- Backe-Hansen, Elisabeth** (2002) *Vurderingsgrunnlaget i alvorlige barnevernssaker*. Oslo: Norsk Institutt for forskning om Oppvekst, Velferd og Aldring.
- Backe-Hansen, Elisabeth** (2004) *God nok omsorg: Riktige beslutninger i barnevernet*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Bogen, Hanne, Grønningsæter, Arne og Jensen, Anne** (2007) *Barnevernet i Oslo og Bergen. En sammenlignende evaluering etter barnevernreformen i 2004*. Oslo: FAFO.
- Bourdieu, Pierre** (1985) The social space and the genesis of groups. *Social Science Information*, 24(2), side 195-220.
- Bourdieu, Pierre** (1990) *Social space and symbolic power*, in Bourdieu P. *In other words. Essays Towards a Reflexive Sociology*. Stanford, California: Stanford University Press.
- Breen, Richard og Goldthorpe, John H.** (1999) Class inequality and meritocracy: A critique of Saunders and an alternative analysis. *British Journal of Sociology*, 50, side 1-27.
- Cameron, Gary og Freymond, Nancy** (2006) *Towards positive systems of child and family welfare: international comparisons of child protection, family service and community caring systems*. Toronto: University of Toronto Press.
- Chapman, Gretchen B. og Elstein, Arthur S.** (2000) Cognitive processes and biases in medical decision making, in Chapman, G. B. og Sonnenberg, F. A. (eds.) *Decision Making in Health Care: Theory, psychology and applications*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Christiansen, Øivin og Anderssen, Norman** (2010) From concerned to convinced: reaching decisions about out- of-home care in Norwegian Child Welfare Services. *Child og Family Social Work*, 15, side 31-40.
- Claezon, Ingrid** (1987) *Bättre beslut: en studie av socialsekreterarnas handläggning av omhändertaganden av barn*. Umeå: Institutionen.
- Clausen, Stein-E. og Kristofersen, Lars B.** (2008) Barnevern 1990-2011: En longitudinell studie av registerdata. *Norges barnevern*, 85 (3), side 39-45.
- Cleaver, Hedy, Walker, Steve og Meadows, Pamela** (2004) *Assessing children's needs and circumstances. The impact of the assessment framework*. London: Jessica Kingsley.
- Collet, Francois H.** (2009) Does Habitus Matter? A Comparative Review of Bourdieu's Habitus and Simon's Bounded Rationality with Some Implications for Economic Sociology. *Sociological Theory*, 27(4), side 419-434.
- Doueck, Howard J., English, Diana J., DePanfilis, Diane og Moote, G. T.** (1993) Decision-making in child protective services: A comparison of selected risk-assessment systems. *Child Welfare*, 72, side 441-452.
- Drake, Brett og Zuravin, Susan** (1998) Bias in child maltreatment reporting: Revisiting the myth of classlessness. *American Journal of Orthopsychiatry*, 68(2), side 295-304.
- Duncan, Greg J. og Brooks-Gunn, Jeanne** (1997) *Consequences of growing up poor*. New York: Russell Sage Foundation.
- Duncan, Lindsey** (1991) Factors affecting the foster care placement decision: An analysis of national survey data. *American Journal of Orthopsychiatry*, 61(2), side 272-281.
- Egelund, Tine** (1997) *Beskyttelse af barndommen: Socialforvaltningers risikovurdering og indgreb*. København: Hans Reitzels forlag.
- Egelund, Tine og Sundell, Knut** (2001) *Til barnets bedste: Undersøgelser af børn og familier – en forskningsoversigt*. København: Hans Reitzels forlag.
- Ericsson, Kjersti** (1996) *Barnevern som samfunnsspill*. Oslo: Pax.
- Esping-Andersen, Gösta** (1999) *Social foundations of postindustrial economies*. Oxford: Oxford University Press.
- Eydal, Gudnu B. og Kröger, Topp** (2009) «Nordic family policies: constructing contexts for social work with families». In H. Forsberg og T. Kröger (Eds.), *Social work and child welfare politics through Nordic lenses*. Bristol: Policy Press, side 11-28.
- Farmer, Elaine og Owen, Morag** (1998) Gender and the child protection process. *British Journal of Social Work*, 28(4), side 545-564.
- Fauske, Halvor, Lichtwarck, Willy, Marthinsen, Edgar, Willumsen, Elisabeth, Clifford, Graham og Kojan, Bente H.** (2009) *Barnevernet på ny kurs? Det nye barnevernet: Et forsknings og utviklingsprosjekt i barnevernet*. Bodø: Nordlandsforskning.
- Giorgi, Agamben** (1985) *Phenomenology and Psychological Research*. Pittsburgh: Duquesne University Press.
- Gustavsson, Nora S. og MacEachron, Ann E.** (1997) Poverty and child placement: A new/old idea. *Journal of Poverty*, 1(2), side 81-93.
- Hagen, Gerd** (2001) *Barnevernets historie. Om makt og avmakt i det 20. århundret*. Oslo: Akribes Forlag.
- Halpern, Robert** (1990). Poverty and early childhood parenting: Toward a framework for intervention. *American Journal of Orthopsychiatry*, 60(1), side 6-18.
- Havnen, Karen, Christensen, Øivin og Havik, Toril** (1998) *Når gir barnevernet hjelp? Kartlegging av barnevernstenesta sine beslutninger i meldings- og undersøkelsessaker*. Bergen: Barnevernets utviklingssenter på Vestlandet.
- Hernstein, Richard J. og Murray, Charles** (1994) *The bell curve: Intelligence and class structure in American life*. New York: The Free Press.
- Hjort, Jens L.** (2010) *Barnevern i de nordiske landene*. NOVA Notat 2/10. Oslo: NOVA.

- Holland, Sally** (2004) *Child and family assessment in social work practice*. London: SAGE.
- Johnson, Lisa** (2009). *Correlates of intake and disposition decisions by child protective services professionals*. Kentucky: University of Louisville.
- Kojan, Bente H. og Fauske, Halvor** (2010) *Bidrar barnevernet til utjevning av sosial ulikhet? En klasseanalyse av barnevernets familier*. Artikkel under bearbeiding.
- Kvale, Steinar** (1996) *InterViews. An introduction to qualitative research writing*. Thousand Oaks: Sage.
- Lareau, Annette** (2003) *Unequal childhoods: Class, race, and family life*. Berkeley: University of California Press.
- Lonne, Bob, Parton, Nigel, Thomson, Jane og Harries, Maria** (2009) *Reforming child protection*. London: Routledge.
- Luthar, Suniya S.** (1999) *Poverty and Children's Adjustment. Developmental Clinical Psychology and Psychiatry Series (Vol 41)*. London: Sage Publications Inc.
- Malterud, Kirsti** (1996) *Kvalitative metoder i medisinsk forskning – en innføring*. Oslo: TANO.
- Marthinsen, Edgar** (2003) *Sosialt arbeid og symbolsk kapital i et senmoderne barnevern*. BUS: Rapport no 9. Trondheim: Barnevernets utviklingssenter i Midt-Norge.
- Miller, George A.** (1956) The magical number seven, plus or minus two. *Psychological Review*, 63, side 81-97.
- Munro, Eileen** (1999) Common errors of reasoning in child protection work. *Child Abuse og Neglect*, 23(8), side 745-758.
- Parton, Nigel, Thorpe, David H. og Wattam, Corinne** (1997) *Child protection: Risk and the moral order*. Basingstoke: Macmillan.
- Packman, Jean, Randall, John og Jacques, Nicola** (1986) *Who needs care? Social-work decisions about children*. Oxford: Blaxwell.
- Rivaux, Stephanie L., James, Joyce, Wittenstrom, Kim, Baumann, Donald, Sheets, Janess, Henry, Judith og Jeffries, Victoria** (2008) The Intersection of Race, Poverty, and Risk: Understanding the Decision to Provide Services to Clients and to Remove Children. *Child Welfare*, 87(2), side 151-168.
- Russell, Mary, Harris, Barbara og Gockel, Annemarie** (2008) Parenting in poverty: Perspectives of high-risk parents. *Journal of Children and Poverty*, 14(1), side 15-98.
- Saunders, Peter** (1997) Social mobility in Britain: An empirical evaluation of two competing theories. *Sociology*, 31, side 261-288.
- Scourfield, Jonathan og Coffey, Amanda** (2002) Understanding Gendered Practice in Child Protection. *Qualitative Social Work*, 1(3), side 319 - 340.
- Sidebotham, Peter, Heron, Jon og Golding, Jean** (2002) Child maltreatment in the «Children of the Nineties»: deprivation, class and social networks in a UK sample. *Child Abuse and Neglect*, 26, side 1243-1259.
- Slembrouck, Stef** (2005) Discourse, critique and ethnography: Class-oriented coding in accounts of child protection. *Language Sciences*, 27(6), side 619-650.
- Sundell, Knut, Egelund, Tine, Lofholm, Cecilia A. og Caunitz, Cathrine** (2007) *Barnavårdsutredninger: en kunnskapsöversikt*. Stockholm: Gothia.
- Tumlin, Karen og Green, Rob** (2000) *The decision to investigate: Understanding state child welfare screening policies and practices*. Washington DC: Urban Institute Report.
- Thorpe, David. H.** (1994) *Evaluating child protection*. Buckingham: Open University Press.
- Vagli, Åse** (2009) *Behind closed doors: exploring the institutional logic of child protection work*. Bergen: University of Bergen.

Edgar Marthinsen
Avdeling for helse- og sosialfag
Høgskolen i Sør-Trøndelag
Ranheimsveien 10
7004 TRONDHEIM

Vår dato: 27.08.2007

Vår ref: 17227/JE

Deres dato:

Deres ref:

TILRÅDING AV BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 06.07.2007. Meldingen gjelder prosjektet:

17227
Behandlingsansvarlig
Daglig ansvarlig

*Det nye barnevernet
Høgskolen i Sør-Trøndelag, ved institusjonens øverste leder
Edgar Marthinsen*

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

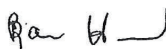
Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven/helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/endringskjema>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/register/>

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 30.06.2008, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Bjørn Henrichsen

Janne Sigbjørnsen Eie

Kontaktperson: Janne Sigbjørnsen Eie tlf: 55 58 31 52

Vedlegg: Prosjektvurdering

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 35. nsdmaa@sv.uit.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

17227

Personvernombudet forstår det slik at det foreliggende prosjektet er et samarbeid mellom Høgskolen i Sør-Trøndelag, Universitetet i Stavanger, Høgskolen i Bodø/Nordlandsforskning, Høgskolen i Lillehammer, BUS Midt-Norge, RBUP Midt-Norge og kommunene Bodø, Rana, Namsos, Trondheim, Molde, Notodden, Vestre-Toten, Stavanger og Sandnes. Prosjektet samordnes av Høgskolen i Sør-Trøndelag som dermed er behandlingsansvarlig institusjon. Ombudet forutsetter at denne behandling/ansvarsfordeling formelt er avklart mellom institusjonene og anbefaler at det utarbeides en avtale som bl.a. omfatter ansvarsfordeling, ansvarsstruktur, hvem som initierer prosjektet, bruk av data og eventuelt eierskap.

Prosjektet er delt inn i tre faser, den foreliggende melding gjelder kun for fase 1. Det må sendes inn ny melding for fase 2 og 3 i god tid før datainnsamlingen skal starte.

Utvalget består av foreldre med barn som er i kontakt med barnevernet. Disse identifiseres av medarbeiderne i de samarbeidende kommunene som snakker med de som er i kontakt med kontoret direkte, eller sender ut brev om prosjektet. Etter at samtykke er innhentet, fyller medarbeiderne ut et registreringsskjema. Dette oppbevares i journalen sammen med samtykket. Forskningsassistentene gjør avtaler med foreldrene om intervju og gis i den forbindelse tilgang til registreringsskjemaet for å registrere opplysningene i prosjektet. Grunnlagsdata fra dette arket punches så i Questback før intervjuet starter. Skjemaet slettes etter intervjuet er gjennomført. Samtykkeerklæringen oppbevares videre i journal. Deltakerne er informert om dette.

Samarbeidskommunene oppretter en liste (koblingsnøkkel) over deltakerne i prosjektet. Prosjektledelsen har ikke tilgang til denne.

Det er utarbeidet en informasjonsfolder og et informasjonsskriv/samtykkeerklæring. Ombudet finner versjonene som forelå per 24.08.2007 tilfredsstillende, forutsatt at sistnevnte endres i tråd med kommentarer gitt i e-post 27.08.2007.

En stor del av temaet i intervjuet dreier seg om barna. Disse får informasjon om prosjektet via foreldrene. Dersom foreldrene har lite samvær med barnet kan intervjuer innhente skriftlig samtykke for å innhente spesifikke opplysninger fra den/de som utøver den daglige omsorgen for barnet.

Det registreres sensitive opplysninger om helseforhold, jf. personopplysningsloven § 2 punkt 8 c).

Senest ved prosjektslutt 31.06.2008 skal alt datamaterialet være anonymisert. Anonymisering innebærer at direkte og indirekte personidentifiserende opplysninger slettes eller omkodes (grovkategoriseres), samt koblingsnøkkel i hver kommune slettes.

Det nye BARNEVERNET

et forsknings- og utviklingsprosjekt i Barnevernet

Til personer som er i kontakt med barnevernet i kommunene

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt - samtykkeerklæring

HIST vil i samarbeid med Universitetet i Stavanger, Høgskolen i Lillehammer, og Nordlandsforskning, BUS Midt Norge og RBUP Midt Norge, samt en rekke kommuner i Norge (Bodø, Rana, Namsos, Trondheim, Molde, Notodden, Vestre-Toten, Stavanger og Sandnes) gjennomføre en undersøkelse om barnevernet i løpet av høsten 2007.

Målet med undersøkelsen er å øke kunnskapen om hvem som er i kontakt med barneverntjenesten, og hva som skjer av aktiviteter i tjenesten og hva folk mener om dette. Hensikten er å kunne bidra til en bedre barneverntjeneste.

I tidsrommet august 2007 – desember 2007 vil personer som er i kontakt med barnevernet i de nevnte kommuner, bli bedt om å delta i prosjektet. Intervjuet vil ta mellom 30 min – 1 time, og du vil motta en godtgjørelse på kr. 100.

Spørreskjemaet er tilgjengelig på prosjektets hjemmeside sammen med annen informasjon om forskningen. Se <http://www.svt.ntnu.no/ish/praksisforsk/detnyebvmn.htm>

Ved deltakelse i prosjektet vil du bli intervjuet av en forsker eller forskningsassistent, og du kan forvente deg spørsmål om følgende:

- hvordan du/dere opplever barnevernet
- hvorfor dere kom i kontakt med barneverne
- hvordan du/dere opplever foreldrerollen
- spørsmål om barnet/barnas situasjon, om familiens levekår som inntekt, arbeid, fritid, bolig og lignende.

Barnevernet vil fylle ut et registreringsskjema når du har samtykket i å delta. Dette skjemaet inneholder opplysninger om hvor lenge du har hatt kontakt med barnevernet, hvem som er bosatt i din husstand, hvordan dere kom i kontakt med barnevernet og eventuelt hvilke tiltak dere har/har hatt i regi av barnevernet. Ditt navn og dine kontaktdetaljer vil også stå i dette skjemaet, slik at forskeren kan kontakte deg for å gjøre avtale om intervju. **Dette skjemaet vil bli slettet/makulert etter endt intervju.**

Alle opplysninger du oppgir blir konfidensielt behandlet av forskerne som er pålagt taushetsplikt. Ingen enkeltpersoner omtales i forskningspublikasjonene. Barnevernet har ikke innsyn i den informasjonen du gir i intervjuet. Forskerne registrerer dessuten ikke ditt navn eller andre personidentifiserbare data. Av personvern hensyn oppbevares dette samtykkedokumentet i familiens journal hos barneverntjenesten i din kommune. Samtykkeerklæringen vil bli journalført i barnevernets system.

Prosjektet er tilrådd av Personvernombudet for forskning ved Norsk Samfunnsvitenskapelig datatjeneste.

Med hilsen fra forskningsleder i Midt-Norge
(sign)
Edgar Marthinsen
professor
Høgskolen i Sør-Trøndelag (HIST), Avdeling for Helse – og Sosialfag
7004 Trondheim

Samtykkeerklæring

Jeg/vi, _____

samtykker i å delta i forskningsprosjektet 'Det nye barnevernet' og jeg/vi vil snakke med barnet/barna om denne deltakelsen.

Sted og dato: _____.

DEL 1: VEIEN INN I BARNEVERNET

2. Hvordan kom du/dere i kontakt med barnevernstjenesten?
3. Etterkoding – foreløpig ikke aktuell
4. Hva oppfatter du som årsaken til kontakten med barnevernet?
5. Etterkoding – foreløpig ikke aktuell
6. Hvordan opplevde du den første kontakten med barnevernet?
7. Hvis det ble levert melding¹, når/hvordan fikk du vite (den første) meldingens innhold? <ul style="list-style-type: none">
☐ Før meldingen ble sendt barnevernstjenesten
☐ I brev/telefon fra barnevernstjenesten
☐ I første møte med barnevernstjenesten
☐ Etter noen møter med barnevernstjenesten
☐ Da jeg leste dokumenter i saken
☐ Jeg kjenner ikke innholdet i meldingen(e)
☐ Annet
8. Hvis det ble levert en melding til barnevernstjenesten, hvem var melder? (Mulig å sette mer enn ett kryss) <ul style="list-style-type: none">
☐ Barnet selv
☐ Mor/far (biologisk/adoptiv)
☐ Familien ellers
☐ Naboer
☐ Andre private
☐ NAV (tidligere sosialtjeneste, trygdekontor, Aetat)
☐ Barnevernstjenesten i egen kommune

¹ Med melding forstås all muntlig og skriftlig kommunikasjon til barnevernet om bekymring for ett eller flere av barn fra offentlig eller privat person

<p>Fortsettelse spm. 8</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Barnevernstjenesten i annen kommune ☐ Barnevernsvakt ☐ Barnehage ☐ Helsestasjon ☐ Lege/sykehus ☐ Skole ☐ PPT (Pedagogisk, psykologisk rådgivningstjeneste) ☐ Politi/lensmann ☐ BUP (barne- og ungdomspsykiatri) / voksenpsykiatri ☐ Vet ikke/andre (anonym)
<p>9. I hvilken grad var du/dere informert om meldingen?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Jeg/vi voksne tok initiativet selv uten anbefaling ☐ Barnet tok selv initiativ og kontaktet barnevernet uten anbefaling ☐ Eget initiativ etter anbefaling ☐ Ble meldt og var informert og enig ☐ Ble meldt og var informert, men ikke enig ☐ Ble meldt uten å vite om det ☐ Annet (Spesifiser):

DEL 2: OM BARNET (Kun et barn i fokus under hele intervjuet – jamfør datasett 2)

<p>10. Kode for barnet det gjelder:</p>
<p>11. Mener du at barnet ditt trenger hjelp?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nei (hvis nei, hopp over spørsmål 12 og 13) ☐ Usikker
<p>12. Hvis du mener barnet trenger hjelp, hva slags hjelp mener du barnet trenger?</p>
<p>13. Hvorfor trenger barnet denne hjelpen?</p>

Forts. spm 19								
☐ Fosterhjem ☐ Fosterhjem i familienettverk ☐ Institusjon ☐ Annet								
20. Hvis annet, beskriv hva:								
21. Hvis foreldrene har delt omsorg², hvem tilbringer barnet mest tid hos?								
☐ Far ☐ Mor ☐ Like mye hos både mor og far ☐ Ikke relevant								
22. Hvis barnet bor fast hos andre enn foreldrene, hvem har barnet mest samvær med? (mulighet for mer enn ett kryss)								
☐ Mor ☐ Far ☐ Søsken ☐ Slekt ☐ Ingen								
23. Barnets omgivelser, familie og sosiale forhold								
	1	2	3	4	5	6	7	Ikke aktuelt
	Stemmer Godt						Stemmer dårlig	
Barnet har venner på sin egen alder (utenom søsken)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet har med seg venner hjem	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet har minst en god venn	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet deltar i organiserte aktiviteter på fritiden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet har kontakt med naboer og personer i nærmiljøet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet har samvær med begge foreldre	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnets relasjon til begge foreldre er god	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

² Delt omsorg betyr i denne sammenheng at foreldrene har avtalt at barnet skal bo fast sammen med begge foreldrene, selv om disse ikke bor sammen (delt bosted) Trenger ikke bety at barnet bor like mye hos begge, men er likevel ikke det samme som utvidet samværsordning.

24. Barnets fysiske helse								
	1	2	3	4	5	6	7	Ikke aktuelt
	Stemmer Godt						Stemmer dårlig	
Barnet er stort sett frisk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er stadig et eller annet med barnet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet har en lidelse eller sykdom som ikke er diagnostisert, men som det må tas hensyn til daglig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet har en lidelse eller sykdom som er diagnostisert, og som må tas hensyn til daglig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

25. Barnet psykiske helse								
	1	2	3	4	5	6	7	Ikke aktuelt
	Stemmer Godt						Stemmer dårlig	
Humøret på barnet svinger mye	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet er redd for mye, blir lett skremt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet virker å ha godt selvbilde og er trygg på seg selv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet står på viljen sin og er veldig bestemt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet er nervøs eller klengete i nye situasjoner, lett utrygg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet har en diagnostisert psykisk lidelse som må tas hensyn til daglig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg/vi tror barnet har en psykisk lidelse, men det er ikke diagnostisert	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

26. Barnets sosiale fungering								
	1	2	3	4	5	6	7	Ikke aktuelt
	Stemmer Godt						Stemmer dårlig	
Barnet blir vanligvis likt av andre barn	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet ser ut til å trives godt på skolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet er hjelpsom hvis noen er såret, lei seg eller føler seg dårlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet kommer bedre overens med voksne enn med barn	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet leker selvstendig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet har vanskelig for å sette til side sine egne behov og lytte til andre	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
27. Barnets selvstendighet og utvikling								
	1	2	3	4	5	6	7	Ikke aktuell problemstilling pga. alder
	Stemmer Godt						Stemmer dårlig	
Barnet mitt klarer seg godt for alderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet tar initiativ ovenfor meg og andre voksne når det trenger hjelp	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet kan argumentere for viljen sin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet fullfører oppgaver og viser god konsentrasjonsevne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

28. Barnets følelses- og atferdsmessige utvikling								
	1	2	3	4	5	6	7	Ikke aktuell problemstilling pga alder
	Stor grad/ Har skjedd ofte						Ingen grad/har aldri skjedd	
Barnet lyver eller jukser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet er høflig og har god oppførsel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet tar hensyn til andre	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet viser omsorg for andre	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet aksepterer stort sett de grensene som voksne setter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet kommer i konflikt med andre	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet er i konflikter hvor politiet er involvert	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet begår ulovlige handlinger som involverer tyveri/hærverk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet begår ulovlige handlinger som involverer rusmidler	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet begår ulovlige handlinger ved å utøve vold mot andre	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
29. Barnets selvbilde og tro på seg selv								
	1	2	3	4	5	6	7	Ikke aktuell problemstilling
	Stemmer godt						Stemmer dårlig	
Barnet ser ut til å synes positivt om seg selv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet mestrer fysiske aktiviteter i henhold til alder og utvikling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
På meg/oss virker det som barnet er trygg på seg selv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet kvier seg for å prøve nye aktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

30. Barnets tilgang på materielle goder								
	1	2	3	4	5	6	7	Ikke aktuell problemstilling
	Stemmer Godt						Stemmer dårlig	
Barnet har utstyret det trenger for å delta i organiserte aktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet har stort sett det samme utstyr som andre jevnaldrende	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet har tilgang til mobiltelefon	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet har tilgang til PC	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

DEL 3 STRESSFAKTORER

31. Har du opplevd noe av følgende i løpet av de siste to år		Ja	Nei
Fysisk sykdom av varighet over 1 måned		☐	☐
Psykisk sykdom av varighet over 1 måned		☐	☐
Vært nedstemt eller deprimeret av varighet over 1 måned		☐	☐
Tap av pårørende		☐	☐
Større flytting		☐	☐
Vært arbeidsledig i lengre enn 8 uker		☐	☐
Samlivsbrudd		☐	☐
Større konflikter i familien (også utover husstanden)		☐	☐
Større bekymring for ett eller flere av barna mine		☐	☐
Rusrelaterte problemer hos deg/partner de siste to år		☐	☐

32. Her ser du en liste med forskjellige gjøremål. Har familien pga dårlig økonomi måtte unnvære noen av disse ofte, sjelden eller aldri i løpet av det siste året?								
	1	2	3	4	5	6	7	Ikke aktuelt
	Unnvære ofte						Aldri unnvære	
Spise varm middag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kjøpe klær	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Betale husleie og/eller andre regninger innen fristen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gå på kino	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gå på teater, konsert	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

eller lignende Forts. spm. 32	1	2	3	4	5	6	7	Ikke aktuelt
	Unnvære ofte						Aldri unnvære	
Be gjester med hjem	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Reise på besøk til venner eller slektninger i andre kommuner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gi gaver ved bursdager eller andre anledninger der du/dere ville ha gitt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Abonnere på en dagsavis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Drive med hobby/ fritidssysler	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bruke mobiltelefon	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bruke PC	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bruke penger på barna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Delta på aktiviteter og turer i skolens regi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
33. Annet som ble opplevd som stressfaktor (siste to år)								
34. Har du noen fortrolige som du kan snakke med om det meste?								
☐ Jeg har ingen fortrolige ☐ Jeg har 1 fortrolig ☐ Jeg har 2 fortrolige ☐ Jeg har flere fortrolige								
35. Får du praktisk hjelp og avlastning fra familie?								
☐ Ja, svært ofte ☐ Ja, nokså ofte ☐ Ja, av og til ☐ Sjelden ☐ Nei, aldri								
36. Får du praktisk hjelp og avlastning fra venner eller naboer?								
☐ Ja, svært ofte ☐ Ja, nokså ofte ☐ Ja, av og til ☐ Sjelden ☐ Nei, aldri								

37. I hvilken grad stemmer følgende beskrivelser for deg?					
	Stemmer helt	Stemmer delvis	Verken eller	Stemmer lite	Stemmer ikke
Jeg kjenner tilhørighet til nabolaget	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg kjenner flere naboer så godt at jeg besøker dem	☐	☐	☐	☐	☐
Det finnes naturlige møteplasser i mitt nabolag	☐	☐	☐	☐	☐

38. Mener du at de fleste mennesker er til å stole på, eller mener du at man ikke kan være forsiktig nok når man har med andre å gjøre? (Sett ring rundt ett tall)										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Ikke til å stole på/ Kan ikke være forsiktig nok									Til å stole på	

39. Vil du si at mennesker for det meste prøver å være hjelpsomme eller at de stort sett bare tar hensyn til seg selv? (sett ring rundt ett tall)										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Ikke hjelp-hjelpsomme, tenker bare på seg selv									Er hjelpsom	

40. Tror du de fleste mennesker ville forsøkte å utnytte deg hvis de fikk muligheten til det, eller tror du de ville forsøke å være reale?										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Vil være reale, vil ikke utnytte deg									Vil utnytte deg, er ikke reale	

DEL 4 FORELDREROLLEN

41. I hvilken grad er du/dere enig/uenig i følgende påstander?							
	1	2	3	4	5	6	7
	Svært Enig						Svært uenig
Jeg/vi klarer foreldrerollen godt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er vanskelig å sette grenser for barnet/barna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg/vi samarbeider godt med barnehage/skole	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg/vi har liten mulighet til å delta i fritidsaktiviteter sammen med barnet/barna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Forts. spm. 41	1	2	3	4	5	6	7
	Svært Enig						Svært uenig
Jeg/vi har nok tid sammen med barnet/barna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg/vi synes det er vanskelig å prioritere barnas behov fremfor mine/våre egne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg/vi trives i rollen som foreldre	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

DEL 5 LEVEKÅR OG BAKGRUNN

42. Hvordan bor du/dere?

- Leilighet i privat bolig
- Leilighet i bygård/blokk
- Rekkehus
- Frittstående enebolig
- Annet: _____

43. Hvilken leie/eieform er det for boligen?

- Leier bolig av kommunen/det offentlige
- Leier eller fremleie, privat
- Andels eller aksjeeier
- Selveier
- Annet: _____

44. Hvor stor er din/deres bolig (boligareal)?

- Under 40 kvm
- 40-59 kvm
- 60-79 kvm
- 80-99 kvm
- 100-129 kvm
- 130-159 kvm
- 160-200 kvm
- Over 200 kvm

45. Hvor mange soverom har boligen?

- Ingen
- 1
- 2
- 3
- 4 eller flere

46. Hvor lenge har du/dere bodd i nåværende bolig? (oppgi antall år)

47. Hvilke av følgende utsagn om flytting passer best for din/deres situasjon?

- Har klare flytteplaner
- Regner med å flytte innen 3 år
- Regner med å bo her minst 3 år til
- Har ingen planer
- Regner med å bo her resten av livet

48. Hvis klare flytteplaner eller regner med å flytte innen 3 år, hva er den viktigste³ grunnen til at du/dere regner med å flytte?							
☐ Arbeid eller utdanning ☐ Boforhold ☐ Økonomi ☐ Sosialt nettverk ☐ Personlige forhold ☐ Andre grunner							
49. Hvor ofte har dere flyttet i løpet av de siste 5 årene? (Sett ring)							
Innen kommunen:	1	2	3	4	5	over 6	Ingen
Til annen kommune:	1	2	3	4	5	over 6	Ingen
50. Er noen av disse årsakene til at du/dere flyttet?						Ja	Nei
Fikk ikke fornyet leiekontrakt						☐	☐
Ønsket å komme nærmere slekt og venner						☐	☐
Bedre arbeidsmuligheter						☐	☐
Ønsket å bo nærmere sentrum						☐	☐
Ble tvunget til å flytte pga høye boutgifter og lignende						☐	☐
Få busser/kollektivtrafikk						☐	☐
Mistrivdes i nabolaget						☐	☐
Mye støy i nabolaget						☐	☐
Barnet ble mobbet på skolen						☐	☐
Barnet hadde få venner						☐	☐
Jeg hadde et lite nettverk						☐	☐
Misnøye med kommunale tjenester i kommunen vi bodde						☐	☐
Bedre bostandard/boform						☐	☐
Samlivsbrudd						☐	☐
51. Hvis andre årsaker til flytting, spesifiser:							
52. Hva slags inntekt har du for tiden (Kryss av for alle inntektskilder)							
☐ Arbeidsinntekt ☐ Stipend/studielån ☐ Sykepenger ☐ Attføring ☐ Overgangsstønad ☐ Uføretrygd ☐ Dagpenger/Arbeidsledighetstrygd ☐ Sosialstønad/supplerende sosialhjelp ☐ Kontantstøtte ☐ Annen offentlig stønad ☐ Hjemmeværende uten inntekt ☐ Annet: _____							

³ Selv om det spørres om *den viktigste* grunnen, er det mulig å sette flere kryss her.

<p>53. Hvis du har ektefelle eller samboer, hva slags inntekt har vedkommende? (kryss av for alle inntektskilder)</p> <p>☐ Arbeidsinntekt</p> <p>☐ Stipend/studielån</p> <p>☐ Sykepenger</p> <p>☐ Attføring</p> <p>☐ Overgangsstønad</p> <p>☐ Uføretrygd</p> <p>☐ Dagpenger/Arbeidsledighetstrygd</p> <p>☐ Sosialstønad/supplerende sosialhjelp</p> <p>☐ Kontantstøtte</p> <p>☐ Annen offentlig stønad</p> <p>☐ Hjemmeværende uten inntekt</p> <p>☐ Annet: _____</p>
<p>54. Hvilke arbeidsforhold har du? Du kan sette flere kryss (stilles også til de som er i attføring)</p> <p>☐ Selvstendig næringsdrivende</p> <p>☐ Vikar/tilkallingshjelp</p> <p>☐ Midlertidig ansettelse</p> <p>☐ Fast ansettelse</p> <p>☐ Har ikke arbeidsforhold (gå til spørsmål 57)</p>
<p>55. Hvor mange ansettelses har du på nåværende tidspunkt? (Sett ring)</p> <p>Hvis ingen ansettelses: hopp over spørsmål 55 og 56.</p> <p>1   2   3   4   5 eller flere</p>
<p>56. Hvor mange timer i uka jobber du? Hvis 0 timer: hopp over spørsmålet)</p> <p>☐ 1-5</p> <p>☐ 6-10</p> <p>☐ 11-15</p> <p>☐ 16-20</p> <p>☐ 21-25</p> <p>☐ 26-30</p> <p>☐ 31-35</p> <p>☐ 36-40</p> <p>☐ 41-45</p> <p>☐ 46-50</p> <p>☐ 50 eller mer</p>
<p>57. Hva er husholdningens samlede inntekt (brutto) pr. år (barnetrygd medregnes ikke):</p>
<p>58. Hva er husholdningens samlede gjeld?</p>
<p>59. Hvordan vil du vurdere husholdningens økonomiske situasjon?</p> <p>☐ Svært god</p> <p>☐ God</p> <p>☐ Verken eller</p> <p>☐ Mindre god</p> <p>☐ Svært dårlig</p>
<p>60. Innebærer støtte du/dere får fra barnevernet at du/dere kommer bedre ut av det økonomisk?</p> <p>☐ Ja   ☐ Nei   ☐ Vi mottar ingen støtte fra barnevernet</p>

61. Utgjorde/utgjør stønaden/tiltakene (fra barnevernet) et formål du/dere ellers ikke ville brukt penger på? ☐ Ja ☐ Nei ☐ Vet ikke			
62. Kryss av for hvilke gjenstander husholdningen har: (flere kryss mulig) ☐ Bil ☐ TV ☐ PC ☐ Internett/bredbånd ☐ Båt ☐ Campingvogn ☐ Hytte/fritidsbolig ☐ TV-spillkonsoll ☐ Telefon/mobiltelefon			
FERIE OG FRITID 63. Har du/dere reist bort på ferie sammenhengende i fem dager eller mer i løpet av de siste tre årene? ☐ Ja ☐ Nei			
64. Hvis ja, har du hatt barna med på disse feriereisene? ☐ Ja, de fleste ☐ Ja, noen ☐ Nei			
UTDANNING 65. Hva er (barnets biologiske/adoptiv) mors høyeste fullførte utdanning? ☐ Ikke fullført grunnskole ☐ Grunnskole (9-10 år) ☐ Videregående skole/gymnas 1-2 år ☐ Videregående skole/gymnas 3-4 år ☐ Fagbrev/yrkesskole ☐ Universitet/høgskole 1-3 år ☐ Universitet/høgskole over 4 år			
66 Hva er (barnets biologiske/adoptiv) fars høyeste fullførte utdanning? ☐ Ikke fullført grunnskole ☐ Grunnskole (9-10 år) ☐ Videregående skole/gymnas 1-2 år ☐ Videregående skole/gymnas 3-4 år ☐ Fagbrev/yrkesskole ☐ Universitet/høgskole 1-3 år ☐ Universitet/høgskole over 4 år			
67. Hvordan gjorde du det i de følgende fag i grunn eller videregående skole (ta utgangspunkt i høyeste fullførte utdanning)			
	Veldig Bra	Midt på treet	Veldig dårlig
Norsk	☐	☐	☐
Matte	☐	☐	☐
Engelsk	☐	☐	☐

<p>68. Hvis du ikke har fullført utdanning på videregående nivå, hva vil du si var årsaken til dette? (her kan det settes flere kryss)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Fikk barn ☐ Prioriterte jobb ☐ Mistrivdes som elev ☐ Sykdom ☐ Lese/skrivevansker ☐ Dårlig forhold til lærere ☐ Annet (spesifiser):
<p>69. Kunne du tenke deg å gå videre med skolegang hvis du fikk muligheten?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nei ☐ Vet ikke
<p>70. Hva er (barnets biologiske/adoptiv) mors yrke? (Etterkodes⁴ i questback)</p>
<p>71. Hva er (barnets biologiske/adoptiv) fars yrke? (Etterkodes⁵ i questback)</p>
<p>72. Hvis du er født utenfor Norge, hvor lenge har du bodd i Norge?</p>
<p>73. Hvis du er født utenfor Norge, i hvilken grad behersker du norsk?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Svært godt ☐ Godt ☐ Middels ☐ Dårlig ☐ Svært dårlig

⁴ I Questback føres inn yrkeskode i henhold til NOSc 521 – tre siffer

⁵ I Questback føres inn yrkeskode i henhold til NOSc 521 – tre siffer

DEL 6 VURDERING AV BARNEVERNSTJENESTEN

74. Med utgangspunkt i egne erfaringer så langt: I hvilken grad er du enig med følgende påstander?

	1	2	3	4	5	6	7
	Svært Enig						Svært uenig
Barnevernstjenesten gjør mye bra arbeid for familier og barn som har behov for det	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnevernstjenesten vektlegger foreldrenes synspunkter og vurderinger	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnevernstjenesten respekterer foreldrenes synspunkter i sine vurderinger	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnevernstjenesten har forståelse for menneskers livssituasjon	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnevernstjenesten fremstår som åpne og ærlige	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi har inntrykk av at vi har fått all informasjon om meldingen barnevernstjenesten har mottatt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det virker å være viktig for barnevernstjenesten å snakke med barnet/barna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Inntrykket jeg hadde av barnevernstjenesten har endret seg til det bedre etter kontakten vi har hatt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnevernstjenesten samarbeider godt med andre instanser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har fått bestemme for lite når tjenestetilbud i forhold til barnevernstjenesten har blitt planlagt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kritikk av tjenestetilbudet i forhold til barnevernstjenesten har blitt taklet på en dårlig måte	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det virker som ansatte i barnevernstjenesten samarbeider for lite seg i mellom om opplegget	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

75. Ble det etablert ansvarsgruppe? ☐ Ja ☐ Nei						
(hvis nei, gå til spørsmål 78)						
76. Hvis ja, hvordan vurderer du/dere nytten av ansvarsgruppen?						
1	2	3	4	5	6	7
Svært lite nyttig						Svært nyttig
77. Hvis ja, ha opplever du som fordeler/ulemper ved ansvarsgruppen?						
78. har du noe du vil si avslutningsvis?						

C 521

Norges offisielle statistikk

Official Statistics of Norway

Standard for yrkesklassifisering

Standard Classification of Occupations

Norges offisielle statistikk

I denne serien publiseres hovedsakelig primærstatistikk, statistikk fra statistiske regnskapssystemer og resultater fra spesielle tellinger og undersøkelser. Serien har først og fremst referanse- og dokumentasjonsformål. Presentasjonen skjer vesentlig i form av tabeller, figurer og nødvendig informasjon om datamaterialet, innsamlings- og bearbeidingsmetoder, samt begreper og definisjoner. I tillegg gis det en kort oversikt over hovedresultatene.

Serien omfatter også publikasjonene Statistisk årbok, Historisk statistikk og Regionalstatistikk, samt Standarder for norsk statistikk og Veiviser i norsk statistikk.

Official Statistics of Norway

This series consists mainly of primary statistics, statistics from statistical accounting systems and results of special censuses and surveys, for reference and documentation purposes. Presentation is basically in the form of tables, figures and necessary information about data, collection and processing methods, and concepts and definitions. In addition, a short overview of the main results is given.

The series also includes the publications Statistical Yearbook, Historical Statistics and Regional Statistics, as well as Standards for Norwegian Statistics and Guide to Norwegian Statistics.

© Statistisk sentralbyrå, desember 1998
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen,
vennligst oppgi Statistisk sentralbyrå som kilde.

ISBN 82-537-4657-1
ISSN 0333-1741

Emnegruppe
00.90 Metoder, modeller, dokumentasjon

Emneord
Klassifisering
Koder
Yrkesklassifisering
Yrkesstandard
Yrkesgruppering

Design: Enzo Finger Design
Trykk: Falch Hurtigtrykk

Standardtegn i tabeller	Symbols in tables	Symbol
Tall kan ikke forekomme	Category not applicable	.
Oppgave mangler	Data not available	..
Oppgave mangler foreløpig	Data not yet available	...
Tall kan ikke offentliggjøres	Not for publication	:
Null	Nil	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	Less than 0.5 of unit employed	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	Less than 0.05 of unit employed	0,0
Foreløpige tall	Provisional or preliminary figure	*
Brudd i den lodrette serien	Break in the homogeneity of a vertical series	—
Brudd i den vannrette serien	Break in the homogeneity of a horizontal series	l
Rettet siden forrige utgave	Revised since the previous issue	r

Oversikt over standardens oppbygging og inndeling:

- 1 Administrative ledere og politikere**
- 11 Politikere og toppledere i offentlig administrasjon og interesseorganisasjoner
    - 111 Politikere
      - 1110 Politikere
    - 112 Toppledere i offentlig administrasjon
      - 1120 Toppledere i offentlig administrasjon
    - 114 Ledere i interesseorganisasjoner
      - 1141 Ledere i partipolitiske organisasjoner
      - 1142 Ledere i arbeidsgiver-/arbeidstakerorganisasjoner og økonomiske interesseorganisasjoner
      - 1143 Ledere i humanitære organisasjoner og andre interesseorganisasjoner
  - 12 Ledere i store og mellomstore bedrifter og i offentlig administrasjon mv.
    - 121 Administrerende direktører
      - 1210 Administrerende direktører
    - 122 Produksjonsdirektører
      - 1221 Produksjonsdirektører innen jordbruk, skogbruk og fiske
      - 1222 Produksjonsdirektører innen olje- og gassutvinning, bergverksdrift, industri, kraft- og vannforsyning
      - 1223 Produksjonsdirektører innen bygge- og anleggsvirksomhet
      - 1224 Produksjonsdirektører innen varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet mv.
      - 1225 Produksjonsdirektører innen transport og kommunikasjon
      - 1226 Produksjonsdirektører innen finansiell tjenesteyting, eiendomsdrift osv.
      - 1227 Produksjonsdirektører innen offentlig administrasjon
      - 1228 Produksjonsdirektører innen undervisning, helse- og sosialtjenester
      - 1229 Produksjonsdirektører innen andre sosiale og personlige tjenester
      - 1220 Produksjonsdirektører innen ikke-spesifisert næringsområde
    - 123 Spesialdirektører
      - 1231 Finans-, økonomi- og administrasjonsdirektører
      - 1232 Personaldirektører
      - 1233 Salgsdirektører
      - 1234 Markeds- og informasjonsdirektører
      - 1235 Innkjøps- og distribusjonsdirektører
      - 1236 IT-direktører
      - 1237 Forskningsdirektører
      - 1239 Andre spesialdirektører
  - 13 Ledere av små bedrifter
    - 131 Ledere av små bedrifter
      - 1311 Ledere innen jordbruk, skogbruk og fiske
      - 1312 Ledere innen bergverksdrift, industri, kraft- og vannforsyning
      - 1313 Ledere innen bygge- og anleggsvirksomhet
      - 1314 Ledere innen varehandel mv.
      - 1315 Ledere innen hotell- og restaurantvirksomhet
      - 1316 Ledere innen transport og kommunikasjon
      - 1317 Ledere innen finansiell tjenesteyting, eiendomsdrift osv.
      - 1318 Ledere innen renovasjon, personlig tjenesteyting og arbeid for private husholdninger
      - 1319 Andre ledere
      - 1310 Ledere innen ikke-spesifisert næringsområde
- 2 Akademiske yrker**
- 21 Realister, sivilingeniører mfl.
    - 211 Fysikere, kjemikere og tilsvarende yrker
      - 2111 Fysikere og astronomer
      - 2112 Meteorologer
      - 2113 Kjemikere
      - 2114 Geologer og geofysikere
    - 212 Matematikere, statistikere og tilsvarende yrker
      - 2121 Matematikere og tilsvarende yrker
      - 2122 Statistikere
    - 213 Systemutviklere og programmerere
      - 2130 Systemutviklere og programmerere
    - 214 Sivilarkitekter, sivilingeniører og tilsvarende yrker
      - 2141 Sivilarkitekter, by- og trafikkplanleggere
      - 2142 Sivilingeniører (bygg og anlegg)
      - 2143 Sivilingeniører (elkraftteknikk)
      - 2144 Sivilingeniører (elektronikk og telekommunikasjon)
      - 2145 Sivilingeniører (maskin- og marinteknikk)

- 2146 Sivilingeniører (kjemi)
- 2147 Sivilingeniører (geofag, petroleumsteknologi, metallurgi o.l.)
- 2148 Landmålere, jordskifte kandidater o.l.
- 2149 Andre sivilingeniører og tilsvarende yrker
- 22 Biologiske og medisinske yrker mfl.
  - 221 Biologiske yrker mfl.
    - 2211 Biologer, botanikere, zoologer og tilsvarende yrker
    - 2212 Sivilagronomer og tilsvarende yrker
  - 222 Medisinske yrker
    - 2221 Leger
    - 2222 Tannleger
    - 2223 Veterinærer
    - 2224 Farmasøyter
    - 2225 Ernæringsfysiologer
  - 223 Spesialsykepleiere og jordmødre
    - 2230 Spesialsykepleiere og jordmødre
- 23 Undervisningsyrker som krever minst 4 års universitets- eller høyskoleutdanning
  - 231 Universitets- og høyskolelektorer/-lærere
    - 2310 Universitets- og høyskolelektorer/-lærere
  - 232 Lektorer og adjunker i videregående skole
    - 2320 Lektorer og adjunker i videregående skole
  - 234 Spesiellærere/spesialpedagoger
    - 2340 Spesiellærere/spesialpedagoger
  - 235 Andre pedagogiske yrker som krever minst 4 års universitets- eller høyskoleutdanning
    - 2351 Spesialister i utdanningsmetodikk
    - 2352 Studieinspektører o.l.
    - 2359 Andre lærere med minst 4 års universitets- eller høyskoleutdanning
- 24 Høyere saksbehandlere innen offentlig administrasjon
  - 241 Yrker innen økonomisk, samfunnsvitenskapelig, juridisk, teknisk, naturvitenskapelig mv. planlegging og utredning
    - 2411 Økonomisk og samfunnsvitenskapelig planlegging og utredning
    - 2412 Juridisk planlegging og utredning
    - 2413 Teknisk og naturvitenskapelig planlegging og utredning
- 2419 Andre yrker innen offentlig administrasjon
- 25 Andre akademiske yrker
  - 251 Regnskaps-, personal- og rådgivningsyrker
    - 2511 Statsautoriserte revisorer
    - 2512 Personal- og organisasjonskonsulenter
    - 2519 Markedsanalytikere og andre forretningsyrker
  - 252 Juridiske yrker
    - 2521 Advokater
    - 2522 Domstolsjurister
    - 2523 Jurister innen politi og påtalemyndighet
  - 253 Konservatorer, universitetsbibliotekarer o.l.
    - 2531 Arkivarer og konservatorer
    - 2532 Universitetsbibliotekarer
  - 254 Samfunnsfaglige, humanistiske og økonomiske yrker
    - 2541 Sosial- og siviløkonomer
    - 2542 Sosiologer, sosialantropologer, samfunnsgeografer og statsvitere
    - 2543 Historikere, arkeologer og filosofer
    - 2544 Språkforskere, oversettere og tolker
    - 2545 Psykologer
  - 255 Forfattere, skribenter, skapende og utøvende kunstnere
    - 2551 Forfattere og andre skribenter
    - 2552 Skulptører, kunstmålere og andre billedkunstnere
    - 2553 Dirigenter, komponister, musikere og sangere
    - 2554 Koreografer og dansere
    - 2555 Skuespillere og regissører
  - 256 Geistlige yrker
    - 2560 Geistlige yrker
- 3 Yrker med kortere høyskole- og universitetsutdanning og teknikere**
  - 31 Ingeniører, teknikere mfl.
    - 311 Ingeniører og teknikere
      - 3111 Bygningsingeniører og -teknikere
      - 3112 Elkraftingeniører og -teknikere
      - 3113 Elektronikk- og telekommunikasjonsingeniører og -teknikere
      - 3114 Maskiningeniører og -teknikere
      - 3115 Kjemiingeniører og -teknikere

- 3116 Ingeniører og teknikere innen petroleum, bergverk og metallurgi
- 3119 Andre ingeniører og teknikere
- 312 Dataingeniører og -teknikere
- 3120 Dataingeniører og -teknikere
- 313 Operatører av optisk og elektronisk lyd- og billedutstyr
- 3131 Filmfotografer og innspillingsteknikere
- 3132 Operatører av kringkastings- og telekommunikasjonsutstyr
- 3139 Andre operatører av optisk og elektronisk utstyr
- 314 Skipsmaskinister, maskinoffiserer, dekksoffiserer, flygere, flygeledere o.l.
- 3141 Skipsmaskinister
- 3142 Dekksoffiserer og loser
- 3143 Flygere
- 3144 Flygeledere o.l.
- 315 Brann- og sikkerhetsinspektører
- 3151 Branninspektører
- 3152 Sikkerhetsinspektører
- 32 Yrker innen biologi og helsevesen som krever 1-3 års høyskoleutdanning
- 321 Biologiteknikere mfl.
- 3211 Bioingeniører og -teknikere
- 3212 Agroteknikere
- 3213 Skogingeniører, skogkonsulenter o.l.
- 322 Høyskoleyrker innen medisin o.l. (unntatt syke- og vernepleiere)
- 3221 Radiografer og audiografer
- 3222 Helse- og miljøinspektører
- 3223 Kostholdskonsulenter
- 3224 Optikere
- 3225 Tannpleiere
- 3226 Fysioterapeuter, ergoterapeuter o.l.
- 3227 Dyrepleiere
- 3228 Reseptarer
- 3229 Naturterapeuter
- 323 Sykepleiere og vernepleiere
- 3231 Sykepleiere
- 3232 Vernepleiere
- 33 Undervisningsyrker som krever 1-3 års høyskoleutdanning
- 331 Grunnskolelærere
- 3310 Grunnskolelærere
- 332 Førskolelærere
- 3320 Førskolelærere
- 334 Yrkesfaglærere, faglærere og andre yrker innen undervisning og pedagogisk arbeid
- 3341 Yrkesfaglærere og faglærere i videregående skole
- 3349 Andre yrker innen undervisning og pedagogisk arbeid
- 34 Lavere saksbehandlere innen administrasjon og forretningsfag og yrker innen sosialarbeid, underholdning mfl.
- 341 Funksjonærer innen finansvesen og salg
- 3411 Finansmeglere
- 3412 Forsikringskonsulenter
- 3413 Eiendomsmeglere og -forvaltere
- 3414 Reisekonsulenter
- 3415 Tekniske og kommersielle salgrepresentanter
- 3416 Innkjøpere
- 3417 Takstmenn, takstinspektører og auksjonarier
- 3418 Kundebehandlere (banktjenester)
- 3419 Markedsførings- og reklamekonsulenter
- 342 Forretningmeglere, formidlere mfl.
- 3421 Handels- og skipsmeglere
- 3422 Speditører og befraktere
- 3423 Kunde-/ personalkonsulenter (vikarbyrå)
- 3429 Andre forretningsmeglere
- 343 Funksjonærer innen økonomi og administrasjon
- 3431 Funksjonærer innen administrasjon
- 3432 Revisorer (ikke statsautoriserte) og regnskapsførere
- 3433 Husøkonomer
- 344 Lavere saksbehandlere innen offentlig administrasjon
- 3441 Tollfunksjonærer
- 3442 Lavere saksbehandlere ved ligningskontor
- 3443 Lavere saksbehandlere ved trygdekontor
- 3444 Lavere saksbehandlere ved arbeidskontor
- 3449 Andre lavere saksbehandlere innen offentlig administrasjon
- 345 Polititjenestemenn
- 3450 Polititjenestemenn
- 346 Sosionomer, barnevernspedagoger o.l.
- 3460 Sosionomer, barneverns- pedagoger o.l.

- 347 Yrker innen design, underholdning og idrett
- 3471 Dekoratorer, designere og reklametegnere
- 3472 Sangere og musikere i underholdningsbransjen
- 3473 Klovner, tryllekunstnere, akrobater o.l.
- 3474 Inspisienter mfl.
- 3475 Idrettsutøvere og -trenere
- 348 Religiøse yrker
- 3480 Religiøse yrker
- 349 Informasjonsmedarbeidere, journalister, bibliotekarer mv.
- 3491 Informasjonsmedarbeidere og journalister
- 3492 Programsekretærer og programmedarbeidere
- 3493 Bibliotekarer
- 4 Kontor- og kundeserviceyrker**
- 41 Kontoryrker
- 411 Sekretærer og tastaturoperatører o.l.
- 4111 Stenografer, referenter o.l.
- 4112 Dataregistrerere (punchoperatører)
- 4113 Sekretærer
- 4114 Kontormedarbeidere
- 412 Økonomimedarbeidere og andre tallbehandlere
- 4121 Økonomimedarbeidere og revisjonsassistenter
- 4129 Andre tallbehandlere
- 413 Lager- og transportfunksjonærer
- 4131 Lagermedarbeidere og materialforvaltere
- 4132 Logistikere
- 4133 Transportfunksjonærer
- 414 Bibliotek-, postmedarbeidere o.l.
- 4141 Bibliotek- og arkivmedarbeidere
- 4142 Postbud og -sorterere
- 42 Kundeserviceyrker
- 421 Billettselgere, kasserere o.l. servicemedarbeidere
- 4211 Billettører og billettselgere
- 4212 Post- og bankkasserere
- 4213 Bingoverter o.l.
- 4214 Pantelånere
- 4215 Inkassomedarbeidere
- 422 Reisebyrå-, resepsjons-, sentralbordmedarbeidere o.l.
- 4221 Reisebyråmedarbeidere o.l.
- 4222 Resepsjonister og opplysningsmedarbeidere
- 4223 Sentralbordoperatører
- 5 Salgs-, service- og omsorgsykker**
- 51 Yrker innen personlig tjenesteyting og sikkerhetsarbeid
- 511 Kundebehandlere om bord i transportmidler
- 5111 Verter/vertinner på fly, skip og tog
- 5112 Konduktører og billettører (om bord i transportmidler)
- 5113 Reiseledere og guider
- 512 Husholdnings- og restaurantpersonale o.l.
- 5121 Internatledere o.l.
- 5122 Kokker
- 5123 Hovmestere, servitører og barkeepere
- 513 Pleie- og omsorgspersonale
- 5131 Barne- og ungdomsarbeidere o.l.
- 5132 Omsorgsarbeidere og hjelpepleiere
- 5133 Hjemmehjelpere
- 5134 Tannlegesekretærer
- 5135 Legesekretærer
- 5136 Dagammaer, praktikanter o.l.
- 5137 Apotekteknikere
- 5139 Annet pleie- og omsorgspersonale
- 514 Andre yrker innen personlig tjenesteyting
- 5141 Frisører, kosmetologer o.l.
- 5142 Begravelsesbyrå- og krematoriearbeidere
- 5143 Slankeverter, solstudioverter o.l.
- 5149 Andre yrker innen personlig tjenesteyting
- 516 Rednings- og vaktyrker
- 5161 Brannkonstabler o.l.
- 5162 Fængselsbetjenter
- 5163 Vaktmestere o.l.
- 5164 Vektore o.l.
- 5169 Annet sikkerhetspersonale
- 52 Salgs- og modellyrker mv.
- 521 Mannekenger og andre modeller
- 5210 Mannekenger og andre modeller
- 522 Butikkmedarbeidere, selgere mv.
- 5221 Butikkmedarbeidere o.l.
- 5222 Blomsterdekoratører
- 5223 Dør- og telefonselgere
- 5224 Selgere (engros)
- 5225 Intervjuere

6 Yrker innen jordbruk, skogbruk og fiske

- 61 Yrker innen jordbruk
  - 611 Korn-, grønnsaks-, frukt- og bærprodusenter og gartneriarbeidere
    - 6111 Korn-, grønnsaks-, frukt- og bærprodusenter
    - 6112 Gartneriarbeidere
  - 612 Husdyr-, egg- og melkeprodusenter o.l.
    - 6121 Melke- og husdyrprodusenter
    - 6122 Egg- og fjærfeprodusenter
    - 6129 Andre dyreoppdrettere og røkttere
  - 613 Plante- og husdyrprodusenter (kombinasjonsbruk)
    - 6130 Plante- og husdyrprodusenter (kombinasjonsbruk)
- 62 Yrker innen skogbruk
  - 621 Skogsarbeidere o.l.
    - 6210 Skogsarbeidere o.l.
- 63 Yrker innen oppdrett av fisk o.l.
  - 631 Fiskeoppdrettere o.l.
    - 6310 Fiskeoppdrettere o.l.
- 64 Yrker innen fiske og fangst
  - 641 Fiskere og fangstfolk
    - 6411 Fiskere
    - 6412 Fangstfolk

7 Håndverkere o.l.

- 71 Steinfag-, bygnings- og anleggsarbeidere
  - 711 Steinfagarbeidere, steinhoggere o.l.
    - 7110 Steinfagarbeidere, steinhoggere o.l.
  - 712 Bygge- og anleggsarbeidere
    - 7121 Murere mfl.
    - 7122 Betong- og grunnarbeidere (bygg)
    - 7123 Jernbindere
    - 7124 Forskalingsnekkere
    - 7125 Tømrere
    - 7126 Vei- og anleggsarbeidere
    - 7127 Tunnel- og fjellarbeidere, sprengningsarbeidere o.l.
    - 7128 Stillasbyggere
    - 7129 Anleggsgartnere
  - 713 Bygningstekniske arbeidere
    - 7131 Taktekkere
    - 7132 Isolatører og kapslere
    - 7133 Glassarbeidere
    - 7134 Rørleggere og VVS-montører

- 714 Malere, overflatebehandlere, bygningsrengjørere o.l.
  - 7141 Malere og byggtapetsere
  - 7142 Overflatebehandlere og lakkerere
  - 7143 Sandblåsere o.l.
  - 7144 Feiere

72 Metall- og maskinarbeidere, elektrikere o.l.

- 721 Støpere, sveisere, platearbeidere o.l.
  - 7211 Støpere
  - 7212 Sveisere
  - 7213 Kopper- og blikkenslagere
  - 7214 Platearbeidere
  - 7215 Riggere og spleisere
  - 7216 Dykkere
  - 7217 Bilskadereparatører

722 Smeder, børsemakere, låsesmeder o.l.

- 7221 Smeder
- 7222 Børsemakere, låsesmeder o.l.

723 Mekanikere

- 7231 Bilmekanikere
- 7232 Mekanikere innen flytekniske fag
- 7233 Landbruks- og anleggsmaskinmekanikere
- 7234 Motormekanikere
- 7235 Automatikkmechanikere
- 7236 Finmekanikere
- 7237 Industrimekanikere

724 Elektrikere, elektronikere o.l.

- 7241 Elektrikere, elektronikere o.l.
- 7242 Service- og telemontører
- 7243 Automatikere, tavlemontører, viklere og transformatorontører
- 7244 Energimontører

73 Presisjonsarbeidere, kunsthåndverkere, grafiske arbeidere o.l.

- 731 Presisjonsarbeidere i metall mv.
  - 7311 Instrumentmakere og -reparatører
  - 7312 Musikkinstrumentmakere og -stemmere
  - 7313 Gull- og sølvsmeder, gravører o.l.

732 Keramikere, glasshåndverkere o.l.

- 7321 Keramikere og pottemakere
- 7322 Glasshåndverkere

733 Kunsthåndverkere i tre, tekstil, lær o.l.

- 7331 Kunsthåndverkere i tre o.l.
- 7332 Kunsthåndverkere i tekstil, lær o.l.

734 Grafikere (førtrykk), fotografer o.l.

- 7341 Grafikere (førtrykk) o.l.
- 7342 Fotografer

- 735 Tekniske tegnere
7350 Tekniske tegnere
- 74 Andre håndverkere og fagarbeidere
- 741 Slaktere, bakere o.l. yrker innen næringsmiddelproduksjon
- 7411 Slaktere, fiskehandlere o.l.
- 7412 Bakere og konditorer
- 7413 Prøvesmakere og kvalitetsbedømmere av mat og drikke
- 7419 Andre håndverkere innen næringsmiddelproduksjon
- 742 Snekkere, trebehandlere o.l.
- 7421 Snekkere
- 7422 Trebåtbyggere
- 7423 Kurvmakere o.l.
- 743 Håndverkere i tekstil, bekledning mv.
- 7431 Vevere, strikkere o.l. (innen husflidsproduksjon)
- 7432 Skreddere, kjøle- og draktsyere, modister o.l.
- 7433 Buntmakere
- 7434 Gradører
- 7435 Parykkmakere
- 7436 Møbeltapetserere o.l.
- 744 Håndverkere i pelsskinn, lær mv.
- 7441 Skinnberedere og garvere
- 7442 Skomakere
- 7443 Taksidermister
- 745 Laboranter
- 7450 Laboranter
- 8 Prosess- og maskinoperatører, transportarbeidere mv.**
- 81 Prosessoperatører mv.
- 811 Operatører innen olje- og gassutvinning, bergverksdrift o.l.
- 8111 Bergfagarbeidere
- 8112 Prosessoperatører (oppredning)
- 8113 Operatører innen olje- og gassutvinning
- 8114 Brønnserviceoperatører (olje- og gassutvinning)
- 812 Operatører innen stål- og annen metallproduksjon
- 8121 Operatører innen metallurgisk prosessfag
- 8122 Metallformere
- 813 Operatører innen keramikk- og glassproduksjon
- 8131 Keramiske formere og dekoratører
- 8132 Operatører innen glassproduksjon
- 8139 Andre operatører innen glass- og keramikkproduksjon
- 814 Operatører innen trelast- og treforedlingsproduksjon
- 8141 Operatører innen produksjon og videreforedling av trelastprodukter
- 8142 Operatører innen treforedlingsindustri
- 8143 Operatører innen spon- og fiberplateproduksjon
- 815 Operatører innen produksjon av raffinerte petroleumsprodukter og annen kjemisk prosessindustri
- 8151 Operatører ved olje- og naturgassraffineringsanlegg
- 8159 Operatører innen annen kjemisk prosessindustri
- 816 Operatører ved kraftstasjoner og anlegg for forbrenning, vannrensing o.l.
- 8161 Energioperatører
- 8162 Operatører ved forbrennings-, kjøle- og vannrenseanlegg mv.
- 82 Maskinoperatører
- 821 Operatører innen produksjon av metallvarer, betongprodukter mv.
- 8211 Operatører innen metallvareproduksjon
- 8212 Verktøymakere o.l.
- 8213 Maskinarbeidere
- 8214 Operatører innen produksjon av betongprodukter mv.
- 822 Operatører innen kjemisk-teknisk produksjon
- 8221 Operatører innen produksjon av hygieniske og farmasøytiske produkter
- 8222 Operatører innen ammunisjons- og sprengstoffproduksjon
- 8223 Operatører innen gummi- produksjon
- 8224 Operatører innen plastfag og plastproduksjon
- 8225 Operatører innen maling- og lakkproduksjon
- 8229 Operatører innen annen kjemisk-teknisk produksjon
- 825 Operatører innen grafisk industri, papir- og kartonasjeindustri
- 8251 Grafiske trykkere
- 8252 Bokbindere
- 8253 Operatører innen kartonasje
- 8254 Fotolaboranter
- 826 Operatører innen tekstil-, pels-, lær- og skinnproduksjon

- 8261 Spinne- og nøstemaskinoperatører
8262 Veve- og hekle/strikkemaskinoperatører o.l.
8263 Industrisyere
8264 Tekstiloperatører innen fiskeredskap
8265 Tilskjærere
8266 Operatører innen farging, vasking, rensing mv. av tekstil o.l.
8267 Operatører innen produksjon av sko, vesker mv.
8269 Andre operatører innen tekstilproduksjon o.l.
- 827 Operatører innen næringsmiddelproduksjon
8271 Fagarbeidere innen bearbeiding av fisk og fiskeprodukter
8272 Operatører innen bearbeiding av kjøtt og kjøttprodukter
8273 Operatører av maskiner for fremstilling av meieriprodukter
8274 Operatører av møller for korn og krydder
8275 Operatører av maskiner for fremstilling og bearbeiding av bakverk, korn- og sjokoladeprodukter
8276 Operatører av maskiner for bearbeiding av frukt, grønnsaker og nøtter
8277 Bryggere og maskinoperatører innen fremstilling av mineralvann, øl og andre drikkevarer
8279 Operatører innen annen næringsmiddelproduksjon
- 828 Operatører og montører innen produksjon av transportmidler og elektronisk utstyr
8281 Montører innen produksjon av transportmidler
8282 Operatører og montører innen produksjon av elektronisk utstyr
- 83 Transportarbeidere og operatører av mobile maskiner o.l.
831 Lokomotivførere o.l.
8311 Lokomotivførere og lokomotivkontrollører
8312 Skiftekonduktører
- 832 Motor- og sporvognførere
8321 Bil-, drosje- og varebilførere
8322 Buss- og sporvognførere
8323 Lastebil- og vogntogførere
- 833 Operatører av mobile maskiner o.l.
8331 Anleggsmaskinførere
8332 Kran- og heisførere o.l.
8333 Truckførere
- 834 Dekks- og maskinmannskap (skip)
8341 Dekksmannskap (skip)
8342 Maskinmannskap (skip)
- 9 Yrker uten krav til utdanning**
- 91 Hjelpearbeidere innen tjenesteyting
912 Yrker innen forefallende arbeid for privatpersoner og -husholdninger
9120 Forefallende arbeid for privatpersoner og -husholdninger
- 913 Rengjørings- og andre husholdsyrker i bedrifter og privathusholdninger
9131 Rengjørings-/husarbeidspersonale i privathusholdninger
9132 Rengjøringspersonale i bedrifter o.l.
9133 Kjøkken- og anretningsassistenter
- 914 Yrker innen rengjøring av bygninger, kjøretøyer o.l.
9141 Vinduspussere
9142 Bilklargjørere
- 915 Bud, dørvakter o.l.
9151 Bud o.l.
9152 Vakter og dørvakter
9153 Måleavlesere o.l.
- 916 Renovasjonsarbeidere o.l.
9160 Renovasjonsarbeidere o.l.
- 92 Hjelpearbeidere innen jordbruk, skogbruk og fiske
921 Hjelpearbeidere innen jordbruk, skogbruk og fiske
9210 Hjelpearbeidere innen jordbruk, skogbruk og fiske
- 93 Hjelpearbeidere innen bygg, anlegg, industri osv.
931 Hjelpearbeidere innen bygg, anlegg, vedlikehold o.l.
9310 Hjelpearbeidere innen bygg, anlegg, vedlikehold o.l.
- 932 Hjelpearbeidere innen industri
9320 Hjelpearbeidere innen industri
- 933 Hjelpearbeidere innen lager og godshåndtering
9330 Hjelpearbeidere innen lager og godshåndtering

0 Militære yrker og uoppgitt

- 00 Uoppgitt eller yrker som ikke kan identifiseres
  - 000 Uoppgitt eller yrker som ikke kan identifiseres
  - 0000 Uoppgitt eller yrker som ikke kan identifiseres

- 01 Militære yrker
  - 011 Militære yrker
    - 0111 Menige
    - 0112 Befal I
    - 0113 Befal II

Major, sub-major, minor and unit group titles

- 1 Legislators, senior officials and managers**
- 11 Legislators and senior officials in public administration and interest organisations
    - 111 Legislators
      - 1110 Legislators
    - 112 Senior government officials
      - 1120 Senior government officials
    - 114 Senior officials of interest organisations
      - 1141 Senior officials of political-party organisations
      - 1142 Senior officials of employers', workers' and other economic-organisations
      - 1143 Senior officials of humanitarian and other interest organisations
  - 12 Corporate managers of large and medium-sized enterprises
    - 121 Directors and chief executives
      - 1210 Directors and chief executives
    - 122 Production and operations department managers
      - 1221 Production and operations department managers in agriculture, forestry and fishing
      - 1222 Production and operations department managers in manufacturing, mining and quarrying, electricity, gas and water supply
      - 1223 Production and operations department managers in construction
      - 1224 Production and operations department managers in wholesale and retail trade, hotels and restaurants
      - 1225 Production and operations department managers in transport and communications
      - 1226 Production and operations department managers in business services
      - 1227 Production and operations department managers in public administration
      - 1228 Production and operations department managers in education, health and social security
      - 1229 Production and operations department managers in personal care, cleaning and related services
  - 1230 Production and operations department managers in unspecified industries
  - 123 Other department managers
    - 1231 Finance and administration department managers
    - 1232 Personnel department managers
    - 1233 Sales department managers
    - 1234 Advertising and public relations department managers
    - 1235 Supply and distribution department managers
    - 1236 Computing services department managers
    - 1237 Research and development department managers
    - 1239 Other department managers not elsewhere classified
- 13 General managers of small enterprises**
- 131 General managers of small enterprises
    - 1311 General managers in agriculture, forestry and fishing
    - 1312 General managers in manufacturing, mining and quarrying, electricity, -gas and water supply
    - 1313 General managers in construction
    - 1314 General managers in wholesale and retail trade
    - 1315 General managers in restaurants and hotels
    - 1316 General managers in transport and communications
    - 1317 General managers in business services
    - 1318 General managers in personal care, cleaning and related services
    - 1319 General managers not elsewhere classified
    - 1320 General managers in unspecified industries
- 2 Professionals**
- 21 Physical, mathematical and engineering science professionals
    - 211 Physicists, chemists and related professionals
      - 2111 Physicists and astronomers
      - 2112 Meteorologists
      - 2113 Chemists
      - 2114 Geologists and geophysicists
  - 212 Mathematicians, statisticians and related professionals

2121	Mathematicians and related professionals	235	Other teaching professionals
2122	Statisticians	2351	Education methods specialists
213	Computer systems designers and computer programmers	2352	School inspectors
2130	Computer systems designers and computer programmers	2359	Other teaching professionals not elsewhere classified
214	Architects, engineers and related professionals	24	Public service administrative professionals
2141	Architects, town and traffic planners	241	Social, juridical, technical and scientific deliberation and planning
2142	Civil engineers	2411	Economic and social planning
2143	Electrical engineers	2412	Juridical deliberation and planning
2144	Electronics and telecommunications engineers	2413	Technical and scientific deliberation and planning
2145	Mechanical engineers	2419	Other public service administrative professionals
2146	Chemical engineers	25	Other professionals
2147	Mining engineers, metallurgists and related professionals	251	Business professionals
2148	Cartographers and surveyors	2511	Accountants
2149	Other engineers and related professionals not elsewhere classified	2512	Personnel and careers professionals
22	Life science and health professionals	2519	Market analysts and business professionals not elsewhere classified
221	Life science professionals	252	Legal professionals
2211	Biologists, botanists, zoologists and related professionals	2521	Lawyers
2212	Agronomists and related professionals	2522	Judges
222	Health professionals	2523	Prosecuting legal professionals
2221	Medical doctors	253	Curators, librarians and related professionals
2222	Dentists	2531	Archivists and curators
2223	Veterinarians	2532	Librarians
2224	Pharmacists	254	Social science and related professionals
2225	Nutritionists	2541	Economists
223	Nursing and midwifery professionals	2542	Sociologists, social anthropologists, human geographers and political scientists
2230	Nursing and midwifery professionals	2543	Historians, archaeologists and philosophers
23	Teaching professionals	2544	Philologists, translators and interpreters
231	College, university and higher education teaching professionals	2545	Psychologists
2310	College, university and higher education teaching professionals	255	Writers and creative or performing artists
232	Secondary education teaching professionals	2551	Authors and other writers
2320	Secondary education teaching professionals	2552	Sculptors, painters and other figurative artists
234	Special education teaching professionals	2553	Conductors, composers, musicians and singers
2340	Special education teaching professionals	2554	Choreographers and dancers
		2555	Actors and directors
		256	Religious professionals
		2560	Religious professionals

3 Technicians and associate professionals

- 31 Engineering science associate professionals
- 311 Engineering science technicians
- 3111 Civil engineering technicians
- 3112 Electrical engineering technicians
- 3113 Electronics and telecommunications engineering technicians
- 3114 Mechanical engineering technicians
- 3115 Chemical engineering technicians
- 3116 Oil, mining and metallurgical technicians
- 3119 Engineering technicians not elsewhere classified
- 312 Computer associate professionals
- 3120 Computer associate professionals
- 313 Optical and electronic equipment operators
- 3131 Photographers and image and sound recording equipment operators
- 3132 Broadcasting and telecommunications equipment operators
- 3139 Optical and electronic equipment operators not elsewhere classified
- 314 Ship and aircraft controllers and technicians
- 3141 Ships' engineers
- 3142 Ships' deck officers and pilots
- 3143 Aircraft pilots
- 3144 Air traffic controllers
- 315 Fire and safety inspectors
- 3151 Fire inspectors
- 3152 Safety inspectors
- 32 Life science and health associate professionals
- 321 Life science technicians and related associate professionals
- 3211 Life science technicians
- 3212 Agronomy and forestry technicians
- 3213 Farming and forestry advisers
- 322 Modern health associate professionals (except nursing)
- 3221 Radiographers and audiology associate professionals
- 3222 Sanitarians
- 3223 Dieticians
- 3224 Opticians
- 3225 Dental assistants
- 3226 Physiotherapists and related associate professionals
- 3227 Veterinary assistants
- 3228 Pharmaceutical assistants
- 3229 Modern health associate professionals (except nursing) not elsewhere classified
- 323 Nursery and Registered Nurses for the Mentally Subnormal (RNMS)
- 3231 Nurses
- 3232 RNMS
- 33 Teaching associate professionals
- 331 Primary education teaching associate professionals
- 3310 Primary education teaching associate professionals
- 332 Pre-primary education teaching associate professionals
- 3320 Pre-primary education teaching associate professionals
- 334 Technical and subject teaching and other teaching associate and pedagogical professionals
- 3341 Technical and subject teaching associate professionals (secondary education)
- 3349 Other teaching associate and pedagogical professionals not elsewhere classified
- 34 Executive officers in administration, business services, social work and entertainment
- 341 Finance and sales associate professionals
- 3411 Finance dealers and brokers
- 3412 Insurance representatives
- 3413 Estate agents
- 3414 Travel consultants
- 3415 Technical and commercial sales representatives
- 3416 Buyers
- 3417 Appraisers, valuers and auctioneers
- 3418 Bank associate professionals
- 3419 Marketing and advertising advisers
- 342 Business services agents and employment agents
- 3421 Trade and shipbrokers
- 3422 Clearing and forwarding agents
- 3423 Employment agents and labour contractors
- 3429 Business services agents not elsewhere classified
- 343 Administrative and economic associate professionals

3431	Administrative secretaries and related associate professionals	412	Numerical clerks
3432	Accountant associate professionals and bookkeepers	4121	Accounting and bookkeeping clerks
3433	Chief housekeepers	4129	Other numerical clerks
344	Public service administrative associate professionals	413	Material-recording and transport clerks
3441	Customs and border inspectors	4131	Stock clerks
3442	Government tax and excise officials	4132	Logistical clerks
3443	Government social benefits officials	4133	Transport clerks
3444	Government employment service officials	414	Library, mail and related clerks
3449	Other public service administrative associate professionals	4141	Library and filing clerks
345	Police officers	4142	Mail carriers and sorting clerks
3450	Police officers	42	Customer services clerks
346	Social workers (college-trained), child care officers, etc.	421	Cashiers, tellers and related clerks
3460	Social workers (college-trained), child care officers, etc.	4211	Cashiers and ticket clerks
347	Artistic, entertainment and sports associate professionals	4212	Tellers and other counter clerks
3471	Decorators and commercial designers	4213	Bookmakers and croupiers
3472	Singers and musicians in the entertainment industry	4214	Pawnbrokers
3473	Clowns, magicians, acrobats and related associate professionals	4215	Debt-collectors
3474	Inspicients, etc.	422	Client information clerks
3475	Athletes, sportspersons and coaches	4221	Travel agency and related clerks
348	Religious associate professionals	4222	Receptionists and information clerks
3480	Religious associate professionals	4223	Telephone switchboard operators
349	Journalists, librarians and information associate professionals	5	Service workers and shop and market sales workers
3491	Journalists and information associate professionals	51	Personal and protective services workers
3492	Radio and television announcers	511	Travel attendants
3493	Librarians	5111	Travel attendants and travel stewards
4	Clerks	5112	Transport conductors
41	Office clerks	5113	Travel guides
411	Secretaries and keyboard-operating clerks	512	Housekeeping and restaurant services workers
4111	Stenographers and typists	5121	Housekeepers and related workers
4112	Data processors, data entry operators and related operators	5122	Cooks
4113	Secretaries	5123	Head waiters, waiters, waitresses and bartenders
4114	Clerical officers	513	Personal care and related workers
		5131	Child-care workers
		5132	Nursing assistants and care assistants
		5133	Home helpers
		5134	Dentist's secretaries
		5135	Doctor's secretaries
		5136	Trainees, nursemaids, etc.
		5137	Pharmacy technicians
		5139	Personal care and related workers not elsewhere classified
		514	Other personal services workers

- 5141 Hairdressers, barbers, beauticians and related workers
- 5142 Undertakers and crematorium workers
- 5143 Reducing treatmenthosts/-tesses and related workers
- 5149 Other personal services workers not elsewhere classified
- 516 Protective services workers
- 5161 Fire-fighters
- 5162 Prison guards
- 5163 Caretakers
- 5164 Security guards
- 5169 Protective services workers not elsewhere classified
- 52 Models, salespersons and demonstrators
- 521 Fashion and other models
- 5210 Fashion and other models
- 522 Shop salespersons and demonstrators
- 5221 Shop salespersons and other salespersons (retail)
- 5222 Flower decorators
- 5223 Door-to door salesmen and related workers
- 5224 Salespersons (wholesale)
- 5225 Interviewers
- 6 Agricultural, forestry and fishery workers**
- 61 Agricultural workers
- 611 Market gardeners and crop growers
- 6111 Field crop and vegetable growers
- 6112 Market gardeners
- 612 Animal producers
- 6121 Dairy and livestock producers
- 6122 Poultry producers
- 6129 Animal producers and related workers not elsewhere classified
- 613 Crop and animal producers
- 6130 Crop and animal producers
- 62 Forestry workers
- 621 Forestry workers, etc.
- 6210 Forestry workers, etc.
- 63 Fish farmers, etc.
- 631 Fish farmers, etc.
- 6310 Fish farmers, etc.
- 64 Fishery workers and hunters
- 641 Fishery workers and hunters
- 6411 Fishery workers
- 6412 Hunters
- 7 Craft and related trades workers**
- 71 Extraction and building trades workers
- 711 Stone cutters and related workers
- 7110 Stone cutters and related workers
- 712 Building frame and related trades workers
- 7121 Bricklayers and stonemasons
- 7122 Concrete workers and site labourers
- 7123 Iron fixers
- 7124 Shutterers
- 7125 Carpenters and joiners
- 7126 Road workers and construction workers
- 7127 Tunnel, mountain and blasting workers
- 7128 Scaffolding builders
- 7129 Landscape gardeners
- 713 Building finishers and related trades workers
- 7131 Roofers
- 7132 Insulation workers
- 7133 Glaziers
- 7134 Plumbers
- 714 Painters, building structure cleaners and related workers
- 7141 Painters and related workers
- 7142 Building structure cleaners and varnishers
- 7143 Sandblasters
- 7144 Chimney sweepers
- 72 Metal, machinery and related trades workers
- 721 Founders, welders, sheet-metal workers, etc.
- 7211 Founders
- 7212 Welders
- 7213 Tinsmiths, etc.
- 7214 Sheet-metal workers
- 7215 Riggers and cable splicers
- 7216 Underwater workers
- 7217 Panelbeaters
- 722 Blacksmiths, gunsmiths, locksmiths and related trades workers
- 7221 Blacksmiths
- 7222 Gunsmiths, locksmiths and related trades workers
- 723 Machinery mechanics and fitters
- 7231 Motor vehicle mechanics and fitters
- 7232 Aircraft engine mechanics and fitters
- 7233 Agricultural- or industrial-machinery mechanics and fitters

- 7234 Motor mechanics and fitters
  - 7235 Automatic controls mechanics and fitters
  - 7236 Precision mechanics and fitters
  - 7237 Industrial mechanics and fitters
  - 724 Electricians, electrical and electronic equipment mechanics and fitters
    - 7241 Electricians, electrical and electronic equipment mechanics and fitters
    - 7242 Telegraph and telephone installers and servicers
    - 7243 Electronics mechanics and servicers
    - 7244 Electrical line installers, repairers and cable jointers
  - 73 Precision, handicraft, printing and related trades workers
    - 731 Precision workers in metal and related materials
      - 7311 Precision-instrument makers and repairers
      - 7312 Musical-instrument makers and tuners
      - 7313 Jewellery and precious-metal workers
    - 732 Potters, glass-makers and related trades workers
      - 7321 Potters and ceramists
      - 7322 Glass-makers
    - 733 Handicraft workers in wood, textile, leather and related materials
      - 7331 Handicraft workers in wood and related materials
      - 7332 Handicraft workers in textile, leather and related materials
    - 734 Graphic artists, photographers, and related trades workers
      - 7341 Graphic artists
      - 7342 Photographers
    - 735 Technical illustrators
      - 7350 Technical illustrators
  - 74 Other craft and related trades workers
    - 741 Butchers, bakers and other related food preparers
      - 7411 Butchers, fishmongers and related food preparers
      - 7412 Bakers and confectionery makers
      - 7413 Food and beverage tasters and graders
    - 7419 Other craft and related trades workers in manufacture of food products
    - 742 Wood treaters, cabinet-makers, and related trades workers
      - 7421 Cabinet-makers
      - 7422 Boat builders
      - 7423 Basketry weavers, brush makers and related workers
    - 743 Textile, garment and related trades workers
      - 7431 Weavers, knitters and related workers
      - 7432 Tailors, dressmakers and hatters
      - 7433 Furriers and related workers
      - 7434 Textile, leather and related pattern-makers and cutters
      - 7435 Wig makers
      - 7436 Upholsterers and related workers
    - 744 Pelt, leather and shoemaking trades workers
      - 7441 Pelt dressers, tanners and fell mongers
      - 7442 Shoe-makers
      - 7443 Taxidermists
    - 745 Laboratory assistants
      - 7450 Laboratory assistants
- 8 Plant and machine operators and assemblers**
- 81 Stationary-plant and related operators
    - 811 Oil, gas, mining- and mineral-processing-plant operators
      - 8111 Mining-plant operators
      - 8112 Mineral ore- and stone-processing-plant operators
      - 8113 Oil- and gas-processing-plant operators
      - 8114 Well service operators
    - 812 Metal-processing-plant operators
      - 8121 Ore and metal furnace operators
      - 8122 Metal moulders
    - 813 Glass, ceramics and related plant operators
      - 8131 Ceramics moulders and decorators
      - 8132 Glass production plant operators
      - 8139 Glass, ceramics and related plant operators not elsewhere classified
    - 814 Wood-processing and papermaking-plant operators
      - 8141 Wood-processing-plant operators

8142	Paper-pulp and papermaking-plant operators	8266	Bleaching-, dyeing- and cleaning-machine operators
8143	Particle- and fibreboard-plant operators	8267	Shoemaking- and related machine operators
815	Chemical-processing-plant operators	8269	Textile-, fur- and leather-products machine operators not elsewhere classified
8151	Petroleum- and natural-gas-refining-plant operators	827	Food and related products machine operators
8159	Chemical-processing-plant operators not elsewhere classified	8271	Fish-processing-machine operators
816	Power-production and related plant operators	8272	Meat-processing-machine operators
8161	Power-production plant operators	8273	Dairy-products machine operators
8162	Combustion-, refrigeration- and watercleaning plant operators	8274	Grain- and spice-milling-machine operators
82	Machine operators and assemblers	8275	Baked-goods, cereal and chocolate-products machine operators
821	Metal- and mineral-products machine operators	8276	Fruit-, vegetable- and nut processing-machine operators
8211	Metal-products machine operators	8277	Brewers-, and other beverage machine operators
8212	Machine-tool operators	8279	Food- and related products machine operators not elsewhere classified
8213	Machinists	828	Assemblers
8214	Cement and other mineral products machine operators	8281	Mechanical-machinery assemblers
822	Chemical-products machine operators	8282	Electronic-equipment assemblers
8221	Pharmaceutical- and toiletry-products machine operators	83	Drivers and mobile-plant operators
8222	Ammunition- and explosive-products machine operators	831	Locomotive-engine drivers and related workers
8223	Rubber-products machine operators	8311	Locomotive-engine drivers and locomotive-inspectors
8224	Plastic-products machine operators	8312	Railway brakemen, signallers and shunters
8225	paint and varnishes-products machine operators	832	Motor-vehicle drivers
8229	Chemical-products machine operators not elsewhere classified	8321	Car, taxi and van drivers
825	Printing-, binding- and paper-products machine operators	8322	Bus- and tram drivers
8251	Graphic printing-machine operators	8323	Heavy truck and lorry drivers
8252	Bookbinding-machine operators	833	Mobile-plant operators
8253	Paper-products machine operators	8331	Earth-moving and related plant operators
8254	Photo laboratory assistants	8332	Crane, hoist and related plant operators
826	Textile-, fur- and leather-products machine operators	8333	Lifting-truck operators
8261	Fibre-preparing-, spinning- and winding machine operators	834	Ships' deck crews and related workers
8262	Weaving- and knitting-machine operators	8341	Ships' deck crews
8263	Sewing-machine operators	8342	Ships' machine crews
8264	Fishing tackles-machine operators		
8265	Textile cutters		

9 Elementary occupations

- 91 Services elementary occupations
  - 912 Odd jobs for private persons and households
    - 9120 Odd jobs for private persons and households
  - 913 Domestic and related helpers and cleaners
    - 9131 Domestic helpers and cleaners
    - 9132 Helpers and cleaners in offices and other establishments
    - 9133 Kitchen helps and related workers
  - 914 Building, vehicle and related cleaners
    - 6141 Window cleaners
    - 6142 Car and related cleaners
  - 915 Messengers, porters, doorkeepers and related workers
    - 9151 Messengers, package and luggage porters and deliverers
    - 9152 Doorkeepers, watchpersons and related workers
    - 9153 Meter readers and related workers
  - 916 Garbage collectors and related labourers
    - 9160 Garbage collectors and related labourers
- 92 Agricultural, fishery and related labourers
  - 921 Agricultural, fishery and related labourers
    - 9210 Agricultural, fishery and related labourers
- 93 Labourers in construction and manufacturing
  - 931 Labourers in construction and maintenance, etc.
    - 9310 Labourers in construction and maintenance, etc.
  - 932 Labourers in manufacturing
    - 9320 Labourers in manufacturing
  - 933 Storing and goods handling labourers
    - 9330 Storing and goods handling labourers

0 Armed forces and unspecified

- 00 Unspecified or unidentified occupations
  - 000 Unspecified or unidentified occupations
    - 0000 Unspecified or unidentified occupations
- 01 Armed forces
  - 011 Armed forces
    - 0111 Privates and corporals
    - 0112 Officers (with rank from sergeant to captain)
    - 0113 Officers (above the rank of captain)

Hei x,

Nå er det sosialarbeidernes tur til å bli intervjuet.

Jeg tenkte å ha et gruppeintervju/samtale på hver av arbeidsplassene deres. Jeg har allerede hatt et i x. I hver gruppe bør det være mellom 3-5, alt etter hvor mange som har lyst. Hvert intervju tar rundt 1 ½ time, max 2 timer. Temaet er *barndom*, men jeg vil presentere noen undertema for diskusjon, blant annet barns levekår, fattigdom, utredningsprosessen, foreldrekompetanse osv. Det hele vil være utforskende, så derfor styrer gruppen samtalen i noen grad.

Når det gjelder lokaler, kommer jeg til x, så håper dere har mulighet for å ordne et passende rom. Intervjutidspunkt helst en dag før 17.09, om ikke blir det etter 08.10. Intervjuene blir tatt opp på bånd, men alle blir selvfølgelig anonymisert.

For de som skulle lure på noe, bare ta kontakt med meg direkte dersom det er noen spørsmål. Gi meg tilbakemelding på om dere ønsker å være med, og hvilken dag + tid det passer best for dere.

Mvh
Bente

Med vennlig hilsen / Best wishes

Bente Heggem Kojan
Phd-stipendiat / Research Fellow
Høgskolen i Sør-Trøndelag / Sør-Trøndelag University College
Ranheimsveien 10, N-7004 Trondheim
+47 73 55 91 92 / +95 29 32 12 / +47 93 22 82 23
bente.h.kojan@hist.no
<http://www.svt.ntnu.no/ish/praksisforsk/detnyebyvmn.htm>

Semistrukturert intervjuguide

Gruppeintervju

Tema og spørsmål til intervju med sosialarbeidere i barnevernet

- Hva er den gode barndom

1. Kan dere si noe om hva dere synes er en god barndom? Hva trenger barn for å ha et godt liv?
2. Hvilke komponenter bør en god barndom bestå av?
3. Om dere tenker på de barna dere er i kontakt med gjennom deres jobb. Hva er det disse barna mangler for å få en god barndom?

- Velferdsbvn vs kjernebvn

(Forstå det forebyggende bvn som lavterskel hjelpetiltak, og barn som fortsatt bor i hjemmet.)

1. Er det noe skille mellom de barna som er i det forebyggende bvn til de som er i omsorgsbvn?
2. Hva er den største forskjellen mellom disse barna, foreldrene, familiene?

- Beslutningsprosessen

1. Hva mener dere er en god beslutningsprosess?
2. hvilke forhold bruker dere å se på under en undersøkelse/ vurdering av melding?
3. Hvis dere har behov for å innhente informasjon, hvilke faggrupper og hvorfor?
4. Hva tenker dere særlig påvirker beslutningsprosessen?
5. Påvirker det deres jobb, prosessen, fokus, resultat, om dere møter foreldre med høy status? Hvordan?

- Om bruken av økonomisk støtte

1. Hva er de viktigste årsakene til at dere yter økonomisk støtte som tiltak?
2. i hvilke situasjoner synes dere økonomisk støtte er et godt tiltak?
3. Hva ønsker man å oppnå?
4. Har dere noen gang benyttet økonomisk støtte fordi det var eneste tiltak for å 'holde på' familier dere hadde bekymring for?

- Om barnevern, levekår og fattigdom

1. Tror dere det har blitt flere barn som kommer i barnevernet pga fattigdom eller dårlige levekår?
2. ser dere fattigdom blant "deres saker"? hvis dere ser fattigdom blant deres familier, i hvilken form fremstår den? Hvordan forstår dere den – hvorfor er de fattige?
3. kan man hjelpe barn til en bedre barndom ved å forbedre deres levekår?
4. hva mener dere er årsaken til fattigdom/dårlige levekår?

Om klasse

1. Hvis man tar utgangspunkt i en objektiv forståelse av klasse, dvs at barna og foreldrene ikke trenger å se seg selv som arbeiderklasse, overklasse og lignende.
2. Mener dere at klasse kan bety noe for hvem som kommer i kontakt med barnevernet? I så fall hvordan?

